

ATATURK
UNIVERSITY
PUBLICATIONS

Journal of Midwifery *and* Health Sciences

Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi

Official journal of Atatürk University Faculty of Health Sciences

Volume 6 • Issue 1 • April 2023

EISSN 2687-2110
midwifery-ataunipress.org

Journal of Midwifery and Health Sciences

Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi

Editor

Serap EJDER APAY

Department of Midwifery, Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

Associate Editors

Ayla KANBUR

Department of Midwifery, Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

Hava ÖZKAN

Department of Midwifery, Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

Editorial Board

Ayla ERGİN

Department of Midwifery, Kocaeli University, Faculty of Health Sciences, Kocaeli, Turkey

Aytül HADIMLI

Department of Midwifery, Ege University, Faculty of Health Sciences, İzmir, Turkey

Emine Serap SARICAN

Department of Midwifery, Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Health Sciences, Ağrı, Turkey

Grazyna BAÇZEK

Department of Gynecological and Obstetric Didactics, Medical University of Warsaw, Faculty of Health Sciences, Warsaw, Poland

Hülya TÜRKMEN

Department of Midwifery, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir School of Health, Balıkesir, Turkey

İlknur Münevver GÖNENÇ

Department of Midwifery, Ankara University, Faculty of Nursing, Ankara, Turkey

Joeri VERMEULEN

Vrije Universiteit Brussel (VUB), Brussels, Belgium

Małgorzata NAGÓRSKA

Institute of Medical Sciences, Rzeszow University, Medical College, Rzeszow, Poland

Markéta MORAVCOVÁ

University of Pardubice, Faculty of Health Studies, Pardubice, Czechia;

Özgür ALPARSLAN

Department of Midwifery, Gaziosman Paşa University, Faculty of Health Sciences, Tokat, Turkey

Founder

İbrahim KARA

General Manager

Ali ŞAHİN

Finance Coordinator

Elif Yıldız ÇELİK

Journal Managers

İrem SOYSAL

Bahar ALBAYRAK

Deniz KAYA

Irmak BERBEROĞLU

Publications Coordinators

Gökhan ÇİMEN

Arzu ARI

Alara ERGİN

Hira Gizem FIDAN

İrem ÖZMEN

Project Coordinators

Doğan ORUÇ

Sinem Fehime KOZ

Contact

Publisher: Atatürk University
Address: Atatürk University, Yakutiye,
Erzurum, Turkey

Publishing Service: AVES
Address: Büyükdere Cad., 105/9 34394 Şişli,
İstanbul, Turkey
Phone: +90 212 217 17 00
E-mail: info@avesyayincilik.com
Webpage: www.avesyayincilik.com

Journal of Midwifery and Health Sciences

Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi

Sarah CHURCH

Institute of Health and Social Care, London South Bank University, School of Nursing & Midwifery, London, UK

Serap ÖZTÜRK

Department of Midwifery, 19 Mayıs University, Faculty of Health Sciences, Samsun, Turkey

Sevil HAKIMI

Tabriz University of Medical Sciences, Faculty of Nursing and Midwifery, Tabriz, Iran

Tuğçe SÖNMEZ

Department of Midwifery, Tarsus University, Faculty of Health Sciences, Mersin, Turkey

Yasemin AYDIN KARTAL

Department of Midwifery, University of Health Sciences, Hamidiye Faculty of Health Sciences, İstanbul, Turkey

Secretary

Elif Yağmur GÜR

Department of Midwifery, Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

Editorial Staff

Elif ERDOĞAN

Department of Midwifery, Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

Gamze CEYLAN

Department of Midwifery, Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

Esra SAYAR

Department of Midwifery, Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

Tuğçenur YILMAZ

Department of Child Development, Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

Zehra Demet ÜST TAŞĐIN

Department of Midwifery, Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

Zeynep Sena DERDİYOK

Department of Child Development, Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

Statistics Editor

Senem GÖNENÇ

Department of Statistics, Atatürk University, Faculty of Science, Erzurum, Turkey

Language Editors

Yeliz BİBER VANGÖLÜ

Department of English Language and Literature, Atatürk University, Faculty of Letters, Erzurum, Turkey

Mehmet ÜNAL

Department of Foreign Languages, Atatürk University, School of Foreign Languages, Erzurum, Turkey

Journal of Midwifery and Health Sciences

Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi

AIMS AND SCOPE

Journal of Midwifery and Health Sciences is a scientific, open access periodical published in accordance with independent, unbiased, and double-blinded peer-review principles. The journal is the official online-only publication of Atatürk University Faculty of Health Sciences, and it is published triannually in April, August and December. The publication language of the journal is Turkish and English.

The aim of the journal is to publish original research papers of the highest scientific and clinical value in the field of midwifery and health sciences. Journal of Midwifery and Health Sciences also publishes reviews, rare case report and letters to the editors.

The target audience of the journal includes midwives, nurses, academicians, clinical researchers, medical/health professionals, students, nursing professionals and related professional and academic bodies and institutions.

Journal of Midwifery and Health Sciences is currently indexed in DOAJ and China National Knowledge Infrastructure (CNKI).

The editorial and publication processes of the journal are shaped in accordance with the guidelines of the International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE), World Association of Medical Editors (WAME), Council of Science Editors (CSE), Committee on Publication Ethics (COPE), European Association of Science Editors (EASE), and National Information Standards Organization (NISO). The journal is in conformity with the Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing (doaj.org/bestpractice).

All expenses of the journal are covered by the Atatürk University Faculty of Health Sciences. Processing and publication are free of charge with the journal. No fees are requested from the authors at any point throughout the evaluation and publication process. All manuscripts must be submitted via the online submission system, which is available at <https://midwifery-ataunipress.org/EN>. The journal guidelines, technical information, and the required forms are available on the journal's web page.

Disclaimer

Statements or opinions expressed in the manuscripts published in the journal reflect the views of the author(s) and not the opinions of the Atatürk University Faculty of Health Sciences, editors, editorial board, and/or publisher; the editors, editorial board, and publisher disclaim any responsibility or liability for such materials.

Open Access Statement

Journal of Midwifery and Health Sciences is an open access publication, and the journal's publication model is based on Budapest Open Access Initiative (BOAI) declaration. Journal's archive is available online, free of charge at <https://midwifery-ataunipress.org/EN>. Authors retain the copyright of their published work in the Journal of Midwifery and Health Sciences. The journal's content is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial (CC BY-NC) 4.0 International License which permits third parties to share and adapt the content for non-commercial purposes by giving the appropriate credit to the original work.

From January 2022 onwards, content is licensed under a Creative Commons CC BY-NC 4.0 license. The journal's back content was published under a traditional copyright license however the archive is available for free access.

You can find the current version of the Instructions to Authors at <https://midwifery-ataunipress.org/>

Editor-in-Chief: Serap EJDER APAY

Address: Atatürk University Faculty of Health Sciences, Erzurum, Turkey

E-mail: sejder@atauni.edu.tr

Publisher: Atatürk University

Address: Atatürk University, Yakutiye, Erzurum, Turkey

Publishing Service: AVES

Address: Büyükdere Cad., 105/9 34394 Şişli, İstanbul, Turkey

Phone: +90 212 217 17 00

E-mail: info@avesyayincilik.com

Webpage: www.avesyayincilik.com

Journal of Midwifery and Health Sciences

Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi

CONTENTS

RESEARCH ARTICLES

- 1 Does Tunneled Catheter Affect Depression and Anxiety in Hemodialysis Patients?
Erdem ÇANKAYA, Hasan DOĞAN, Nurhan BİLEN, Mahmut Başar AYKENT, Halil ÖZCAN
- 7 The Effect of COVID-19 Fear in the Postpartum Period on Mothers' Obsessive-Compulsive Behaviors Related to Baby Care and Postpartum Depression
Nuray KURT, Sabriye BATTAL, Hacer ÜNVER KOCA
- 14 Attitudes and Behaviors of Midwifery Students Towards Postgraduate Education and Conducting Scientific Research
İlkay ÜNAL, Aysun EKŞİOĞLU
- 23 What Does the Midwifery Students Know About Maternal-Friendly Hospital Practice?
Serap ÖNER, Emine Serap ÇAĞAN, Sevil GÜNER, Aytül HADIMLI
- 30 Professional Values From the Perspectives of Midwifery Students: A Cross-Sectional Study
Elif BALKAN, Esra ÇALIŞKAN, Ayşegül ŞİMŞEK
- 37 Levels of Knowledge of Protection From Infectious Infections, Particularly Covid, of Medical Worker Prospective Students
Fatih Mehmet ATEŞ, Mevlüt ALBAYRAK, Yasin BAYIR

REVIEWS

- 49 The Effect of Media on Women's Health and the Role of Midwives
Nurten ÖZÇALKAP, Emel GÜÇLÜ CİHAN
- 55 Focused Attention Methods and Focus Points at Labor
Hülya TÜRKMEN
- 63 Ayurveda in Obstetrics
Leman YILMAZ, Sevil GÜNAYDIN, Hüsnüye DİNÇ KAYA

SYSTEMATIC REVIEW

- 70 Interventions to Prevent HIV Infection with Migrants and Refugees: A Systematic Review
Mihriban ULUCAN, Mahide DEMİRELÖZ AKYÜZ, Esin ÇEBER TURFAN

Does Tunneled Catheter Affect Depression and Anxiety in Hemodialysis Patients?

Tünelli Kateter Hemodiyaliz Hastalarında Depresyon ve Anksiyeteyi Etkiler mi?

Erdem ÇANKAYA¹
Hasan DOĞAN²
Nurhan BİLEN³
Mahmut Başar AYKENT⁴
Halil ÖZCAN⁵

¹Department of Nephrology, Atatürk University, Faculty of Medicine, Erzurum, Turkey

²Department of Medical Biology, Atatürk University, Faculty of Medicine, Erzurum, Turkey

³Department of Nephrology, T.C. Ministry of Health University of Health Sciences Bursa Special Education and Research Hospital, Bursa, Turkey

⁴Department of Nephrology, University Health Sciences, Erzurum Regional Training and Research Hospital, Erzurum, Turkey

⁵Department of Psychiatry, Atatürk University, Faculty of Medicine, Erzurum, Turkey

ABSTRACT

Objective: Hemodialysis is the most common renal replacement therapy for end-stage renal disease. The incidence of depression and anxiety in hemodialysis patients was found to be higher than in the normal population.

Methods: One hundred sixty-six hemodialysis patients without neurological disease were included in the study. Beck Depression and Beck Anxiety Inventory questionnaires were answered by the patients. The groups who entered hemodialysis with arteriovenous fistula and those who entered with a tunneled catheter were compared. At the same time, the groups who were registered on the kidney transplant waiting list and those who were not registered were compared. In the present study, we aimed to compare depression and anxiety levels in hemodialysis patients.

Results: The patients who had applied to a transplantation program had statistically significantly lower anxiety scores compared to patients who did not (6–11, $p = .000$). The calculated anxiety score and depression score of the hemodialysis patients with fistula was statistically significantly lower than the hemodialysis patients with catheters (6–10 and 9.5–15; $p = .001$, $p = .002$, respectively).

Conclusion: According to the presented study, we speculate that the presence of tunnel catheter and lack of application to a transplantation program were significant risk factors for anxiety and depression disorder in hemodialysis patients or at least contribute to severity of the depression or anxiety disorder in hemodialysis patients.

Keywords: Anxiety, catheter, depression, hemodialysis, transplantation

Öz

Amaç: Hemodiyaliz, son dönem böbrek hastalığı (SDBY) için en yaygın renal replasman tedavisidir. Hemodiyaliz hastalarında depresyon ve anksiyete insidansı normal popülasyona göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada hemodiyaliz hastalarında depresyon ve anksiyete düzeylerini karşılaştırmayı amaçladık.

Yöntemler: Nörolojik hastalığı olmayan 166 hemodiyaliz hastası çalışmaya dahil edildi. Beck Depresyon Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri anketleri hastalar tarafından yanıtlandı. Puanlama aynı envanter kullanılarak yapıldı. Hemodiyalize AV fistül ile girenler ile tünel kateter ile girenler karşılaştırıldı. Aynı zamanda böbrek nakli bekleme listesine kayıtlı olan ve olmayan gruplar da karşılaştırıldı.

Bulgular: Transplantasyon programına başvuran hastalar, başvurmamayan hastalara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük anksiyete puanlarına sahipti (6–11, $p = .000$). Fistüllü hemodiyaliz hastalarının hesaplanan anksiyete puanı ve depresyon puanı, kateterli hemodiyaliz hastalarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede düşüktü (sırasıyla 6 ila 10 ve 9,5 ila 15; $p = .001$, $p = .002$).

Sonuç: Sunulan çalışmaya göre, tünel kateter varlığının ve bir transplantasyon programına başvurulmamasının hemodiyaliz hastalarında anksiyete ve depresyon bozukluğu için önemli risk faktörleri olduğunu veya en azından hemodiyaliz hastalarında depresyon veya anksiyete bozukluğunun şiddetine katkıda bulunduğunu düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: Endişe, kateter, depresyon, hemodiyaliz, transplantasyon

Geliş Tarihi/Received: 17.06.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 02.08.2022

Yayın Tarihi/Publication Date: 22.01.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Hasan DOĞAN
E-mail: dthdogan@gmail.com

Cite this article as: Çankaya, E., Doğan, H., Bilen, N., Başar Aykent, M., & Özcan, H. (2023). Does tunneled catheter affect depression and anxiety in hemodialysis patients? *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(1), 1-6.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Introduction

End-stage renal disease (ESRD) is an irreversible loss of kidney function that is increasingly prevalent worldwide, threatening the life expectancy of patients (Hill et al., 2016). Hemodialysis (HD) is still the most common renal replacement modality used in the treatment of ESRD. Factors such as fatigue, weakness, anorexia, fluid retention, decrease in physical capacity, frequent and long-term hospitalization, multiple drug use, dietary restriction, and presence of comorbidities, which are frequently seen in ESRD patients, cause an increased incidence of anxiety and depression disorders in these patients compared to the general population (Palmer et al., 2012; Thomas et al., 2017; 2012; Cohen et al., 2016; Mosleh et al., 2020; Hou et al., 2014). Dialysis patients are exposed to intense physical and emotional stress. Besides, the preparation period of HD may be the only source of distress. Depression and anxiety are the main psychiatric disorders in HD patients. In the literature, it has been reported that the prevalence of depression in HD patients is 25–38%, and the prevalence of anxiety disorder is between 10% and 25% (Halen, 2012; Sham-mari et al., 2020; Ulusoy & Kal, 2020).

Depression and anxiety disorders in adult HD patients are associated with decreased quality of life. In addition, the presence of depression and anxiety causes a decrease in adherence to treatment and an increase in hospitalization and mortality (Cukor et al., 2009, 2013; Gerogianni et al., 2019; Halen, 2012; Kimmel et al., 2019; Loosman et al., 2015). It has also been shown that unhealthy living habits such as alcohol use, smoking, sedentary life, and malnutrition may contribute to mortality due to depression and anxiety in these patients (Kraus et al., 2016). In addition, it has been reported that depression and anxiety are associated with increasing age, other diseases, low income, and education (Gerogianni et al., 2018).

Methods

The study included 166 patients with HD treatment in two HD centers. Ethics committee approval was received for this study from Atatürk University Clinical Research Ethics Committee (Date: 24.06.2021, Decision No: 0.01.00/316). All participants gave informed consent, and the local institutional ethics committee approved the study methods. We obtained the informed consent of all patients. The study's exclusion criteria were those with mental retardation, those who had been undergoing HD treatment less than 1 year, those who could not complete the questionnaire, and those with degenerative diseases such as dementia. Patients with hemoglobin values above 10 g/dL and Kt/V 1.2 were included in the study. We recorded the duration of HD, type of dialysis vascular access, waiting time on the transplant waiting list, previous transplant history, and the cause of ESRD. In addition, we conducted patient interviews after the treatment on the day of the HD session.

The patients were divided into two groups according to their admission status to the waiting list. Patients in the first group were those who applied to the cadaver waiting list for transplantation. Patients in the second group were those who did not apply to the cadaveric waiting list for transplantation, although they did not have any contraindications for transplantation (eg., active malignancy, Panel Reaktive Antibody-PRA positivity). Patients were categorized as mild, moderate, and severe according to the Beck Anxiety and Depression Scoring System, and comparisons were made. In addition, comparisons were made between the

groups that received HD for less than 2 years and more than 2 years.

Beck Depression Inventory

The Beck Depression Inventory (BDI) consists of 21 items and evaluates emotional, somatic, mental, and motivational symptoms of depression. Each item has a rating between 0 and 3. The total score is obtained by summing all the items. The high scores show a level of depression.

The standardized cutoff values are as follows:

Minimal depression symptoms: scores between 0 and 9

Mild depression symptoms: scores between 10 and 16

Moderate depression symptoms: scores between 17 and 29

Severe depression symptoms: scores between 30 and 63

Beck Anxiety Inventory

This questionnaire aims to evaluate anxiety symptoms rather than the diagnosis of an anxiety disorder. The subject answers the multiple-choice questions considering the last week. The answers were scored 0 to 3 accordingly to the severity of symptoms; choices include any, mild, moderate, and severe, and the total score is obtained by summing all the items. A higher total score indicates more severe anxiety symptoms.

Scoring is as follows:

Mild anxiety symptoms: scores between 8 and 15

Moderate anxiety symptoms: scores between 16 and 25

Severe anxiety symptoms: scores between 26 and 63

Patients were evaluated for symptoms of anxiety and depression via BDI and Beck Anxiety Inventory by an independent psychiatrist.

Statistical Analysis

Statistical analyses were performed using the IBM Statistical Package for Social Sciences Statistics for Windows, Version 22.0 (IBM Corp., Armonk, NY, USA). The variables were investigated using visual (histograms and probability plots) and analytic methods (Kolmogorov–Smirnov/Shapiro–Wilk's test) to determine whether or not they are normally distributed. Data with normal distribution are given as mean $\pm$ standard deviation (SD) and the data whose distribution was not normal were given as median (interquartile range). After checking the normality distribution of scale variables, independent samples were compared with appropriate significance tests (e.g., the Mann–Whitney *U*-test, Kruskal–Wallis *H*-test). Pearson's chi square and Fisher's exact test were used for categorical variables where appropriate. The results with $p < .05$ were considered statistically significant.

Ethical Approval

Before starting the study, written permission was obtained from Atatürk University Clinical Research Ethics Committee (Date: 24.06.2021, Decision No: 0.01.00/316).

Results

The total number of HD patients in all centers included in the study was 181. Fifteen patients were excluded from the study because they did not obtain an informed consent or did not meet

Table 1.
Characteristic and Demographic Results of Hemodialysis Patients According to Sex

	Sex							
	Female				Male			
	Median	Range	N	%	Median	Range	N	%
Age	58.00	56.00			60.00	55.00		
Time (years)	6.00	20.00			6.00	21.00		
Anxiety score	10.00	37.00			7.00	33.00		
Depression score	11.00	36.00			10.00	51.00		
Access route	Fistula		45	61.6			53	57.0
	Catheter or graft		28	38.4			40	43.0
Transplant program	Has applied		59	80.8			72	77.4
	Did not apply		14	19.2			21	22.6
Primary disease	Hypertension		45	61.6			58	62.4
	Diabetes mellitus		17	23.3			15	16.1
	Glomerulonephritis		3	4.1			4	4.3
	FMF		0	0.0			2	2.2
	Other		8	11.0			14	15.1
Anxiety status	No anxiety		29	39.7			49	52.7
	Minimal anxiety		21	28.8			29	31.2
	Mild anxiety		16	21.9			6	6.5
	Severe anxiety		7	9.6			9	9.7
Depression status	Minimal depression		32	43.8			40	43.0
	Mild depression		16	21.9			30	32.3
	Moderate depression		22	30.1			14	15.1
	Severe depression		3	4.1			9	9.7

the inclusion criteria. A total of 166 adult HD patients over the age of 17 were included in the study. The demographic data of the patients are given in Table 1.

When we compared the patient groups according to gender, we find that there is no significant difference in the type of primary disease, patient age, duration of HD, history of previous transplantation, status transplant program admission, dialysis vascular access, and depression score and status of depression (6 vs. 6, respectively; $p > .05$). It was detected that the median anxiety score of the female patients was statistically significantly higher than male patients (10 vs. 7, respectively; $p = .007$). Mild and severe anxiety scores were statistically significantly commonly detected in female patients compared to male patients (21.9% vs. 9.6%, 6.5% vs. 9.7%, respectively; $p = .03$) (Table 1).

In the present study, we compared patient groups according to their admission to the transplant waiting list. We found that the patients who were on the transplant waiting list had a statistically significantly lower anxiety score than the patients who did not (6 vs. 11, respectively; $p = .000$). The calculated depression score of the patients on the waiting list was found to be significantly lower than the patients who were not (10 vs. 19.5, respectively; $p = .009$). The results are given in Table 2.

We evaluated the HD patients according to the dialysis vascular access. The calculated median age of patients with the catheter was statistically significantly higher than the patients with fistula (58 vs. 63 years, respectively; $p = .002$). We did not detect a significant difference among the duration of HD between the groups

of patients according to dialysis vascular access. The calculated anxiety score and depression score of the HD patients with fistula was statistically significantly lower than the HD patients with catheters (6 vs. 10; $p = .001$ and 9.5 vs. 15; $p = .002$, respectively). The ratio of moderate-to-severe depression and anxiety status was detected to be significantly higher in the patients with catheters compared to the patients with fistula (18.4% vs. 26.4%; $p = .026$ and 7% vs. 13.2%; $p = .000$, respectively) (Table 2).

We compared the patients who had HD for up to 2 years with those who had HD for longer than 2 years. The anxiety score of the patients who had HD for up to 2 years was statistically significantly higher than those who had HD for longer than 2 years ($p = .004$) (Table 2).

Discussion

In several studies, the rate of depression was reported to be 20–40%, and rate of anxiety was reported to be 10–50% in chronic kidney disease (Collister et al., 2019; Goh & Griva, 2018). In the present study, the calculated rate of severe depression was 28.9% and mild-to-severe anxiety rate was 22.9%. According to gender, it has been reported that anxiety disorder is more common in females compared to males. Besides this, it has also been reported that female patients were more prone to depressive disorders (Gerogianni et al., 2018). It has also been reported that there is an increase in the rate of depressive and anxiety disorder previously to the beginning of renal replacement therapy which fade away after initiation of dialysis (Cicero et al., 2018). Accordingly, in our study, we detected that the depression and anxiety

Table 2. Comparisons of Anxiety and Depression Scores of Patient Subgroups According to Dialysis Access Route and Application Status to a Transplantation Program

		Dialysis access route				p
		Fistula		Catheter or graft		
		Median	Range	Median	Range	
Comparison of HD patients according to dialysis access route	Age (years)	58.00	65.00	63.00	55.00	.002
	Anxiety score	6.00	33.00	10.00	37.00	.001
	Depression score	9.50	48.00	15.00	51.00	.002
Depression status of the patients according to dialysis access route		Dialysis access route				p
		Fistula		Catheter or graft		
		Count	%	Count	%	
	Minimal depression	49	50.0	23	33.8	.000
	Mild depression	28	28.6	18	26.4	.056
	Moderate depression	18	18.4	18	26.4	.026
Severe depression	3	3.1	9	13.2	.000	
Anxiety status of the patients according to dialysis access route	No anxiety	52	53.1	26	38.2	.000
	Minimal anxiety	28	28.6	22	32.3	.034
	Mild anxiety	11	11.2	11	16.1	.002
	Severe anxiety	7	7.1	9	13.2	.000
Patients who had HD longer than 2 years		Dialysis access route				p
		Fistula		Catheter or graft		
		Median	Range	Median	Range	
	Age (years)	58.00	51.00	64.00	55.00	.064
	Anxiety score	5.50	33.00	9.00	37.00	.004
Depression score	9.50	48.00	14.50	51.00	.014	
Patients who had HD up to 2 years		Dialysis access route				p
		Fistula		Catheter or graft		
		Median	Range	Median	Range	
	Age (years)	58.00	55.00	61.00	30.00	.043
	Anxiety score	9.00	28.00	11.50	30.00	>.05
Depression score	9.00	24.00	15.00	30.00	>.05	
Comparison of HD patients according to application to a transplantation program		Application to a transplantation program				p
		Had applied		Did not apply		
		Median	Range	Median	Range	
	Age (years)	60.00	54.00	68.50	4.00	.032
	Anxiety score	6.00	37.00	11.00	30.00	.000
Depression score	10.00	51.00	19.50	42.00	.009	

Note: HD = hemodialysis.

scores of HD patients who have been on dialysis for up to 2 years were significantly higher than patients who have been on dialysis for longer than 2 years. It is seen that the symptoms of anxiety and depression are more common in patients at the beginning of dialysis, and these symptoms gradually decrease after 2 years. The discomfort and ignorance of the new lifestyle that is forced at the beginning of dialysis can cause anxiety and depressive symptoms. The new lifestyle, which is becoming accustomed to, may also cause these symptoms to decrease after a certain period of time. It has been reported that depression and anxiety were significantly related with female gender, increased patient age, low education level, retirement, marital status, comorbidities,

and bad financial situation (Gerogianni et al., 2018). In our study, meanwhile, we detected that the patient age is a significant independent risk factor for depression but not for anxiety.

There are several reports stating that depression and anxiety disorders in HD patients are affected by many factors such as advanced age, sociodemographic characteristics, low income, and low hemoglobin (Ozen et al., 2019; Park et al., 2010). In our study, we detected that the patients with arteriovenous fistula as dialysis vascular access had significantly lower anxiety and depression score compared to the patients with catheter after 2 years of HD therapy. This may be related to the high number

of hospitalizations due to vascular access-related problems and catheter infections. We speculated that keeping on with catheters as a dialysis vascular access can be a significant risk factor for anxiety and depression disorders in HD patients.

The presence of comorbid diseases such as diabetes, cardiac diseases, and hypertension was mentioned as risk factors for anxiety disorder in several reports. In our study, the presence of comorbid disease was not found as a risk factor for anxiety or depression.

Anxiety and depression are common psychiatric disorders in HD patients. It is known that many factors can cause these disorders or increase the severity of the existing disorder. According to the present study, we think that the presence of a catheter and not applying to the transplant waiting list in HD patients are important risk factors for anxiety and depression, or at least contribute to the severity of depression or anxiety disorder in HD patients.

Ethics Committee Approval: Ethical committee approval was received from the Ethics Committee of Ataturk University (Date: 24.06.2021, No: 0.01.00/316).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from all participants who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – E.Ç., H.O.; Design – E.Ç.; Supervision – H.D.; Resources – H.O., H.D.; Data Collection and/or Processing – N.B., M.B.A.; Analysis and/or Interpretation – E.Ç., M.B.A.; Literature Search – E.Ç., N.B.; Writing Manuscript – E.Ç.; Critical Review – E.Ç., H.D.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest

Funding: The authors declare that this study had received no financial support.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Atatürk Üniversitesi Etik Kurulundan (Tarih: 24.06.2021, No: 0.01.00/316) alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – E.Ç., H.O.; Tasarım – E.Ç.; Denetleme – H.D.; Kaynaklar – H.O., H.D.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – N.B., M.B.A.; Analiz ve/veya Yorum – E.Ç., M.B.A.; Literatür Taraması – E.Ç., N.B.; Yazıyı Yazan – E.Ç.; Eleştirel İnceleme – E.Ç., H.D.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

References

- Cicero, I., Bezerra, L., Silva, B. C., & Elias, R. M. (2018). Decision-making process in the pre-dialysis CKD patients: Do anxiety, stress and depression matter? *BMC Nephrology*, 27, 98.
- Cohen, S. D., Cukor, D., & Kimmel, P. L. (2016). Anxiety in patients treated with hemodialysis. *Clinical Journal of the American Society of Nephrology*, 11(12), 2250–2255. [CrossRef]
- Collister, D., Rodrigues, J. C., Mazzetti, A., Salisbury, K., Morosin, L., Rabbit, H., Brimble, K. S., Walshet, M. (2019). Single questions for the screening of anxiety and depression in hemodialysis. *Canadian Journal of Kidney Health and Disease*, 24(6), 1–7.
- Cukor, D., Rosenthal, D. S., Jindal, R. M., Brown, C. D., & Kimmel, P. L. (2009). Depression is an important contributor to low medication adherence in hemodialyzed patients and transplant recipients. *Kidney International*, 75(11), 1223–1229. [CrossRef]
- Cukor, D., Ver Halen, N., & Fruchter, Y. (2013). Anxiety and quality of life in ESRD. *Seminars in Dialysis*, 26(3), 265–268. [CrossRef]

- Gerogianni, G., Lianos, E., Kouzoupis, A., Polikandrioti, M., & Grapsa, E. (2018). The role of socio-demographic factors in depression and anxiety of patients on hemodialysis: An observational cross-sectional study. *International Urology and Nephrology*, 50(1), 143–154. [CrossRef]
- Gerogianni, G., Polikandrioti, M., Babatsikou, F., Zyga, S., Alikari, V., Vasiliopoulos, G., Gerogianni, S., & Grapsa, E. (2019). Anxiety-depression of dialysis patients and their caregivers. *Medicina*, 55(5), 168. [CrossRef]
- Goh, Z. S., & Griva, K. (2018). Anxiety and depression in patients with end-stage renal disease: Impact and management challenges - A narrative review. *International Journal of Nephrology and Renovascular Disease*, 11, 93–102. [CrossRef]
- Halen, N. V., Cukor, D., Constantiner, M., & Kimmel, P. L. (2012). Depression and mortality in end-stage renal disease. *Current Psychiatry Reports*, 14(1), 36–44. [CrossRef]
- Hill, N. R., Fatoba, S. T., Oke, J. L., Hirst, J. A., O'Callaghan, C. A., Lasserson, D. S., & Hobbs, F. D. (2016). Global prevalence of chronic kidney disease - A systematic review and meta-analysis. *PLoS One*, 11(7), e0158765. [CrossRef]
- Hou, Y., Li, X., Yang, L., Liu, C., Wu, H., Xu, Y., Yang, F., & Du, Y. (2014). Factors associated with depression and anxiety in patients with end-stage renal disease receiving maintenance hemodialysis. *International Urology and Nephrology*, 46(8), 1645–1649. [CrossRef]
- Ulusoy, S., & Kal, Ö. (2020). Relationship among coping strategies, quality of life, and anxiety and depressive disorders in hemodialysis patients. *Therapeutic Apheresis and Dialysis*, 24(2), 189–196. [CrossRef]
- Kimmel, P. L., Fwu, C. W., Abbott, K. C., Moxey-Mims, M. M., Mendley, S., Norton, J. M., & Eggers, P. W. (2019). Psychiatric illness and mortality in hospitalized ESKD dialysis patients. *Clinical Journal of the American Society of Nephrology*, 14(9), 1363–1371. [CrossRef]
- Kraus, M. A., Fluck, R. J., Weinhandl, E. D., Kansal, S., Copland, M., Komenda, P., & Finkelstein, F. O. (2016). Intensive hemodialysis and health-related quality of life. *American Journal of Kidney Diseases*, 68(5S1), S33–S42. [CrossRef]
- Loosman, W. L., Rottier, M. A., Honig, A., & Siegert, C. E. H. (2015). Association of depressive and anxiety symptoms with adverse events in Dutch chronic kidney disease patients: A prospective cohort study. *BMC Nephrology*, 16, 155. [CrossRef]
- Mosleh, H., Alenezi, M., Al Johani, S. A., Alsani, A., Fairaq, G., & Bedaiwi, R. (2020). Prevalence and factors of anxiety and depression in chronic kidney disease patients undergoing hemodialysis: A cross-sectional single-center study in Saudi Arabia. *Cureus*, 12(1), e6668. [CrossRef]
- Ozen, N., Cinar, F. I., Askin, D., Mut, D., & Turker, T. (2019). No adherence in hemodialysis Patients and Related Factors: A Multicenter Study. *Journal of Nursing Research*, 27(4), e36. [CrossRef]
- Palmer, S., Vecchio, M., Craig, J. C., Tonelli, M., Johnson, D. W., Nicolucci, A., Pellegrini, F., Saglimbene, V., Logroscino, G., Fishbane, S., & Strippoli, G. F. (2013). Prevalence of depression in chronic kidney disease: Systematic review and meta-analysis of observational studies. *Kidney International*, 84(1), 179–191. [CrossRef]
- Park, H. C., Yoon, H. B., Son, M. J., Jung, E. S., Joo, K. W., Chin, H. J., Oh, K. H., Lim, C. S., Kim, Y. S., Ahn, C., Han, J. S., Kim, S., Hahm, B. J., & Oh, Y. K. (2010). Depression and health-related quality of life in maintenance hemodialysis patients. *Clinical Nephrology*, 73(5), 374–380. [CrossRef]
- Shammari, N. A., Modahka, A. A., Ansari, E. A., Al-Kandari, M., Ibrahim, K. A., Al-Sanea, J., et al. (2020). Prevalence of depression, anxiety, and their associations among end-stage renal disease patients on maintenance hemodialysis: A multi-center population-based study. *Psychology, Health and Medicine*, 29, 1–9.
- Thomas, Z., Novak, M., Platas, S. G. T., Gautier, M., Holgin, A. P., Fox, R., Segal, M., Looper, K. J., Lipman, M., Selchen, S., Mucsi, I., Herrmann, N., & Rej, S. (2017). Brief mindfulness meditation for depression and anxiety symptoms in patients undergoing hemodialysis: A Pilot Feasibility Study. *Clinical Journal of the American Society of Nephrology*, 12(12), 2008–2015. [CrossRef]

Genişletilmiş Özet

Son dönem böbrek hastalığı (ESRD), dünya çapında giderek yaygınlaşan ve hastaların yaşam beklentisini tehdit eden geri dönüşümsüz bir böbrek fonksiyon kaybıdır. Hemodiyaliz (HD), SDBY tedavisinde halen en yaygın kullanılan renal replasman yöntemidir. SDBY hastalarında sıklıkla görülen yorgunluk, halsizlik, iştahsızlık, sıvı tutulumu, fiziksel kapasitede azalma, sık ve uzun süreli hastanede yatış, çoklu ilaç kullanımı, diyet kısıtlaması, komorbiditelerin varlığı gibi faktörler anksiyete insidansının ve genel popülasyona kıyasla bu hastalarda depresyon bozuklukları artmasına neden olur. Diyaliz hastaları yoğun fiziksel ve duygusal strese maruz kalmaktadır. Ayrıca hemodiyalize hazırlık süreci tek sıkıntı kaynağı olabilir.

Erişkin HD hastalarında depresyon ve anksiyete bozukluğu yaşam kalitesinde azalma ile ilişkilidir. Ayrıca depresyon ve anksiyete varlığı tedaviye uyumun azalmasına, hastaneye yatış ve mortalitenin artmasına neden olmaktadır. Alkol kullanımı, sigara kullanımı, hareketsiz yaşam, yetersiz beslenme gibi sağlıksız yaşam alışkanlıklarının da bu hastalarda depresyon ve anksiyeteye bağlı ölümlere katkıda bulunabileceği gösterilmiştir. Ayrıca depresyon ve anksiyetenin artan yaş, diğer hastalıklar, düşük gelir ve eğitim ile ilişkili olduğu bildirilmiştir.

Çalışmaya hemodiyaliz tedavisi gören 166 hasta dahil edildi. Zeka geriliği, bir yıldan az hemodiyaliz tedavisi görenler, anketi dolduramayanlar ve demans gibi dejeneratif hastalığı olanlar çalışmanın dışlanma kriterleri olarak belirlendi. Hemoglobin değeri 10 g/dl ve Kt/V 1.2'nin üzerinde olan hastalar çalışmaya alındı. Hemodiyaliz süresi, diyaliz damar yolu tipi, nakil bekleme listesinde bekleme süresi, önceki nakil öyküsü ve SDBY'nin nedeni kaydedildi. Ayrıca hemodiyaliz seansının olduğu gün tedavi sonrası hasta görüşmeleri gerçekleştirdik.

Hastalar bekleme listesine alınma durumlarına göre iki gruba ayrıldı. İlk hasta grubunu nakil için kadavra bekleme listesine başvuranlar oluşturdu. İkinci grup hastalar, nakil için herhangi bir kontrendikasyonu (aktif malignite, PRA pozitifliği vb.) olmadığı halde nakil için kadavra bekleme listesine başvurmayan hastalardı. Hastalar Beck anksiyete ve depresyon skorlama sistemine göre hafif, orta ve şiddetli olarak sınıflandırıldı ve karşılaştırmalar yapıldı. Ayrıca 2 yıldan az ve 2 yıldan fazla hemodiyaliz tedavisi gören gruplar arasında karşılaştırmalar yapıldı.

İstatistiksel analizler, Windows için IBM SPSS Statistics, Sürüm 22.0 Armonk, NY: IBM Corp. kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Normal dağılım gösteren veriler ortalama±standart sapma (SS), normal dağılım göstermeyen veriler ortanca (çeyrekler arası aralık-IQR) olarak verildi. Ölçek değişkenlerinin normallik dağılımı kontrol edildikten sonra, bağımsız örnekler uygun anlamlılık testleriyle (örn. Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis H testi) karşılaştırıldı. Uygun durumlarda kategorik değişkenler için Pearson ki-kare ve Fisher'in kesin testi kullanıldı. $p < 0.05$ olan sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Çalışmaya dahil edilen tüm merkezlerdeki toplam hemodiyaliz hasta sayısı 181'dir. On beş hasta bilgilendirilmiş onam almadıkları veya dahil edilme kriterlerini karşılamadıkları için çalışma dışı bırakıldı. Çalışmaya 17 yaş üstü toplam 166 yetişkin hemodiyaliz hastası dahil edildi.

Hasta gruplarını cinsiyete göre karşılaştırdığımızda; Primer hastalık tipi, hasta yaşı, hemodiyaliz süresi, önceki transplantasyon öyküsü, transplantasyon programına başvuru durumu, diyaliz damar yolu, depresyon skoru ve depresyon durumu açısından anlamlı fark yoktu (sırasıyla 6'ya karşı 6 $p > 0.05$). Kadın hastaların ortalama depresyon skoru erkek hastalardan istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu saptandı (10'a karşı 7, $p = 0.007$). Hafif ve şiddetli anksiyete kadın hastalarda erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha sık saptandı (%21.9'a karşı %9.6, %6.5'e karşı %9.7; sırasıyla $p = 0.03$).

Nakil bekleme listesinde olan hastaların, olmayan hastalara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük depresyon skoruna sahip olduğunu bulduk (6'ya karşı 11, $p = 0.000$). Bekleme listesindeki hastaların hesaplanan depresyon skoru, bekleme listesinde olmayan hastalara göre anlamlı olarak düşük bulundu (10'a karşı 19.5, $p = 0.009$).

HD hastalarını diyaliz damar yoluna göre değerlendirdik. Kateterli hastaların hesaplanan medyan yaşı fistülli hastalardan istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksekti (58'e karşı 63 yıl, $p = 0.002$). Diyaliz damar yoluna göre hasta grupları arasında HD süreleri arasında anlamlı bir fark saptamadık. Fistülli olan HD hastalarının hesaplanan anksiyete puanı ve depresyon skoru, kateterli olan HD hastalarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede düşüktü (sırasıyla 6'ya karşı 10 $p = 0.001$, 9.5'e karşı 15 $p = 0.002$). Orta-ağır depresyon ve anksiyete durumunun oranı kateterli hastalarda fistülli hastalara göre anlamlı olarak daha yüksek saptandı (sırasıyla %18.4'e karşı %26.4 $p = 0.026$; %7'ye karşı %13.2 $p = 0.000$).

HD hastalarında depresyon ve anksiyete bozukluklarının ileri yaş, sosyo-demografik özellikler, düşük gelir, düşük hemoglobin gibi birçok faktörden etkilendiğini bildiren çok sayıda yayın bulunmaktadır. Çalışmamızda diyaliz damar yolu olarak arteriyovenöz fistülli olan hastaların 2 yıllık HD tedavisinden sonra kateter takılan hastalara göre anksiyete ve depresyon skorlarının anlamlı olarak daha düşük olduğunu saptadık. Bu durum damar yolu ile ilgili sorunlar ve kateter enfeksiyonları nedeniyle hastaneye yatış sayısının fazla olmasına bağlı olabilir. Hemodiyaliz hastalarında diyaliz damar yolu olarak kateter takılı kalmasının anksiyete ve depresyon bozuklukları için önemli bir risk faktörü olabileceğini düşündük.

Diyabet, kalp hastalıkları ve hipertansiyon gibi hastalıkların varlığı çeşitli yayınlarda anksiyete bozukluğu için risk faktörleri olarak belirtilmiştir. Çalışmamızda ek hastalık varlığı anksiyete veya depresyon için bir risk faktörü olarak bulunmadı.

Anksiyete ve depresyon hemodiyaliz hastalarında sık görülen psikiyatrik bozukluklardır. Birçok faktörün bu rahatsızlıklara neden olabileceği veya var olan rahatsızlığın şiddetini artırabileceği bilinmektedir. Sunulan çalışmaya göre, HD hastalarında kateter bulunması ve nakil bekleme listesine başvurmanın anksiyete ve depresyon için önemli risk faktörleri olduğunu veya en azından HD hastalarında depresyon veya anksiyete bozukluğunun şiddetine katkıda bulunduğunu düşünüyoruz.

Postpartum Dönemde COVID-19 Korkusunun Annelerin Bebek Bakımı ile İlgili Obsesif-Kompulsif Davranışlarına ve Postpartum Depresyona Etkisi

The Effect of COVID-19 Fear in the Postpartum Period on Mothers' Obsessive-Compulsive Behaviors Related to Baby Care and Postpartum Depression

Nuray KURT¹
Sabriye BATTAL²
Hacer ÜNVER KOCA³

¹Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Elazığ, Türkiye

²Sağlık Bakanlığı Malatya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Malatya, Türkiye

³İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Malatya, Türkiye

This study was carried out between 19 and 22 May 2022 in Eskişehir. It was presented as an oral presentation at the International Anatolian Midwives Association Congress.

Geliş Tarihi/Received: 29.04.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 01.12.2022

Yayınlanma Tarihi/Publication Date:

27.03.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Hacer ÜNVER KOCA
E-mail: hac.er.unver@inonu.edu.tr

Cite this article as: Kurt, N., Battal, S., & Ünver Koca, H. (2023). The effect of COVID-19 fear in the postpartum period on mothers' obsessive-compulsive behaviors related to baby care and postpartum depression. *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(1), 7-13.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

ÖZ

Amaç: Araştırma postpartum dönemde COVID-19 korkusunun annelerin bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışlarına ve postpartum depresyona etkisini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

Yöntemler: Tanımlayıcı tipte yapılan araştırma Türkiye'nin doğusunda yer alan bir ilin Aile Sağlığı Merkezlerine kayıtlı toplam 211 anne ile yürütüldü. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, COVID-19 Korkusu Ölçeği, Postpartum Dönemde Annelerin Bebek Bakımı ile İlgili Obsesif ve Kompulsif Davranışları Ölçeği (OKDÖ), Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği (EDSÖ) ile toplandı.

Bulgular: Araştırmada annelerin %23,2'sinin doğum sonu depresyon açısından risk altında olduğu görüldü. Annelerde COVID-19 korkusu ile bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışlar arasında zayıf negatif korelasyon, doğum sonu depresyon arasında çok zayıf pozitif korelasyon belirlendi (sırasıyla $r = -.321$, $r = .199$; $p < .001$, $p < .05$).

Sonuç: Araştırmada annelerin yaşadıkları COVID-19 korkusu arttıkça bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışların azaldığı ve doğum sonu depresyon riskinin arttığı belirlendi.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, ebelik, doğum sonrası depresyon, obsesif davranış

ABSTRACT

Objective: The study was conducted to evaluate the effect of fear of COVID-19 on mothers' obsessive-compulsive behaviors related to baby care and postpartum depression in the postpartum period.

Methods: The descriptive study was conducted with a total of 211 mothers registered in the Family Health Centers of a province in eastern Turkey. The data of the study were collected with the Personal Information Form, the COVID-19 Fear Scale, the Scale of Obsessive and Compulsive Behaviors Related to Baby Care of Mothers in the Postpartum Period, and the Edinburgh Postpartum Depression Scale.

Results: In the study, the frequency of postpartum depression in mothers was found to be 23.2%. We found a weak negative correlation between fear of COVID-19 in mothers' obsessive-compulsive behaviors related to infant care and a very weak positive correlation between postpartum depression (respectively $r = -.321$, $r = .199$; $p < .001$, $p < .05$).

Conclusion: In the study, it was determined that as the fear of COVID-19 experienced by mothers increased, obsessive-compulsive behaviors related to baby care decreased and the risk of postpartum depression increased.

Keywords: COVID-19, midwifery, obsessive behavior, postpartum depression

Giriş

Postpartum dönem, kadınların hayatında duygusal, fiziksel ve sosyal pek çok değişikliğin yaşandığı önemli bir süreçtir (Demir Yiğit & Dereli Yılmaz, 2019; Özkan & Serçekuş, 2017). Bu süreçte anneler, fizyolojik ve psikolojik değişikliklere uyum sağlamak, bebek bakımı vermek, güvenli bir çevre sağlamak, bebekle iletişim kurmak, yeni rollerine adapte olmak, aile duyarlılığını geliştirmek ve gelecekte problemlerle baş etmek zorundadır. Yaşanan bu zorluklar, COVID-19 tehdidi ile birleştiğinde, kadınlarda fizyolojik, psikolojik ve sosyal etkilerinin artmasına yol açmaktadır (Gülşen & Merih, 2018; Lok ve ark., 2021; Özkan & Serçekuş, 2017).

COVID-19 pandemisi dünya nüfusu üzerinde, kaygı, stres ve depresyon prevalansındaki artış ile büyük bir etki yaratmıştır. Yaşanan pandemide postpartum dönemde bulunan kadınlar, yaşadıkları yüksek düzeyde psikolojik sorunlar nedeniyle savunmasız bir grup olarak kabul edilmiştir (Gluska ve ark., 2021). Salgın başlangıcında COVID-19 küresel bir krize dönüşmüş, salgının hızını yavaşlatma amacı taşıyan sıkı tedbirler alınmıştır. COVID-19 ile ilgili yaşanan bilinmezlik ve korku, hastalık bulaşması ihtimaline ve tehlikelere karşı bireylerin hayat kurtarıcı önlemler almasına neden olmuştur (Kurt, 2021). COVID-19 sürecinde alınan önlemler, enfekte olma ve bulaştırma korkusu, hijyen ile ilgili davranışlar ve beraberindeki yaşam tarzındaki büyük değişiklikler, annelerde bebek bakımı ile ilgili obsesif düşünce ve kompulsif davranış gelişme riskini arttırmaktadır.

COVID-19'dan korunmak için alınan tedbirler, obsesif kompulsif bozuklukların en çok görülen belirtilerinden olan temizlik kompulsiyonları ile hastalık bulaşma obsesyonlarının şiddetlenmesine neden olmuştur (Okray, 2021). Bu dönemde annelerde görülen obsesyonların içeriği ve kompulsiyonlar genellikle virüsün bebeğe bulaşma riski ve bebeğe zarar verme korkusu ile ilgilidir (Dindar, 2009; Kurt & Söyler, 2022; Okray, 2021; Özkan ve ark., 2021; Özşahin ve ark., 2022). Pandemi sürecinde, annelerin kendisinin ve çocuğunun sağlığı hakkında endişe ve korkularının artması, postpartum depresyon oranlarında artışa neden olmuştur (Lok ve ark., 2021; Okray, 2021; Özkan ve ark., 2021). Postpartum depresyon, doğumdan kısa bir süre sonra başlayarak, doğumdan sonra bir yıla kadar sürebilen, kadınların %13–19'unu etkileyen önemli bir halk sağlığı sorunudur. Postpartum depresyon belirtileri arasında; yorgunluk, halsizlik, uyku bozuklukları, iče kapanma hali, iştahta değişimler, ağlama krizleri, karamsarlık, yetersizlik hissi, baş edememe, kompulsif düşünceler, korkular vb. semptomlar yer almaktadır. Postpartum depresyona; uykusuzluk, çocuk bakımı ve yaşam stresi, sosyal destek eksikliği, aile içi şiddet, doğum öncesi depresyon ve olumsuz emzirme deneyimleri gibi faktörler neden olmaktadır (Miranda & Scotta, 2021; Özşahin ve ark., 2020).

COVID-19 virüsünün görülmesiyle birlikte postpartum depresyon ve obsesif-kompulsif bozukluk (OKB) semptomlarının artması anneleri daha derin bir çıkmaza sürüklemiştir (Özşahin ve ark., 2020; Üstüngör, 2022). Anneler, uykusuzluk, sık sık el yıkama, kendilerine zaman ayıramama ve bebeklerine zarar verme endişesi duyarak bebeklerine dokunamama gibi obsesif-kompulsif davranışlar sergiledikleri için bebekleriyle yeteri kadar temas kuramamaktadır (Challacombe ve ark., 2017). Oysa bu dönemde bebeğin ihtiyaçlarının tam zamanında karşılanması, anne ve bebek bağlanması için oldukça önemlidir. Yaşanan bu durumlar anne-bebek arasındaki bağın kurulmasını olumsuz yönde etkilemektedir (Üstüngör, 2022). Araştırma postpartum dönemde

COVID-19 korkusunun annelerin bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışlarına ve postpartum depresyona etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu araştırma tanımlayıcı tipte yapıldı.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma Mart-Mayıs 2022 tarihleri arasında Türkiye'nin doğusunda yer alan ilin aile sağlığı merkezlerinde (ASM) gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini il merkezinde bulunan 15 ASM'den kura yöntemi ile belirlenen 6 ASM'ye kayıtlı 2–8 hafta arası sağlıklı bebeğe sahip toplam 320 anne oluşturdu. Araştırma örneklem seçim yöntemine gidilmedi. Araştırmaya katılmayı kabul eden ve iletişim kurulan anneler araştırmanın örneklemini oluşturdu. Araştırma 211 anne ile tamamlandı.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri

- Okuma yazma bilen,
- Akıllı telefonu olan,
- Psikiyatrik herhangi bir tanısı bulunmayan anneler.

Araştırmadan dışlanma kriterleri

- Ruhsal bir hastalığa sahip olan,
- Formu eksik dolduran,
- Bebeğinde herhangi bir sağlık problemi olan (anomali vs.),
- Psikiyatrik ilaç kullanan anneler.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında, "Kişisel Tanıtım Formu," "Covid-19 Korku Ölçeği," "Postpartum Dönemde Annelerin Bebek Bakımı ile İlgili Obsesif ve Kompulsif Davranışları Ölçeği," "Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği" kullanıldı.

Kişisel Tanıtım Formu

Araştırmacı tarafından literatür (Şirin, 2008) taranarak oluşturulan form annelerin bazı sosyodemografik ve obstetrik özelliklerini içeren toplam 16 sorudan oluşmaktadır.

COVID-19 Korkusu Ölçeği

Ahorsu ve arkadaşları tarafından 2020 yılında geliştirilen ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Satıcı ve arkadaşları tarafından 2021 yılında yapılmıştır (Ahorsu ve ark., 2020; Satıcı ve ark., 2021). Ölçeğin uygulanabilir yaş skalası geniş olup, yetişkinler üzerinde kullanılabilir. 7 sorudan oluşan ölçeğin bütün maddeleri pozitif puanlanmaktadır. Sorularda 5'li Likert tipi bir ölçeklendirme kullanılarak 1–5 arası (1-Kesinlikle katılmıyorum...5-Kesinlikle katılıyorum) puanlanmıştır. Ölçekte ters puanlanan madde yoktur. Ölçekten 7–35 arası puan alınmaktadır. Yüksek puan almak COVID pandemi korku düzeyinin 'yüksek' olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri ($\alpha = ,82$) olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değerinin ($\alpha = ,87$) olduğu görüldü.

Postpartum Dönemde Annelerin Bebek Bakımı ile İlgili Obsesif ve Kompulsif Davranışları Ölçeği (OKDÖ)

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği Özdemir ve arkadaşları tarafından 2019 yılında yapılmıştır (Özdemir ve ark., 2019). Ölçekten alınan toplam puanın büyüklüğü takıntılı ve zorlayıcı davranışların olduğunu göstermektedir. Konuyla ilgili detaylı bir değerlendirme annelere tavsiye edilir. Ölçek ayrı ayrı değerlendirilebildiği için

toplam puan sayesinde, her bir ögeyi de değerlendirmek mümkündür. Her bir ögeyi ayrı ayrı değerlendirmek, sağlık profesyonelleri için önemli bir özelliktir. Ölçek doğum sonu 2–8 hafta arasında olan kadınlara uygulanır. Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri ($\alpha = .75$) olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değerinin ($\alpha = .86$) olduğu belirlendi.

Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği (EDSDÖ)

Ölçek, 10 maddeden oluşan, dörtlü likert biçiminde kendini bildirim ölçeğidir. Dört seçenekten oluşan yanıtlar 0–3 arasında puanlanmakta, ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 ve en yüksek puan 30 olmaktadır. Değerlendirmede 1.,2. ve 4. maddeler 0,1,2,3 şeklinde puanlanırken, 3.,5.,6.,7.,8.,9., ve 10. maddeler 3,2,1,0 şeklinde ters olarak puanlanmaktadır. EDSDÖ'nün Türkçe uyarlanması Engindeniz ve arkadaşları tarafından 1996 yılında yapılmıştır (Engindeniz ve ark., 1996). EDSDÖ'nün kesme noktası 12/13 olarak hesaplanmış olup, toplam ölçek puanı kesme noktasından fazla olan kadınlar risk grubu olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha değeri ($\alpha = .79$) olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değerinin ($\alpha = .82$) olduğu belirlendi.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Mart-Mayıs 2022 tarihleri arasında ASM'lere kayıtlı annelerin iletişim numaraları alınarak google formlar aracılığıyla (pandemi nedeniyle kurum izinlerinde yaşanan problemlerden dolayı) toplandı.

İstatistiksel Analiz

Verilerin kodlanması ve değerlendirilmesi SPSS versiyon 22,0 (IBM Statistical Package for the Social Sciences Corp., Armonk, NY, ABD) paket programını kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirildi. İstatistiksel değerlendirmede; tanımlayıcı istatistikler (yüzde, ortalama, standart sapma) ve bağımsız gruplarda *t* testi, Varyans analizi ve korelasyon analiz testleri kullanıldı. Sonuçlar %95 güven aralığında, $p < .05$ yanılıgı düzeyinde değerlendirildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın yürütülebilmesi için İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan etik onay alındı (Tarih: 29 Mart 2022, Karar numarası: 2022/3252). Pandemi nedeni ile kurum izni alınmadığından veriler google formlar aracılığı ile gönüllülük esasına dayalı olarak online toplandı. Ayrıca katılımcılardan online olarak bilgilendirilmiş olur formu ile yazılı onam alındı.

Bulgular

Araştırmaya katılan annelerin, sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de sunulmaktadır. Araştırmada annelerin; çalışma durumunun COVID-19 Korkusu Ölçeği ve OKDÖ toplam puan ortalamalarını etkilediği ($p < .05$) ancak EDSDÖ toplam puan ortalamasını etkilemediği saptandı ($p > .05$; Tablo 1). Araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması $29,74 \pm 4,86$ olup, yaş, eğitim düzeyi, aile yapısı ve gelir düzeyinin annelerin COVID-19 korkusu ve annelerin bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışlarını ve doğum sonrası depresyonunu etkilemediği tespit edildi ($p > .05$).

Araştırmaya katılan annelerin, obstetrik özellikleri Tablo 2'de sunulmaktadır. Annelerin obstetrik özellikleri incelendiğinde; obstetrik özelliklerin COVID-19 Korkusu, OKDÖ ve EDSDÖ toplam puan ortalamalarını etkilemediği belirlendi ($p > .05$).

Araştırmada annelerde COVID-19 Korkusu Ölçeği puan ortalaması ile OKDÖ puan ortalaması arasında zayıf negatif korelasyon, EDSDÖ puan ortalamaları arasında çok zayıf pozitif korelasyon belirlendi (sırasıyla $r = -.321$, $r = .199$; $p < .001$, $p < .05$). Ayrıca OKDÖ puan ortalaması ile EDSDÖ puan ortalaması arasında zayıf negatif korelasyon belirlendi ($r = -.282$; $p < .001$) (Tablo 3).

Araştırmada annelerin %23,2'sinin postpartum depresyon riski taşıdığı belirlendi (Şekil 1).

Tartışma

Üç yıla yakın süredir içinde bulunduğumuz pandemi süreci, tüm bireylerin sağlığını fiziksel ve ruhsal yönden olumsuz etkilemiştir. COVID-19 korkusunun annelerin, bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışları ve doğum sonu depresyonu arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Araştırmada annelerin; çalışma durumu ile COVID-19 Korkusu Ölçeği toplam puan ortalaması arasında anlamlı farklılık gözlenmiş olup çalışan annelerin korku düzeylerinin çalışmayan annelere göre daha düşük düzeyde olduğu saptanmıştır ($p < .05$; Tablo 1). Özer'in gebelerle yaptığı çalışmada da pandemi sürecinde çalışanların koronavirus korkuları, çalışmayanların koronavirus korkularından düşük bulunmuştur (Özer, 2022). Çalışma hayatındaki kadınların büyük bir sorumluluk taşımakta olduğu bilinen bir gerçektir. Aynı zamanda çalışan kadınların sıkıntı, kaygı, depresyonla gibi duygularla baş etme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu belirtilmektedir (Kızıloğlu, 2021). Bununla birlikte pandemi ile yaşamaya alışmış olan çalışanların, yaşanan duruma uyumları ve korku ile baş etme mekanizmaları COVID-19 korku düzeyinin az oluştunda etkili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırmada çalışma durumu ile annelerin bebek bakımı ile ilgili OKDÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu, çalışan annelerin puan ortalamalarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür ($p < .05$; Tablo 1). Üstüngör'ün (2022) annelerle yaptığı çalışan annelerin OKDÖ puan ortalamasının çalışmayan annelerinkinden yüksek olduğu bulunmuştur (Üstüngör, 2022). Çalışan annelerin OKDÖ puan ortalamasının, çalışmayan annelerden yüksek çıkmasında bulaş riskinin etkili olduğu düşünülmektedir. Çalışan annelerin iletişim kurdukları kişi sayısının fazla olması, sosyal ortamlarda daha fazla zaman geçirmesi, temas yüzeylerinin fazla olması gibi faktörler, annenin bebeğine karşı koruyucu rolü daha çok benimsemesine yol açarak düşünce ve davranışı üzerinde etkili olacaktır. Ayrıca annelik iç güdüsü ile annelerin bebeklerini koruma isteğinin bebek bakımı ile ilgili obsesif ve kompulsif davranışlarının artmasında da etkili olabileceği düşünülmektedir.

Annelerde COVID-19 korkusu ile annelerin bebek bakımı ile ilgili obsesif kompulsif davranışları arasında zayıf negatif korelasyon belirlenmiştir (Tablo 3). COVID-19 korkusu arttıkça OKB'nin azalmasının nedeninin, olağanüstü yaşam koşullarından olan pandemi süreci obsesyonları bulunan annelerin bebek bakımı konusundaki yoğun düşüncelerinden sıyrılarak gündemimizde yoğun olarak bulunan COVID-19 korkusuna yönelmesi ve buna yönelik tedbirler alması olduğu düşünülmektedir. Nitekim literatürde bir durum üzerindeki kontrol algısı arttıkça, o duruma uyum sağlamanın kolaylaşacağı bildirilmektedir (Öztürk, 2022). Araştırmamıza göre COVID-19'a yönelik artan kontrol algısının bebek bakımı ile ilgili obsesyonları azaltmaya katkı sağladığı düşünülmektedir.

Tablo 1. Annelerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre COVID-19 Korkusu, OKDÖ ve EDSÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n = 211)				
Annelerin Sosyo-Demografik Özellikleri	n	COVID-19 Korkusu Ölçeği	OKDÖ	EDSDÖ
		Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS
Yaş				
18-34	179	19,08 ± 6,53	28,15 ± 8,81	8,74 ± 5,27
35 ve Üstü	32	18,71 ± 6,25	28,93 ± 8,36	8,90 ± 6,46
Test ve p değeri		t = 0,293 p = ,770	t = -0,465 p = ,642	t = -0,150 p = ,881
Eğitim Düzeyi				
Okuryazar-Ortaokul	77	19,97 ± 5,92	26,88 ± 8,81	9,70 ± 5,97
Lise ve Üniversite	134	18,48 ± 6,74	29,07 ± 8,60	8,23 ± 5,07
Test ve p değeri		t = 1,613 p = ,108	t = -1,764 p = ,079	t = 1,887 p = ,061
Çalışma Durumu				
Evet	60	17,53 ± 5,94	31,26 ± 6,80	8,96 ± 4,76
Hayır	151	19,62 ± 6,60	27,08 ± 9,13	8,69 ± 5,71
Test ve p değeri		t = -2,130 p = ,034*	t = 3,207 p = ,002*	t = 0,325 p = ,745
Aile Yapısı				
Çekirdek	189	18,88 ± 6,52	28,58 ± 8,67	8,95 ± 5,39
Geniş	22	20,27 ± 6,04	25,63 ± 8,98	7,18 ± 5,78
Test ve p değeri		t = -0,951 p = ,343	t = 1,502 p = ,134	t = 1,450 p = ,149
Gelir Düzeyi				
Gelir < Gider	24	17,25 ± 5,59	27,79 ± 8,87	10,62 ± 6,55
Gelir = Gider	174	19,48 ± 6,52	28,10 ± 8,71	8,60 ± 5,33
Gelir > Gider	13	16,15 ± 6,56	31,46 ± 8,63	7,53 ± 4,35
Test ve p değeri		F = 2,663 p = ,072	F = 0,936 p = ,394	F = 1,810 p = ,166
Yaş (Ort ± SS) 29,74 ± 4,86				
*p < ,05.				

Araştırmada annelerde COVID-19 Korkusu Ölçeği puan ortalaması ile, EDSÖ puan ortalamaları arasında çok zayıf pozitif korelasyon belirlenmiştir (Tablo 3). Annelerde COVID-19 korkusu arttıkça doğum sonu depresyon riskinin de artmasında; COVID-19'un hala devam etmesi, stres, korku ve anksiyete ve zorlu yaşam olayları gibi faktörlerin depresyon üzerinde etkisinin olduğu ve lohusa kadınlarda depresyon oranlarını arttırdığı bildirilmiştir (Guvenc, 2020; Taşkı, 2021; Yan ve ark., 2020). Annelerdeki depresyon riskinin artmasındaki diğer bir etken ise sosyal destek yetersizliğidir. Annelerin pandeminin etkisiyle yetersiz sosyal destek almalarının depresyon üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Pandemi döneminde lohusaların sosyal destek gereksinimlerinin arttığı fakat karşılanma düzeyinin azaldığı bildirilmektedir (Sevimli, 2021). Yapılan çalışmalarda sosyal destekleri daha yüksek olan kadınların postpartum depresyon düzeylerinin daha az olduğunu bildirmiştir (Gülşen & Merih, 2018; Lebel ve ark., 2020; Sevimli, 2021; Vaezi ve ark., 2019). Bu süreçte yeterli destek kaynaklarına sahip olunmaması, annelerin streslerini artırarak ve problemlerle baş etmelerini zorlaştırmaktadır. Kısıtlanmış yaşam şartları ve artan sorumluluklar anneleri tüketmekte ve kendilerine ait bir alan oluşturmalarını zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda sosyal izolasyon sürecinin, yaşam doyumunu ve bireylerin iyi oluşunu azalttığı bilinmektedir (Clair ve ark., 2021). COVID-19 pandemisiyle beraber annelerin sorumlulukları artmış, ev içi sorumluluklarının üzerine kamusal alandaki sorumluluklarının eklenmesi ve çocuklarının uzaktan eğitim süreciyle ilgilenmeye başlamalarıyla beraber annelik rolünde değişiklikler

olduğu belirtilmiştir (İldeniz & Karadeniz, 2021). Anneler için bebek, ev sorumlulukları ve diğer çocuklarının okul sorumluluklarını göğüslemek zorlayıcı olabilmekte ve stres düzeylerini artırarak depresyon oranlarında artışa neden olabilmektedir. Pandemi döneminde kişilerin işsiz kalma ya da gelirlerinin düşme riski mevcuttur. Kanada'da yapılan bir araştırmada, kadınların %18'inin pandemiden dolayı işini kaybettiği belirlenmiştir ve bu durum da maddi destek ihtiyacının artmasına sebep olabilecektir (Lebel ve ark., 2020). Pandemi sürecinde ülkemizde ve dünyada birçok değişimin olması ile beraber hastalıkla ilgili net bilgilerin olmayışı, her geçen gün yeni gelişmelerin yaşanması, sokağa çıkma yasağı, sosyal izolasyon nedeniyle bilgiye olan ihtiyacın daha çok arttığı bilinmektedir. Buna ek olarak annelerin lohusalıkta bilgi gereksinimleri de artmaktadır. Anneler bu gereksinimlerini karşılamak için yeterli olarak sağlık kurumlarına başvuramamakta ve sağlık profesyonellerine ulaşamamaktadırlar (Sevimli, 2021). Yapılan çalışmalarda lohusaların en çok bilgi desteğine ihtiyaç duymalarına rağmen beklenen desteğin karşılanmadığı görülmektedir (Altınayak & Özkan, 2017; Sevimli, 2021). Oysaki doğum sonu dönemdeki bilgi desteğinin yüksek oluşunun postpartum depresyon riskini %62 azalttığı belirtilmektedir (Kim ve ark., 2014). Bu nedenle ebeler, COVID-19 pandemi sürecinde annelerin bilgi gereksinimlerini karşılamalıdır. Bu bağlamda ebelerin, annelere olumlu bir bakış açısı kazandırmalarının, etkili baş etme mekanizmaları kullanmalarını desteklemelerinin ve sosyal destek sağlamlarının postpartum depresyon üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 2.
Annelerin Obstetrik Özelliklerine Göre COVID-19 Korkusu, OKDÖ ve EDSDÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=211)

Annelerin Obstetrik Özellikleri	n	COVID-19 Korkusu Ölçeği	OKDÖ	EDSDÖ
		Ort ± SS	Ort ± SS	Ort ± SS
Gebeliğin Planlanması				
Planlı	156	19,30 ± 6,57	27,70 ± 8,62	8,71 ± 5,45
Plansız	55	18,25 ± 6,16	29,89 ± 8,89	8,92 ± 5,49
Test ve p değeri		t=1,030 p=,304	t=-1,603 p=,111	t=-0,244 p=,807
Gebelik sayısı				
1-3 Gebelik	176	18,82 ± 6,41	28,30 ± 8,74	8,55 ± 5,29
4 ve Üzeri Gebelik	35	20,02 ± 6,82	28,14 ± 8,77	9,88 ± 6,14
Test ve p değeri		t=-1,000 p=,319	t=0,098 p=,922	t=-1,325 p=,187
Yaşayan çocuk				
1-3 Çocuk	196	18,85 ± 6,36	28,38 ± 8,62	8,69 ± 5,39
4 ve Üzeri Çocuk	15	21,33 ± 7,67	26,80 ± 10,22	9,73 ± 6,25
Test ve p değeri		t=-1,433 p=,153	t=0,678 p=,498	t=-0,707 p=,480
Gebelikte Problem Yaşama				
Evet	66	19,18 ± 6,23	26,92 ± 7,88	9,10 ± 5,38
Hayır	145	18,95 ± 6,60	28,88 ± 9,04	8,6 ± 5,4
Test ve p değeri		t=0,231 p=,817	t=-1,521 p=,130	t=0,599 p=,550
Bebek Bakımıyla İlgili Tecrübe				
Tecrübem Var	162	19,19 ± 6,55	28,88 ± 8,75	8,54 ± 5,61
Tecrübem Yok	49	18,48 ± 6,26	26,26 ± 8,42	9,53 ± 4,86
Test ve p değeri		t=0,663 p=,508	t=1,850 p=,066	t=-1,111 p=,268
Bebeğin İstendik Cinsiyette Olma Durumu				
Evet	183	19,15 ± 6,50	28,18 ± 8,94	8,49 ± 5,42
Hayır	28	18,21 ± 6,37	28,89 ± 7,28	10,60 ± 5,38
Test ve p değeri		t=0,713 p=,477	t=-0,401 p=,689	t=-1,924 p=,056
Doğum Şekli				
Sezeryan	94	19,40 ± 5,97	27,97 ± 8,46	8,01 ± 5,24
Normal	117	18,72 ± 6,87	28,51 ± 8,96	9,38 ± 5,56
Test ve p değeri		t=0,754 p=,452	t=-0,441 p=,660	t=-1,829 p=,069
Bebek Bakımı İçin Yardımcı Biri				
Var	107	19,30 ± 6,61	28,77 ± 9,18	8,71 ± 5,43
Yok	104	18,74 ± 6,35	27,75 ± 8,24	8,82 ± 5,49
Test ve p değeri		t=0,636 p=,526	t=0,845 p=,399	t=-0,143 p=,887

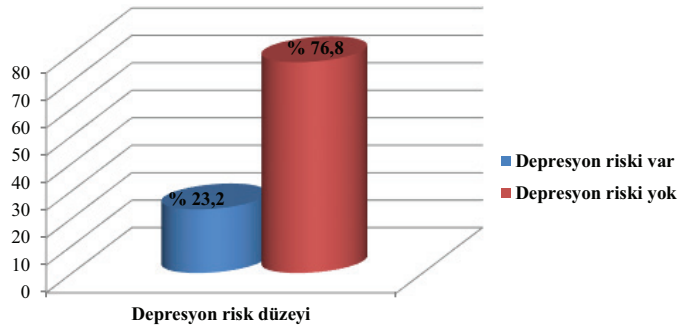
Araştırmanın Sınırlılıkları

Akıllı telefonu olmayan annelerin araştırmaya alınmaması araştırmanın tüm annelere genellenmesini engellemektedir.

Tablo 3.
Annelerde COVID-19 Korkusu, OKDÖ ve EDSDÖ Arasındaki İlişki (n = 211)

Ölçekler	COVID-19 Korkusu	OKDÖ	EDSDÖ
COVID-19 Korkusu	1	-0,321** 0,000	0,199* 0,000

**p < ,001; *p < ,05.

Şekil 1.

Annelerde postpartum depresyon risk düzeyi.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada annelerin yaşadıkları COVID-19 korkusu arttıkça bebek bakımı ile ilgili obsesif-kompulsif davranışların azaldığı ve doğum sonu depresyon riskinin arttığı belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında doğum sonu dönemdeki annelerin bu süreci sağlıklı bir şekilde yaşayabilmesi için sağlık profesyonelleri riskli durumları saptayabilmeli ve annelere bu doğrultuda bakım vermelidir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı İnönü Üniversitesi'nden (Tarih: 29 Mart, Sayı: 2022/3252) alınmıştır.

Hasta Onamı: Sözlü onam bu çalışmaya katılan katılımcılardan alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – H.Ü.K., N.K., S.B.; Tasarım – H.Ü.K., N.K., S.B.; Denetim – H.Ü.K.; Kaynaklar – H.Ü.K., N.K., S.B.; Malzemeler – H.Ü.K., N.K., S.B.; Veri Toplama ve/veya İşleme – N.K., S.B.; Analiz ve/veya Yorum – H.Ü.K., N.K.; Literatür Taraması – N.K., S.B.; Yazıyı Yazan – N.K., S.B.; Eleştirel İnceleme – H.Ü.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of İnönü University (Date: March 29, 2022, Number: 2022/3252).

Informed Consent: Verbal informed consent was obtained from participants in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – H.Ü.K., N.K., S.B.; Design – H.Ü.K., N.K., S.B.; Supervision – H.Ü.K.; Resources – H.Ü.K., N.K., S.B.; Materials – H.Ü.K., N.K., S.B.; Data Collection and/or Processing – N.K., S.B.; Analysis and/or Interpretation – H.Ü.K., N.K.; Literature Search – N.K., S.B.; Writing Manuscript – N.K., S.B.; Critical Review – H.Ü.K.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declare that this study had received no financial support.

Kaynaklar

- Ahorsu, D. K., Lin, C. Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D., & Pakpour, A. H. (2020). The Fear of COVID-19 Scale: Development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1–9. [\[CrossRef\]](#)
- Altınayak, S. Ö., & Özkan, H. (2017). Annelerin doğum sonu dönemde yaşam kalitesi ve desteklerinin değerlendirilmesi. *JACSD*, 11, 79–101.
- Challacombe, F. L., Salkovskis, P. M., Woolgar, M., Wilkinson, E. L., Read, J., & Acheson, R. (2017). A pilot randomized controlled trial of time-intensive cognitive-behaviour therapy for postpartum obsessive-compulsive disorder: Effects on maternal symptoms, mother-infant interactions and attachment. *Psychological Medicine*, 47(8), 1478–1488. [\[CrossRef\]](#)
- Clair, R., Gordon, M., Kroon, M., & Reilly, C. (2021). The effects of social isolation on well-being and life satisfaction during pandemic. *Humanities and Social Sciences Communications*, 8(28). [\[CrossRef\]](#)
- Demir Yiğit, E., & Dereli Yılmaz, S. (2019). Doğum sonu anne memnuniyeti ve Anneliğe Uyumda ebeveyn rolü (ss. 673–678). 2. Uluslar Arası 3. Ulusal Doğum Sonu Bakım Kongresi. Konya.
- Dindar, İ. (2009). *Edirne İli merkezinde 0–1 yaş arası bebeği olan annelerin anksiyete düzeyleri ve yardım arama davranışları* [Yüksek Lisans Tezi]. Trakya Üniversitesi. <http://dspace.trakya.edu.tr/xmlui/handle/trakya/812>.
- Engindeniz, A. N., Küey, L., & Kültür, S. (1996). Edinburgh doğum sonrası depresyon ölçeği Türkçe formu geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Bahar Sempozyumları*, 1, 51–52.
- Gluska, H., Mayer, Y., Shiffman, N., Daher, R., Elyasyan, L., Elia, N., Weiner, M. S., Miremberg, H., Kovo, M., Biron-Shental, T., Helpman, L., & Gabay-Benziv, R. (2021). The use of personal protective equipment as an independent factor for developing depressive and post-traumatic stress symptoms in the postpartum period. *European Psychiatry*, 64(1), e34. [\[CrossRef\]](#)
- Gülşen, Ç., & Merih, Y. D. (2018). doğum sonu dönemde anneler kimden hangi desteği bekliyor? *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 4(1). <https://dergipark.org.tr/en/pub/kashed/issue/37442/322051>
- Guvenç, G., Yesilincin, İ., Ozkececi, F., Öksüz, E., Ozkececi, C. F., Konukbay, D., Kok, G., & Karasahin, K. E., & Karasahin, K. E. (2021). Anxiety, depression, and knowledge level in postpartum women during the COVID-19 pandemic. *Perspectives in Psychiatric Care*, 57(3), 1449–1458. [\[CrossRef\]](#)
- İldeniz, B. S., & Karadeniz, G. (2021). Koronavirüs pandemisinde annelerin ebeveynlik stresleri, aile dayanıklılıkları ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiler. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(26), 279–296. [\[CrossRef\]](#)
- Kim, T. H., Connolly, J. A., & Tamim, H. (2014). The effect of social support around pregnancy on postpartum depression among Canadian teen mothers and adult mothers in the maternity experiences survey. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 14(1), 1–9. [\[CrossRef\]](#)
- Kızıloğlu, E. (2021). Pandemi döneminde çalışan anne olmak: Metaforlar üzerinden bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 19, 34–48.
- Kurt, A., & Söyler, H. Ç. (2022). Covid-19 döneminde doğum yapan kadınlarda maternal bağlanma, obsesif kompulsif bozukluk ve perinatal anksiyete ilişkisi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(3), 225–235. [\[CrossRef\]](#)
- Kurt, H. (2021). Pandemi sürecinde annelerin korona hastalığı korkusu ve anne-çocuk iletişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13, 245–256. [\[CrossRef\]](#)
- Lebel, C., MacKinnon, A., Bagshawe, M., Tomfohr-Madsen, L., & Giesbrecht, G. (2020). Elevated depression and anxiety symptoms among pregnant individuals during the COVID-19 pandemic. *Journal of Affective Disorders*, 277, 5–13. [\[CrossRef\]](#)
- Lok, K. Y. W., Fong, D. Y. T., Wong, J. Y. H., Ho, M., Choi, E. P., Pandian, V., Davidson, P. M., Duan, W., Tarrant, M., Lee, J. J., Lin, C. C., & CARE Group (2021). International survey for assessing COVID-19's impact on fear and health: Study protocol. *BMJ Open*, 11(5), e048720. [\[CrossRef\]](#)
- Miranda, A. R., Scotta, A. V., Cortez, M. V., & Soria, E. A. (2021). Triggering of postpartum depression and insomnia with cognitive impairment in Argentinian women during the pandemic COVID-19 social isolation in relation to reproductive and health factors. *Midwifery*, 102, 103072. [\[CrossRef\]](#)
- Okray, Z. (2021). COVID-19 Pandemisi ve obsesif kompulsif bozukluk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar – Current Approaches in Psychiatry*, 13(3), 588–604. [\[CrossRef\]](#)
- Özdemir, K., Menekşe, D., & Çınar, N. (2020). Development of obsessive and compulsive behaviors scale of mothers in postpartum period regarding baby care: Validity and reliability. *Perspectives in Psychiatric Care*, 56(2), 379–385. [\[CrossRef\]](#)
- Özer, N. T. (2022). *Gebelerin depresyon, anksiyete, stres ve Koronavirüs korku Durumlarının Belirlenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. <https://hdl.handle.net/20.500.12445/2579>.
- Özkan, H. A., Arık, B., & Keleş, A. (2021). Anne-bebek bağlanmasında COVID-19 yansımaları. Ulusal Hemşirelik Kongresi-i. Erişim Tarihi 20.04.2022. https://www.researchgate.net/profile/Beguem-Kirik/publication/353313988_ANNE-BEBEK_BAGLANMASINDA_COVID-19_YANSIMALARI/links/60f2da470859317bdec16de/ANNE-BEBEK-BAGLANMASINDA-COVID-19-YANSIMALARI.pdf
- Özkan, S., & Serçekoş, P. (2017). Anne olmanın psikososyal yönü. İçinde K. Kabukcuoğlu (Ed.), *Kadın sağlığı Sorunlarının psikosomatik yansımaları*. (1. Baskı, ss. 25–27). Detay Yayıncılık.
- Özşahin, Z., Akça, E., & Gökbulut, N. (2020). Postpartum depresyon düzeyi ile maternal bağlanma arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 8(3), 715–724. [\[CrossRef\]](#)
- Özşahin, Z., Erdem, N., Aksakal, Z. G., & Filoğlu, N. (2022). Covid-19 korkusunun annenin doğumu algılaması ve doğum sonu anksiyeteye etkisi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 16(1), 40–47. [\[CrossRef\]](#)
- Öztürk, B. İ. (2022). *COVID-19'la yaşamak: Covid-19 korkusunu etkileyen faktörler* [Yüksek Lisans Tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi. <http://hdl.handle.net/11607/4710>.
- Satici, B., Gocet-Tekin, E., Deniz, M. E., & Satici, S. A. (2021). Adaptation of the Fear of COVID-19 Scale: Its association with psychological distress and life satisfaction in Turkey. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19(6), 1980–1988. [\[CrossRef\]](#)
- Sevimli, A. D. (2021). *Lohusaların Koronavirüs (COVID-19) korkusu ve doğum sonu destek gereksinimlerinin belirlenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstinye Üniversitesi. <https://hdl.handle.net/20.500.12713/2055>.
- Şirin, A. (2008). *Kadın sağlığı* (1. Baskı, ss. 133–154). Bedray basın Yayıncılık Ltd. Şti.
- Taşkır, B. (2021). *Yüksek riskli gebelik kliniğinde takipli, gebeliğinde COVID-19 hastalığı geçirmiş kadınlarla geçirmemiş kadınların geç postpartum depresyon sıklığının karşılaştırması* [Uzmanlık Tezi]. Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
- Üstüngör, N. (2022). *Doğum sonu obsesif kompulsif davranışların anne-bebek bağlanmasına etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi. <https://hdl.handle.net/11424/280647>.
- Vaezi, A., Soojoodi, F., Banihashemi, A. T., & Nojomi, M. (2019). The association between social support and postpartum depression in women: A cross sectional study. *Women and Birth*, 32(2), e238–e242. [\[CrossRef\]](#)
- Yan, H., Ding, Y., & Guo, W. (2020). Mental health of pregnant and postpartum women during the coronavirus disease 2019 pandemic: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 11, 617001. [\[CrossRef\]](#)

Extended Abstract

The postpartum period is an important process in which many emotional, physical, and social changes are experienced in women's lives. In this process, mothers have to adapt to physiological and psychological changes, give baby care, provide a safe environment, communicate with the baby, adapt to their new roles, develop family sensitivity, and cope with the problems that will develop. These difficulties, combined with the threat of COVID-19, lead to increased physiological, psychological, and social effects in women. With the emergence of the COVID-19 virus, the increase in postpartum depression and obsessive-compulsive disorder (OCD) symptoms has led mothers to a deeper impasse. The research was carried out to determine the effect of fear of COVID-19 on mothers' obsessive-compulsive behaviors related to baby care and postpartum depression in the postpartum period.

The research was carried out in the family health centers of the province located in the east of Turkey between March and May 2022. Before starting the research, ethical approval was obtained from the Health Sciences Non-Interventional Clinical Research Ethics Committee of the Scientific Research and Publication Ethics Committee of İnönü University (Decision number: 2022/3252). Since the institution's permission could not be obtained due to the pandemic, the data were collected online on a voluntary basis through google forms. In addition, written consent was obtained from the participants with an online informed consent form.

Coding and evaluation of the data was carried out in computer environment using the Statistical Package of Social Sciences 22.0 package program. In statistical evaluation, descriptive statistics (percentage, mean, standard deviation) and independent groups *t*-test, analysis of variance, and correlation analysis tests were used. The results were evaluated at the 95% confidence interval, at the $p < .05$ error level.

The mean age of the mothers participating in the study was 29.74 ± 4.86 , and it was determined that age, education level, family structure, and income level did not affect mothers' fear of COVID-19, mothers' obsessive and compulsive behaviors related to baby care, and postpartum depression ($p > .05$). In the research on mothers, it was determined that the working status affected the total score averages of the COVID-19 Fear and Mothers' Obsessive and Compulsive Behaviors Related to Baby Care Scales ($p < .05$) but did not affect the Postpartum Depression Level Scale total score averages ($p > .05$). It was determined that the mothers' obstetric characteristics did not affect the fear of COVID-19, the mothers' Obsessive and Compulsive Behaviors Related to Babysitting, and the total score averages of the Postpartum Depression Scales ($p > .05$). When the average score is examined, the mean score of mothers on the COVID-19 Fear Scale was 19.02 ± 6.48 , the mean score of the Obsessive and Compulsive Behaviors Related to Babysitting was 28.27 ± 8.72 , and the mean score of the Postpartum Depression Scale was determined as 8.77 ± 5.45 . In the study, a weak negative correlation was found between the mean score of the COVID-19 Fear Scale and the Moms' Obsessive and Compulsive Behaviors Related to Babysitting Scale mean scores, and a very weak positive correlation was determined between the mean scores of the Edinburgh Postpartum Depression Scale ($r: -.321, r: .199$, respectively; $p < .001, p < .05$). In addition, a weak negative correlation was determined between the Mothers' Obsessive and Compulsive Behaviors Regarding Babysitting Scale mean score and the Edinburgh Postpartum Depression Scale mean score ($r: -.282; p < .001$).

In the study, it was determined that there was a significant relationship between the fear of COVID-19 experienced by mothers and their obsessive and compulsive behaviors related to baby care and postpartum depression. In the light of these findings, health professionals should be able to identify risky situations and provide care to mothers in this direction so that mothers in the postpartum period can experience this process in a healthy way.

Ebelik Öğrencilerinin Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumları ile Bilimsel Araştırma Yapmaya İlişkin Tutum ve Davranışları

Attitudes and Behaviors of Midwifery Students Towards Postgraduate Education and Conducting Scientific Research

İlkay ÜNAL ^{id}
Aysun EKŞİOĞLU ^{id}

Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir,
Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada ebelik bölümü öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının bilimsel araştırma yapma tutum ve davranışlarına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntemler: Kesitsel tipte olan çalışmanın evrenini, bir üniversitenin ebelik bölümünde 2021–2022 eğitim yılında öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Bu sınıflarda toplam 235 öğrenci olup, 226 öğrenciye ulaşılmıştır (katılım oranı:%96). Veriler öğrencilere formların dağıtılması yoluyla yüz yüze toplanmış; anket formu, Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği ve Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde sayı yüzde dağılımları, ölçek puanları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Korelasyon analizi ve bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini değerlendirmede t testi ve ANOVA testi uygulanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %50,4'ü lisansüstü eğitim almak istemekte olup, istemelerinde ön plana çıkan ilk neden bir alanda uzmanlaşmaktır (%53,5). Öğrencilerin yarısından fazlası düzenli bilimsel makale okumakta, yayınları takip etmektedir. Üçte biri bir araştırmada yer almış, %71,7'si bilimsel etkinliklere katılmıştır. Öğrencilerin lisansüstü eğitim tutumları ile bilimsel araştırmaya yönelik olumlu tutum puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki bulunmuştur.

Sonuç: Öğrencilere eğitim süreçlerinde, lisansüstü eğitim programlarının tanıtılması ve bilimsel çalışmalarda yer almaları teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik, lisansüstü, araştırma, tutum, öğrenci

ABSTRACT

Objective: In this study, it was aimed to determine the effects of midwifery students' attitudes toward postgraduate education on their attitudes and behaviors to conduct scientific research.

Methods: The population of the cross-sectional study consisted of third- and fourth-grade students studying in the midwifery department of a university in the 2021–2022 academic year. There are 235 students in these classes and 226 students were reached (participation rate: 96%). The data were collected face to face by distributing the forms to the students: questionnaire form, Attitude Towards Graduate Education Scale, and Attitude Towards Scientific Research Scale were used. In the analysis of the data, correlation analysis was used to determine the relationship between number percentage distributions and scale scores, and t test and ANOVA test were used to evaluate the effect of independent variables on the dependent variable.

Results: 50.4% of the students want to take postgraduate education, and the most prominent reason for their request is to specialize in a field (53.5%). More than half of the students regularly read scientific articles and follow publications. One third took part in a research, 71.7% participated in scientific activities. A moderately positive correlation was found between students' postgraduate education attitudes and their positive attitude scores toward scientific research.

Conclusion: Graduate education programs should be introduced to students in their education processes and they should be encouraged to take part in scientific studies.

Keywords: Midwifery, postgraduate, research, attitude, student

Geliş Tarihi/Received: 07.11.2022

Kabul Tarihi/Accepted 30.01.2023

Yayınlanma Tarihi/Publication Date:
20.03.2023

Corresponding Author/Sorumlu Yazar:
Aysun EKŞİOĞLU
E-mail: aysun.basgun@ege.edu.tr

Cite this article as: Ünal, İ., &
Ekşioğlu, A. (2023). Attitudes and
Behaviors of Midwifery Students
Towards Postgraduate Education
and Conducting Scientific Research.
*Journal of Midwifery and Health
Sciences*, 6(1), 14–22.

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International License

Giriş

Ebelik; gebelik öncesi, gebelik, doğum ve doğum sonrası süreçte anne ve yenidoğanın bakımında rol oynayan profesyonel bir meslektir. Mesleki yeterlilik ve yetkinlik kazanmada ebenin kişisel ve mesleki olarak bilimsel ve entelektüel bilgiye sahip olması ve profesyonel bakım kapsamında kullanabilmesi önemlidir (Hatem ve ark., 2008; Halldorsdottir & Karlsdottir, 2011). Avusturalya Profesyonel Meslekler Konseyi profesyonel olmayı tanımlarken, etik standartları, toplumsal kabulü, eğitim ve öğretim ile kazanılan bilgi ve becerileri taşıyan ve kullanan kişileri işaret etmiştir (Halldorsdottir & Karlsdottir, 2011). Ebelerin profesyonelliğe doğru ilerlemesinde etkili olan en temel faktörlerden biri bilimsel çalışmalarlardır. Bu doğrultuda kendilerini sürekli geliştiren, yeniliklere açık, entelektüel ve araştırmacı özellikler kazanmalarının yolu açılmıştır (Adıgüzel ve ark., 2011; Ünsar ve ark., 2011). Ebeler ve hemşireler, bireylere, ailelere ve topluluklara doğrudan ve sürekli bakım sağladıkları için araştırma soruları oluşturmak için önemli bir konumdadır. Gözlem yoluyla yeni bilgiler üretebilirler. Örneğin, Sidney'deki bir hemşire, hamilelik sırasında talidomid tedavisi gören annelerin yeni doğan çocuklarında konjenital malformasyonlarda bir artış gözlemleyen ilk kişi olmuş, sonraki araştırmalar bunun dünya çapında bir sorun olduğunu doğrulamıştır (Jirojwong & Welch., 2013). Bu ilerlemelerin evriminde, çağdaş ebelik uygulamalarının, araştırmalardan edinilmiş bilimsel kanıtlara dayalı olarak yürütülmesi etkili olmuştur.

Bilimsel araştırma, en basit haliyle, probleme dayalı soruları yanıtlamayı amaçlayan bir dizi yöntemdir. Araştırmadan elde edilen kanıtlar, uygulamanın temel bir bileşenidir ve yüksek kaliteli hizmetlerin sağlanması için esastır. Ebelik araştırması, ebelerin çalışma biçimlerini ele alır ve ebelik uygulamalarını geliştirmeyi amaçlar (Çelik ve ark., 2014; Luyben ve ark., 2013). Ayrıca dünya genelinde sürekli gelişme halinde olan bilimsel ve teknolojik değişimler, tüm mesleklerde olduğu gibi ebelikte de önem kazanmakta ve beklentilere yanıt verebilmek için araştırma yapmanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Kartal, 2021). Hicks ve Hennessy (1999), kanıta dayalı sağlık hizmeti uygulamak için, temel bir araştırma metodolojisi anlayışının ve bilimsel araştırmaların okunması ve eleştirel değerlendirmesinin gerekli olduğunu ileri sürmektedir (Hicks & Hennessy, 1999). Literatürde araştırma eğitimi ile araştırma bulgularının pratikte kullanımı arasında ilişki olduğu varsayılmaktadır. Veeremah (2004) çalışmasında lisans programlarında edinilen araştırma bilgisi ile araştırma bulgularının kullanımı arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bunun yanı sıra klinikte çalışan ebelerde yüksek lisans derecesine sahip olanların, olmayanlara kıyasla araştırmaları daha fazla takip ettiği ve uyguladığı saptanmıştır (Veeremah, 2004). Ebelik alanındaki bilimsel altyapının gelişmesine zemin hazırlayan en önemli unsurlardan biri ise bu alanda verilen lisansüstü eğitimidir. Lisansüstü eğitim programları, bilimsel çalışmaları takip etmek, yönetsel açıdan bilgi edinmek ve uygulamak için bir fırsat dönemidir (İlter, 2019). Mesleki profesyonelleşmede lisansüstü eğitimin ve araştırmalarla elde edilmiş bilimsel bilgi üretiminin rolü büyüktür (Çelik ve ark., 2014). Ebelik alanı profesyonelleşme bakımından hem araştırma bilgi ve becerisinin geliştirilmesi hem de lisansüstü eğitim olanaklarının artması açısından gelişmeye açık bir meslektir ve bu konuda ebelik öğrencilerinin motive edilmesi önem kazanmaktadır. Lisansüstü eğitim konusunda farkındalığın artması, lisans eğitimi sürecinde araştırma yapma konusunda öğrencinin davranışını güdülemektedir. Bu noktadan hareketle çalışmada, ebelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının

bilimsel araştırma yapma tutum ve davranışlarına etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu araştırma kesitsel tiptedir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma Mart-Haziran 2022 tarihleri arasında Türkiye'nin batısında bulunan bir devlet üniversitesinde gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik bölümü 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören toplam 260 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın evrene genellenebilmesi ve örnek temsiliyeti açısından örneklem büyüklüğü %5 hata payı, %50 görülme sıklığı ve %95 güven aralığı alınarak minimum 201 kişi olarak hesaplanmıştır. Araştırmayı katılmayı kabul eden 226 öğrenci örneklemini oluşturmuştur (Katılım oranı: %96).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanmasında Öğrenci Tanıtım Formu, Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği ve Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Öğrenci Tanıtım Formu

Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri, bilimsel araştırma davranışları ve lisansüstü eğitime yönelik görüşlerini değerlendiren 17 sorudan oluşmaktadır.

Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (LEYTÖ)

Ünal ve İlter tarafından lisansüstü eğitimin herhangi bir kademesinde öğrenim gören ya da mezun olan bireylerin lisansüstü eğitime yönelik tutum düzeylerini belirlemek üzere geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Ölçekteki maddeler 5'li Likert tipindedir. Maddeler, "5 = Kesinlikle katılıyorum, 4 = Katılıyorum, 3 = Emin değilim, 2 = Katılmıyorum ve 1 = Kesinlikle katılmıyorum" şeklinde derecelenmektedir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının yoğunluğunu göstermektedir. 15 tutum maddesinin yer aldığı ölçek, işlev ve istek olmak üzere 2 alt boyuttan oluşmaktadır. İşlev Alt Boyutu ilk 9 soruyu İstek Alt Boyutu son 6 soruyu kapsamaktadır (Ünal & İlter, 2010). Ölçeğin orijinal çalışmasında Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,95 olarak rapor edilmiştir. Bu çalışma kapsamında ise Cronbach alfa değeri tüm ölçek için 0,92, işlev alt boyutu için 0,95 ve istek alt boyutu için ise 0,92 olarak hesaplanmıştır.

Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği (BATÖ)

Beşli likert tipinde, dört alt boyuttan ve 30 maddeden oluşan bir ölçektir. Maddeler, hiç katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Tamamen Katılıyorum (5) şeklinde derecelendirilir. Elde edilen puanların artması birinci (Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik) ve ikinci (Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum) alt boyutlar için olumsuz tutumun; üçüncü (Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum) ve dördüncü (Araştırmacılara Yönelik Olumlu Tutum) alt boyutlarda ise olumlu tutumun arttığını göstermektedir. Bu ters orantıdan dolayı ölçeğin bütünü için bir toplam puanın hesap edilesi anlamlı olmayıp, faktörler üzerinde ayrı ayrı işlem yapılmasını gerekli kılmaktadır (Korkmaz, 2011). Ölçeğin tümü için Cronbach alfa katsayısı 0,92, Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik alt boyutu 0,90; Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum 0,95; Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum 0,94 ve Araştırmacılara Yönelik Olumlu Tutum 0,98 olarak elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri Ocak-Mart 2022 tarihleri arasında yüz yüze veri toplama yöntemi ile toplanmıştır. Öğrencilerin anket formunu doldurmaları yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

İstatistiksel Analiz

Araştırmanın verileri değerlendirilirken, IBM SPSS (IBM Statistical Package for the Social Sciences Corp., Armonk, NY, ABD) 25.0 paket programı kullanılarak tanımlayıcı istatistikler (ortalama $\pm$ standart sapma, sayı, yüzde) uygulanmıştır. Verilerin analizinde sayı yüzde dağılımları, ölçek puanları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Korelasyon analizi ve bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini değerlendirmede t testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık sınır değeri $p < ,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma öncesinde Ege Üniversitesi Tıbbi Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alınmıştır (Karar No: 22-1T/46). Ardından araştırmanın yürütüldüğü Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden kurum izni alınmıştır (Tarih: 19.01.2022 tarihli ve Sayı: 513528). Öğrenciler, veri toplama formu çevrim içi olarak kendilerine iletilindiğinde bilgilendirilmiş Gönüllü Onam formunu okuyup, katılım onayı verdikten sonra çalışmaya dahil edilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $21,46 \pm 3,46$ (min: 19, max: 25) olup, %53,5'i 3.sınıfta ($n=121$), %46,5'i ise 4.sınıfta ($n=105$) öğrenim görmektedir.

Öğrencilerin ebellek mesleğini seçme nedeni, mezuniyet sonrası kariyer hedefi ve lisansüstü eğitim alma konusundaki görüşlerine ilişkin sonuçlar Tablo 1'de sunulmuştur. Bölüm tercihindeki en yüksek neden puana göre seçim yapılmış olmasıdır.

Öğrencilerin %61'i mezuniyet sonrası devlette istihdam edilmek istediğini belirtmiş, %17'si önce çalışıp sonra yüksek lisansa başvurmayı, %14,2'si ise hemen başvurmak istediğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin %50,4'ü lisansüstü eğitim almak istemektedir. Lisansüstü eğitim isteğinde ön plana çıkan ilk neden bir alanda uzmanlaşmaktır (%53,5) ve her dört öğrenciden biri akademik kariyer yapmak istemektedir. Lisansüstü eğitim istememe konusunda en fazla bildirilen nedenler ise klinikte çalışmak isteme ve tez hazırlama kaygısıdır (Tablo 1).

Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlasının düzenli bilimsel makale okuduğu ve bilimsel yayınları takip ettiği, %71,7'sinin bilimsel faaliyetlere katıldığı, %35,4'ünün bir araştırmada araştırmacı olarak yer aldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin araştırma kaygıları ağırlıklı olarak orta düzeydedir (Tablo 2).

Öğrencilerin LEYTÖ toplam puan ortalaması $60,42 \pm 10,49$ 'dur. Ölçeğin işlev ve istek alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde sırasıyla $39,58 \pm 5,97$ ve $20,84 \pm 6,64$ olarak belirlenmiştir. BATÖ alt boyutlarında araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik alt boyutu puan ortalaması $17,84 \pm 6,80$; araştırmalara yönelik olumsuz tutum alt boyutu puan ortalaması $17,14 \pm 14$ 'tür. Araştırmalara yönelik olumlu tutum alt boyutu puan ortalaması $23,03 \pm 6,90$ ve araştırmacılara yönelik olumlu tutum alt boyutu puan ortalaması $22,36 \pm 7,45$ şeklinde bulunmuştur (Tablo 3).

Araştırmaya katılan öğrencilerin LEYTÖ ve BATÖ puan ortalamaları ve alt boyutları bazı değişkenlerle karşılaştırılarak

Tablo 1. Öğrencilerin Lisansüstü Eğitim Alma Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı		
Değişkenler	Sayı	%
Ebeliği seçme nedeni		
Puanına göre seçme	80	35,4
Atanma olasılığı yüksek	77	34,1
Sevdiği için	60	26,5
Aile ve çevre isteği	9	4,0
Mezuniyet sonrası hedefi		
Devlette istihdam	138	61,1
Önce çalışıp sonra yüksek lisans	39	17,2
Lisansüstü eğitim	32	14,2
Serbest ebellek	17	7,5
Lisansüstü eğitim almak isteme durumu		
İstiyor	114	50,4
İstemiyor	112	49,6
Öğrencilerin lisansüstü eğitim almak isteme nedeni		
Bir alanda uzmanlaşma	121	53,5
Akademik kariyer	60	26,5
Mesleki alanda ilerleme	29	12,8
Sosyal statü	9	4,0
İş başvurularında avantaj	7	3,2
Lisansüstü eğitim almak istememe nedenleri*		
Klinikte çalışmak istemek	53	35,8
Tez hazırlama kaygısı	37	25,0
Dil ve ALES sınav zorluğu	26	17,6
Ders/ödev hazırlama güçlüğü	22	14,9
Uzun sürmesi	10	6,8
Lisansüstü Eğitim için dil puanı		
Yeterli puanı olan	14	6,2
Olmayan	212	93,8

*Yanıt veren 148 kişi üzerinden analiz edilmiştir.

değerlendirilmiştir. Lisansüstü yapmayı istemeyenlerde LEYTÖ puan ve alt boyutları anlamlı olarak daha düşük saptamıştır. Mesleki bilimsel yayınları takip edenlerde, etmeyenlere göre LEYTÖ puanları açısından anlamlı bir fark yoktur. Bilimsel araştırmalara ilişkin kaygı düzeyi yüksek olarak derecelendirilenlerde ise LEYTÖ toplam puan ve istek alt boyutu puanları daha düşüktür. Bir araştırmada yer almış olmakta LEYTÖ toplam puanı ile alt boyutlardan alınan puanlar açısından anlamlı bir fark göstermektedir. BATÖ için ölçeği geliştiren araştırmacılar, ölçeğin toplam puanının anlamlı olmadığını bu nedenle alt boyutlarıyla değerlendirme yapılmasını önermişlerdir. Bu nedenle alt boyutlar dikkate alınmıştır. Bazı değişkenler ile BATÖ alt boyut puan ortalamaları karşılaştırıldığında lisansüstü yapmak isteyenlerde BATÖ –araştırmacılara ve araştırmalara yönelik olumlu tutum puanları yüksektir ve elde edilen fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Mesleki ve bilimsel yayınları takip edenlerde ancak BATÖ alt ölçeklerden alınan puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p < ,05$) (Tablo 4). Bilimsel toplantılara katılanlarda da BATÖ

Tablo 2.
Öğrencilerin Bilimsel Araştırma Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Düzenli bilimsel makale okuma		
Evet	120	53,1
Hayır	106	46,9
Bilimsel etkinliklere (sempozyum, kongre) katılım		
Evet	162	71,7
Hayır	64	42,5
Bilimsel araştırmaları takip etme		
Evet	144	63,7
Hayır	82	36,3
Araştırma yapma kaygısı		
Düşük	23	10,2
Orta	176	77,9
Yüksek	27	11,9
Bir araştırmada yer alma durumu		
Evet	80	35,4
Hayır	146	64,6

Tablo 3.
Ölçekten Alınan Puanların Dağılımı

Ölçekler	Cronbach Alfa değeri	Ort ± SS	Min-Max
Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (LEYTÖ)	,92	60,42 ± 10,49	75,00–75,00
İşlev Alt boyutu	,95	39,58 ± 5,97	12–45
İstek Alt boyutu	,92	20,84 ± 6,64	6–30
BATÖ-Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik	,90	17,84 ± 6,80	8–40
BATÖ-Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum	,95	17,14 ± 14	9–45
BATÖ-Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum	,94	23,03 ± 6,90	7–35
BATÖ-Araştırmacılara Yönelik Olumlu Tutum	,98	22,36 ± 7,45	6–30

olumlu alt boyutlardan alınan puan, katılmayanlara göre anlamlı ölçüde daha yüksektir.

Öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik tutumları ile bilimsel araştırma tutumları arasında ilişki olup olmadığı korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir (Tablo 5). LEYTÖ toplam puanı ile Araştırmacılara Yardımcı Olmaya isteksizlik alt boyutu arasında (BATÖ1) negatif yönlü orta düzeyde ilişki ($r = -,327$ ve $p < ,01$), Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum (BATÖ 2) ile negatif yönlü zayıf bir ilişki ($r = -,193$ ve $p < ,05$). Araştırmalara (BATÖ 3) ($r = ,460$ ve $p < ,01$) ve araştırmacılara (BATÖ 4) ($r = ,540$ ve $p < ,01$) Yönelik Olumlu Tutum alt boyutları ile pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır. Buna göre, LEYTÖ puan ortalamaları arttıkça, BATÖ ölçeğinin araştırmalara ve araştırmacılara yönelik alt boyutlarında olumsuz tutum puanı azalmaktadır. LEYTÖ toplam puanı ile işlev ve istek alt boyutları arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde ilişki bulunmaktadır.

Tartışma

Lisansüstü eğitim temelde uygulamayı kanıtlara dayandırmayı temsil eden bir süreçtir. Ebelik uygulamalarının deneyimsel bilgiye değil, bilimsel araştırmalara dayalı olarak geliştirilmesi çok önemlidir. Bilimsel araştırma yapmaktan tek sorumlu olan yalnızca lisansüstü eğitim alan ebeler değil; okuyan, düşünen, analiz eden ve uygulama değişikliğini savunan tüm ebeler bu bakış açısına sahip olmalıdır (Erlandsson ve ark., 2021). Kanıt temelli uygulama, ebelik hizmetleri için kabul edilebilir tek kalite ölçütüdür ve ebeler, öğrencilik dönemlerinden itibaren lisansüstü eğitim alarak araştırma altyapısını güçlendirme konusunda teşvik edilmelidir. Bu çalışmada ebelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının bilimsel araştırma yapma tutum ve davranışlarına etkisi değerlendirilmiştir. Çalışmada öğrencilerin ebelik bölümünü ağırlıklı olarak giriş puanına ya da mezuniyet sonrası istihdam olanağına göre tercih ettikleri belirlenmiştir. Ülkemizde ebelik öğrencilerinin, ebelik bölümü tercihlerinin sorgulandığı diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiş, yaklaşık her üç öğrenciden birinin, giriş puanına göre bölümü tercih ettiği belirlenmiştir (Ay ve ark., 2018; Dinç ve ark., 2017; Güner ve ark., 2019; Yurtsal ve ark., 2014).

Çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin yarısının lisansüstü eğitim almaya istekli olduğu görülmüştür. Son yıllarda yapılan çalışmalar, ebelik bölümü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi isteme oranlarının arttığını göstermektedir. Ülkemizde bu oran %26-%67 arasında değişiklik göstermektedir (Amanak ve ark., 2020; Ay ve ark., 2018; Bilgin & Efe, 2021; Ünsar, 2005). Evans ve ark (2020) Avustralya'da yaptığı çalışmada ise, ebelik öğrencilerinin mezuniyetten sonra yüksek lisans yapmayı isteme oranı ülkemizdeki örneklerden daha düşük bildirilmiştir (%17). Araştırma sonuçlarındaki artışın ve değişikliğin nedeni, ebelik alanındaki bilimsel etkinliklerin artması, öğrencilerin bu etkinliklerde yer alarak motive olması, lisansüstü eğitim olanaklarının ülkemizdeki pek çok üniversitede mevcut olması ve istihdam seçeneği olarak görülmesi şeklinde düşünülmektedir. Öğrencilerin bir kısmı ise mezuniyetten sonra bir süre çalışıp sonra yüksek lisans yapmak istediğini bildirmiştir. Bunun nedeni, öğrencilerin deneyim sahibi olarak yüksek lisans eğitimine başlamak olabileceği gibi ekonomik kaygılarından da kaynaklanabilir. Amanak ve ark (2020) çalışmasında bu kaygıya dikkat çekilmiş, öğrencilerin lisansüstü eğitim istese de ekonomik güçlükler nedeniyle bu isteklerini bir süre erteledikleri ya da vazgeçtikleri vurgulanmıştır (Amanak ve ark., 2020).

Lisansüstü eğitim bir konuda derinlemesine çalışarak, o konuda uzmanlaşmaya ve lisans derecesinden daha üst düzeyde bilgi ve donanıma sahip olmayı sağlamaktadır (İlter, 2019). Bu çalışmada öğrenciler lisansüstü eğitimi en yüksek oranda belirli bir alanda uzmanlaşmak için istediğini belirtmiştir. Bunu akademik kariyer yapmak izlemektedir. Amanak ve ark (2020) başka bir üniversitede yürüttükleri çalışmada ise en sık belirtilen lisansüstü eğitimi isteme nedeni akademisyen olmaktır. Bununla birlikte mesleğin inceliklerini öğrenmek, ebelik alanıyla ilgili problemleri çözmek ve saygınlık kazanmak ta diğer nedenler olarak yer almaktadır.

Mesleki ve kişisel gelişime katkı sağlaması açısından mesleki/bilimsel yayınları takip etme ve bilimsel toplantılara katılma, bilimsel bilgi paylaşımını arttırmada önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin düzenli yayın okuma (%53) ve takip etme (%64) alışkanlıkları iyi düzeyde olup, her üç öğrenciden birinin bilimsel bir çalışmada araştırmacı olarak yer alması (%35,4) sevindirici bir bulgudur. Çalışmanın yürütüldüğü fakültede öğrencilerin araştırma

Tablo 4.
Ölçek Toplam Puanları ve Alt Boyutlarının Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Değişken	N	LEYTÖ			BAYTÖ			
		TOPLAM	İŞLEV	İSTEK	AYOI-	BAYOT-	BAYOT+	AYOT+
		X	X	X	X	X	X	X
Lisansüstü yapma isteği								
İstiyor	114	63,49 ± 8,84	40,04 ± 0,70	23,45 ± 0,42	17,26 ± 0,61	16,70 ± 0,66	24,60 ± 0,64	24,13 ± 0,65
İstemiyor	112	57,30 ± 11,14	39,12 ± 0,62	18,19 ± 0,70	18,44 ± 0,66	17,59 ± 0,77	21,42 ± 0,63	21,57 ± 0,74
	t/p	t: 4,629 p: ,027*	t: 1,168 p: ,015*	t: 6,46 p: ,000*	t: 1,299 p: ,195	t: 0,869 p: ,386	t: 3,557 p: ,000*	t: 2,579 p: ,016*
Mesleki/bilimsel yayınları takip etme								
Evet	120	61,79 ± 0,93	40,27 ± 0,60	21,52 ± 0,65	16,65 ± 0,57	15,83 ± 0,60	24,38 ± 0,67	23,43 ± 0,66
Hayır	106	58,88 ± 1,03	38,81 ± 0,64	20,06 ± 0,67	19,22 ± 0,68	18,62 ± 0,82	21,49 ± 0,57	21,14 ± 0,72
		t: 2,099 p: ,810	t: 1,837 p: ,067	t: 1,653 p: ,100	t: 2,916 p: ,004*	t: 2,767 p: ,006*	t: 3,208 p: ,001*	t: 2,330 p: ,021*
Bilimsel araştırma yapmak için kaygı düzeyi								
Düşük	23	63,39 ± 2,70	39,56 ± 1,62	23,82 ± 1,44	17,30 ± 1,43	18,09 ± 1,97	23,56 ± 1,66	22,86 ± 1,54
Orta	176	60,59 ± 0,71	39,90 ± 0,40	20,68 ± 0,51	17,65 ± 0,51	17,05 ± 0,57	23,12 ± 0,51	22,39 ± 0,55
Yüksek	27	56,81 ± 2,62	37,48 ± 1,52	19,33 ± 1,31	19,59 ± 1,30	16,92 ± 1,27	21,96 ± 1,30	21,66 ± 1,534
		F: 2,575 p: ,025*	F: 1,949 p: ,145	F: 3,121 p: ,020*	F: 1,037 p: ,356	F: 0,196 p: ,822	F: 0,404 p: ,668	F: 0,172 p: ,842
Bilimsel toplantılara katılım								
					Evet	162	60,86 ± 0,82	39,72 ± 0,47
21,13 ± 0,50	17,37 ± 0,52	16,58 ± 0,60	23,76 ± 0,54	23,08 ± 0,57	Hayır	64	59,32 ± 0,1,29	39,23 ± 0,71
20,09 ± 0,89	19,04 ± 0,86	18,56 ± 0,94	21,16 ± 0,82	20,53 ± 0,96			t: 0,988 p: ,324	t: 0,552 p: ,581
t: 1,062 p: ,148	t: 1,675 p: ,095	t: 1,758 p: ,080	t: 2,592 p: ,010*	t: 2,340 p: ,020*	Bir araştırmada yer alma		Alan	80
63,00 ± 1,06	41,01 ± 0,57	22,07 ± 0,72	16,31 ± 0,70	15,86 ± 0,80	23,74 ± 0,80	23,15 ± 0,82	Almayan	146
58,97 ± 0,88	38,80 ± 0,51	20,16 ± 0,55	18,68 ± 0,57	17,84 ± 0,65	22,64 ± 0,55	21,92 ± 0,61		
t: 2,869 p: ,005*	t: 2,698 p: ,008*	t: 2,081 p: ,039*	t: 2,537 p: ,012*	t: 1,868 p: ,063	t: 1,147 p: ,253	t: 1,183 p: ,238	Düzenli bilimsel yayın takibi	
Evet	130	61,68 ± 0,89	40,27 ± 0,49	21,40 ± 0,55	16,71 ± 0,56	15,98 ± 0,64	23,88 ± 0,65	22,72 ± 0,67
Hayır	96	58,73 ± 1,09	38,64 ± 0,63	20,08 ± 0,71	19,38 ± 0,71	18,72 ± 0,80	21,86 ± 0,60	21,86 ± 0,72
		t: 2,103 p: ,037*	t: 2,043 p: ,042*	t: 1,476 p: ,141	t: 2,975 p: ,003*	t: 2,692 p: ,008*	t: 2,193 p: ,028*	t: 0,856 p: ,393

*p < ,05.

Tablo 5.
LEYTÖ Alt Boyutları ile BATÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Belirmeye Yönelik Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7
LEYTÖ TOPLAM (1)	1	,327**	-,193**	,460**	,540**	,810**	,850**
BATÖ1 (2)		1	,806**	,002	-,084	-,411**	-,147
BATÖ 2 (3)			1	-,054	-,235**	-,297**	-,038
BATÖ 3 (4)				1	,803**	,060	-,046
BATÖ 4 (5)					1	,006	-,174**
İSLEV (6)						1	,380**
İSTEK (7)							1

*p < ,05, **p < ,01.

yöntemleri dersinde zorunlu araştırma önerisi hazırlaması, ebelik araştırmaları seçmeli dersinde ise bu çalışmalarını uygulamaya koyması söz konusudur. Bu durumun verilere olumlu yansıtıldığı düşünülmektedir. Kartal ve Hızlıol'un (2021) çalışmasında benzer verilere ulaşılmış, öğrencilerin bilimsel kongre ya da sempozyuma katılım oranı %54,4, yayın takip etme oranının, düzenli edenlerde %5,9, düzensiz edenlerde ise %56 olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada öğrencilerin %30'u bir araştırmada yer aldığını belirtmiştir (Kartal & Hızlıol, 2021). Ebelik eğitim müfredatında yer alan araştırma yöntem ve tekniklerine ilişkin derslerin yayın okuma ve takip etme alışkanlıklarını olumlu yönde etkilemesi yüksek olasılıktır. Aynı zamanda çalışmamızda öğrencilerin bilimsel etkinliklere katılımı oldukça yüksektir (%72). Çankaya ve ark (2018) ebeler ile yaptıkları çalışmada ebelerin yarısından fazlasının en az bir kere bilimsel toplantılara katıldıkları bildirilmiştir (Çankaya ve ark., 2018). Aktürk ve ark (2021) çalışmasında ebelik öğrencilerinin %69,2'si en az bir kez mesleki/bilimsel bir toplantıya katılmıştır (Aktürk ve ark., 2021). Özellikle pandemi döneminde hayata geçen online bilimsel etkinliklerin artış göstermesi, ücretsiz olması öğrencilerin bu faaliyetlere daha fazla katılmasına imkan sağlamış olabilir.

Bu çalışmada öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik tutum ölçeği toplam puanı (60,42) ile işlev (39,58 + 5,97) ve istek (20,84 ± 6,64) alt boyutlarından elde edilen ortalamalara bakıldığında öğrencilerin lisansüstü eğitime karşı olumlu tutum içinde oldukları söylenebilir. Literatürde bu konuda yapılan çalışmaların sınırlı olması nedeniyle, araştırma bulguları diğer sağlık disiplinleriyle karşılaştırılmıştır. Hemşirelik öğrencileri ile yapılmış bir çalışmada İşlev Alt Boyutu puan ortalaması 36,86 ± 0,85, İstek Alt Boyutu puan ortalaması 22,19 ± 5,66 olarak bulunmuştur (Bozkurt ve ark., 2022). Bulgular, araştırma sonucumuzla yakın verilere sahiptir. Satır ve Murat (2021) hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları başka bir çalışmada, öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik tutumları orta düzeyde elde edilmiştir (Satır & Murat, 2021). Bazı değişkenlerle lisansüstü tutum ölçeği puanları karşılaştırıldığında çalışmamızda ebelik öğrencilerinin lisansüstü eğitim almak isteme durumları ile lisansüstü eğitime yönelik tutum ölçeği toplam puanı, işlev ve istek alt puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Lisansüstü eğitim almak isteyen öğrencilerin, lisansüstü eğitime yönelik tutumları anlamlı derecede daha yüksektir. Literatürde benzer sonuçları destekleyen çalışmalar mevcuttur (Bozkurt ve ark., 2022; Satır & Murat, 2021). Sağlık alanındaki öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının yüksek olmasının sebebi kariyerlerinde ilerleme şansına sahip olmak ve klinik karar verme becerilerini arttırmak istediklerini düşündürmektedir.

Mesleki/bilimsel yayını takip etme mesleki gelişimde etkin rol oynadığı gibi bilimsel bilgi paylaşımını arttırmada da önemlidir. Kongre, sempozyum, çalıştay gibi mesleki/bilimsel etkinliklere katılma, süreli veya süresiz mesleki/bilimsel yayınları takip etme, ebelik öğrencilerinin bilimsel araştırma yapma, lisansüstü eğitime yönelik tutumlarını doğrudan etkilemektedir.

Çalışmada Bilimsel Araştırmalara Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalamaları değerlendirildiğinde; Araştırmalara (23,03 ± 6,90) ve Araştırmacılara (22,36 ± 7,45) Yardımcı Olmaya Olumlu Tutum alt boyutlarından aldıkları puanlar; alınacak maksimum puanlar göz önüne alındığında %70'e yakın bir oran ile orta düzeyde olumludur. Ebelik öğrencilerinin araştırmacılara yardımcı ve mesleki/bilimsel yayınlara yönelik olumlu tutum içinde oldukları söylenebilir. Aydın ve ark (2015) ebe ve hemşireler ile yaptıkları çalışmada,

araştırmalara ve araştırmacılara yönelik olumlu tutum alt boyut puanlarının yüksek olduğu bildirilmiştir (Aydın ve ark, 2015). Kartal ve Hızlıol'un (2021) çalışmasında ise düzenli yayın takip edenlerde, bölümü isteyerek seçenlerde ve bilimsel toplantılara katılanlarda bilimsel araştırma tutumlarının daha iyi düzeyde olduğu vurgulanmıştır (Kartal & Hızlıol, 2021). Amoo ve Gbadamosi (2021)'nin Nijerya'da ebelik ve hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin yarısından fazlasının (%63), araştırmaya yönelik olumlu tutumlarının olduğu bildirilmiştir (Amoo & Gbadamosi, 2021). Araştırmacılara yönelik olumlu tutuma sahip olmada, 3. ve 4. sınıf öğrencilerin eğitim sürecinde, öğretim elemanlarıyla daha çok bir arada olmaları, eğitimcilerin akademik çalışmalarına dahil olmaları ve çalışma koşulları konusunda empati kurma davranışlarının gelişmesi etkili olabilir. Araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik alt boyutunda ise öğrencilerin yaklaşık %45'i olumsuz tutuma daha yakın olup, araştırmalara yönelik olumsuz tutum alt boyutunda ise bu oran yaklaşık %37'dir. Olumsuz tutumu etkileyen faktörler; öğrencilerin ders ve uygulama yoğunlukları nedeniyle zaman ayıramama, maliyet, yabancı dil kaygısı, kamu personel seçme sınavına hazırlanmalarının öncelikleri arasında yer alması gibi nedenler etkili olabilir. Bu olumsuz tutumun devam etmemesi için eğitimde bilimsel araştırmaların özendirilmesi ve danışmanlık kapsamında yer verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Lisansüstü eğitimin, bilimsel araştırmalara yönelmeyi olumlu etkilediği, araştırma becerisini ve analiz etme yeteneğini geliştirdiği vurgulanmaktadır (Aydemir & Çam, 2015). Öğrencilerin lisansüstü eğitim almak istemelerinde kendilerini geliştirme ve alanda derinlemesine bilgi sahibi olma istekleri önem kazanmaktadır (Bozkurt ve ark., 2022). Çalışmada lisansüstü eğitim almayı isteme durumuna göre öğrencilerin bilimsel araştırmaya yönelik tutumları incelendiğinde istekli öğrencilerin araştırmaya ve araştırmacılara yönelik pozitif tutumları anlamlı olarak daha yüksektir. Aydın ve ark (2015) ebe ve hemşireler ile gerçekleştirdiği çalışmada da, büyük çoğunluğunun araştırmacılara yardımcı olmaya istekli ve araştırmalara yönelik olumlu tutuma sahip oldukları bildirilmiştir (Aydın ve ark., 2015). Araştırma, lisansüstü eğitimin önemli bir bileşenidir ve öğrencilerin lisans sürecinde iken araştırma konusunda teşvik edilmesi, çalışmalara dahil edilmesi ve yayın konusunda desteklenmesi ile lisansüstü eğitime yönelik ilgilerinin artırılması mümkün olabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın çeşitli sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma, doğası gereği kesitsel özellikte olup, sadece bir üniversitenin ebelik bölümünü kapsamaktadır. Bu nedenle, bulgular tüm ebelik öğrencilerine genellenememektedir. Bilimsel araştırma tutumunu etkileyebileceğinden dolayı çalışmaya sadece araştırma yöntemleri dersini almış olan 3. ve 4. Sınıf öğrenciler dahil edilmiştir. Bu konuda yapılmış yeterli sayıda çalışmaya ulaşılamamasından dolayı elde edilen sonuçlar farklı disipline özgü çalışmalarla karşılaştırılmış ve iç tartışmaya ağırlık verilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmamıza katılan öğrencilerin yarısının lisansüstü eğitim almak istediği ve en fazla bir alanda uzmanlaşmayı gerekçe gösterdiği belirlenmiştir. Her dört öğrenciden üçü ise bilimsel bir etkinliğe katılmış, üçte biri ise bir araştırmada yer almıştır. Lisansüstü eğitim almak isteyenlerin, hem lisansüstü eğitime yönelik hem de bilimsel araştırmalara yönelik olumlu bir tutuma sahip olduğu görülmüştür. Bugünün öğrenci ebelerini

lisansüstü eğitim konusunda bilinçlendirmek, hazırlanmalarına destek olmak ve araştırma becerilerini güçlendirerek yayın okuma ve yazma konusunda teşvik etmek geleceğin sağlık çalışanı olarak kanıta dayalı bakım sunma anlayışını etkileyecektir. Aynı zamanda ebelik eğitim müfredatında araştırma yöntemleri konusunda uygulamaya dönük dersler eklenmesi önemli görülmektedir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Ege Üniversitesi'nden (Tarih: 13 Ocak 2022, Sayı: 22-1T/46) alınmıştır.

Hasta Onamı: Çalışmaya katılan tüm öğrencilerden yazılı/sözlü bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – A.E., İ.Ü.; Tasarım – İ.Ü., A.E.; Denetim – A.E., İ.Ü.; Kaynaklar – A.E., İ.Ü.; Malzemeler – A.E., İ.Ü.; Veri Toplama ve/veya İşleme – İ.Ü., A.E.; Analiz ve/veya Yorum – İ.Ü., A.E.; Literatür Taraması – A.E., İ.Ü.; Yazma – İ.Ü., A.E.; Eleştirel İnceleme – A.E., İ.Ü.

Teşekkür: Araştırma verilerinin toplanmasında emeği geçen ebelik öğrencileri Nurten İper ve Derya Şan'a; konuya ilgi gösteren ve sorulara içtenlikle yanıt veren tüm ebelik öğrencilerine teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Ege University (Date: January 13, 2022, Number: 22-1T/46).

Informed Consent: Written/oral informed consent was obtained from all students participating in the study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – A.E., İ.Ü.; Design – A.E., İ.Ü.; Supervision – A.E., İ.Ü.; Resources – A.E., İ.Ü.; Materials – A.E., İ.Ü.; Data Collection and/or Processing – A.E., İ.Ü.; Analysis and/or Interpretation – A.E., İ.Ü.; Literature Search – A.E., İ.Ü.; Writing Manuscript – A.E., İ.Ü.; Critical Review – A.E., İ.Ü.

Acknowledgments: To Nurten İper and Derya Şan, midwifery students who contributed to the collection of research data; Thank you to all midwifery students who showed interest in the subject and answered the questions sincerely. Thank you.

Declaration of Interests: There is no conflict of interest between the authors.

Funding: No financial support was received during the execution of the study.

Kaynaklar

- Adıgüzel, O., Tanrıverdi, H., & Özkan, D. S. (2011) Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 235-260.
- Aktürk, S. O., Kızılkaya, T., Çelik, M., & Yılmaz, T. (2021). Ebelik bölümü son sınıf öğrencilerinin mesleki aidiyet düzeyleri ve etkileyen faktörler: Kesitsel bir çalışma. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 23-33.
- Amanak, K., Şeker, S., Canbay, F. Ç., & Esra, E. (2020). Ebelik öğrencilerinin lisansüstü eğitim ve kariyer tercihlerinin belirlenmesi: Bir karma yöntem çalışması. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 58-67.
- Amoo, T. B., & Gbadamosi, O. (2021). Nursing and midwifery students' attitudes towards research: A descriptive study. *Asian Journal of Nursing Education and Research*, 11(3), 375-380.

- Ay, F., Keçe, M., İnci, İ., Alkan, N., & Acar, G. (2018). Ebelik öğrencilerinin meslek algıları ve kariyer planlarını etkileyen faktörler. *Balikesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 74-82.
- Aydemir, S., & Çam, ŞS. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Education*, 4(4), 4-16. [CrossRef]
- Aydın, Y., Adıgüzel, A., & Topal, E. A. (2015). Ebe ve hemşirelerin bilimsel çalışmalara yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Journal of Human Rhythm*, 1(4), 168-175.
- Bilgin, Z., & Efe, M. (2021). Ebelik öğrencilerinin güdülenme düzeylerinin mesleki kariyer planlarına etkisi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 44-52. [CrossRef]
- Bozkurt, Ö. D., Kazankaya, F., Demirkol, A., Karakaş, G., & Pekşen, H. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik düşünce ve tutumları. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 8(2), 72-82.
- Çankaya, S., Kaynar, B. N., Çöker, G., Alp, M., Acar, E. D., Bayrambey, Z., & Akbaş, F. (2018). Ebelerin araştırma yapma ve araştırma sonuçlarını bakımda kullanma ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2, 177-184.
- Çelik, S., Önder, G., Durmaz, K., Yurdusever, Y., & Uysal, N. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırma yapmaya yönelik kaygı ve tutumlarının belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 1(2), 23-31.
- Diñç, A., Cangöl, E., & Söğüt, S. (2017). Ebelik öğrencilerinin mesleki tercih hakkında düşünceleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 15-23.
- Erlandsson, K., Lindgren, H., Wettergren, L., Mekuriaw, A., Berta, M., Melkamu, M., Seyoum, T., Hailemeskel, S., Jember, A., Hassen, M., Gebrie, M., Geda, B., Gelaye, K., Mekonnen, S. H., Mekonnen Abebe, S., & Christensson, K. (2021). Half-time evaluation of a new 4-year Ph. D. program in nursing and midwifery at the University of Gondar, Ethiopia. *Global Health Action*, 14(1), 1905304. [CrossRef]
- Evans, J., Taylor, J., Browne, J., Ferguson, S., Atchan, M., Maher, P., & Davis, D. (2020). The future in their hands: Graduating student midwives' plans, job satisfaction and the desire to work in Midwifery Continuity of Care. *Women and Birth*, 33(1), E59-E66.
- Güner, Ş. İ., Karaaslan, S., & Orhun, R. (2019). Why do nursing and midwifery students choose their profession in Turkey? *Eastern Journal of Medicine*, 24(2), 123-129. [CrossRef]
- Halldorsdottir, S., & Karlsdottir, S. I. (2011). The primacy of the good midwife in midwifery services: an evolving theory of professionalism in midwifery. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 25(4), 806-817.
- Hatem, M., Sandall, J., Devane, D., Soltani, H., & Gates, S. (2008). Midwife-led versus other models of care for childbearing women. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (4), [CrossRef]
- Hicks, C., & Hennessy, D. (1999). Quality in post-basic nurse education: The need for evidence-based provision. *Journal of Nursing Management*, 7(4), 215-224. [CrossRef]
- İlter, İ. (2019). Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elementary Education Online*, 18(1), 263-284.
- Jirojwong, S., & Welch, A. (2011). The importance of research in nursing and midwifery. In S. Jirojwong, M. Johnson & A. Welch (Eds.). *Research methods in nursing and midwifery pathways to evidence-based practice* (2nd ed, pp. 3-21). Oxford University Press.
- Jirojwong, S., & Welch, A. (2013). The importance of research in nursing and midwifery. https://www.oup.com.au/_data/assets/pdf_file/0020/150716/JIROJWONG_9780195528510_SC_1.pdf
- Kartal, Y. A., & Hızıloğlu, B. (2021). Ebelik öğrencilerinin bilimsel araştırmalara yönelik kaygı ve tutumlarının belirlenmesi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 8(2), 126-132.
- Luyben, A. G., Wijnen, H. A., Oblasser, C., Perrenoud, P., & Gross, M. M. (2013). The current state of midwifery and development of midwifery research in four European countries. *Midwifery*, 29(5), 417-424. [CrossRef]
- Satır, G., & Murat, M. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının belirlenmesi: Vakıf üniversitesi örneği. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 37(1), 59-67.

- Ünal, Ç., & İlter, I. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 147-164.
- Ünsar, S. (2005). Trakya Üniversitesi Edirne Sağlık Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin lisansüstü eğitim hakkındaki görüş ve düşünceleri. *İstanbul Üniversitesi F.N H y. O. Dergisi*, 13(54).
- Ünsar, S., Akgün Kostak, M., Kurt, S., & Erol, Ö. (2011). Hemşirelerin kendini gerçekleştirme düzeyleri ve etkileyen etmenler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4(1), 2-6.
- Veeramah, V. (2004). Utilization of research findings by graduate nurses and midwives. *Journal of Advanced Nursing*, 47(2), 183-191. [CrossRef]
- Yurtsal, Z., Biçer, S., Duran, Ö., Şahin, A., Arslan, M., & Yavrucu, Ö. K. (2014). Sağlık Bilimleri Fakültesi ebelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 15-12.

Extended Abstract

Midwives and nurses are in an important position to pose research questions as they provide direct and ongoing care to individuals, families, and communities. One of the most important factors that affect midwives' progress toward professionalism is scientific studies. Evidence from research is an essential component of practice and essential to the delivery of high-quality services. Midwifery research addresses the way midwives work and aims to improve midwifery practices (Çelik et al, 2014; Luyben et al, 2013). One of the most important factors that paves the way for the development of the scientific infrastructure in the field of midwifery is the postgraduate education in this field. In this study, it was aimed to determine the effects of midwifery students' attitudes toward postgraduate education on their attitudes and behaviors to conduct scientific research.

The universe of the study in the cross-sectional design consisted of 226 students studying in the third and fourth grades in the midwifery department of a university in the 2021–2022 academic year. The data were collected face to face by distributing the forms to the students: questionnaire form, Attitude Towards Graduate Education Scale, and Attitude Towards Scientific Research Scale were used. In the analysis of the data, correlation analysis was used to determine the relationship between number percentage distributions and scale scores, and *t* test and ANOVA test were used to evaluate the effect of independent variables on the dependent variable. The mean age of the students participating in the study was 21.46 ± 3.46 . 50.4% of the students want to take postgraduate education, and the most prominent reason for their request is to specialize in a field (53.5%). 53.1% of the students regularly read scientific articles and 63.7% of them follow the publications. 35.4% took part in a study. The mean scores of the students' STPGE and STSR scales were evaluated by comparing them with some variables. STPGE scores and sub-dimensions were found to be significantly lower in those who did not want to graduate. According to those who follow professional scientific publications and those who do not; STPGE scores are significantly lower in those who have high research anxiety than those who do not, and those who participate in scientific activities compared to those who do not. Those who want to do graduate school have high positive attitude scores toward STSR researchers and research. As a result of the correlation analysis, as the STPGE score averages increase, the negative attitude score decreases in the sub-dimensions of the STSR scale toward research and researchers. There is a high level of positive correlation between the STPGE total score and the sub-dimensions of function and desire.

The regular reading and following habits of the students are at a good level, and it is a pleasing finding that one out of every three students takes part in a scientific study as a researcher. It can be considered as a positive reflection of the students' research planning in the research methods course in the faculty where the study was conducted and putting these studies into practice in the midwifery research elective course. In the study, when the attitudes of the students toward scientific research are examined according to the state of wanting to receive graduate education, the positive attitudes of the willing students toward research and researchers are significantly higher. In the study conducted by Aydin et al. (2015) with midwives and nurses, it was reported that the majority of them were willing to help researchers and had a positive attitude toward research. It can be said that having a positive attitude toward graduate education positively affects orientation toward scientific research.

Raising awareness of today's student midwives about postgraduate education, supporting their preparation, and encouraging them to read and write publications by strengthening their research skills will affect the understanding of providing evidence-based care as a future health worker.

Anne Dostu Hastane Uygulaması Hakkında Ebelik Öğrencileri Ne Biliyor?

What Does the Midwifery Students Know About Maternal-Friendly Hospital Practice?

Serap ÖNER¹
Emine Serap ÇAĞAN²
Sevil GÜNER³
Aytül HADIMLI⁴

¹Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Ebelik Bölümü, Bursa,
Türkiye

²Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik
Bölümü, Ağrı, Türkiye

³Mersin Üniversitesi, İçel Sağlık
Yüksekokulu, Ebelik Bölümü,
Mersin, Türkiye

⁴Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir,
Türkiye

*Bu çalışma 22-24 Eylül 2017
tarihleri arasında Ankara'da
gerçekleşen 3. Uluslararası 4. Ulusal
Ebelik Kongresi'nde sözel bildiri
olarak sunulmuştur.

Received/Geliş Tarihi: 04.10.2022

Accepted/Kabul Tarihi: 30.01.2023

Yayınlanma Tarihi/Publication Date:
20.03.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Aytül HADIMLI
E-mail: aytul.pelik@ege.edu.tr

Cite this article as: Öner, S., Çağan, E. S.,
Güner, S., & Hadımlı, A. (2023). Anne
dostu hastane uygulaması hakkında
ebelik Öğrencileri ne biliyor?. *Journal
of Midwifery and Health Sciences*,
6(1), 23-29.

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International License

ÖZ

Amaç: Bu çalışma ile ebelik öğrencilerinin anne dostu hastane uygulaması hakkındaki bilgi ve görüşlerini değerlendirmek amaçlanmıştır.

Yöntemler: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel olarak gerçekleştirildi. Örneklemi bir devlet üniversitesinin ebelik bölümü öğrencileri oluşturmuştur ($n = 355$). Veriler, Tanımlayıcı Özellikler Veri Toplama Formu, Anne Dostu Hastane Uygulaması'na İlişkin Görüş Formu ve Anne Dostu Hastane Uygulama Kriterleri Bilgi Formu ile toplandı.

Bulgular: Öğrencilerin anne dostu hastane kriterlerini bilme durumları genel puan ortalamaları 5.25 ± 4.80 (min:0, max:10) olarak saptandı. Öğrencilerin bazı tanımlayıcı özellikleri ve anne dostu hastane uygulaması konusundaki görüşleri ile bilgi puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu tespit edildi.

Sonuç: Öğrencilerin anne dostu hastane uygulaması hakkında bilgilerini orta düzeydedir. Öğrencilerin tamamına yakını anne dostu hastane uygulamasının yararlı olduğu yönünde görüş bildirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne dostu, ebelik, öğrenci

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to evaluate the knowledge and opinions of midwifery students about mother-friendly hospital practice.

Methods: The research is carried out as descriptive and cross-sectional. The sample consisted of midwifery students of a state university ($n = 355$). The data were collected with the Descriptive Characteristics Data Collection Form, the Opinion Form on the Mother-Friendly Hospital Practice, and the Mother-Friendly Hospital Practice Criteria Information Form.

Results: The general score average of the students' knowing the criteria of mother-friendly hospital was determined as 5.25 ± 4.80 (min: 0, max: 10). It was determined that there was a statistically significant difference between some descriptive features of the students and their views on mother-friendly hospital practices and their knowledge score averages.

Conclusion: It was determined that the students' knowledge about mother-friendly hospital practices was at a moderate level. Almost all of the students stated that the mother-friendly hospital application was beneficial.

Keywords: Mother-friendly, midwifery, student

Giriş

Gebelik ve doğum doğal fizyolojik bir süreçtir ve bu süreçte gereksiz müdahalelerden kaçınılması gerekmektedir (Sayiner & Özerdoğan, 2009). Doğumda tıbbi endikasyon olmadan rutin olarak yapılan uygulamalar (epizyotomi, oksitosin infüzyonu vb.) doğumun doğal sürecini olumsuz yönde etkilemektedir (Rathfisch, 2012). Doğumun doğal sürecinin bozulması müdahaleli doğum sayısını ve sezaryen oranlarını artırmaktadır (İldan Çalim ve ark, 2015). Kadına uygulanan gereksiz müdahalelerin azaltılması ve kanıta dayalı uygulamaların rehber alınması anne-bebek sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Bu amaçla Amerika Birleşik Devletleri Annelik Hizmetlerini Geliştirme Koalisyonu (Coalition for Improving

Maternity Services - CIMS) 1996 yılında "Anne Dostu Hastane" kavramını gündeme getirmiştir (Bilgin, 2022; CIMS, 2015). Anne dostu bakım modeli benimsenerek kanıta dayalı bakım rehberleri hazırlanmış (International Federation of Gynecology and Obstetrics (FIGO), 2014) ve Amerika'nın birçok eyaletinde kuruluşlar anne dostu hizmeti vermeye başlamıştır (Başgöl & Oskay, 2014; Hotelling, 2007; Lothian, 2007).

Ülkemizde anne dostu hastane (ADH) uygulaması ile ilgili çalışmalar 2011 yılında T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Genel Müdürlüğü'nce başlatılmıştır (Serçekuş Ak ve ark, 2018). Bu konuda Sağlık Bakanlığı CIMS önerilerini temel alarak anne dostu hastane unvanı alma kriterlerini oluşturmuştur (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2018). Bu 10 kriter şunlardır:

- * Güvenli ve kaliteli gebelik izlemi ve doğum hizmeti almak bütün anne adaylarının hakkıdır.
- * Gebelik dönemi, travay, doğum ve doğum sonrası süreçlerde gerekli danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır.
- * Kurumlarda poliklinik, eğitim, danışmanlık ve doğum hizmetleri Bakanlık mevzuatları ile belirlenmiş standartlara uygun olmalıdır.
- * Mahremiyet gereksinimleri itina ile karşılanmalı, hijyen ve konfor standartları yüksek tutulmalıdır.
- * Kanıta dayalı olmayan müdahaleler rutin olarak uygulanmamalıdır.
- * Hizmet sunumu için gerekli olan insan kaynakları ve lojistik destek optimum düzeyde olmalıdır.
- * Acil obstetrik durumlarda sevk kriterlerine uyulmalıdır.
- * Doğum hizmeti anne ve bebek odaklı olmalıdır.
- * Hizmet sunanların bilgi ve beceri kapasitesini güçlendirmeye yönelik eğitimler planlanmalı ve uygulanmalıdır.
- * Verilen hizmetlerle ilgili gerekli kayıtlar tutulmalı ve düzenli aralıklarla analizleri yapılarak hizmetlerin geliştirilmesinde kullanılmalıdır (T.C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü, 2021). Ülkemizde Manisa ili ADH uygulaması kapsamında pilot il olarak seçilmiş ve 2015 yılında Manisa'daki üç hastane bu unvanı almaya hak kazanmıştır. Günümüzde ise bu unvanı almış hastane sayısı 91'dir (Serçekuş & Başkale, 2018; T.C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü, 2022).

Anne Dostu Hastane Uygulamasının temel amacı; anne sağlığı hizmetlerinin niteliğini ve niceliğini artırarak kadınların güvenli doğum hizmetlerine ulaşmasını sağlamaktır. Böylece sezaryen ve müdahaleli doğum oranlarının azalarak doğum memnuniyetinin artacağı düşünülmektedir (Bilgin, 2022; İldan Çalım ve ark, 2015; Kahvecioğlu ve ark, 2018; Serçekuş Ak ve ark., 2018). Ayrıca anne dostu hastanelerin içerisinde bulunan doğuma hazırlık sınıfları da annelerin doğuma hazırlık sürecinde yararlanabilecekleri uygulamalar arasındadır (Makvandi ve ark., 2018). Doğum öncesi bakım ve danışmanlık alan anne adaylarının doğum korkusu azalır, doğum ağrıları ile baş etme yöntemlerini kullanmaları artar ve böylelikle annelerin doğum memnuniyet oranları artar (Li ve ark., 2015; Serçekuş & Başkale, 2016).

Ebelerin gebeleri doğuma hazırlama, doğuma ilişkin kaygı ve korkularını azaltma gibi sorumlulukları bulunmaktadır. Aynı zamanda gebelerin haklarını savunma, duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılama ve bilgilendirme görevleri de vardır. Yapılan çalışmalarda ebe yönetiminde yapılan doğumlarda müdahale oranlarının azaldığı, emzirmenin erken başladığı, emzirme süresinin arttığı saptanmıştır (Güngör & Rathfisch Yıldırım, 2009). Ebelik

öğrencileri de eğitim süreçleri içinde gebelere bakım vermektedir ve gebelerin kaliteli bakım almasında ebeler öğrencilerinin sorumlulukları bulunmaktadır. Bu nedenle öğrenci ebelerin anne dostu hastane uygulaması hakkında bilgi ve becerilerinin artırılması gerekmektedir. Ebelik öğrencilerinin anne dostu hastane kurumlarında staj yapması ve uygulamaların içinde olması, anne dostu uygulamasını benimsemesi açısından son derece önemli bir fırsattır. Bu çalışma ile ebeler öğrencilerinin anne dostu hastane uygulaması hakkındaki bilgi ve görüşlerini değerlendirmek amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu araştırma, tanımlayıcı tipte kesitsel bir çalışma olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Türkiye'nin batısında yer alan bir devlet üniversitesinin ebeler bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile yürütülmüştür. Araştırma verileri 01-26 Haziran 2016 tarihleri arasında toplanmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinde 2015-2016 eğitim öğretim yılı bahar döneminde öğrenimine devam eden tüm ebeler bölümü öğrencileri oluşturmuş ve tüm öğrencilere ulaşılması amaçlanmıştır. ($n=375$). Araştırmaya katılmaya gönüllü olmayan ve veri toplama aşamasında okulda bulunmayan 20 öğrenci anketi doldurmadığı için örneklemi 355 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmaya Dahil Edilme ve Dışlanma Kriterleri

Bilgilendirilmiş gönüllü olur formunu onaylayarak araştırmaya katılmayı kabul eden ve veri toplama aşamasında okulda bulunan öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılmaya gönüllü olmayan, veri toplama aşamasında okulda bulunmayan öğrenciler ise araştırmadan dışlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerini belirlemeye yönelik 11 sorudan oluşan Tanımlayıcı Özellikler Veri Toplama Formu, öğrencilerin anne dostu hastane uygulamasına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 11 sorudan oluşan Anne Dostu Hastane Uygulaması'na İlişkin Görüş Formu ile T.C. Sağlık Bakanlığı Anne Dostu Hastane Uygulama Kriterlerinin yer aldığı 10 maddeden oluşan bilgi formundan oluşmaktadır. Öğrenci, bilgi formunda bildiğini ifade ettiği her anne dostu uygulama için (örn. Mahremiyet beklentileri itina ile karşılanmalı, hijyen ve konfor standartları yüksek tutulmalıdır) bir, bilmediğini ifade ettiği her uygulama için sıfır puan almaktadır. Tüm uygulamaları bildiğini ifade eden öğrenci toplam 10 puan almaktadır. Bilgi puanının artması ADH kriterleri hakkında bilginin arttığını göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecinde öğrenciler belirlenen sınıflara, belirlenen günlerde davet edilmişler ve araştırma hakkında kısa bir açıklama yapılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerin bilgilendirilmiş gönüllü olur formunu imzalamalarının ardından veri toplama süreçleri tamamlanmıştır. Katılımcıların veri toplama formlarını cevaplama süresi ortalama 10 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmadan elde edilen veriler bilgisayarda SPSS 25.0 (IBM Statistical Package for the Social Sciences Corp., Armonk, NY, ABD)

programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı Kolmogrov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle parametrik testler uygulanmıştır. Araştırmaya katılan ebeklik öğrencilerinin tanımlayıcı özellikleri sayı, yüzde dağılımları, ortalama ve standart sapma ile sunulmuştur. Bağımsız değişkenlere göre Anne Dostu Hastane bilgi puan ortalamalarının karşılaştırılmasında iki gruplu değişkenlerde bağımsız gruplarda t testi, örneklem sayısına göre ikiden fazla gruba olan değişkenlerde bağımsız gruplarda tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < ,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için çalışmanın yapılacağı kurum bünyesindeki Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırma Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır (Karar no: 27.05.2016/04). Ek olarak araştırma verileri, dahil edilme kriterlerine uyan katılımcılardan araştırmanın amacı ve kapsamını içeren bilgilendirilmiş gönüllü olur formu aracılığıyla yazılı onam alındıktan sonra toplanmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin %60,0'ı 18-21 yaş aralığındadır ve yaş ortalaması $20,93 \pm 1,79$ 'dur. %22,8'si birinci, %22,5'i ikinci, %26,5'i üçüncü ve %24,2'si dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. %50,4'ü Anadolu/fen lisesi mezunudur. %3,1'i herhangi bir işte çalıştığını belirtmiştir. %43,1'i şehirde yaşadığını belirtmiştir. %67,3'ü ebeklik mesleğini isteyerek tercih ettiğini belirtmiştir (Tablo 1).

Ebelik öğrencilerinin ADH uygulaması konusundaki bilgi durumları ve görüşleri değerlendirildiğinde, %67,0'si ADH uygulamasını duyduğunu, duyanların %64,7'si okuldan duyduklarını belirtmiştir. ADH uygulamasının başlama sebepleri nelerdir sorusuna %60,0'ı anne ve çocuk sağlığını yükseltmek yanıtını verirken, %28,1'i tüm seçenekleri işaretleyerek (anne ve çocuk sağlığını yükseltmek, gereksiz uygulamalardan kaçınmak, kanıta dayalı uygulamaların kullanılması ve maliyet etkinliği) hepsi yanıtını vermiştir. Öğrencilere ülkemizde ADH uygulaması ile ilgili çalışmaların başlama yılı sorulduğunda %84,9'u cevabı doğru yanıtlayamamıştır. ADH uygulamasının yürütüldüğü kurum varlığı konusunda %47,6'sı bilmediğini, kurum sayısı konusunda ise %49,9'u bir fikri olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %90,7'si ADH uygulamasının yararlı olduğunu, %59,8'i anne ve çocuk sağlığını yükseltmek, normal doğum oranlarını artırmak ve sezaryen doğum oranları azaltmak, ebe eşliğinde doğum oranının artması gibi yararlarının olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %91,0'i sağlık personelinin bu konuda bilgilendirilmesi gerektiğini, %80,3'ü de lisans eğitiminde ADH uygulamasına yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Öğrencilerin %90,7'si mezuniyet sonrası ADH olan kurumda çalışmak istediklerini belirtmiştir (Tablo 2).

Öğrencilerin ADH kriterlerini bilme durumları genel puan ortalamaları $5,25 \pm 4,80$ (min: 0, max: 10) olarak saptanmıştır. Öğrencilerin bazı tanımlayıcı özellikleri ve ADH uygulaması konusundaki görüşleri ile bilgi puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde; sınıf, ADH uygulamasını duyma durumu, ADH kurum varlığını bilme durumu, ADH kapsamında bulunan hastane sayısını bilme durumu, ADH uygulamasının yararlı olduğunu düşünme durumu, ADH konusunda lisans eğitimine yer verilmesi hakkındaki düşünceleri ile bilgi puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Sınıflara göre değerlendirildiğinde; birinci sınıf öğrencilerinin puan ortalaması $3,58 \pm 4,73$,

Tablo 1. <i>Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri</i>		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
Yaş Grubu		
18-21	213	60,0
22-25	135	38,0
26 ve üzeri	7	2,0
Sınıf		
Birinci Sınıf	95	22,8
İkinci Sınıf	80	22,5
Üçüncü Sınıf	94	26,5
Dördüncü Sınıf	86	24,2
Mezun Olunan Lise		
Düz Lise	120	33,8
Sağlık Meslek Lisesi	36	10,1
Anadolu/Fen Lisesi	179	50,4
Diğer	20	5,7
Çalışma Durumu		
Evet	11	3,1
Hayır	344	96,9
Yaşadığı yer		
Köy	43	12,1
Kasaba	58	16,3
Şehir	153	43,1
Büyükşehir	101	28,5
Ebelik Mesleğini İsteyerek Tercih Etme Durumu		
Evet	239	67,3
Hayır	116	32,7
Toplam	355	100
*Sayı yüzde dağılımı		

ikinci sınıf öğrencilerinin puan ortalaması $5,38 \pm 4,75$, üçüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalaması $4,87 \pm 4,85$, dördüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalaması $7,39 \pm 4,07$ olarak saptanmıştır. Yapılan post hoc analizi sonucunda dördüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının diğer sınıfların puan ortalamalarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu, ADH kurum varlığını bilen öğrencilerin bilmeyenlere göre, ADH kapsamında bulunan hastane sayısını 6 ve üzerinde belirten öğrencilerin 5 ve altında belirten öğrencilere göre, ADH uygulamasının yararlı olduğunu düşünen öğrencilerin düşünmeyen ve fikri olmayan öğrencilere göre, ADH konusunda lisans eğitimine yer verilmesi gerektiğini düşünen öğrencilerin düşünmeyen ve bir fikri olmayan öğrencilere göre puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır ($p < ,05$) (Tablo 3).

Tartışma

Bu çalışma ebeklik öğrencilerinin ADH uygulamasına yönelik bilgi ve görüşlerini değerlendirmektedir. Çalışmanın yürütüldüğü dönemde öğrencilerin klinik uygulamaya çıktıkları ilde henüz ADH unvanı alan hastane bulunmadığı için böyle bir hastanede uygulama yapma imkanları olmamıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası ADH uygulamasını duyduğunu, duyanların büyük çoğunluğu okuldan duyduklarını belirtmiştir. Anne

Tablo 2. Öğrencilerin ADH Uygulaması Hakkındaki Görüşleri		
Değişkenler	Sayı	Yüzde
ADH Uygulamasını Duyma Durumu		
Evet	238	67,0
Hayır	117	33,0
ADH Uygulamasını Duyma Yeri		
Okul	154	64,7
Klinik	50	21,0
Arkadaş	11	4,6
Yazılı-Görsel Basın	19	8,0
Diğer	4	1,7
ADH Başlama Sebepleri Hakkındaki Görüşleri		
Anne ve çocuk sağlığını yükseltmek	213	60,0
Fikrim yok	38	10,7
Maliyet etkinliği	4	1,2
Hepsi	100	28,1
ADH Uygulaması ile İlgili Çalışmaların Ülkemizde Başlama Yılına Bilme Durumu* (n: 258)		
Biliyor	39	15,1
Bilmiyor	219	84,9
ADH Kurum Varlığını Bilme Durumu		
Evet	169	47,6
Hayır	186	52,4
ADH Kapsamında Bulunan Hastane Sayısını Bilme Durumu		
Bir fikrim yok	177	49,9
5 ve altı	93	26,2
6 ve üzeri	85	23,9
ADH Uygulamasının Yararları Olduğunu Düşünme Durumu		
Evet	322	90,7
Hayır	3	0,8
Bir fikrim yok	30	8,5
ADH Uygulamasının Yararları Hakkındaki Görüşleri** (n: 323)		
Anne ve çocuk sağlığını yükseltmek	87	26,9
Normal doğumların artması, sezaryen oranlarının düşmesi	11	3,4
Ebe eşliğinde doğum oranının artması	7	2,2
Hepsi	193	59,8
Diğer (Maliyet etkinliği, gereksiz uygulamalardan kaçınmak, kanıta dayalı uygulamaların kullanılması)	25	7,7
ADH Uygulaması Konusunda Sağlık Personelinin Bilgilendirilmesi Hakkındaki Görüşleri		
Evet	323	91,0
Bir fikrim yok	32	9,0
ADH Konusuna Lisans Eğitiminde Yer Verilmesi Hakkındaki Görüşleri		
Evet	285	80,3
Hayır	14	3,9
Bir fikrim yok	56	15,8
Mezuniyet Sonrası ADH Kurumunda Çalışma İsteği		
Evet	292	82,3
Hayır	1	0,3
Bir fikrim yok	62	17,4
Toplam	355	100

*Sayı yüzde dağılımı.

**Görüş bildiren öğrenciler.

Tablo 3. Öğrencilerin Bazı Tanımlayıcı Özellikleri ve ADH Hakkındaki Görüşleri ile ADH Bilgi Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması				
Değişkenler	Sayı (n)	Ort ±SS***	F/t	p
Sınıf				
Birinci Sınıf	95	3,58 ± 4,73		
İkinci Sınıf	80	5,38 ± 4,75	10,487	,000
Üçüncü Sınıf	94	4,87 ± 4,85		
Dördüncü Sınıf	86	7,39 ± 4,07		
Ebelik Mesleğini İsteyerek Tercih Etme Durumu*				
Evet	239	5,54 ± 4,78	1,622	,106
Hayır	116	4,66 ± 4,82		
ADH Uygulamasını Duyma Durumu*				
Evet	238	5,97 ± 4,70	4,081	,000
Hayır	117	3,80 ± 4,70		
ADH Uygulamasını Duyma Yeri				
Okul	154	6,27 ± 4,63		
Klinik	50	6,24 ± 4,63		
Arkadaş	11	4,36 ± 5,04	1,654	,161
Yazılı- Görsel Basın	19	4,15 ± 5,01		
Diğer	4	9,00 ± 2, ,00		
ADH Kurum Varlığını Bilme Durumu**				
Evet	169	6,20 ± 4,64		
Hayır	13	2,38 ± 3,94	7,821	,000
Bir fikrim yok	173	4,54 ± 4,83		
ADH Kapsamında Bulunan Hastane Sayısını Bilme Durumu				
Bir fikrim yok	177	4,41 ± 4,84		
5 ve altı	93	5,66 ± 4,67	6, ,407	,002
6 ve üzeri	85	6,56 ± 4,56		
ADH Uygulamasının Yararlı Olduğunu Düşünme Durumu**				
Evet	322	5,69 ± 4,75	15,887	0,000
Hayır	3	3,33 ± 5,77		
Bir fikrim yok	30	0,76 ± 2,56		
ADH Konusunda Lisans Eğitimine Yer Verilmesi Hakkındaki Görüşleri				
Evet	285	5,82 ± 4,75		
Hayır	14	1,57 ± 3,27	11,328	0,000
Bir fikrim yok	56	3,30 ± 4,51		
Toplam	355	100		

*Bağımsız gruplarda t testi uygulanmıştır.

**Tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

***Standart sapma

destu hastane uygulaması ile ilgili çalışmalar ülkemizde 2011 yılında başlamış olup, ilk kez 2015 yılında dört hastane bu unvanı almıştır (T.C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü, 2022). Bu süreçte bu kavramla ilgili bilgi, doğum bilgisi dersleri kapsamında verilmeye başlanmış olup öğrencilerin bilgiyi okuldan aldıklarını belirtmeleri bu bağlamda beklendik bir sonuçtur. Ülkemizde ADH çalışmalarının başlama yılı ile unvan alan hastane sayısına ilişkin öğrencilerin büyük çoğunluğunun bilgisi olmadığı görülmektedir. Bu sonuç, bu çalışmaların henüz yeni olması ve öğrencilerin bu kurumlarda uygulama yapmadıkları için yeterince tanıyamadıklarından kaynaklanabilir.

Anne dostu hastane kavramının misyonu, sezaryen sayılarını azaltmak, normal doğuma teşvik etmek, kanıt temelli uygulamaları artırmak, kadının kendi doğumuna katılımını cesaretlendirmek olarak belirtilmektedir (CIMS, 2015). Literatürde, öğrencilerin ADH yararlarına ilişkin görüşlerini bildiren başka bir çalışma bulunmakla birlikte, bu hastanelerde gerçekleştirilen çalışma sonuçları uygulamanın yararlarını yansıtır niteliktedir. Li ve ark (2015) çalışmasında anne dostu doğum modeli doğrultusunda antenatal eğitim alan kadınlarda standart antenatal eğitim alan kadınlara göre; perine tıraşı, intravenöz sıvı desteği, rutin lavman, beslenme kısıtlaması, amniyotomi, sürekli fetal monitörizasyon ve epizyotomi uygulamalarını daha az tercih edildiği, buna karşın nonfarmakolojik ağrı yöntemlerinin ve doğum için dik pozisyonların daha çok kullanıldığı saptanmıştır. İran'da ADH'de doğuma hazırlık eğitimi alan, doğal doğum yapan kadınlar ile geleneksel bakım alan kadınların doğum ağrısının karşılaştırıldığı çalışmada anne dostu bakım alan kadınların doğum ağrısı şiddeti anlamlı oranda düşük bulunmuştur (Makvandi ve ark, 2018). Ülkemizde ADH uygulaması ve doğum konforu ilişkisinin incelendiği çalışmada doğum korkusunu ADH uygulamasının etkilemediği, psikospiritüel ve çevresel konfor alt alanlarında etkili olduğu belirlenmiştir (Mestanlı, 2019). ADH uygulaması ve doğum travması arasındaki ilişkinin incelendiği bir başka çalışmada ise araştırmanın yürütüldüğü hastane ADH unvanı aldıktan sonra intrakranial kanama sıklığında, canlandırma ihtiyacında ve hastaneye yatış oranlarında belirgin azalma kaydedildiği ifade edilmiştir (Kahvecioğlu ve ark., 2018). ADH olan ve olmayan hastanelerin obstetrik sonuçlarının incelendiği çalışmada da ADH programının bilimsel kanıtlarla desteklenen uygulamaları artırma ve anne-bebek sonuçlarını iyileştirmede etkili olduğu saptanmıştır (Bahar, 2021). ADH'de annelerin doğum yapma, ebelerin doğum yaptırma deneyimlerinin incelendiği nitel bir çalışmada ise ADH ile doğum hizmeti sunumundaki değişimin ebeliği güçlendirdiği, kadınlara sağlanan destek ve konfor artırdığı ve doğumun doğallaşmasına katkı sağladığı sonucuna varılmıştır (Okuyan, 2022). Öğrencilerin yarısından fazlası ADH uygulamasının yararlarını ilgili çalışma sonuçlarına benzer şekilde, anne ve çocuk sağlığını yükseltmek, normal doğumların artması-sezaryen oranlarının düşmesi, ebe eşliğinde doğum oranının artması şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu sağlık personelinin bu konuda bilgilendirilmesi gerektiğini ve lisans eğitiminde ADH uygulamasına yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. ADH hakkında bilgi edindikleri yerin okul olduğu sonucundan hareketle klinik uygulamaları sırasında ADH uygulaması ile yeterince karşılaşmadıkları söylenebilir. Öğrencilerin ADH kriterlerini bilme durumları orta düzey olarak belirlenmiş ve sınıfları ile puan ortalamaları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Birinci sınıf öğrencilerinin puanı en düşük iken son sınıf öğrencilerinin puanı en yüksektir. Öğrencilerin sınıfları arttıkça, derslerde ADH hakkında aldıkları bilginin de arttığı söylenebilir. Bununla birlikte ADH uygulamasını duyan, ADH kurum varlığını ve sayısını bilen, ADH uygulamasının yararlı olduğunu ve lisans eğitimine yer verilmesi gerektiğini düşünen öğrencilerin bilgi puan ortalamaları daha yüksektir. Bu bulgu konu ile ilgili verilen eğitimin öğrencilerde farkındalık oluşturduğunu göstermektedir. Bununla birlikte mezuniyet sonrası öğrencilerin, sayıları giderek artan ADH'lerde görev alacağı düşünülecek olursa konuya ve önemine dersler kapsamında daha fazla yer verilmesi gerektiği söylenebilir. Doğum ve kadın hastalıkları alanında çalışan hemşire, ebe ve hekimlerin anne-dostu doğum uygulamasına ilişkin görüşlerinin incelendiği bir çalışmada çalışanların görüş puan ortalamalarının yüksek ve daha çok olumlu görüşe

sahip oldukları, lisans mezunu ebe ve hemşirelerin puanlarının önlisans mezunu ebe ve hemşireler ile hekimlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızla benzer şekilde eğitim düzeyi arttıkça konu ile ilgili olumlu görüş bildirme oranı artmaktadır (Olgaç & Karaçam, 2017). CIMS (2015), her kadının ebelik bakımına ulaşabilmesi, durumu ne olursa olsun sağlıklı ve mutlu bir doğum deneyimi yaşaması, gebelik, doğum ve doğum sonrası dönem ile ilgili her türlü müdahale, ilaç ve testlerin yarar ve riskleri hakkında tam ve güncellenmiş bilgi alması, kendi ve bebeği konusunda bilinçli tercihler yapması için gerekli destek verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda sonuçlar gelecekte kendi sorumlulukları kapsamında bakım verecek olan ebelik öğrencilerinin anne dostu hastane uygulamasının yararlarına ilişkin bilgi sahibi olmasının kanıta dayalı uygulamaları destekleyici ve savunucu rollerini sürdürmeleri bağlamında önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada kullanılan veriler öğrencilerin öz bildirimlerine dayanmaktadır. Bu nedenle elde edilen veriler sadece araştırmaya katılan öğrencileri temsil etmektedir. Çalışmanın farklı üniversitelerin ebelik bölümlerini kapsayacak şekilde daha geniş bir örneklem üzerinde yürütülmesi daha genellenebilir bulgular sağlayacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Anne dostu hastane kriterlerinin bilinmesi, ebelik öğrencilerinin anne ve yenidoğan bakım becerilerinin geliştirilmesi bağlamında kıymetlidir. Elde edilen sonuçlar, ebelik öğrencilerinin çoğunluğunun ADH uygulamasını duyduğu ancak bu hastanelerin varlığı konusunda fikrinin olmadığı, anne dostu hastane kriterlerini orta düzeyde bildiği yönündedir. Öğrencilerin tamamına yakını ADH uygulamasının yararlı olduğu, hem öğrencilerin eğitim sürecinde hem de sağlık çalışanlarının hizmet içi eğitimlerinde ADH konusuna yer verilmesi gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. ADH uygulamasının öğrenciler tarafından değerlendirilmesine ve bu yöndeki farkındalıklarına yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ebelik öğrencilerinin anne dostu hastanelerde staj yapması ve kanıta dayalı uygulamaların içinde olması mesleki yaşantılarında bu uygulamaları devam ettirmeleri açısından son derece önemlidir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Ege Üniversitesi'nden (Tarih: 27 Mayıs 2016, Sayı: 04) alınmıştır.

Hasta Onamı: Araştırmaya katılan öğrencilerden yazılı onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – E.S.Ç., S.Ö.; Tasarım – S.Ö., E.S.Ç., S.G., A.H.; Denetim – A.H.; Veri Toplama ve/veya İşleme – E.S.Ç., S.G.; Analiz ve/veya Yorum – E.S.Ç., A.H.; Literatür Taraması – S.Ö., E.S.Ç., S.G., A.H.; Yazıyı Yazan – S.Ö., E.S.Ç., S.G., A.H.; Eleştirel İnceleme – A.H.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Ege University (Date: May 27, 2016, Number: 04).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from students who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – E.S.Ç., S.Ö.; Design – S.Ö., E.S.Ç., S.G., A.H.; Supervision – A.H.; Data Collection and/or Processing – E.S.Ç., S.G.;

Analysis and/or Interpretation – E.S.Ç., A.H.; Literature Search – S.Ö., E.S.Ç., S.G., A.H.; Writing Manuscript – S.Ö., E.S.Ç., S.G., A.H.; Critical Review – A.H.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Bahar, S. (2021). *Anne dostu olan ve olmayan hastane uygulamalarının obstetrik sonuçları* (Tez No: 726216) [Yüksek lisans Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim.
- Başgöl, Ş., & Oskay, Ü. (2014). Ana çocuk sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesinde anne dostu hastane modeli. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(2), 125–129.
- Bilgin, Z. (2022). Anne dostu hastane modeli ve annelerin doğum memnuniyetleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15(3), 279–288. [CrossRef]
- Coalition for improving Maternity Services [CIMS] (2015). *The mother-friendly childbirth initiative. Consensus initiative from the coalition for improving maternity services*. <https://mana.org/sites/default/files/pdfs/CIMS%2527%20Mother-Friendly%20Childbirth%20Initiative%20%282015%29.pdf>, <https://doi.org/10.1016/j.ijgo.2014.10.013>
- Güngör, İ., & Ratchfisch Yıldırım, G. (2009). Normal doğum eyleminin ikinci ve üçüncü evresinde kanıta dayalı uygulamalar. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 11(2), 56–65.
- Hotelling, B. A. (2007). The coalition for improving maternity services: Evidence basis for the ten steps of mother-friendly care. *Journal of Perinatal Education*, 16(2), 38–43. [CrossRef]
- International Federation of Gynecology and Obstetrics (FIGO) (2014). *Mother-baby friendly birthing facilities*. <https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1016/j.ijgo.2014.10.013>
- İldan Çalım, S., Amanak, K., Öztürk, R., Güleç, D., Karaöz, B., Kavlak, O., & Sevil, Ü. (2015). Anne dostu hastane kriterleri doğrultusunda anne sağlığı hizmetlerinin gözden geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 31(1), 120–130.
- Kahvecioğlu, D., Tatar Aksoy, H., Özen, G., Yılmaz, A., & Üstün, Y. (2018). Kadın hastalıkları ve doğum servisinde doğan, doğum travması nedeniyle takip edilen yenidoğanların tanı ve prognozlarının incelenmesi, anne dostu hastane modelinin doğum travmaları üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi. *Ankara Eğitim Araştırma Hastanesi Dergisi*, 51(2), 104–109.
- Li, Y. P., Yeh, C. H., Lin, S. Y., Chen, T. C., Yang, Y. L., Lee, C. N., & Kuo, S. C. (2015). A proposed mother-friendly childbirth model for Taiwanese women, the implementation and satisfaction survey. *Taiwanese Journal of Obstetrics and Gynecology*, 54(6), 731–736. [CrossRef]
- Lothian, J. A. (2007). The coalition for improving maternity services. *Journal of Perinatal Education*, 16(1), 89–92. [CrossRef]
- Makvandi, S., Mirzaiinajmabadi, K., Mirteimoori, M., & Esmaily, H. (2018). Effect of normal physiologic childbirth program in mother-friendly hospitals on duration of labor. *Electronic Journal of General Medicine*, 15(3), 1–6. [CrossRef]
- Mestanlı, Ö. (2019). *Anne dostu hastane uygulaması ve gebelerin sosyo-demografik özelliklerinin doğum korkusu ve konforu ile ilişkisi*. (Tez No: 560061) [Yüksek lisans Tezi]. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim.
- Okuyan, Y. Ç. (2021). *Anne dostu hastanede doğum yapma ve yaptırma deneyimleri: Konfor kuramına dayalı nitel bir araştırma* [Doktora Tezi]. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim.
- Olgaç, Z., & Karaçam, Z. (2017). Doğum ve kadın hastalıkları alanında çalışan hemşire, ebeve hekimlerin anne-dostu doğum uygulamalarına ilişkin görüşleri. *FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 25(3), 153–165.
- Rathfisch, G. (2012). *Doğal doğum Felsefesi*. Nobel Tıp Kitabevleri.
- Sayiner, F. D., & Özerdoğan, N. (2009). Doğal doğum. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 143–148.
- Serçekuş Ak, P., Vardar, O., & Özkan, S. (2018). Anne dostu hastanelerin yaygınlaşması Türkiye için neden önemlidir? *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 25–29.
- Serçekuş, P., & Başkale, H. (2016). Effects of antenatal education on fear of childbirth, maternal self-efficacy and parental attachment. *Midwifery*, 34, 166–172. [CrossRef]
- T. C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü (2018). *Anne Dostu Hastane Değerlendirme Rehberi*. <https://khgmsaglikhizmetleridb.saglik.gov.tr/Eklenti/33216/0/anne-dostu-hastaneek0cc18120-edd3-42f7-8f22-db740acb5f8b---kopyapdf.pdf>
- T. C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü (2021). *Anne Dostu Hastane Programı*. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kadin-ve-ureme-sagligi-programlari/anne-dostu-hastane-program%C4%B1.html>
- T. C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü (2022). *Anne Dostu Hastane Güncel Listesi*. <https://khgmsaglikhizmetleridb.saglik.gov.tr/TR-42835/anne-dostu-hastane-listesi.html>

Extended Abstract

This study was conducted to evaluate the knowledge and opinions of midwifery students about mother-friendly hospital practice. The research was carried out as descriptive and cross-sectional. The research was conducted with 355 students studying in the midwifery department of a state university located in the west of Turkey between 01 and 26 June 2016. The data were collected with a 32-item questionnaire containing descriptive features and information about the Mother-Friendly Hospital (MFH) practices and criteria. In the analysis of the data, frequency and percentage distributions, *t*-test for independent groups and one-way analysis of variance were used.

It has been determined that 67.0% of midwifery students have heard of MFH practices. Of the students, 90.7% stated that MFH practices were beneficial, 59.8% stated that they had benefits such as increasing maternal and child health, increasing normal birth rates and decreasing cesarean delivery rates, and increasing the rate of birth accompanied by a midwife. Of the students, 91.0% stated that health professionals should be informed about this issue, and 80.3% of them stated that MFH practices should be included in undergraduate education. The general point average of the students' knowing the MFH criteria was determined as 5.25 ± 4.80 (min: 0, max: 10).

Although there is no other study in the literature reporting the opinions of students on the benefits of MFH, the results of the studies carried out in these hospitals reflect the benefits of the practice. In the study examining the obstetric results of hospitals with and without MFH, it was found that the MFH program was effective in increasing the practices supported by scientific evidence and improving mother–infant outcomes (Bahar, 2021). The level of knowing the MFH criteria of the students was determined as moderate and a significant relationship was found between their grades and their average scores. It can be said that as the grades of the students increase, the knowledge they receive about MFH in the lessons also increases. The results are important in the sense that midwifery students, who will provide care in the future under their own responsibilities, have knowledge of the benefits of mother-friendly hospital practices and maintain their role of supporting and advocating evidence-based practices. As a result of the study, the majority of midwifery students have heard of MFH practices but have no idea about the existence of these hospitals, they know the criteria of mother-friendly hospitals at a moderate level, and the subject of MFH should be included in their education process. It is very important for midwifery students to do internships in mother-friendly hospitals and to be in evidence-based practices in order to continue these practices in their professional lives.

Professional Values From the Perspectives of Midwifery Students: A Cross-Sectional Study

Ebelik Öğrencilerinin Perspektifinden Profesyonel Değerler: Kesitsel Bir Çalışma

Elif BALKAN¹
Esra ÇALIŞKAN²
Ayşegül ŞİMŞEK¹

¹Department of Midwifery, İstinye University, Faculty of Health Sciences, İstanbul, Turkey
²Department of Nursing, İstinye University, Faculty of Health Sciences, İstanbul, Turkey

ABSTRACT

Objective: The objective of this study was to evaluate midwifery students' perceptions on the value of their profession.

Methods: This cross-sectional study was conducted face to face with 100 midwifery students, between January and June 2020, using the Student Information Form and the Professional Values of Midwives' Scale.

Results: The individual mean score of the participants in Professional Values of Midwives' Scale was 125.88 ± 24.28 . It was observed that there was a statistically significant difference between the mean Professional Values of Midwives' Scale scores of the first-grade students and the fourth-grade students, and the Professional Values of Midwives' Scale scores of the fourth-grade students were higher than the first-grade students. The students who chose midwifery as a career "at the request of their family" had statistically significantly lower Professional Values of Midwives' Scale mean scores than those who did not.

Conclusion: The perceptions of professional values among midwifery students were positive; however, they ranged by grade level. The most essential aspect in choosing a profession was "loving the profession," while students who prefer a profession "at the request of their family" have poorer professional value evaluations. It is recommended to conduct studies with large samples evaluating the factors affecting the professional value perceptions of students and to develop midwifery education curricula in a way that will improve their professional value perception.

Keywords: Midwifery, professional value, Professional Values of Midwives' Scale, student

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı ebelik öğrencilerinin profesyonel değerlerine ilişkin algılarını değerlendirmektir.

Yöntemler: Bu kesitsel çalışma Ocak-Haziran 2020 tarihleri arasında 100 ebelik öğrencisi ile Öğrenci Bilgi Formu ve Ebelerin Mesleki Değerleri Ölçeği kullanılarak yüz yüze yapılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların EPDÖ'nden aldıkları bireysel puan ortalaması $125,88 \pm 24,28$ idi. 1. sınıf öğrencilerinin EPDÖ puan ortalamaları ile 4. sınıf öğrencilerinin EPDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve 4. sınıf öğrencilerinin EPDÖ puanlarının 1. sınıflara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ebeliği "ailesinin isteği üzerine" tercih eden öğrencilerin EPDÖ ortalama puanları, diğer nedenlerle seçenlere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük olarak belirlendi.

Sonuç: Ebelik öğrencilerinin mesleki değer algıları sınıf düzeyine göre değişmekle birlikte iyi bir düzeydedir Meslek seçiminde en önemli unsur "mesleği sevmek" iken, "ailesinin isteği üzerine" mesleği tercih eden öğrencilerin profesyonel değer düzeyleri daha düşüktür. Öğrencilerin profesyonel değer algılarını etkileyen faktörlerin değerlendirildiği geniş örneklemlili çalışmaların yapılması ve ebelik eğitimi müfredatlarının profesyonel değer algılarını geliştirecek şekilde geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik, profesyonel değer, Ebelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği, öğrenci

Geliş Tarihi/Received: 03.10.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 30.01.2023

Yayınlanma Tarihi/Publication Date:
20.03.2023

Corresponding Author/Sorumlu Yazar:
Elif BALKAN
E-mail: elif.balkan@istinye.edu.tr

Cite this article as: Balkan, E., Çalışkan, E., & Şimşek, A. (2023). Professional values from the perspectives of midwifery students: A cross-sectional study. *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(1), 30-36.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Introduction

The concept of profession has been a subject that has been studied for many years, on which various discussions are made, theories are developed, and its effects on individual and social dimensions are examined. On the other hand, the fact that every individual needs to have a profession and do a job has led to the occupations having an important place in employment policies (Seçer, 2009). Approximately one-third of our lives are spent in activities related to our field of occupation. That activities related to occupations are also expressed as “job” and “profession.” According to the Turkish Language Association (Türk Dil Kurumu-TDK, 2022), job is “activity, work, which is done by exerting effort to achieve a result, to produce anything.” Profession is “to produce useful goods and services to people based on systematic knowledge and skills gained through a certain education and work done to earn money in return, with determined rules.” Profession often stems from work, but it has many dimensions that differ from work and is therefore difficult to define (Korkmaz & Gorgulu, 2010).

The differences between the concept of job and profession have been tried to be revealed by social scientists since the 1900s. Flexner, who worked in this field, defined the criteria that a profession should have in 1910. Genevieve and Roy Bixler published in 1959 the criteria that a professional member and a job must have in order to be a profession. In 1971, Povalko explained eight criteria that a job must comply with in order to be considered a profession, such as knowledge load, connection with the basic social values of the society, duration of education, providing service to the society, independence, sociability, professional ethics, and commitment to the profession (Korkmaz & Gorgulu, 2010). As a result of these various explanations, it was stressed that, in terms of occupational criteria, autonomy, meeting a need with the service or product supplied, not being gender specific, having established standards, and being ethically and legally appropriate were all important (Kaya et al., 2006, 2016). In the report prepared by the World Health Organization, United Nations Population Fund and International Confederation of Midwifery, midwifery is defined as “one of the key elements of providing the necessary health services for the support and care of women and newborns in the prenatal, birth and postpartum period, including sexual health, reproductive health and especially pregnancy” (UNFPA et al., 2014). The midwifery, which is one of the oldest known jobs and contains many personal–professional values along with the cultural values of the society, meets the “profession criteria” (Özcan et al., 2012).

In addition to defining a job as a profession, members of the profession are expected to meet certain conditions. These conditions are responsibility, impartiality, competence, giving importance to confidentiality observing the interests of the individual to whom it serves, compliance with the corporate culture, and a broad understanding of professionalism (Karaca Saydam, 2015). Members of the profession who will fulfill the midwifery profession should also have characteristics such as an understanding attitude, good communication, patience, maturity, decision-making skills, taking responsibility, coping with stress, and being a good listener (NIDirect, 2022). Over time; scientific studies on the midwifery profession have led midwives to constantly improve themselves, to be open to innovations, intellectual, investigative, responsible, leader, and high in social communication, and thus

to progress on the path of professionalism (Adıgüzel et al., 2011; Unsar et al., 2011).

The midwifery profession is founded on professional and personal values that include the physiological realities of pregnancy and childbirth as well as cultural values that affect women and babies (Ergin et al., 2013a). Thus, midwifery, which is a professional health discipline that blends science and art and is based on moral values, may be one of the rare professions that have constantly observed basic values since its first emergence (Özcan et al., 2012). The birth process has many differences in terms of cultural values, and midwives serve both women and newborns in this culturally rich process, and they provide care based on their personal and professional values (Ergin et al., 2013a; Thompson, 2004). Today, the International Confederation of Midwives has determined some ethical codes for midwifery, which is defined as a profession that includes the cultural effects of pregnancy and birth processes and depends on individual and professional values (Ergin et al., 2013a; International Confederation of Midwives-ICM, 2019; Kaya et al., 2016; Yildirim et al., 2014). Various studies have been conducted in Turkey to determine national ethical midwifery codes and professional values, including the Turkish Midwifery Association contributing to the “National Midwifery Ethics Codes Project” (Ergin et al., 2013b; Özcan et al., 2012; Yildirim et al., 2014). According to the Özcan et al. (2012), justice, equality, and human dignity were listed as the top three professional values by midwifery students.

Midwives who adopt professional values will be midwives who can solve problems, intervene in crisis, have a high level of education, perform appropriate interventions in protecting and improving health, adopt a respectful, holistic, and humanistic perspective, have ethical behavior, and will not only manage the birth but also take an active role in the care process. Knowing and adopting ethical codes and professional values by midwives enables to increase the quality of care provided, to provide professional development, to positively affect the professional reputation in terms of society, and to protect both the midwife and the patient. As in all professions, the foundation of professionalism in the midwifery profession starts with the student years and develops continuously with the education process. In terms of individual and professional growth, it is critical for students to acquire information about the professional values of midwifery from the start of their studies (Kaya et al., 2016; Ertekin Pinar et al., 2013).

This study aimed to determine the perception of professional value, which is a requirement of the midwifery profession, from the perspective of midwifery students and the research question was:

(a) What is the level of professional value perception perceived by midwifery students?

Methods

Type of the Study

This study was carried out with a cross-sectional and descriptive type.

Time and Place of the Study

The research was carried out in the Midwifery Department of a university between January and June 2020.

Sample of the Study

While the study population consisted of midwifery students of a university, it was planned to include first- and fourth-grade students in the sampling ($n=127$). Students who voluntarily agreed to participate in the study after the necessary information was given about the study were included in the sample ($n=100$).

The inclusion criteria were being a first- or fourth-grade midwifery student and being able to read and understand Turkish, and the exclusion criterion was not participating voluntarily in the study.

Data Collection Tools

The Student Information Form created by the researchers and the Professional Values of Midwives' Scale (PVMS) were used.

Student Information Form

This form, which was prepared by the researchers in line with the literature (Dinc et al., 2017), consists of 10 questions on the sociodemographic characteristics of the students, the reasons for choosing the midwifery department, and their thoughts about their future professional positions.

Professional Values of Midwives' Scale

The scale developed by Demirbaş Meydan and Kaya (2018) consists of 30 items in total and consists of four sub-dimensions such as midwifery initiatives (11 items), midwifery practices (9 items), development in midwifery knowledge and practices (7 items), and midwives' professional responsibilities (3 items). But the researchers who developed the scale suggested examining the scale as one dimensional. Cronbach's alpha coefficient is found to be 0.96, and each item is scored from 1 to 5 on a 5-point Likert type (1: "not important," 2: "somewhat important," 3: "important," 4: "very important," and 5: "very important"). The total score obtained from the scale varies between 30 and 150. The calculation of the score obtained from the scale is as follows: individual's scale score = (total raw score from the scale) $\times$ 100 / (scale maximum raw score). It is interpreted that as the score obtained from the scale increases, the professional value increases. In our study, Cronbach's alpha coefficient of the PVMS is found to be 0.98.

Data Collection

The data were collected face to face at the midwifery department of a university. Answering the data collection tools took approximately 10 minutes for each participant.

Statistical Analysis

For evaluation of the data, a statistical package program [Statistical Package for Social Sciences, Version 25 (v25)] was used (IBM SPSS Corp., Armonk, NY, USA). In the first stage, the numbers, percentages, and averages of the data were taken, and in the second stage, the normality distributions were examined with the Kolmogorov-Smirnov test. Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U -test were used to evaluate the data that did not fit the normality distribution. Spearman correlation test was applied for the relationship between the variables. The significance level at the 95% CI was accepted as $p < .05$.

Ethical Considerations

The permission to use PVMS in the research was obtained from Demirbaş Meydan and Kaya (2018) via email. Approval of the ethics committee was taken from Istinje University Ethical Committee of Social and Human Sciences Research (Date: December 19,

2019, approval number is 2019/12). Verbal and written informed consent was obtained from the participants before the study.

Results

The study includes 100 participants, with a mean age of 20.04 ± 1.42 years. Table 1 shows the participants' characteristics as well as information on midwifery. The professional value perception of the students was given in Table 2, and the individual mean score obtained from the scale was found to be 125.88 ± 24.28 (minimum: 54 maximum: 150). A comparison of the characteristics and the PVMS is given in Table 3.

It was found that there was a statistically significant difference between the mean PVMS scores of the first-grade students and the fourth-grade students, and it was observed that the fourth-grade students' PVMS scores were higher than the first-grade students ($p < .05$). There was no statistically significant difference between the PVMS scores of the participants according to the place of residence, income status, and family type ($p > .05$).

While there was no statistically significant difference between the PVMS scores of the students whose reason for choosing the midwifery department was "loving the profession" and "having the opportunity to find a job" and not, it was seen that there was a significant difference between the PVMS scores of the students whose preference reason was "the family's request" and those who did not ($p < .05$). According to this result, students who chose the midwifery department at the request of their families had lower PVMS score averages. When the PVMS scores of the participants were evaluated according to the fields they want to work in after graduation and their status of recommending the midwifery department to their friends no statistically significant difference was found ($p > .05$) (Table 1).

Discussion

Professionalism in the profession is a desired and an expected feature by all members of the profession. Professionalism starts in the student years and develops continuously with the education received. Midwifery education consists of theoretical and practical parts, and students develop their professionalism from the moment they start receiving both theoretical and practical training (Ertekin Pınar et al., 2013). In our study, which was conducted to evaluate midwifery students' perceptions of professional values, the average score of midwifery students in PVMS was found to be 125.88 ± 24.28 points. When looking at the literature, one study found that the mean PVMS score in clinical midwives is 87.60 ± 10.30 points (Demirbaş Meydan & Kaya, 2018), and another study found that the mean PVMS score in student midwives is 87.2 ± 1.0 points (Yucel et al., 2018). In addition, in two different studies using different scales other than the PVMS, it was reported that midwifery students' professionalism levels were high (Ertekin Pınar et al., 2013; Erol., 2018). The PVMS score obtained in our study also supports the fact that midwifery students' professional value perceptions are at a good level.

It is known that positive attitudes toward the profession increase, and students' perceptions of professional values improve with clinical practices in the education of professions in the field of health (Kucukguclu & Kanbay, 2011; Yilmaz et al., 2014). In our study, when the PVMS scores of midwifery students were compared according to their grade levels, it was determined that

	Mean ± SD	Minimum–Maximum
Age	20.04 ± 1.42	18–26
	<i>n</i>	%
<i>Place of residence</i>		
With family	70	70
At dormitory	23	23
At student home	5	5
With relatives	2	2
<i>Grade</i>		
1	78	78
4	22	22
<i>Income level</i>		
0–500 TL	28	28
501–1000 TL	17	17
1001–1500 TL	5	5
1500 TL +	40	40
<i>Family type</i>		
Nuclear	82	82
Extended	14	14
Broken	2	2
<i>Reason for choosing the midwifery department*</i>		
Loving the job	74	74
Opportunity to find a job	28	28
At request of the family	34	34
Other	7	7
<i>Where she would like to work after graduation</i>		
Hospital	49	49
Family health center	15	15
Own clinic	15	15
Academician	21	21
<i>Does she consider becoming a midwife after graduation?</i>		
Yes	99	99
No	1	1
<i>Status of recommending the midwifery department</i>		
Yes	95	95
No	5	5

*Participants ticked more than one option.
TL = Turkish liras.

there was a statistically significant difference between the PVMS scores of the first- and fourth-grade students, and the fourth-grade students had higher scores. Similarly, according to Yucel et al. (2018), second-, third-, and fourth-grade students' PVMS scores were found to be higher than the first-grade students. Also, it was determined that the PVMS scores of the participants who performed clinical practice in health institutions, delivery rooms, and family health centers were higher. This result can be

PVMS	Mean	SD	Minimum–Maximum
Midwifery Relationships Subscale	45.20	9.15	16–55
Midwifery Practices Subscale	38.52	7.81	15–45
Development in Midwifery Knowledge and Practices Subscale	29.58	6.03	13–35
Professional Responsibilities of Midwives Subscale	12.50	2.51	6–15
Total PVMS score	125.88	24.28	54–150

Note: PVMS = Professional Values of Midwives Scale; SD = standard deviation.

explained by the fact that the first-grade students who participated in our study did not go into clinical practice and that their professional value perceptions were at a lower level compared to the fourth-grade students.

Students' choices for the midwifery profession are influenced by their desires, culture, and society (Al Hadid et al., 2018; Huicho et al., 2015; Lindqvist et al., 2005). Furthermore, it is well recognized that family, health-care professionals, and friends' recommendations, as well as career chances after graduation and scores on university placement exams, are all useful in deciding on the midwifery profession (Al Hadid et al., 2018; Citil Canbay et al., 2020; Dinc et al., 2017; Güner et al., 2019; Yucel et al., 2018). In our study, we determined that 51.7% of the students chose the midwifery department willingly, and their PVMS scores were higher than those of students who chose the department at their family's request. In other studies, in the literature, it was determined that majority of the midwifery students willingly preferred the midwifery department (Ertekin Pinar et al., 2013; Yucel et al., 2018; Yurtsal et al., 2014). So, it can be thought that students' choosing the profession they want improves their professional perceptions.

Midwifery is a profession with more than one field of work. In addition to working in a hospital, health center, family health center, or own midwife clinic as a clinician midwife, a midwife can also work as an academician. In our study, while 49% of the participants stated that they wanted to be a clinician midwife in the hospital, 21% of them stated that they wanted to be an academician midwife. In one study, it was found that 45.2% of the students wanted to work in the hospital and 28% in the maternity home, while 10.8% of them wanted to be an academician or a health vocational high school teacher (Yurtsal et al., 2014). In one study, 77.2% of the students wanted to be clinician midwives and 18.2% wanted to be academicians (Yucel et al., 2018), while another study found that 41.1% of students wanted to be academician midwives (Ertekin Pinar et al., 2013). It is thought that the master's and doctoral programs in midwifery education and the fact that these programs are carried out in the institutions where the students receive education may be an effective factor in the desire of students to become academician midwives.

Limitations of the Study

There are limitations in this study such as the fact that it cannot be applied to all grades since the grades other than the first and fourth grades are in clinical practice at the time of the research, and this study is a single-centered study. Because of this, the findings of this study cannot be generalized to all the midwifery students.

Table 3.
The Relationship Between the Mean PVMS Scores According to the Sociodemographic Variables

Comparison of Characteristics and the PVMS		Test	p
Age		r_s : .154	.126
Features	Mean ± SD (PVMS Score)	Test	p-Value
Place of residence		KW: 1.119	.773
With family	83.98 ± 15.35		
At dormitory	80.25 ± 17.40		
At student home	75.06 ± 26.37		
With relatives	85.99 ± 1.88		
Grade		Z: -2.007	.045*
1	80.88 ± 17.00		
4	89.23 ± 11.61		
Income level		KW: 1.294	.731
0–500 TL	78.75 ± 14.41		
501–1000 TL	83.29 ± 16.31		
1001–1500 TL	81.55 ± 21.04		
1500 TL+	85.69 ± 12.26		
Family type		KW: 0.657	.720
Nuclear	82.30 ± 17.25		
Extended	86.28 ± 9.34		
Broken	78.83 ± 16.09		
Reason for choosing the midwifery department**		Z: -1.577	.115
Loving the job	84.19 ± 15.75		
Opportunity to find a job	82.56 ± 14.78	Z: -0.381	.703
At request of the family	76.80 ± 18.13	Z: -2.330	.020*
Other	82.72 ± 16.29	–	–
Where she would like to work after graduation		KW: 4.176	.243
Hospital	83.73 ± 17.24		
Family health center	79.64 ± 14.44		
Own clinic	76.61 ± 19.32		
Academician	86.91 ± 11.72		
Does she consider becoming a midwife after graduation?		Z: -1.196	.232
Yes	82.95 ± 16.21		
No	60.00		
Status of recommending the midwifery department		Z: -1.282	.200
Yes	83.41 ± 15.63		
No	69.59 ± 24.55		

Note: * $p < .05$ significance level.

**A comparison was made between participants with and without the stated condition.

KW = Kruskal–Wallis test; PVMS = Professional Values of the Midwives Scale; r_s = Spearman correlation test; SD = standard deviation; TL = Turkish liras; Z = Mann–Whitney U-test. PVMS = Professional Values of Midwives Scale;

Conclusions and Recommendations

It was determined that midwifery students' perception of professional value was at a good level, but it differed according to the first- and fourth-grade level of the student. Based on this result, it can be said that professional value perceptions develop during midwifery education.

It is recommended to carry out studies with large samples, including other grade levels, evaluating the factors affecting students' professional value perceptions, and to develop midwifery

education curricula in the first year of midwifery education to help students comprehend professional values and to add elective courses accordingly.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the Social Sciences and Human Research Ethics Committee of Istinnye University (Date: December 19, 2019, Number: 2019/12).

Informed Consent: Verbal and written informed consent was obtained from the participants before the study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept - E.B.; Design - E.B.; Data Collection and/or Processing - E.B., A.Ş.; Analysis and/or Interpretation - E.B., A.Ş., E.Ç.; Literature Search - E.B., E.Ç.; Writing Manuscript - E.B., A.Ş., E.Ç.; Critical Review - E.B., A.Ş., E.Ç.

Declaration of Interests: The authors declare that there is no conflict of interests.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı İstinye Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (Tarih: 19 Aralık 2019, Sayı: 2019/12) alınmıştır.

Hasta Onamı: Çalışma öncesi katılımcılardan sözlü ve yazılı bilgilendirilmiş onam alındı.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir - E.B.; Tasarım - E.B.; Veri Toplanması ve/veya İşlenmesi - E.B., A.Ş.; Analiz ve/veya Yorum - E.B., A.Ş., E.Ç.; Literatür Taraması - E.B., E.Ç.; Yazıyı Yazan - E.B., A.Ş., E.Ç.; Eleştirel İnceleme - E.B., A.Ş., E.Ç.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

References

- Adıgüzel, O., Tanrıverdi, H., & Sönmez Özkan, D. (2011). Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 239–259
- Al Hadid, L. A., Al-Rajabi, O., AlBarmawi, M., Yousef Sayyah, N. S., & Toqan, L. M. (2018). Exploring factors that influence students' attitudes toward midwifery in Jordan: Measuring psychometric properties of a newly developed tool. *Nurse Education in Practice*, 29, 219–224. [CrossRef]
- Citil Canbay, F., Citil, T. E., & Ozcan, K. S. (2020). Ebelik öğrencilerinin ebelik mesleği hakkındaki görüşleri ve mesleğe yönelik beklentileri. *Balikesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 1–6.
- Demirbaş Meydan, Ş., & Kaya, N. (2018). Development of the midwifery professional values scale. *Archives of Health Science and Research*, 5(2), 129–113. [CrossRef]
- Dinc, A., Cangol, E., & Sogut, S. (2017). Ebelik öğrencilerinin mesleki tercih hakkında düşünceleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 15–23.
- Ergin, A., Özcan, M., Acar, Z., Ersoy, N., & Karahan, N. (2013a). Determination of national midwifery ethical values and ethical codes: In Turkey. *Nursing Ethics*, 20(7), 808–818. [CrossRef]
- Ergin, BA., Özcan, M., Ersoy, N., & Acar, Z. (2013b). Definition of the ethical values and ethics codes for Turkish midwifery: A focused group study in Kocaeli. *Nursing and Midwifery Studies*, 2(3), 21–27. [CrossRef]
- Erol, F. (2018). Ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonel tutumları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. 5th International & 9th National Midwifery Student Congress. Amasya, Turkey.
- Güner, Ş. İ., Karaaslan, S., & Orhun, R. (2019). Why do nursing and midwifery students choose their profession in Turkey? *Eastern Journal of Medicine*, 24(2), 123–129. [CrossRef]
- Huicho, L., Molina, C., Diez-Canseco, F., Lema, C., Miranda, J. J., Huayanay-Espinoza, C. A., & Lescano, A. G. (2015). Factors behind job preferences of Peruvian medical, nursing and midwifery students: A

- qualitative study focused on rural deployment. *Human Resources for Health*, 13, 90. [CrossRef]
- International Confederation of Midwives (ICM) (1993). International code of ethics for midwives. *Jordemodern*, 106(7–8), 250–251. <https://www.internationalmidwives.org/assets/files/general-files/2019/10/eng-international-code-of-ethics-for-midwives.pdf>
- Karaca Saydam, B. (2015). Profesyonel bir meslek olarak ebelik. *Sağlık ve Toplum*. 25(1), 3–9.
- Kaya, H., Işık, B., Şenyuva, E., & Kaya, N. (2017). Personal and professional values held by baccalaureate nursing students in Turkey: A longitudinal study. *Nursing Ethics*, 24(6), 716–731. [CrossRef]
- Kaya, N., Asti, T., Acaroglu, R. Kaya, H., & Sendir, M. (2006). Hemşire öğrencilerin sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(3), 1–11.
- Korkmaz, F., & Görgülü, S. (2010). Viewpoint of nurses on nursing in respect to professionalism criteria. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 17(1), 1–17.
- Kucukguclu, O., & Kanbay, Y. (2011). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile klinik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(3), 21–25.
- Lindqvist, S., Duncan, A., Shepstone, L., Watts, F., & Pearce, S. (2005). Development of the 'Attitudes to Health Professionals Questionnaire' (AHPQ): A measure to assess interprofessional attitudes. *Journal of Interprofessional Care*, 19(3), 269–279. [CrossRef]
- NIDirect. Nursing and midwifery. <https://www.nidirect.gov.uk/articles/nursing-and-midwifery#toc-4>
- Özcan, M., Akpınar, A., & Ergin, A. B. (2012). Personal and professional values grading among midwifery students. *Nursing Ethics*, 19(3), 399–407. [CrossRef]
- Ertekin Pinar, S., Cesur, B., Duran, Ö., Güler, E., Üstün, Z., & Abak, G. (2013). Ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonellikleri ve etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 8(23), 19–37.
- Seçer, Ş. (2009). Mesleki yaşam modelinin oluşturulması ve mesleki analizlerde kullanımı. *Celal Bayar Üniversitesi S.B.E. Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 35–56.
- Thompson, J. B. (2004). A human rights framework for midwifery care. *Journal of Midwifery and Women's Health*, 49(3), 175–181. [CrossRef]
- Türk Dil Kurumu (2022). *Büyük Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>
- United Nations Population Fund (UNFPA), The International Confederation of Midwives supports midwives (ICM), World Health Organization (WHO). (2014). *The state of the world's midwifery 2014 a universal pathway a woman's right to health*. https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/EN_SoWMy2014_complete.pdf
- Unsar, S., Akgün Kostak, M., Kurt, S., & Erol, Ö. (2011). Hemşirelerin kendini gerçekleştirme düzeyleri ve etkileyen etmenler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*. 4(1), 2–6.
- Yıldırım, G., Kockanat, P., & Duran, Ö. (2014). Ulusal ebelik kodları ve meslek değerleri. *STED*, 23(4), 148–154.
- Yılmaz, FT., Tiryaki Sen, H., & Demirkaya, F. (2014). Perception Forms of Profession and Expectations for The Future of Nurses and Midwives. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(1), 130–139. [CrossRef]
- Yucel, U., Ünal, İ., Özdemir, T., Koyuncu, M., & Çakmak, N. (2018). Ebelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının belirlenmesi. *Medical Sciences*, 13(4), 95–105. [CrossRef]
- Yurtsal, Z. B., Biçer, S., Duran, Ö., Şahin, A., Arslan, M., & Karalar Yavrucu, Ö. (2014). Sağlık Bilimleri Fakültesi ebelik 1. sınıfta ve 4. sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 15–25.

Genişletilmiş zet

Meslek, "belirli bir eğitim ve ğretim sonucu kazanılan sistemli bilgi ve becerilere ve karşılığında para kazanmak için yapılan çalışmaya dayalı olarak, belirlenmiş kurullarla insanlara faydalı mal ve hizmetler üretmektir." Meslek genellikle işten kaynaklanır ancak birçok boyutu vardır ve işten farklıdır, bu nedenle tanımlanması zordur. Bilinen en eski mesleklerden biri olan ve toplumun kültürel değerleri ile birçok kişisel-profesyonel değer içinde barındıran ebelik "meslek ltn" karşılamaktadır. Ebelik mesleğini yerine getirecek meslek mensuplarının aynı zamanda anlayışlı tutum, iyi iletişim, sabır, olgunluk, karar verme becerileri, sorumluluk alma, stresle baş etme, iyi bir dinleyici olma gibi özelliklere sahip olması gerekmektedir. Ebelik mesleği, gebelik ve doğumun fizyolojik gerçeklerini içeren profesyonel ve kişisel değerler ile kadın ve bebekleri etkileyen kültürel değerler üzerine kuruludur. Bu nedenle bilim ve sanatı harmanlayan, ahlaki değerleri temel alan profesyonel bir sağlık disiplini olan ebelik, ilk ortaya çıkışından bu yana temel değerleri sürekli gözetten ender mesleklerden biri olabilir. Bu kesitsel araştırma, ebelik ğrencilerinin profesyonel değerlerine ilişkin algılarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışma Ocak-Haziran 2020 tarihleri arasında 1. ve 4. sınıf ebelik öğrencilerinden toplam 100 katılımcı ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Çalışma hakkında gerekli bilgiler verildikten sonra gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir. Veriler, ğrenci Bilgi Formu ve Ebelerin Profesyonel Değerleri leği (EPD) kullanılarak toplanmış ve her katılımcı için yaklaşık 10 dakika sürmüştür. Veri analizinde anlamlılık düzeyi $p < ,05$ olarak kabul edilmiştir. Ebelerin Profesyonel Değerleri leği'nin araştırmada kullanılması için Demirbaş Meydan ve Kaya'dan e-posta yoluyla izin alınmıştır. Etik kurul onayı araştırmacıların kurumu olan İstinye niversitesi'nin Sosyal Bilimler ve İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan alınmıştır (onay numarası 2019/12). Katılımcıların yaş ortalaması 20.04 ± 1.42 olarak belirlendi. Katılımcıların çoğunluğunun (%70) aileleriyle yaşadığı ve %82'sinin çekirdek aile yapısına sahip olduğu belirlendi. Katılımcıların %40'ının gelirini "iyi" olarak ifade ettiği tespit edildi. Katılımcıların yaklaşık yarısının mezun olduktan sonra hastanede çalışmak istediği belirlendi. Katılımcıların neredeyse tümünün mezun olduktan sonra mesleğini icra etmek istediği ve ebelik mesleğini başkalarına tavsiye edeceği belirlendi. Meslekte profesyonellik, tüm meslek mensupları tarafından istenen ve beklenen bir özelliktir. Profesyonellik öğrencilik yıllarında başlar ve alınan eğitimle sürekli gelişir. Ebelik ğrencilerinin profesyonel değer algılarını değerlendirmek amaçıyla yaptığımız bu çalışmada ebelik ğrencilerinin Ebelerin Profesyonel Değerleri leğinden aldıkları puan ortalaması 125.88 ± 24.28 bulunmuştur. Bu lek puanı ebelik ğrencilerinin profesyonel değer algılarının iyi düzeyde olduğunu desteklemektedir. Sağlık alanındaki mesleklerin eğitiminde klinik uygulamalarla mesleğe yönelik olumlu tutumların arttığı ve öğrencilerin profesyonel değerlere ilişkin algılarının geliştiği bilinmektedir. Çalışmamızda ebelik ğrencilerinin sınıf seviyelerine göre EPD puanları karşılaştırıldığında, birinci ve dördüncü sınıf ğrencilerinin EPD puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Buna göre dördüncü sınıf ğrencilerinin EPD puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin ebelik mesleğini seçme nedenleri arzularından, kültürlerinden ve toplumlarından etkilenir. Ayrıca aile, sağlık çalışanları ve arkadaşların tavsiyelerinin yanı sıra mezuniyet sonrası kariyer fırsatları ve niversite yerleştirme sınavlarından alınan puanların ebelik mesleğine karar vermede etkili olduğu bilinmektedir. Çalışmamızda ğrencilerin %51.7'sinin ebelik bölümünü isteyerek seçtiği ve bu ğrencilerin EPD puanlarının bölümü ailesinin isteği ile seçen öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bir ebe hastane, sağlık ocağı, aile sağlığı merkezi veya kendi ebe kliniğinde klinisyen ebe olarak çalışabileceği gibi akademisyen olarak da çalışabilir. Çalışmamızda katılımcıların %49'u hastanede klinisyen ebe olmak istediğini belirtirken, %21'i akademisyen ebe olmak istediğini belirtmiştir. Yüksek lisans ve doktora imkanlarının öğrencilerin profesyonel değer algılarını olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu sonuçtan hareketle öğrencilerin profesyonel değer algılarını etkileyen faktörlerin değerlendirildiği diğer sınıf düzeylerini de içeren geniş örneklemli çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca müfredata ebelikte profesyonel değerlerle ilgili derslerin veya konuların eklenmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Sağlık Çalışanı Adayı Öğrencilerin Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Düzeyleri

Levels of Knowledge of Protection From Infectious Infections, Particularly Covid, of Medical Worker Prospective Students

Fatih Mehmet ATEŞ¹
Mevlüt ALBAYRAK²
Yasin BAYIR³

¹Bayburt Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, İş Sağlığı ve Güvenliği Programı, Bayburt, Türkiye

²Atatürk Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Bölümü, Erzurum, Türkiye

³Atatürk Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Temel Eczacılık Bilimleri Bölümü, Erzurum, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu araştırma ile sağlık çalışanı aday öğrencilerin covid başta olmak üzere bulaşıcı enfeksiyonlardan korunma konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntemler: Araştırmanın örneklemini, bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ve Eczacılık Fakültesi öğrencileri oluşturdu. Araştırma verileri, "Sağlık Çalışanı Adayı Öğrencilerin Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Düzeyleri Anket Formu" ve "Sosyodemografik Bilgi Formu" uygulanarak toplandı. Veriler; sayı, yüzdelik, ortalama ve standart sapma ve ki-kare testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin %3,16'sı ameliyathane hizmetleri, %2,69'u diş protez teknolojisi, %9,13'ü diyaliz, %10,54'ü eczane hizmetleri, %4,92'si fizyoterapi, %4,92'si ilk ve acil yardım, %4,92'si odyometri, %7,85'i ortopedik protez ve ortez, %4,10'u tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, %7,96'sı tıbbi görüntüleme teknikleri, %13,82'si tıbbi laboratuvar teknikleri, %3,40'ı yaşlı bakımı, %22,60'ı eczacılık bölümünde öğrenim görmekte ve %60,77'sinin birinci sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %100,0'ünün bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kişisel hijyene dikkat etmenin gerekliliğini bildiği ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < ,05$).

Anahtar Kelimeler: Covid-19, bulaşıcı enfeksiyon, sağlık çalışanı aday

ABSTRACT

Objective: With this research, it was aimed to determine the knowledge level of health worker candidate students about protection from infectious infections, especially COVID.

Methods: The sample of the study consisted of a university students from Vocational School of Health Services and Faculty of Pharmacy. The research data were collected by applying the 49-question "Knowledge Levels Questionnaire for Healthcare Professional Candidate Students on Protection from Communicable Infections, Especially COVID" and the "Sociodemographic Information Form" consisting of 7 questions. Data; number, percentile, mean and standard deviation, and chi-square test.

Results: 3.16% of the students had operating room services, 2.69% dental prosthesis technology, 9.13% dialysis, 10.54% pharmacy services, 4.92% physiotherapy, 4.92% first and emergency aid, 4.92% audiometry, 7.85% orthopedic prosthetics and orthotics, 4.10% medical documentation and secretarial, 7.96% medical imaging techniques, 13.82% were studying in medical laboratory techniques, 3.40% in elderly care, 22.60% in pharmacy and 60.77% was determined to be a first year student. 97.9% of the undergraduate students in the Faculty of Pharmacy compared to the students in other departments knew the necessity of paying attention to personal hygiene in order to be protected from infectious diseases, and the difference was statistically significant $p < ,05$.

Conclusion: Course contents should be enriched with digital materials to raise awareness against infectious diseases.

Keywords: COVID-19, contagious infection, healthcare worker candidate

Geliş Tarihi/Received: 07.04.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 30.01.2023

Yayınlanma Tarihi/Publication Date:
20.03.2023

Corresponding Author/Sorumlu Yazar:
Fatih Mehmet ATEŞ
E-mail: fmehmetates@bayburt.edu.tr

Cite this article as: Ateş, F. M., Albayrak, M., & Bayır, Y. (2023). Levels of knowledge of protection from infectious infections, particularly COVID, of medical worker prospective students. *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(1), 37-48.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Giriş

Enfekte olan bir kişiyle doğrudan temas yoluyla ya da bir vektör, hayvan, ürün ya da çevreye maruz kalma gibi dolaylı yollardan ya da bulaşıcı madde ile kirlenmiş sıvı alışverişi yoluyla insandan insana bulaşan, bir mikroorganizma ya da onun toksik ürünlerine bağlı olarak ortaya çıkan hastalıklar, bulaşıcı hastalık olarak ifade edilmektedir (Bulaşıcı Hastalıklar, 2019). Bulaşıcı hastalıklar toplumdaki tüm bireyleri enfekte edebilme potansiyeline sahip olmakla birlikte; toplumun sağlığını iyileştirme, koruma, geliştirme faaliyetini yürüten sağlık personeli daha fazla risk taşımaktadır (Oğan, 2014). Amerika Birleşik Devletleri'nde 1983 yılında yayınlanan bir raporda, sağlık çalışanlarının diğer sektörlerdeki çalışanlara nazaran enfeksiyon hastalıklarına 10 kat daha çok maruz kaldıkları bildirilmiştir (Sağlık Çalışanları, 2008). Gelecekte sağlık sektörünün bir neferi olacak sağlık hizmetleri eğitimi alan öğrencilerin bulaşıcı hastalıklar konusunda donanımlı olarak mezun edilmeleri önem arz etmektedir. Bu durumun sağlanabilmesi için sağlık hizmetleri alanında eğitim gören öğrencilerin bulaşıcı enfeksiyonlardan korunma, tedavi konularında yoğun içeriklere sahip derslerin müfredatlarına konulabilir. Sağlık çalışanı adayları olan bu öğrencilerin yeterli bilgi ve beceriyi eğitimleri boyunca almaları yalnız kendileri için değil toplumun diğer bireylerinin korunabilmesi için de önemlidir.

Araştırmamızda, lisans ve ön lisans sağlık çalışanı aday öğrencilerin bulaşıcı hastalıklar konusundaki bilgileri ve farkındalık seviyelerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Elde edilecek veriler, sağlık çalışanı aday öğrencilerin eğitiminde rehber olabilecektir.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Araştırma tanımlayıcı türdedir.

Araştırmanın Yer ve Zamanı

Bu araştırma, bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda ve Eczacılık Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler ile 20.05.2020-15.06.2020 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda eğitim, öğretim gören ameliyathane hizmetleri, diş protez teknolojisi, diyaliz, eczane hizmetleri, fizyoterapi, ilk ve acil yardım, odyometri, ortopedik protez ortez, radyoloji, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, tıbbi görüntüleme teknikleri, tıbbi laboratuvar teknikleri, yaşlı bakımı programı ile Eczacılık Fakültesi'nde eğitim, öğretim gören öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır. Bu çalışma da örnekleme yöntemi kullanılmadan araştırmaya katılımı onaylayan ameliyathane hizmetleri ($n=27$), diş protez teknolojisi ($n=23$), diyaliz ($n=78$), eczane hizmetleri ($n=90$), fizyoterapi ($n=42$), ilk ve acil yardım ($n=42$), odyometri ($n=42$), ortopedik protez ve ortez ($n=67$), tıbbi görüntüleme teknikleri ($n=68$), tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik ($n=35$), yaşlı bakımı ($n=29$) ve eczacılık ($n=193$) bölümünde öğrenim gören toplam 854 öğrenci çalışma kapsamına dâhil edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma, bir üniversitede okuyan ameliyathane hizmetleri, diş protez teknolojisi, diyaliz, eczane hizmetleri, fizyoterapi, ilk ve acil yardım, odyometri, ortopedik protez ortez, radyoloji, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, tıbbi görüntüleme teknikleri, tıbbi laboratuvar teknikleri, yaşlı bakımı programı ile eczacılık fakültesi öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan çevrimiçi

anket formlarını; 20.05.2020-15.06.2020 tarihleri arasında Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda ve Eczacılık Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilere çevrimiçi olarak süre kısıtlaması olmadan formları doldurabilmelerine imkân sağlanmıştır.

İstatistiksel Analiz

Araştırma sonucu tespit edilen veriler SPSS (IBM Statistical Package for Social Sciences Corp., Armonk, NY, ABD) for Windows 25.0 programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. İstatistiksel değerlendirme sürecinde; sayı, yüzdelik, ortalama ve standart sapma ve ki-kare testi kullanılmıştır. Bu araştırmada $p < .05$ değerler istatistik olarak önemli kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin yaş ortalamaları $20,26 \pm 1,79$ olup, %78,81'i kızdır. Öğrencilerin %3,16'sı ($n=27$) ameliyathane hizmetleri, %2,69'u ($n=23$) diş protez teknolojisi, %9,13'ü ($n=78$) diyaliz, %10,54'ü ($n=90$) eczane hizmetleri, %4,92'si ($n=42$) fizyoterapi, %4,92'si ($n=42$) ilk ve acil yardım, %4,92'si ($n=42$) odyometri, %7,85'i ($n=67$) ortopedik protez ve ortez, %4,10'u ($n=35$) tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik (TDS), %7,96'sı ($n=68$) tıbbi görüntüleme teknikleri, %13,82'si ($n=118$) tıbbi laboratuvar teknikleri, %3,40'ı ($n=29$) yaşlı bakımı, %22,60'ı ($n=193$) eczacılık bölümünde öğrenim görmekte ve %60,77'sinin ($n=519$) birinci sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %77,40'ı ($n=661$) ön lisans, %22,60'ı ($n=193$) lisans öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Eğitim-öğretim esnasında barınma gereksiniminin karşılanması bakımından araştırmaya katılan öğrenciler incelendiğinde; %62,88'i ($n=537$) yurttan, %18,38'i ($n=157$) ailesi ile birlikte ikamet ettiği belirlenmiştir (Tablo 1).

Diyaliz öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %98,7'sinin Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığını, %100,0'ünün kontamine yüzeylere dokunulmasından sonra kişinin kendi yüzüne dokunması ile bulaştığını, %100,0'ünün bulaşıcı hastalıklardan korunmak için sosyal izolasyonun gerekli olduğunu bildiği, %98,7'sinin bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kişisel hijyene dikkat edilmesinin farkında olduğu ve aradaki farkın istatistik olarak önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$) (Tablo 2).

Araştırmaya katılan diyaliz bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre %79,5'inin pandemi sürecinde Türkiye'nin dışında bir ülkede bulunma durumunda, Türkiye'ye gelmeyi istediğini, %64,1'inin pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiğini bildiği, %50,0'sinin kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğunu bildiği, aradaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir ($p < .05$) (Tablo 2).

Diyaliz bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %57,7'sinin pandemi sonrasındaki süreçte iş bulma sıkıntısı çekileceğini, %46,2'sinin pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağını, %64,1'inin pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirmesinin kolaylık sağladığını bildiği ve aradaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir ($p < .05$) (Tablo 2).

Yaşlı bakımı bölümünde öğrenim gören öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %96,6'sının Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığını, %100,0'ünün kontamine yüzeylere dokunulmasından sonra kişinin kendi yüzüne dokunması ile bulaştığını, %100,0'ünün bulaşıcı hastalıklardan korunmak için sosyal izolasyonun gerekli olduğunu bildiği, %100,0'ünün bulaşıcı

Tablo 1. <i>Katılımcılara Ait Sosyodemografik Özellikler (n = 854)</i>		
Özellikler	Sayı	%
Yaş (Ort ± SS)	20,26 ± 1,79	
Cinsiyet		
Erkek	181	21,19
Kadın	673	78,81
Bölüm		
Ameliyathane hizmetleri	27	3,16
Diş protez teknolojisi	23	2,69
Diyaliz	78	9,13
Eczane hizmetleri	90	10,54
Fizyoterapi	42	4,92
İlk ve acil yardım	42	4,92
Odyometri	42	4,92
Ortopedik ortez ve protez	67	7,85
TDS	35	4,10
Tıbbi görüntüleme teknikleri	68	7,96
Tıbbi laboratuvar teknikleri	118	13,82
Yaşlı bakımı	29	3,40
Eczacılık	193	22,60
Sınıf		
1	519	60,77
2	327	38,29
Diğer	8	0,94
Eğitim-öğretim süresince kaldığı yer		
Yurt	537	62,88
Aile ile birlikte	157	18,38
Diğer	160	18,74

hastalıklardan korunmada kişisel hijyene dikkat edilmesinin farkında olduğu, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Araştırmaya dâhil olan yaşlı bakımı bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere nazaran %89,7'sinin pandemi sürecinde Türkiye'nin dışında bir ülkede bulunma durumunda, Türkiye'ye gelmeyi istediğini, %69,0'inin pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiğini bildiği, %58,6'sının kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğunu bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Yaşlı bakımı bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %65,5'inin pandemi sonrasındaki süreçte iş bulma sıkıntısı çekileceğini, %72,4'ünün pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağını, %37,9'unun pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirilmesinin kolaylık sağladığını bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Fizyoterapi bölümünde öğrenim gören öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %92,9'unun Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığını, %92,9'unun enfekte yüzeylere dokunulmasının ardından kişinin kendi yüzüne dokunmasıyla

bulaştığını, %88,1'inin bulaşıcı hastalıklardan korunmada sosyal izolasyonun gerekli olduğunu bildiği, %100,0'ünün bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kişisel hijyene dikkat edilmesinin gerekliliğini bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Katılımcılardan fizyoterapi bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre %81,1'inin pandemi sürecinde Türkiye'nin dışında bir ülkede bulunma durumunda, Türkiye'ye gelmeyi istediğini, %69,0'inin pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiğini bildiği, %59,5'inin kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğunu bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Fizyoterapi bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere oranla %69,0'unun pandemi sonrasındaki süreçte iş bulma sıkıntısı çekileceğini, %59,5'inin pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağını, %52,4'ünün pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirilmesinin kolaylık sağladığını bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Eczacılık Fakültesi'nde lisans eğitimi alan öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre %89,1'inin Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığını, %98,4'ünün enfekte yüzeylere dokunulmasının ardından kişinin kendi yüzüne dokunması ile bulaştığını, %97,9'unun bulaşıcı hastalıklardan korunmak için sosyal izolasyonun gerekli olduğunu bildiği, %100,0'ünün bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kişisel hijyene dikkat edilmesinin gerekliliğini bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Eczacılık bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre %73,6'sının pandemi sürecinde Türkiye'nin dışında bir ülkede bulunma durumunda, Türkiye'ye gelmeyi istediğini, %47,2'sinin pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiğini bildiği, %32,6'sının kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğunu bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Eczacılık bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere oranla %29,5'inin pandemi sonrasındaki süreçte iş bulma sıkıntısı çekileceğini, %65,3'ünün pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağını, %27,5'inin pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirilmesinin kolaylık sağladığını bildiği, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilere iş kazası ve meslek hastalığı ile ilgili soru yöneltildiğinde; diyaliz öğrencilerinin %59,0'u, yaşlı bakımı öğrencilerinin %48,3'ü, fizyoterapi öğrencilerinin %59,5'i, eczacılık öğrencilerinin %45,6'sı, diğer öğrencilere göre bir sağlık kuruluşunda çalışanların; yakınlarının hastalık ve ölüm riskinin hafifletilmesi için mesai sonrasında ailelerinden uzakta otel, pansiyon vb. yerlerde izole olarak kalması çalışan iş yerinde iş kazası riskini arttırmadığını düşünmektedir. Diyaliz öğrencilerinin %50,0'si, yaşlı bakımı öğrencilerinin %34,5'i, fizyoterapi öğrencilerinin %50,0'si, eczacılık öğrencilerinin %48,2'si, diğer öğrencilere göre, Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kimyasal madde tedavisi yaptırmada konusunda kararsız oldukları saptanmış, aradaki farkın istatistikî açıdan önemli olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$) (Tablo 2).

Tablo 2. <i>Katılımcıların Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Seviyeleri</i>						
Anket Formu Soruları	Evet/Hayır/Kararsız	Bölüm	Sayı	%	χ^2	p
Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığını bilme durumu	Evet	AH	24	88,9	49,143	,002
		DP	17	73,9		
		Dİ	77	98,7		
		EH	82	91,1		
		Fİ	39	92,9		
		İL	40	95,2		
		OD	37	88,1		
		OR	52	77,6		
		TD	29	82,9		
		TG	52	76,5		
		TL	100	84,7		
		YA	28	96,6		
		EC	172	89,1		
Covid-19 hastalığının kontamine yüzeylere dokunulmasından sonra kişinin kendi yüzüne dokunması ile bulaştığını bilme durumu	Evet	AH	27	100,0	48,888	,002
		DP	22	95,7		
		Dİ	78	100,0		
		EH	88	97,8		
		Fİ	39	92,9		
		İL	41	97,6		
		OD	38	90,5		
		OR	65	97,0		
		TD	35	100,0		
		TG	64	94,1		
		TL	103	87,3		
		YA	29	100,0		
		EC	190	98,4		
Covid-19 hastalığının; kuluçka süresinin 2-4 gün olduğunu bilme durumu	Evet	AH	13	48,1	38,173	,033
		DP	17	73,9		
		Dİ	36	46,2		
		EH	52	57,8		
		Fİ	24	57,1		
		İL	25	59,5		
		OD	28	66,7		
		OR	46	68,7		
		TD	18	51,4		
		TG	33	48,5		
		TL	65	55,1		
		YA	13	44,8		
		EC	116	60,1		

(Continued)

Tablo 2.*Katılımcıların Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Seviyeleri (Continued)*

Anket Formu Soruları	Evet/Hayır/Kararsız	Bölüm	Sayı	%	χ^2	p
Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için sosyal izolasyonu doğru bulma durumu	Evet	AH	27	100,0	36,661	,047
		DP	23	100,0		
		Dİ	78	100,0		
		EH	86	95,6		
		Fİ	37	88,1		
		İL	42	100,0		
		OD	41	97,6		
		OR	66	98,5		
		TD	34	97,1		
		TG	67	98,5		
		TL	111	94,1		
		YA	29	100,0		
		EC	189	97,9		
Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için toplumun tamamına test yaptırılmasını doğru bulma durumu	Evet	AH	18	66,7	37,590	,038
		DP	17	73,9		
		Dİ	54	69,2		
		EH	60	66,7		
		Fİ	33	78,6		
		İL	33	78,6		
		OD	30	71,4		
		OR	51	76,1		
		TD	33	94,3		
		TG	56	82,4		
		TL	89	75,4		
		YA	21	72,4		
		EC	117	60,6		
Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kişisel hijyene dikkat edilmesini gerekli görme durumu	Evet	AH	27	100,0	39,163	,026
		DP	23	100,0		
		Dİ	77	98,7		
		EH	89	98,9		
		Fİ	42	100,0		
		İL	42	100,0		
		OD	39	92,9		
		OR	66	98,5		
		TD	35	100,0		
		TG	68	100,0		
		TL	118	100,0		
		YA	29	100,0		
		EC	193	100,0		

(Continued)

Tablo 2. <i>Katılımcıların Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Seviyeleri (Continued)</i>						
Anket Formu Soruları	Evet/Hayır/Kararsız	Bölüm	Sayı	%	χ^2	p
Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için kimyasal madde tedavisi yaptıрма durumu	Kararsız	AH	11	40,7	39,956	,022
		DP	6	26,1		
		Dİ	39	50,0		
		EH	31	34,4		
		Fİ	21	50,0		
		İL	17	40,5		
		OD	16	38,1		
		OR	26	38,8		
		TD	15	42,9		
		TG	19	27,9		
		TL	53	44,9		
		YA	10	34,5		
		EC	93	48,2		
Pandemi sürecinde Türkiye'nin dışında bir ülkede bulunma durumunda, Türkiye'ye gelmek isteme durumu	Evet	AH	27	100,0	54,043	<,01
		DP	18	78,3		
		Dİ	62	79,5		
		EH	77	85,6		
		Fİ	34	81,0		
		İL	33	78,6		
		OD	34	81,0		
		OR	61	91,0		
		TD	30	85,7		
		TG	53	77,9		
		TL	104	88,1		
		YA	26	89,7		
		EC	142	73,6		
Pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiğinin bilinmesi durumu	Evet	AH	20	74,1	56,228	<,01
		DP	16	69,6		
		Dİ	50	64,1		
		EH	62	68,9		
		Fİ	25	59,5		
		İL	32	76,2		
		OD	27	64,3		
		OR	46	68,7		
		TD	25	71,4		
		TG	39	57,4		
		TL	84	71,2		
		YA	20	69,0		
		EC	91	47,2		

(Continued)

Tablo 2.*Katılımcıların Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Seviyeleri (Continued)*

Anket Formu Soruları	Evet/Hayır/Kararsız	Bölüm	Sayı	%	χ^2	<i>p</i>
Kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğunun bilinmesi durumu	Evet	AH	13	48,1	43,869	,008
		DP	11	47,8		
		Dİ	39	50,0		
		EH	36	40,0		
		Fİ	16	38,1		
		İL	18	42,9		
		OD	17	40,5		
		OR	27	40,3		
		TD	14	40,0		
		TG	31	45,6		
		TL	68	57,6		
		YA	17	58,6		
		EC	63	32,6		
Pandemi sonrasındaki süreçte; iş bulma sıkıntısı çekileceğinin düşünülmesi durumu	Evet	AH	15	55,6	69,485	<,01
		DP	14	60,9		
		Dİ	45	57,7		
		EH	58	64,4		
		Fİ	29	69,0		
		İL	25	59,5		
		OD	18	42,9		
		OR	38	56,7		
		TD	23	65,7		
		TG	43	63,2		
		TL	60	50,8		
		YA	19	65,5		
		EC	57	29,5		
Pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağına düşünülmesi durumu	Evet	AH	18	66,7	38,024	,034
		DP	11	47,8		
		Dİ	36	46,2		
		EH	53	58,9		
		Fİ	25	59,5		
		İL	25	59,5		
		OD	13	31,0		
		OR	34	50,7		
		TD	22	62,9		
		TG	38	55,9		
		TL	72	61,0		
		YA	21	72,4		
		EC	126	65,3		

(Continued)

Tablo 2.
Katılımcıların Covid Başta Olmak Üzere Bulaşıcı Enfeksiyonlardan Korunma Konusundaki Bilgi Seviyeleri (Continued)

Anket Formu Soruları	Evet/Hayır/Kararsız	Bölüm	Sayı	%	χ^2	p
Pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirilmesi kolaylık sağladığının düşünülmesi durumu	Evet	AH	17	63,0	73,989	<,01
		DP	12	52,2		
		Dİ	50	64,1		
		EH	45	50,0		
		Fİ	22	52,4		
		İL	25	59,5		
		OD	16	38,1		
		OR	35	52,2		
		TD	14	40,0		
		TG	38	55,9		
		TL	67	56,8		
		YA	11	37,9		
		EC	53	27,5		
Bir sağlık kuruluşunda çalışanların; yakınlarının hastalık ve ölüm riskinin hafifletilmesi için mesai sonrasında ailelerinden uzakta otel, pansiyon vb. yerlerde izole olarak kalması çalışanın iş yerinde iş kazası riskini artırma durumu	Hayır	AH	10	37,0	44,658	,006
		DP	9	39,1		
		Dİ	46	59,0		
		EH	46	51,1		
		Fİ	25	59,5		
		İL	28	66,7		
		OD	19	45,2		
		OR	33	49,3		
		TD	21	60,0		
		TG	43	63,2		
		TL	65	55,1		
		YA	14	48,3		
		EC	88	45,6		

χ^2 = Kikare Testi; AH = Ameliyathane hizmetleri; DP = Diş protez teknolojisi; Dİ = Diyaliz; EH = Eczane hizmetleri; Fİ = Fizyoterapi; İL = İlk ve acil yardım; OD = Odyometri, OR: Ortopedik ortez ve protez; TD = Tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik; TG = Tıbbi görüntüleme teknikleri; TL = Tıbbi laboratuvar teknikleri; YA = Yaşlı bakımı; EC = Eczacılık

Tartışma

İnsanda enfeksiyon oluşturan etkenlerin insan vücuduna bulaşma yolları da farklılık göstermektedir. Akciğerde enfeksiyona sebep olabilen Tüberküloz' un damlacık yoluyla bulaştığı bilinmektedir (Crofton et al., 1992; Güleç ve ark., 2009; Ovalı, 2020; Vaizoğlu ve ark., 1999; Fauci et al., 1998; Jawetz, Melnick, Adelberg, 1995). Benzer şekilde Covid-19 enfeksiyonun da damlacık yoluyla bulaştığı bilinmektedir (Tecirli ve ark., 2020). Aynı ortamı paylaşan birey miktarının fazla olduğu kapalı alanlarda havalandırmanın yetersiz olması özellikle damlacık yoluyla bulaşan hastalıklar için ideal ortamları oluşturmaktadır (Vaizoğlu ve ark., 1999). Vaizoğlu ve ark. (1999) servis şoförleri üzerine gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda, kullanılan servis araçlarının %75,9'unun minibus gibi küçük araçlar olduğu belirlenmiştir. Bu araçların iç hacminin küçük olması ve genelde araca fazla yolcu alınması, sınırlı alanda bulunması gereken taze yeterli havanın bulunmasını engellemekte ve

damlacık enfeksiyonlarının bulaştırıcılığını arttırmaktadır (Vaizoğlu ve ark., 1999). Araştırmaya katılan diyaliz öğrencilerinin %98,7'si, yaşlı bakımı öğrencilerinin %96,6'sı, fizyoterapi öğrencilerinin %92,9'u Covid-19 hastalığının damlacık yoluyla bulaştığı bilgisi farkındalığını diğer öğrencilere göre daha yüksek bir oranda ifade etmiştir. Farkındalığın diyaliz, yaşlı bakımı, fizyoterapi bölüm öğrencilerinin aldıkları eğitimler sırasında karşılaşacağı hasta grubunun daha fazla oranda kronik hastalığa sahip kişiler olabileceği düşüncesiyle verilen eğitimden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu araştırmaya katılan öğrencilerin %99,3'ü Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmada kişisel hijyene özen gösterilmesinin gerekliliği belirtilmiştir. Güleç ve ark. (2009) bir askeri birlikteki er ve erbaşların kişisel hijyen tutumları üzerine gerçekleştirdikleri araştırmada katılımcıların %84,5'inin ellerini su ve sabunla yıkadıklarını, %92,2'sinin haftada minimum bir defa banyo yaptıklarını ifade etmişlerdir (Güleç ve

ark., 2009). Enfeksiyonlardan korunmada kişisel hijyen uygulamalarının önemli olduğu belirlenmiştir.

Covid-19 pandemisi, dünyada 4 milyonu aşkın insanı doğrudan etkilemiştir. Pandemi olarak nitelendirilen bulaşıcı hastalıkların yayılımının önlenilmesinde tüm dünyada kabul gören izolasyon, karantina, sosyal mesafenin kısıtlanması gibi yöntemler kullanılmaktadır (Tecirli ve ark., 2020). Sosyal izolasyon yöntemlerinin uygulanması sonucu her ne kadar insanlar yalnızlaşsa, depresyon vb. belirtiler gösterse de araştırmaya katılan öğrencilerin %97,2'si Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için sosyal izolasyonun çok önemli olduğunun bilincindedir.

Hastalık etkenlerinin, enfeksiyona duyarlı insan taşınması mekanik nakil olarak ifade edilmektedir. Karasinekler, kirli yüzeylere konması sırasında ayaklarına bulaşan hastalık etkenlerini yiyecek, içecek ve diğer yüzeylere bulaştırmakta; bu yüzey ve gıdalara temas eden kişilere de hastalık bulaşabilmektedir (Kozak, 1997). Araştırmaya katılan öğrencilerin %95,9'u Covid-19 hastalığının enfekte yüzeylere dokunulmasının ardından bireyin kendi yüzüne dokunmasıyla bulaşabildiğinin farkındadır.

Covid-19 gibi bulaşıcı hastalıklara müdahale edecek sağlık personeli gerçekleştireceği işlemleri mümkünse negatif basınçlı özel bir izolasyon odasında yapmalıdır. Aynı zamanda hasta ile yakın teması mümkün olabilen çalışanlar tulum, N95 maske, bone, gözlük, eldiven vb. kişisel koruyucu donanımları kullanmalıdır (Wang et al, 2020). Pandemi ile mücadele eden görevlilere gerekli kişisel koruyucu donanım verildiği inancı; eczacılık fakültesi öğrencilerinin %47,2'sinde, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu farklı bölüm öğrencileri arasında diş protez bölüm öğrencilerinin %69,6'sında mevcuttur. Kişisel koruyucu donanımların kullanıldıktan sonra doğru atık bertaraf işlemlerine tabi tutulduğu inancı; eczacılık fakültesi öğrencilerinin %32,6'sında, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu farklı bölüm öğrencileri arasında tıbbi laboratuvar teknikleri bölüm öğrencilerinin %57,6'sında mevcuttur.

Göldağ ve Kanat'ın (2018) araştırmasında bilgisayarı olan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık seviyelerinin bilgisayarı olmayanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Göldağ & Kanat, 2018). Göldağ ve Kanat (2018) Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesinde öğrenim gören 310 öğretmen adayıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, öğretmen adaylarının dijital okuryazarlığının yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir (Göldağ ve Kanat, 2018). Dijital eğitimde öğrencilerin; bilgisayar sahibi olmaları ve dijital okuryazarlığın yüksek düzeyde olması eğitimi kolaylaştırmaktadır. Pandemi döneminde eğitimlerin ve sınavların dijital materyaller ile gerçekleştirilmesinin kolaylık sağladığı düşüncesi; eczacılık fakültesi öğrencilerinin %27,5'inde, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu farklı bölüm öğrencileri arasında diyaliz bölüm öğrencilerinin %64,1'inde tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan eczacılık fakültesi öğrencilerinin %65,3'ünde, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu farklı bölüm öğrencileri arasında diyaliz bölüm öğrencilerinin %66,7'sinde; pandemi sonrasında, eğitimde dijitalleşme eğiliminin daha çok artacağı fikri hâkimdir. Dijitalleşme yalnızca eğitim değil diğer sektörlerde de artacağı öngörülebilmektedir. Buradan hareketle, dijitalleşme etkisiyle öğrencilerde gelecekte iş bulma kaygısının olması doğal olacaktır. Araştırmaya katılan eczacılık fakültesi öğrencilerinin %29,5'inde, fizyoterapi bölüm öğrencilerinin %69,0'unda; pandemi sonrasındaki süreçte; iş bulma sıkıntısı geleceğini düşünmektedir.

Dünyada yaklaşık 2 milyar insanın HBV ile karşılaşmış olduğu, 400 milyon kişinin de kronik taşıyıcı olduğu tahmin edilmektedir. Her yıl 50 milyon yeni hepatit vakası gelişmekte, yaklaşık iki milyon kişi HBV'nin akut ve kronik sekellerinden dolayı hayata gözlerini yummaktadır (Kaya ve ark., 2009). Covid-19 gibi toplumsal bulaşın fazla olduğu hastalıkların zamanında tespit edilebilmesi ve uygun tedavinin uygulanabilmesi için mümkün olduğu kadar çok kişiye test yapılması önem arz etmektedir. Yapılacak test sayısının çokluğu ile hasta olan bireyler kolaylıkla tespit edilebilmekte ve bu sayede de hasta bireylerin hasta olmayanları enfekte etme riskinin bertaraf edilebilmesi için çalışma yapılabilir. Araştırmaya katılan tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik bölümü öğrencilerinin %94,3'ü, tıbbi görüntüleme teknikleri bölümü öğrencilerinin %82,4'ü, fizyoterapi bölümü öğrencilerinin %78,6'sı, ortopedik protez ortez bölümü öğrencilerinin %76,1'i, diş protez bölümü öğrencilerinin %73,9'u, eczacılık fakültesi öğrencilerinin öğrencilerin %60,6'sı, Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar gibi bulaşıcı hastalıklardan korunmak için toplumun tamamına test yaptırılmasını gerekli olduğunu düşünmektedir.

Araştırma Sınırlılıkları

Bu araştırma Erzurum ilinde yer alan bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda eğitim, öğretim gören ameliyathane hizmetleri, diş protez teknolojisi, diyaliz, eczane hizmetleri, fizyoterapi, ilk ve acil yardım, odyometri, ortopedik protez ortez, radyoloji, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, tıbbi görüntüleme teknikleri, tıbbi laboratuvar teknikleri, yaşlı bakımı programı ile Eczacılık Fakültesi'nde eğitim ve öğretim gören öğrencilerle sınırlı olmasından dolayı tespit edilen bulgular genellenemez.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada ön lisans bölümlerinden diyaliz, fizyoterapi ve yaşlı bakımı öğrencilerinin Covid-19 özelinde viral, bakteriyel ve mantar enfeksiyonları hakkındaki farkındalık seviyelerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eczacılık lisans öğrencilerinin de bulaşıcı hastalıklar konusundaki farkındalık seviyelerinin de yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun sebebi, bu bölümlerde eğitim gören öğrencilerin eğitimleri boyunca bu hastalıklar ile ilgili dersler alması ile açıklanabilir.

Bu araştırmanın sonucunda; odyometri, ortopedik ortez protez, ilk ve acil yardım, eczane hizmetleri, tıbbi görüntüleme teknikleri bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin bulaşıcı olan bu hastalıklar hakkındaki farkındalıklarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bölüm öğrencilerinin aldıkları derslerin içeriklerinde bulaşıcı hastalıklara daha fazla değinilmeli ve farkındalıklarını arttırmaya yönelik eğitimler artırılarak, eğitimlerin tekrarlanması sağlanabilir. Eğitimlerde öğrencilerin bilgi düzeylerinin artırılması ve kalıcılığının sağlanabilmesi için dijital materyal kullanımının yaygınlaştırılabilir.

Bulaşıcı hastalıklar ile mücadelede kişisel koruyucu donanımların kullanımının ihmal edilmemesi önem arz etmektedir. Kişisel koruyucu donanımların kullanımında da dikkat edilmesi gereken en önemli nokta ise doğru kullanım olmalıdır. Bulaşıcı hastalıklardan korunma ile ilgili olarak düzenlenecek tüm eğitim çalışmalarında kişisel koruyucu donanım kullanımı konusuna daha fazla yer verilebilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Atatürk Üniversitesi'nden (Tarih: 22 Mayıs 2020, Sayı: AÜEF-BEK 93722986.12) alınmıştır.

Hasta Onamı: Araştırmaya katılan öğrencilerden sözel olarak izin alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – F.M.A., M.A., Y.B.; Tasarım – F.M.A., M.A., Y.B.; Denetleme – F.M.A., Y.B.; Kaynaklar – F.M.A., M.A., Y.B.; Malzemeler – F.M.A.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – F.M.A., M.A., Y.B.; Analiz ve/veya Yorum – F.M.A., M.A., Y.B.; Literatür Taraması – F.M.A., M.A., Y.B.; Yazıyı Yazan – F.M.A.; Eleştirel İnceleme – F.M.A.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Atatürk University (Date: May 22, 2020, Number: AÜEF-BEK 93722986.12/).

Informed Consent: Verbal informed consent was obtained from students who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – F.M.A., M.A., Y.B.; Design – F.M.A., M.A., Y.B.; Supervision – F.M.A., Y.B.; Resources – F.M.A., M.A., Y.B.; Materials – F.M.A.; Data Collection and/or Processing – F.M.A., M.A., Y.B.; Analysis and/or Interpretation – F.M.A., M.A., Y.B.; Literature Search – F.M.A., M.A., Y.B.; Writing Manuscript – F.M.A.; Critical Review – F.M.A.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (2019). Yönetmelik, Sayı: 30764, 4 Mayıs 2019.
- Crafton, J., (1992). *Clinical tuberculosis*. Macmillan Education.

Direk Tecirli, N. D., Ucuz, G., & Özel, F. (2020). İzolasyon, karantina, sosyal mesafe ve ruh sağlığı. *Bulletin of Legal Medicine*, 25(Sp), 33–39. [\[CrossRef\]](#)

Fauci, A. S., & Braunwald, E., (1998). *Harrison's principles of internal medicine* (14th ed, vol. 1, no. Tuberculosis, pp. 1004–1014). Mc Graw Hill.

Göldağ, B., & Kanat, S. (2018). Güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin dijital okuryazarlık durumları. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 70, 77–92.

Güleç, M, Topbaş, M, Kır, T, Hasde, M, Uçar, M . (2009). Bir askeri birlikteki erbaş ve erlerin kişisel hijyen tutumları üzerine bir araştırma. *Journal of Experimental and Clinical Medicine*, 18(1), 12-118.

Jawetz, Melnick, Adelberg (1995). *Medical Microbiology 20th Edition Lange, Mycobacterium tuberculosis* (pp. 263–270).

Kaya, S., Alanoğlu, G., Polat, M., & Sipahi, T. (2009). Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Kan Merkezi'nin 2000–2007 yılları tarama test sonuçları. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(2), 13-15.

Kozak, M. A. (1997). Kat hizmetleri departmanında hijyenin önemi. *Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 32–37.

Oğan, H. (2014). Sağlık Çalışanlarının Sağlığı Çalışma Grubu. Sağlık çalışanları için işçi sağlığı ve güvenliği. (1. Baskı, ss. 10–14). TTB Yayınları.

Ovalı, F. (2020). Yenidoğanlarda COVID-19 enfeksiyonları. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(Suppl. 1), 23–45.

Sağlık çalışanları bulaşıcı hastalıklar açısından risk altında mıdır? (2008). Sağlık çalışanlarının meslek Riskleri (1 Baskı, ss. 9–10). TTB Yayınları.

Tecirli, N. D., Ucuz, G., & Özel, F. (2020). İzolasyon, Karantina, Sosyal Mesafe ve Ruh Sağlığı. *The Bulletin of Legal Medicine*, 25(Sp), 33-39.

Vaizoglu, S. A., Yılmaz, O., Özen, Ç., Özel, E. T., Kızıl, İ. D. Y., & Güler, Ç. Ankara'da bir turizm şirketinde çalışan şoförlerin tüberküloz enfeksiyonu açısından değerlendirilmesi. *Hacettepe toplum sağlığı bülteni (2000)*: 1-30.

Wang, L., Shi, Y., Xiao, T., Fu, J., Feng, X., Mu, D., Feng, Q., Hei, M., Hu, X., Li, Z., Lu, G., Tang, Z., Wang, Y., Wang, C., Xia, S., Xu, J., Yang, Y., Yang, J., Zeng, M., Zheng, J., et al. (2020). Chinese expert consensus on the perinatal and neonatal management for the prevention and control of the 2019 novel coronavirus infection (first edition). *Annals of Translational Medicine*, 8(3), 47. [\[CrossRef\]](#)

Extended Abstract

Diseases that are transmitted from person to person through direct contact with an infected person, or indirectly, such as exposure to a vector, animal, product, or environment, or through the exchange of fluids contaminated with an infectious agent, resulting from a microorganism or its toxic products, are considered infectious diseases. Although infectious diseases have the potential to infect all individuals in the society, health personnel who are engaged in the work of improving, protecting, and developing the health of the society carry more risks. It is important that students who receive health services education, who will be a soldier of the health sector in the future, graduate well-equipped with infectious diseases. It is important not only for themselves but also for the protection of other members of the society that these students, who are health worker candidates, acquire sufficient knowledge and skills throughout their education.

The mean age of the students participating in the research is 20.26 ± 1.79 , and 78.81% of them are girls. 3.16% ($n=27$) of the students were operating room services, 2.69% ($n=23$) dental prosthesis technology, 9.13% ($n=78$) dialysis, 10.54% ($n=90$) pharmacy services, 4.92% ($n=42$) physiotherapy, 4.92% ($n=42$) first and emergency aid, 4.92% ($n=42$) audiometry, 7.85% ($n=67$) orthopedic prosthesis and orthotics, 4.10% ($n=35$) medical documentation and secretarial (MDS), 7.96% ($n=68$) medical imaging techniques, 13.82% ($n=118$) of them are studying medical laboratory techniques, 3.40% ($n=29$) are studying in elderly care, 22.60% ($n=193$) are studying in pharmacy. It was determined that 77.40% ($n=661$) of the participants were associate degree students and 22.60% ($n=193$) were undergraduate students. When the students participating in the research are examined in terms of meeting the need for accommodation during education, it was determined that 62.88% ($n=537$) lived in the dormitory and 18.38% ($n=157$) lived with their families.

The ways of transmission of infectious agents to the human body also differ. Tuberculosis, which can cause infection in the lungs, is known to be transmitted by droplets. Similarly, it is known that COVID-19 infection is transmitted through droplets. Inadequate ventilation in closed areas where the number of people sharing the same environment is high creates ideal environments especially for diseases transmitted by droplets. 98.7% of the dialysis students, 96.6% of the elderly care students, and 92.9% of the physiotherapy students who participated in the research expressed their awareness of the fact that the COVID-19 disease is transmitted through droplets at a higher rate than the other students. It is thought that awareness arises from the education given with the thought that the patient group that dialysis, elderly care and physiotherapy department students will encounter during their training may be people with chronic diseases at a higher rate. 99.3% of the students who participated in this research stated that it is necessary to pay attention to personal hygiene in order to protect from infectious diseases such as viral, bacterial, and fungal diseases in particular COVID-19. It has been determined that personal hygiene practices are important in preventing infections although people become lonely as a result of the application of social isolation methods, depression and so on. 97.2% of the students participating in the research are aware that social isolation is very important in order to protect themselves from infectious diseases such as viral, bacterial and fungal diseases, especially Covid-19. 95.9% of the students participating in the research are aware that COVID-19 disease can be transmitted by touching one's own face after touching contaminated surfaces.

The belief that the necessary personal protective equipment is given to the officials fighting the pandemic is present in 47.2% of pharmacy faculty students and in 69.6% of dental prosthesis department students among health services vocational school students from different departments. 32.6% of pharmacy faculty students and 57.6% of medical laboratory techniques students believe that personal protective equipment is subjected to correct waste disposal processes after use.

In digital education, students having a computer and having a high level of digital literacy facilitate education. The idea that it is easier to carry out trainings and exams with digital materials during the pandemic period was found in 27.5% of pharmacy faculty students and 64.1% of dialysis department students among health services vocational school students from different departments. In 65.3% of the pharmacy faculty students participating in the research, in 66.7% of the dialysis department students among the health services vocational school students from different departments, the idea that the digitalization trend in education will increase more is dominant after the pandemic. It can be predicted that digitalization will increase not only in education but also in other sectors. From this point of view, it will be natural for students to have anxiety about finding a job in the future with the effect of digitalization. 29.5% of the pharmacy faculty students and 69.0% of the physiotherapy department students think that they will have trouble finding a job in the post-pandemic period.

It is important to test as many people as possible in order to detect diseases with high social contagion such as COVID-19 in a timely manner and to apply appropriate treatment. With the large number of tests to be done, sick individuals can be easily detected, and thus, studies can be carried out to eliminate the risk of sick individuals infecting those who cannot be sick. 94.3% of the students of the medical documentation and secretarial department, 82.4% of the students of the medical imaging techniques department, 78.6% of the students of the physiotherapy department, 76.1% of the students of the orthopedic prosthesis orthotics department, 73.9% of the students of the prosthesis department, and 60.6% of the students of the pharmacy faculty think that it is necessary to have the whole society tested in order to be protected from infectious diseases such as viral, bacterial, and fungal diseases, especially COVID-19.

In the study, it was determined that dialysis, physiotherapy, and elderly care students from associate degree departments had higher awareness levels about viral, bacterial, and fungal infections, in particular COVID-19. It was determined that the awareness levels of the undergraduate pharmacy students about infectious diseases were also high. The reason for this can be explained by the fact that the students studying in these departments take courses related to these diseases throughout their education.

As a result of this research, it has been determined that the awareness of the students studying in the departments of audiometry, orthopedic orthotic prosthesis, first and emergency aid, pharmacy services, medical imaging techniques about these contagious diseases is lower. Infectious diseases should be mentioned more in the content of the courses taken by the students of this department, and trainings to increase their awareness can be increased and the trainings can be repeated. In order to increase the knowledge level of students and ensure their permanence in education, the use of digital materials can be expanded.

It is important not to neglect the use of personal protective equipment in the fight against infectious diseases. The most important point to be considered in the use of personal protective equipment is correct use. The use of personal protective equipment can be given more space in all training activities to be organized on the prevention of communicable diseases.

The Effect of Media on Women's Health and the Role of Midwives

Medyanın Kadın Sağlığına Etkisi ve Ebelerin Rolü

Nurten ÖZÇALKAP
Emel GÜÇLÜ CİHAN

Department of Midwifery, İnönü
University, Faculty of Health
Sciences, Malatya, Turkey

ABSTRACT

Women's health is affected by many factors such as psychosocial factors arising from family and society, the individual health status of women, fertility behaviors, and the quality of health services. Therefore, the issue of health promotion concerns many sectors, not just the health sector. One of the most important of these sectors is the media. In addition, the media can affect women of all educational levels. "Health-related news" in the media is of great importance due to the importance of health in human life. Media also publishes health-related publications in response to this interest of people. One of the most protective groups in the media; are adult women. The negative influence of women of childbearing age from the media also affects pregnancy, child-birth, and postpartum. The influence of the media, even the mediatic doctor, is great in aesthetic interventions. It is possible to evaluate the effects of the media on female aesthetics positively and negatively. Considering the fact that almost all of the population that midwives serve is women, midwife is a key professional member in protecting and improving women's health. In the impact of the media on women's health, it is important that midwives fulfill their responsibilities. Midwives should first increase awareness of the effects of the media, and then raise women's awareness on this issue with their roles as educators, advocates, caregivers, researchers, leaders, and consultants.

Keywords: Media, midwife, women's health

ÖZ

Kadın sağlığı; aile ve toplumdan kaynaklanan psiko-sosyal faktörler, kadının bireysel sağlık durumu, doğurganlık davranışı, sağlık hizmetlerinin kalitesi gibi pek çok faktörden etkilenmektedir. Sağlığı etkileyen faktörler çok ve çeşitli oldukları için, sağlığı geliştirmeye yönelik stratejiler ve eylemler de çok ve çeşitlidir. Bu nedenle, sağlığın geliştirilmesi konusu, yalnızca sağlık sektörünü değil, birçok sektörü ilgilendirir. Bu sektörlerin en önemlilerinden biri de medyadır. Ayrıca medya, her eğitim düzeyindeki kadını etkileyebilmektedir. Medyada "sağlık konulu haberler" sağlığın insan yaşamındaki önemi nedeniyle büyük önem teşkil etmektedir. İnsanlar sağlıkla ilgili gelişme ve bilgileri büyük oranda medyadan öğrenir ve medya da insanların bu ilgisine karşılık olarak, sağlıkla ilgili yayınlar yapar. Medyanın en çok etkilediği gruplardan biri; yetişkin kadınlardır. Doğurganlık çağındaki kadınların medyadan olumsuz etkilenmesi gebelik, doğum ve doğum sonrasını da etkilemektedir. Estetik girişimlerde medyanın hatta medyatik doktorun etkisi büyüktür. Medyanın kadın estetiği üzerine etkilerini olumlu ve olumsuz değerlendirmek mümkündür. Ebenin hizmet verdiği kitlenin tamamına yakınının kadın olduğu gerçeği göz önünde bulundurulursa, kadın sağlığının korunması ve geliştirilmesinde ebe kilit meslek üyesidir. Medyanın kadın sağlığı üzerine etkisinde ebenin rol ve sorumluluklarını yerine getirmesi önem taşımaktadır. Ebeler, öncelikle medyanın etkileri konusunda kendi farkındalığını artırmalı ve daha sonra eğitici, savunucu, bakım verici, araştırmacı, liderlik ve danışmanlık rolleriyle kadınları bu konuda bilinçlendirmelidir.

Anahtar kelimeler: Medya, ebe, kadın sağlığı

Geliş Tarihi/Received: 13.03.2022
Kabul Tarihi/Accepted: 08.09.2022
Yayın Tarihi/Publication Date: 22.01.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Nurten ÖZÇALKAP
E-mail: nur_dan044@hotmail.com

Cite this article as: Özçalkap, N., & Güçlü Cihan, E. (2023). The effect of media on women's health and the role of midwives. *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(1), 49-54.

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International License

Introduction

Women's health includes spiritual, social, and physical well-being and is determined by the social, political, and economic dimension of life as well as physical dimension (Women and health policy document, 2008). Women's health is affected by many factors such as psychosocial factors arising from family and society, the individual health status of women, fertility behaviors, and the quality of health services. Because the factors influencing health are many and varied, strategies and actions

to promote health are also many and varied. Therefore, the issue of health promotion concerns many sectors, not just the health sector. One of the most important of these sectors is the media (Özbaş, 2010). In addition, the media can affect women of all educational levels (Aktaş et al., 2014). Media covers a wide range of mass media such as books, newspapers, magazines, radio, television, film, video, and the internet. The internet is undoubtedly the newest and fastest growing among these mass media. Despite the rapid increase in Facebook and smart mobile phones, it is possible to say that television is still the most effective and most widespread mass media tool today (Aktaş et al., 2014). According to the research conducted by Radio and Television Supreme Council, it is stated that television is watched most between 21 and 24 (70.2%) and between 18 and 21 (57.1%) hours of the day. The World Health Organization (WHO) is one of the health institutions that use social media tools most effectively. The WHO has approximately 2.7 million followers on Twitter and approximately 2.5 million followers on Facebook (Tosyalı, 2016). "Health-related news" in the media is of great importance due to the importance of health in human life. The internet is undoubtedly the newest and fastest growing among these mass media. One of the groups most influenced by the media, every function of which is based on a purpose, is adult women (Aktaş, 2016). It is important for women's health to be negatively affected by the media in adulthood, which is the most productive period of women. Health professionals play a role in the correct use of media for women's health.

Media and Women's Health

In order for the media to be effective in the protection and development of women's health, the first point to be known is what kind of mass media women can access and how often and for what purpose they use these tools. Television is one of the media tools used frequently by adult women in our country, and the difference between rural and urban areas is low (Özbaş, 2010). In a study conducted on 488 women in Istanbul, it was seen that health-related programs were watched first, followed by programs about bad habits such as drugs, alcohol, and cigarettes. It has been stated that those affected by health-related programs pay more attention to their health (Hill, 2007).

In a study of 327,144 women in the United States, investigating the impact of news about the use of hormone therapy, according to the education level and rural-urban settlement, it has been seen that the news about the bad effect of hormone therapy use affects hormone use (Hass, 2007).

The Effects of the Media on Women's Health

Effect on Aesthetic Image

When the archives of national newspapers are scanned, it is seen that news and advertisements related to diet and cosmetics have increased exponentially in recent years. Again, on the first pages of the newspapers, it is seen that there are headlines such as "Your beauty is worthless, if there are no plastic surgeons;" and "Black Sea nose will be corrected." As can be understood from these examples, the influence of the media and even the mediatic doctor is great in aesthetic interventions. It is possible to group the effects of the media on female esthetics into two as positive and negative (Mejia, 2012).

Adverse Effects

Media can show woman as an objectified object "meta" aesthetic element. For example, in auto vehicle purchases and sales, thin, tall, thin, low-cut female models are used in their advertisements,

although they have no close relation to women. As understood from these examples given, the media woman; it shows with representational features such as sexual magazine object. When we look at it in this context, it is possible to say that the media follows a gender-based path (Mejia, 2012).

The media, which draws its power from advertisements, and the propaganda it makes through advertisements, also draws the ideal woman profile in the society (e.g., women with a 90-60-90 size, upturned nose, erect breasts, and so on). As a result of this profile, although each of them is different in the beginning, a single-type (stereotypical) female model is created as a result of the same type of aesthetic intervention (such as women with the same type of nose and lips) (Odabaş, 2008).

Since each development will change the previous structure, people's perspectives on events, entertainment, and consumption style are going through a great change process. For example, in Turkey in the 1950s, when mass media were scarce, overweight women created a "nice, wanted, admired" feeling in people, but today this perception is directed towards thin, thin women with the influence of the media. In the literature, the rate of being affected by the media and magazines is very high that overweight adolescent girls and boys decide to start a weight-loss diet (Abrams, 2002).

The media creates a unparalleled model for adolescent girls who identify themselves with this model, that is, they think like this model and maintain a lifestyle like this model. If adolescent girls do not resemble these models that they identify with themselves, then this causes eating disorders such as anorexia nervosa and bulimia nervosa. As it is known, eating disorders cause many serious complications such as delayed menstruation, amenorrhea, osteoporosis and related fractures, kidney failure, depression, and obsessive compulsive personality disorder. Male aesthetics can be classified into two groups as positive and negative. Prolonged daily use of mass media (especially internet and television) and sedentary "sitting" life can increase the risk of being obese and obesity-related cardiovascular diseases. Frequent coverage of products and applications with low evidence value or non-evidence-based value in advertisements in the media (e.g., cosmetics, weight loss drugs, body tattoos, and so on) may increase the purchase demand for these products. These situations, which are experienced due to the fact that individuals are not sufficiently conscious and the media is not ethical and controlled (e.g. starting a weight loss drug or diet and the ensuing death coma), can affect our women's physical health (e.g., blood-borne diseases, dermatological problems, infection, and so on) and their mental health (e.g., depression) in a very negative way. Recently, women, in order to look nice, be attractive, be aesthetic, and relax psychologically, often do online clothes shopping, and these shopping unfortunately even turn into cognitive addictions (Odabaş, 2008).

Positive Effects

When we look at the reasons for women to apply aesthetic products and use surgical interventions, we see that the main reasons are to stay young and beautiful and be attractive. The frequent coverage of these practices by the media creates a desire for need for this element in women. Self-confidence and socialization opportunities increase in women who meet this need, and the person feels more positive both mentally and physically (Foss & Southwell, 2006).

In some professions, aesthetic appearance is considered as an important criterion for the continuation of the profession. Initiatives made for this purpose can increase women's careers and incomes (e.g., modeling). On the other hand, some health programs (e.g., sports, nutrition, skin care, and so on) that are frequently covered by the media can protect and improve mental and physical health by raising women's awareness. One of the important duties of the media is to make the existing problem visible in the society and to increase the awareness of this problem in the society. For example, making negative images such as violence against women visible in the media plays an important role in preventing discrimination based on the gender of women by activating relevant institutions and organizations (Aktaş et al., 2014).

Effect on Nutrition

It is known that most of the individuals in Turkey lack adequate and balanced nutrition knowledge. Nutritional errors in families show parallelism with the education level of the woman responsible for nutrition at home. As the education level rises, it is seen that wrong and erroneous practices decrease, and some useful practices and habits related to health and nutrition increase (Oran, 2017).

In the most sensitive period of life such as pregnancy, expectant mothers search for their baby's health and their own health from the media and take into account the experiences and suggestions of others. Nutrition is also one of the most curious topics. Finding 1,350,000 results on nutrition in one of the internet search engines (Google) on pregnant nutrition in August 2017 is enough to explain how popular it is. When the social media contents are examined, there are many resources that are useful and provide scientific and correct answers to the questions, operating within the scope of official and social responsibility projects. The media is a good environment for report and propagates correct information and nutritional behaviors. One of the best examples of this is breakfast cereal advertisements. Low-fat cereals, which are a balanced and healthy alternative when consumed with milk for breakfast in Western societies, have been adopted as a dietary habit of the society owing to advertisements. In addition, advertisements and other sources in the media may promote unhealthy foods rich in sugar, fat, and salt as ideal food choices (Oran et al., 2017).

Effect on Pregnancy and Postpartum

The media also affects women in periods such as pregnancy, puerperium, and breastfeeding (Çalık & Aktaş, 2011). Media pregnancy, puerperium and breastfeeding etc. It also affects women in the period. Today, the media has an important role as a source of information in the life of women during pregnancy and postpartum (Güneş-Öztürk et al., 2020). The majority of pregnant women accept the media as a very reliable source of information (Bert et al., 2013; Kavlak et al., 2012; Larsson, 2009). However, women use the media as a source of information because they cannot obtain enough information from health professionals (Bert et al., 2013). In this process, women want to be sure that their pregnancies are progressing normally, and they seek information to investigate the causes of the changes, to find solutions to their health problems and physical complaints, and to have a safe birth experience (Bjelke, 2016; Scaioli et al., 2015). Unlike traditional mass media, social media creates a rapidly expanding sphere of influence and also affects women's ability to obtain information about their pregnancy (Baker & Yang, 2018). In the

literature, it is stated that women use the media for communication, information seeking, and health management during their pregnancy (Baker & Yang, 2018; Marcon et al., 2019; Scaioli et al., 2015). The media has positive effects on breastfeeding (Gazali-Demirtaş & Çelik, 2017). The media can both increase the knowledge of mothers about breastfeeding and guide breastfeeding problems. The fact that mothers reach different solutions to breastfeeding problems through groups can also affect their breastfeeding positively (Bert et al., 2013; Güneş-Öztürk et al., 2020).

Media information resources are important in terms of enabling pregnant women and their families to reach the information they are looking for (Dündar & Özsoy, 2020). In order to ensure easy access of pregnant women to correct information, it can contribute to the development of mother–infant health by controlling the accuracy of the information shared in these environments. Midwives have the responsibility to learn the information needs and resources of women during pregnancy and postpartum period and to protect the health of the mother and fetus with the necessary intervention (Güneş-Öztürk et al., 2020).

Effect on Birth Type

Birth is a very special event, and it is one of the most beautiful experiences in the lives of expectant mothers and fathers. However, in the “delivery mode preference” of women of childbearing age, apart from family and friends, birth stories and photos in the internet and newspapers, and painful birth scenes shown in visual media also play an important role (Luce et al., 2016).

In addition, recent studies have revealed that the media medicalizes and unnaturalizes birth and presents vaginal birth as a risky birth. Television often portrays labor as a potential danger, pointing to mothers with hypertension, postpartum hemorrhage, cervical cancer, preterm labor, and diabetes. In another study conducted on 3680 people on the fear of birth and birth preferences of women in Canada, it was found that women who obtained information about pregnancy and birth from the media had higher fear of birth and cesarean birth preferences. In a study examining 85 television programs showing childbirth in the United States, it was shown that women could not give birth without medical intervention (Morris, 2010).

Effects on Parenting Approach

Today, the most important change in parenting is parenting that extends to social media. Blogger mothers, who started blogging to use free time, turned to the media and made a difference with their visuals, especially as they became known. These visuals are households living in different conditions than many parents in the society, pictures and videos of themselves and their children, and the clothes they wear (Çalapkulu et al., 2020). Parents should consider both the positive and negative aspects of the media; In this situation, which is called as disrespect for the privacy of children who do not yet have the ability to reason, media parents first shake the foundations of the concepts of privacy and shame, which are the basis of the individual child and then the society in which he lives. Although it may not seem like a problem in the short term, it is obvious that it will cause problems in the long term. These posts are made in the sense of entertainment of the day, create a feeling of constant appreciation and approval in the child. Therefore, in the future, he will start to expect attention and appreciation from everyone in his work (Dönmez, 2019).

Conclusion

Considering the fact that almost all of the population that midwives serve is women, midwife is a key professional member in protecting and improving women's health. We can list the roles /responsibilities of the midwife in the influence of the media on women's health as follows:

1. The midwife should first increase her awareness of the effects of the media and then raise women's awareness on this issue with her roles as educators, advocates, caregivers, researchers, leaders, and consultants.
2. The midwife should fill her own professional gap in the media by taking part in the media personally. Midwives should take part in programs related to the field and convey practices that can contribute positively to women's health to their colleagues and society with evidence-based data.
3. Attempts should be made to explain the positive effects of breastfeeding support on breastfeeding first to themselves, then to their spouses and families, and finally to the whole society, and encouraging activities are frequently brought up in the written and visual media.
4. The positive power of the mass media and the media should be used by including positive birth stories, the benefits of vaginal birth, prenatal education, and counseling services to increase the WHO's urgently recommended vaginal births, in other words to reduce cesarean deliveries (Aktaş, 2016; Kurnaz, 2014).

As a result, the importance of the media is great in the field of women's health, as it is effective in many fields. There is a lot of information on the internet that can negatively affect women's health. Midwives, who are the key point of women's health, should raise awareness and inform women. When necessary, it should be able to present informative trainings and notes to women through the media. In addition, it should provide training and consultancy on how to reach the right information shared by the media.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – N.Ö., E.G.C.; Design – N.Ö.; Supervision – N.Ö.; Resources – N.Ö., E.G.C.; Data Collection and/or Processing – N.Ö.; Analysis and/or Interpretation – N.Ö., E.G.C.; Literature Search – N.Ö., E.G.C.; Writing Manuscript – N.Ö.; Critical Review – N.Ö., E.G.C.; Other – N.Ö., E.G.C.

Declaration of Interests: The authors declare that there are no conflicts of interest.

Funding: The authors declare that this study had received no financial support.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – N.Ö., E.G.C.; Tasarım – N.Ö.; Denetleme – N.Ö.; Kaynaklar – N.Ö., E.G.C.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – N.Ö.; Analiz ve/veya Yorum – N.Ö., E.G.C.; Literatür Taraması – N.Ö., E.G.C.; Yazıyı Yazan – N.Ö.; Eleştirel İnceleme – N.Ö., E.G.C.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

References

Abrams, L. S., & Stormer, C. C. (2002). Sociocultural variations in the body image perceptions of urban adolescent females. *Journal of Youth and Adolescence*, 31(6), 443–450. [CrossRef]

- Aktaş, S. (2016). *Sağlığın korunması ve geliştirilmesinde medyanın etkisi: Sağlıkta koruma ve geliştirme* (Edit: Demirbağ C). Gökkuş Yayıncılık. <https://avesis.ktu.edu.tr/saktas>
- Aktaş, S. (2014). Medyanın kadın estetiği üzerine etkileri ve ebeinin rolü. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 17(3). <https://de rgipark.org.tr/tr/download/article-file/29667>
- Baker, B., & Yang, I. (2018). Social media as social support in pregnancy and the postpartum. *Sexual and Reproductive Healthcare*, 17, 31–34. [CrossRef]
- Bert, F., Gualano, M. R., Brusaferrro, S., Vito, E. De, Waure, C. De, Torre, G. La, et al (2013). Pregnancy ease and decisionhealth: A multicenter Italian cross making among pregnant women. *Sectional Study on Internet Perinat Matern Heal*, 67, 10138.
- Bjelke, M., Martinsson, A. K., Lendahls, L., & Oscarsson, M. (2018). Using the Internet as a source of information during pregnancy — A descriptive cross-sectional study in Sweden. *Midwifery*, 40, 187–191. [CrossRef]
- Çalapkulu, Ç., & Alp, F. (2020). Dijital ebeveynler ile çocukların sosyal medya kullanımını üzerindeki mahremiyet ilişkisi. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 132–144.
- Çalık, Y. K., & Gebelikte Depresyon, A. S. (2011). Sıklık, risk faktörleri ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1), 142–162. http://www .cappsy.org/archives/vol3/no1/cap_03_07.pdf
- Dönmez d. (2019). *Yeni nesil ebeveynlik ve sosyal medya bağlamında blogger anneler* (Yüksek Lisans tezi). İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- Dündar, T., & Özsoy, S. (2020). Annelerin emzirmeye yönelik sosyal medya kullanım durumları. *Journal of Ankara Health Sciences (JAHS)*, 29–39.
- Foss, K. A., & Southwell, B. G. (2006). Infant feeding and the media: The relationship between parents' magazine content and breastfeeding, 1972–2000. *International Breastfeeding Journal*, 1(1), 10. [CrossRef]
- Gazali-Demirtaş, Z., & Çelik, R. (2017). Emziren Annelerin Emzirme Bilgilerinin Kaynaklarının İncelenmesi: Instagram Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 389–403.
- Güneş-Öztürk, G. G., Ünlü, N., Uzunkaya, N., Karaçam, E., & Gebelerin Bilgi, Z. (2020). Kaynağı Olarak İnternet ve Sosyal Medya Kullanım Durumları. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(3), 210–220.
- Haas, J. S., Miglioretti, D. L., Geller, B., Buist, D. S., Nelson, D. E., Kerlikowske, K., Carney, P. A., Dash, S., Breslau, E. S., & Ballard-Barbash, R. (2007). Average household exposure to newspaper coverage about the harmful effects of hormone therapy and population-based declines in hormone therapy use. *Journal of General Internal Medicine*, 22(1), 68–73. [CrossRef]
- Hill and Knowlton communications gmbh and Co. Kg. (2007). *Mass Media Campaign to Raise Community Awareness on Maternal and Newborn Health*. Issues Media Analysis Report. Excel Communications., Health Focus GmbH. Anne Çocuk Eğitim Vakfı. https://www.euro.who .int/_data/assets/pdf_file/0008/73952/en65.pdf
- Kavlak, O., Atan, S. Ü, Güleç, D., Öztürk, R., & Atay, N. (2012). Pregnant women's use of the internet in relation to their pregnancy in Izmir, Turkey. *Informatics for Health and Social Care*, 37(4), 253–263. [CrossRef]
- Kurnaz, D. (2014). *Erken Postpartum Dönemde Annelerin Emzirmeye İlişkin Tutum ve Başarılarını Etkileyen Faktörler* [Master's Thesis]. Adnan Menderes Üniversitesi. <http://adudspace.adu.edu.tr:8080/xm lui/handle/11607/433>
- Larsson, M. (2009). A descriptive study of the use of the Internet by women seeking pregnancy-related information. *Midwifery*, 25(1), 14–20. [CrossRef]
- Luce, A., Cash, M., Hundley, V., Cheyne, H., van Teijlingen, E., & Angell, C. (2016). "Is it realistic?" The portrayal of pregnancy and childbirth in the media. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 16(1), 40. [CrossRef]
- Marcon, A. R., Bieber, M., & Azad, M. B. (2019). Protecting, promoting, and supporting breastfeeding on Instagram. *Maternal and Child Nutrition*, 15(1), e12658. [CrossRef]

- Mejia, J. A. (2012). Gluteal reduction: A new technique with tightening, lifting, and reshaping effects on the buttocks. *Aesthetic Plastic Surgery*, 36(3), 550–556. [CrossRef]
- Morris, T., & Mcinerney, K. (2010). Media representations of pregnancy and childbirth: An analysis of reality television programs in the United States. *Birth*, 37(2), 134–140. [CrossRef]
- Odabaş, S., & Temsili, M. B. P. (2008). Güzelliğin on Para Etmez Şu Estetik Cerrahlar Olmasa. *Kültür ve İletişim*, 1(1), 53–72. <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TORjMk9URXg/-guzelligin-on-para-etmez-su-estetik-cerrahlar-olmasa-medyada-beden-politikalarinin-temsili>
- Oran, N., et al. (2017). Medyanın kadınların beslenme alışkanlıkları, besin seçimi ve tüketimi üzerindeki etkileri. *Life Sciences*, 12(1), 1–13. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsals/issue/27298/284910>
- Özbaş, S., & Özkan, S. (2010). Kadın Sağlığını Geliştirmede Medyanın Kullanımı ve Etkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 9(5). <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRFEE9UUTJOZzO9/kadin-sagligini-gelistir-medeyanin-kullanimi-ve-etkisi>
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. (2012). <https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/Kamuoyu/ilkogretim-cagindaki-cocuklarin-televizyon-izleme-aliskanliklari-arastirmasi0053-2.pdf>
- Scaioi, G., Bert, F., Galis, V., Brusaferrero, S., Vito, E. De, Torre, G. La, Manzoli, L., Messina, G., Torregrossa, M. V., Ricciardi, W., Gualano, M. R., & Siliquini, R. (2015). Pregnancy and internet: Sociodemographic and geographic differences in e-health practice . Results from an Italian multicenter study. *Public Health*, 129(9), 1258–1266. [CrossRef]
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadın ve Sağlık Politika Doküman. (2008). http://www.ceidizleme.org/ekutuphanesim/dosya/502_1.pdf
- Tosyalı, H., & Sütçü, C. S. (2016). Sağlık iletişimde sosyal medya kullanımının bireyler üzerindeki etkileri. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 3–22. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/304417>

Genişletilmiş Özet

Kadın Sağlığı; aile ve toplumdan kaynaklanan psiko-sosyal faktörler, kadının bireysel sağlık durumu, doğurganlık davranışı, sağlık hizmetlerinin kalitesi gibi birçok faktörden etkilenir. Sağlığı etkileyen faktörler çok ve çeşitli olduğundan, sağlığı geliştirmeye yönelik stratejiler ve eylemler de çok ve çeşitlidir. Bu nedenle sağlığın teşviki ve geliştirilmesi konusu sadece sağlık sektörünü değil birçok sektörü ilgilendirmektedir. Bu sektörlerin en önemlilerinden biri de medyadır. Medyanın kadın sağlığının korunması ve geliştirilmesinde etkili olabilmesi için ilk bilinmesi gereken nokta kadınların ne tür kitle iletişim araçlarına ulaşabildikleri, ulaştıkları bu araçları ne sıklıkla ve hangi amaçla kullandığıdır. Ülkemizde yetişkin kadınların sık kullandığı, kıır-kent arası farkın az olduğu medya araçlarından biri televizyondur. (Özbaş,2010). Bu örneklerden de anlaşılacağı gibi estetik girişimlerde medyanın hatta medyatik doktorun etkisi büyüktür. Medyanın kadın estetiği üzerine etkilerini olumlu ve olumsuz olarak iki grupta değerlendirmek mümkündür. (Odabaş,2008). Medya, kadını objeleştirilmiş nesne 'meta' estetik unsuru olarak gösterebilmektedir. Örneğin, oto araç alım ve satışlarında, kadınla yakın / hiç ilgili bulunmamakla birlikte reklamlarında ince, uzun, zayıf, dekolte kadını mankenler kullanılmaktadır. Medyada, reklamlarda kanıt değeri düşük veya kanıtı dayalı olmayan ürün ve uygulamalara sık yer verilmesi (kozmetik ürünler, zayıflama ilaçları, vücuda dövme vb.) kişide bu ürünlere yönelik alım talebini artırabilecektir. Medya adolosan dönemdeki kız çocuklarında da olumsuz davranışlara neden olmaktadır. Bu dönemdeki çocuklarda kendine özgü bir model yaratmakta ve bu modelle kendini özdeştirmekte yani bu model gibi düşünüp, bu model gibi yaşam tarzını sürdürmektedir. Kendisiyle özdeştirdiği bu modellere benzeme; anoreksiya nervoza, bulimia nervoza gibi yeme bozukluğu hastalıklarına sebep olmaktadır. Bilindiği gibi yeme bozuklukları; adet gecikmesi, adet görmeme, kemik erimesi ve buna bağlı kırıklar, böbrek yetmezliği, depresyon ve obsesif-kompulsif kişilik bozukluğu gibi bir çok ciddi komplikasyonlara neden olmaktadır. Bireylerin yeterince bilinçli ve medyanın etik ve denetimli olmamasına bağlı yaşanılan bu durumlar (örn: rastgele bir zayıflama ilacına veya diyete başlama ve ardından gelen ölüm koması); kadınlarımızın hem fiziksel sağlığını (örn: kan yoluyla bulaşan hastalıklar, dermatolojik sorunlar, enfeksiyon v.b) hem de ruhsal sağlığını (örn: depresyon) ok olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Son dönemlerde kadınlarda; hoş görünme, cazibeli olma, estetik olma, psikolojik olarak rahatlama adına online kıyafet alışverişleri çok sık yapılmakta, hatta bu alışverişler ne yazık ki bilişsel bağımlılık haline dönüşmektedir. Kadınların estetik ürünleri uygulama ve cerrahi girişimleri kullanma nedenlerine baktığımızda; ana nedenlerin genç kalma, güzelleşme ve çekici olma olduğunu görmekteyiz. Medyanın bu uygulamalara sık yer vermesi, kadınlarda bu ögeye yönelik gereksinim isteğini doğurmaktadır. Bu gereksinimi karşılayan kadınlarda özgüven ve sosyalleşme olanağı artmakta ve kişi kendini ruhen ve bedenen daha pozitif hissetmektedir. Bazı mesleklerde, mesleğin devamı için estetik görüntü önemli bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir. Bu amaçla yapılan girişimler, kadınların kariyerini ve gelirini yükseltmektedir (örn: mankenlik) Diğer taraftan, medyanın sık yer verdiği bazı sağlık programları da (spor, beslenme, cilt bakımı vb.) kadının bilinçlenmesini sağlayarak, ruh ve beden sağlığını koruyup, geliştirebilmektedir. Medyanın önemli görevlerinden biri de, toplumda var olan sorunu görünür kılıp, bu soruna yönelik toplumda farkındalığın artmasını sağlamaktır. Örneğin; kadına yönelik şiddet gibi olumsuz görüntülerin medyada görünür kılınması, ilgili kurum ve kuruluşları harekete geçirerek kadının cinsiyetine dayalı ayrımcılığın önlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Aktaş,2014). Medya, tüm eğitim düzeylerindeki kadınları etkileyebilir. İnternet şüphesiz en yeni ve en hızlı büyüyen kitle iletişim aracıdır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), sosyal medya araçlarını en etkin şekilde kullanan sağlık kuruluşlarından biridir. Örgüt tarafından 2012 yılında depresyonla mücadele kapsamında yayınlanan "Kara bir köpeğim vardı, adı depresyondur" başlıklı video yaklaşık 6 milyon kez görüntülendi (<https://www.youtube.com/watch?v=XiCrniLQGYc>). Yorumlarda depresyonu bu video sayesinde yendiklerini belirtti. Medyadaki reklamlarda (kozmetik, zayıflama ilaçları vb.) kanıt değeri düşük veya kanıtı dayalı olmayan ürün ve uygulamaların sık yer alması bu ürünlere yönelik satın alma talebini artırabilir. Bireylerin yeterince bilinçli olmaması, medyanın etik ve kontrollü olmaması nedeniyle yaşanan bu durumlar kadınlarımızın hem fiziksel hem de ruhsal sağlığını (örn. depresyon) ok olumsuz etkileyebilmektedir. Hamilelik, doğum ve doğum sonrası gibi hayatın en hassas döneminde anne adayları, medya aracılığıyla bebeklerinin sağlığını ve kendi sağlıklarını aramakta, başkalarının deneyimlerini ve önerilerini dikkate almaktadır. Gebelik gibi hayatın en hassas döneminde anne adayları bebeklerinin sağlığı ve kendi sağlıkları için merak ettiklerini medyadan araştırıp, başkalarının deneyim ve önerilerini dikkate almaktadır. Doğurganlık ağındaki kadınların "doğum şekli tercihinde"; aile, arkadaş dışında, internet ve gazetelerde yer alan doğum hikayeleri ve fotoğrafları, görsel medyada gösterilen ağrılı doğum sahneleri de önemli rol oynamaktadır. (Luce et al., 2016). Sosyal medya içerikleri incelendiğinde, resmi ve sosyal sorumluluk projeleri kapsamında faaliyet gösteren, faydalı ve sorulara bilimsel ve doğru cevaplar veren birçok kaynak bulunmaktadır. Ebelerin rol ve sorumlulukları kadının hayatının her alanında önemlidir. Ebeler medyanın olumlu gücünü kullanmalıdır. Ebeler medyadaki mesleki boşluklarını medyada bizzat yer alarak doldurmalıdır. Alanlarıyla ilgili programlara dahil edilmeli ve kadın sağlığına olumlu katkı sağlayabilecek uygulamaları kanıtı dayalı verilerle meslektaşlarına ve topluma aktarmalıdır. Sonuç olarak ebeler eğitici, savunucu, bakıcı, araştırmacı, liderlik ve danışmanlık rolleriyle kadınları medyadaki bilgi kirliliğinden korumalı ve bu konuda farkındalık yaratmalıdır.

Doğumda Odaklanma Yöntemleri ve Odak Noktaları

Focused Attention Methods and Focus Points at Labor

Hülya TÜRKMEN

Balıkesir Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü,
Balıkesir, Türkiye

Öz

Odaklanma, doğum ağrısında gebelerin belli bir nesne ya da zihinlerinde canlandırdıkları bir imgeye odaklanarak dikkatin ağrıdan başka bir yöne çekilmesini ve zihinsel rahatlamayı sağlayan mental uyarılma metotlarından biridir. Hipnoz, görselleştirme ve zihinde canlandırma, görsel, işitsel veya dokunsal uyarılara yoğunlaşma yöntemleri ile odaklanma sağlanabilmektedir. Bu yöntemler, ağırlı uyarıların merkezi sinir sistemine iletilmesini engellemektedir. Böylece doğumda ağrı algısı azalmakta, doğumun süresi kısaltılmakta, özyeterlilik, doğumda kontrol duygusu ve cesaret artmakta, korku, anksiyete, stres gibi negatif duyguların önüne geçilmektedir. Tüm bunların sonucunda da olumlu doğum deneyimi, konfor ve memnuniyet sağlanmaktadır. Bununla birlikte odaklanma yönteminin olası negatif sonuçları unutulmamalıdır. Çünkü yanlış odak noktalarının seçilmesi yarardan çok zarara yol açabilmektedir. Ebelerin konuya ilişkin yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadıklarından dolayı odaklanma yöntemini aktif olarak kullanmadıkları düşünülmektedir. Bu nedenle bu derleme doğumda kullanılabilen ve kullanılmaması gereken odaklanma yöntemleri konusunda sağlık profesyonelleri ve gebelere bir rehber niteliğinde hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğum ağrısı, odaklanma, odak noktası

ABSTRACT

Focused attention is one of the mental stimulation methods that provide mental relaxation and distract attention from pain by focusing on a certain object or an image that pregnant women envision in labor pain. Focusing can be achieved through hypnosis, visualization, and concentration on visual, auditory, or tactile stimuli. These methods prevent the transmission of painful stimuli to the central nervous system. Thus, the perception of pain at labor decreases, the duration of labor is shortened, self-efficacy, sense of control, and courage are increased, and negative emotions such as fear, anxiety, and stress are prevented. As a result of all these, positive birth experience, comfort, and satisfaction are provided. However, the possible negative consequences of the focusing method should not be forgotten. Because choosing the wrong focal points can cause more harm than good, it is thought that midwives do not use the focusing method actively because they do not have sufficient knowledge and experience on the subject. For this reason, this review has been prepared as a guide for health professionals and pregnant women on the focusing methods that can and should not be used in childbirth.

Keywords: Focused attention, focus points, labor pain

Geliş Tarihi/Received: 22.07.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 26.10.2022

Yayın Tarihi/Publication Date: 20.03.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Hülya TÜRKMEN
E-mail: hulyayurter@hotmail.com

Cite this article as: Türkmen, H. (2023). Focused attention methods and focus points at labor. *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(1), 55-62.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Giriş

Doğum kadın için hem mutluluk verici hem de korkulu bir yaşam olayıdır (Madden ve ark., 2016; Whitburn ve ark., 2014). Doğum yapan kadınların birçoğunda dayanılmaz ağrılar ve doğumun uzun sürmesi nedeni ile genellikle korku, stres ve anksiyete görülebilmektedir. Tüm bunların sonucunda gebeler yorgunluk ve çaresizlik hissi ile doğuma aktif olarak katılmayıp kendilerini tamamen sağlık profesyonellerine teslim etme gibi olumsuz doğum deneyimleri yaşayabilmektedir (İşbir & Okumuş, 2011). Doğumda yaşanan anksiyete, korku, öz-yeterlilik duyguları, başa çıkma becerileri ve sosyal destek gibi psikososyal faktörler ile kadınların doğum ağrı algıları arasında bir ilişkisi olduğu gösterilmiştir. Bu bağlamda doğum sürecinde verilen profesyonel destek, gebenin kontrol duygusu ve doğum ağrısı ile baş etmesini geliştirebilir (Karaçam & Akyüz, 2011; Madden ve ark., 2016). Avustralya ve Yeni Zelanda Anestezistler Koleji, ağrı kesici ilaçlar genellikle plasenta yolu ile fetüse geçtiğinden dolayı gebe kadınlar

için farmakolojik seçeneklerden önce farmakolojik olmayan seçeneklerin değerlendirilmesini önermektedir (McIntyre ve ark., 2010). Dünya Sağlık Örgütü doğum süresince en az girişimle gebeye duygusal ve fiziksel destek verildiğinde doğumun sağlıklı bir şekilde sonuçlanacağını belirtmektedir (WHO recommendations, 2018). Doğum ağrısını hafifletmek için kullanılan farmakolojik olmayan yöntemler, ağrının psiko-duygusal faktörlerini ve fiziksel yönlerini ele alır. Doğum sırasında odaklanma ağrı algısını azaltmak için kullanılan farmakolojik olmayan yöntemler arasındadır. Yapılan çalışmalarda doğum sürecinde odaklanma yöntemini kullanan gebelerin olumlu doğum deneyimi yaşadıkları bildirilmiştir (Gayeski ve ark., 2015; Landolt & Milling, 2011; Madden ve ark., 2016; Semple & Newburn, 2011; Türkmen ve ark., 2020; Whitburn ve ark., 2014). Ancak odaklanma yönteminin teknikleri konusunda literatürde yeterli bilgiye rastlanmamaktadır. Bu nedenle doğumda odaklanma yöntemlerinin ve odak noktalarının neler olduğunun belirlenmesi amacıyla yazılan bu derleme sağlık profesyonelleri ve gebelere yol gösterecektir.

Doğumda Odaklanma Nedir?

Doğumda odaklanma, çevreden gelen uyarılarla gebenin dikkatinin doğum ağrısından uzaklaştığı süreç olarak tanımlanmaktadır (Yurtsev & Şahin, 2021). Kendi kendine zihinsel rahatlama tekniklerinden bir tanesi olan doğumda odaklanma yöntemi, doğum ağrısında gebelerin belli bir nesneye odaklanarak dikkatin ağrıdan başka bir yöne çekilmesini sağlayan mental uyarılma metotlarından biridir. Yani odaklanma yönteminin doğumda ağrı eşiğini yükselttiği söylenebilir. Bunun sonucunda da doğumda gebelerin kontrol duygusu ve memnuniyet düzeyi artmaktadır (Karabulutlu, 2014; Kömürücü & Ergin, 2008; Yurtsev & Şahin, 2021).

Doğumda Odaklanma Nasıl Uygulanır?

Odaklanmış dikkat, kasıtlı bir aktivitedir ve kendi kendine hipnoz, görselleştirme ve görsel, işitsel veya dokunsal uyarılara yoğunlaşma ile desteklenebilir (Türkmen ve ark., 2020). Odak noktası olarak genellikle gebenin kontraksiyonlar sırasında baktığı herhangi bir nesnenin kullanılabilmesi düşünülmektedir. Ancak sadece doğum odasında bulunan nesnelere değil aynı zamanda hayal etmek ve düşünmek de odak noktası olarak kullanılabilir (Belly Beautiful, 2021; Duncan, 2011; Karabulutlu, 2014; Kömürücü & Ergin, 2008; Türkmen ve ark., 2020).

Doğumda kontraksiyonlar sırasında doğum odasındaki sabit nesnelere, fotoğraflar, fatma ana otu gibi doğum kanalının açılmasını zihinlerinde canlandırabilecekleri nesnelere, ritmik nefes alıp verme, sayı sayma, müzik dinleme, şarkı söyleme, dua etme ve ebelerin gebeleri doğum kanalının açılması ve bebeğinin aşağı hareket ettiğini düşünmeye sevk edici talimatları gebelerin kullanabileceği odak noktalarından bazılarıdır. Doğum sürecinde kontraksiyonlar esnasında gebenin gözlerini kapatması bazen dikkati ağrıdan uzaklaştırmak yerine ağrıya konsantrasyon olmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle eğer gebeler gözlerini kapatmanın doğum sürecinde kendilerine yardımcı olacağını düşünüyorlarsa okyanus, orman, çiçek, renk ve favori bir yeri hayal etmeleri daha faydalı olacaktır. Bazı gebeler kontraksiyonlar esnasında bebeğin başının servikal kanaldan aşağı indiğini görselleştirmeyi isteyebilirler (Başgöl & Koç, 2020; Esencan ve ark., 2018; Koçak ve ark., 2021; Smith ve ark., 2018; Yurtsev & Şahin, 2021). Ülkemizde yapılan bir çalışmada doğuma hazırlık eğitimi alan gebelerin %9,4'ünün doğum ağrısı ile baş etmek için odaklanma yöntemini kullandıkları belirlenmiştir (Esencan ve ark., 2018). Gayeski ve ark. (2015) çalışmasında gebelerin %69,7'sinin

doğum ağrısı ile başetmede odaklanma yöntemini kullandığını ve %77,9'unun bu yöntemden anlamlı şekilde memnun olduklarını belirlemişlerdir. Whitburn ve ark. (2014) çalışmasında gebelerin doğum anına odaklandıklarında bedenleriyle uyum içinde olduklarını bildirmişlerdir. Gebelerin bu yöntemi uygulayabilmeleri için sağlık profesyonellerinden destek alması kaçınılmazdır. Ancak yapılan çalışmalarda ebelerin yeterince odaklanma yöntemini uygulamadıkları görülmektedir. Arslan ve Temiz (2019) ebeler öğrencilerinin %46,7'sinin dikkat odaklama yöntemini bildiğini ancak sadece %33,3'ünün yöntemi kullandığını bildirmişlerdir. Sezer ve Koç (2020) doğum salonunda çalışan ebe ve hemşirelerin yaklaşık %45'inin odaklanma yöntemini bildiği ve yaklaşık %30'unun bu yöntemi uyguladıklarını saptamışlardır. Ülkemizde odaklanma yönteminin nadir uygulanmasının ebe ve gebelerin bu yöntemin kullanılması ile ilgili yeterli düzeyde bilgilerinin olmadığından kaynaklandığı düşünülmektedir (Arslan & Temiz, 2019; Esencan ve ark., 2018; Sezer & Koç, 2020). Bu nedenle ebelere bu konuda hizmet içi eğitimlerin sunulması ve ebeler lisans müfredatına doğumda odaklanma konusunun eklenmesi önem taşımaktadır.

Doğumda Odaklanmanın Etki Mekanizması Nedir?

Odaklanma yönteminin etki mekanizması kapı kontrol teorisi ile açıklanabilir. Bu teoriye göre ağrı gibi uyarılar spinal kord aracılığı ile serebral kortekse ulaşmakta ve burada yorumlanmaktadır. Spinal kord da bulunan kapı mekanizmaları ağrı geçişini kontrol etmektedir. Kapı açık ise ağrı uyarıları serebral kortekse ulaşarak bu duygu hissedilmekte, eğer kapı kapalı ise uyarılar serebral kortekse ulaşmadığı için ağrı hissedilmemektedir. Odaklanma yönteminde temel olarak beyin, ağrıyı işlemek yerine daha az beyin aktivitesi ile görülen odak noktasındaki bilgileri ya da düşünceleri işler. Böylece ağrı beyinde işlenmediği için daha az hissedilir. Odaklanma yönteminin etki mekanizmasını açıklayan bir diğer teori ise endorfin teorisi. Odaklanma sonucunda beyinden salgılanan endorfinler ağrı uyarısının geçişini bloke etmektedir böylece uyarı bilinç düzeyine ulaşmamaktadır (Belly Beautiful, 2021; Duncan, 2011; Karabulutlu, 2014; Kömürücü & Ergin, 2008; Türkmen ve ark., 2020).

Doğumda Odaklanma Yöntemleri Nelerdir?

Gebelerin doğum eyleminde odaklanma için uygulayacakları farklı yöntemler bulunmaktadır. Hipnoz, görselleştirme ve zihinde canlandırma, görsel, işitsel veya dokunsal uyarılara yoğunlaşma şeklinde odaklanma sağlanabilmektedir (Belly Beautiful, 2021; Duncan, 2011; Karabulutlu, 2014; Türkmen ve ark., 2020).

Hipnoz ile Odaklanma

Hipnoz

Hipnoz yoğun bir konsantrasyon, derin bir gevşeme ve entegre bir odaklanmış bilinç durumudur. Yani kontrollü hayal gücüdür. Doğumda hipnoz kullanımını Marie Mongan (1989) tarafından doğuma hazırlık felsefesi olan HypnoBirthing adı altında tanımlanmıştır. Bu yöntemde gebe uyumaz ancak doğum süresince trans halindedir. Hipnoz ile gebeler doğum eyleminde gevşemeye odaklanarak anksiyete, korku ve ağrı duygusunu kontrol altına alabilmektedir. Doğumda bu olumsuz duyguların ve ağrının negatif etkilerinden arınmak için telkinler kullanılmaktadır. Bu telkinler ile gebeler perine ve uterus kas gruplarını gevşetmeyi ve kontrol altına almayı öğrenir. Böylece doğum kolaylaşır (Catsaros & Wendland, 2020; İşbir & Okumuş, 2011).

Doğumda Hipnozun Kullanımı ve Araştırma Sonuçları

Bir uygulayıcı tarafından şahsen verilen hipnoterapi ve kendi kendine hipnoz telkinleri şeklinde iki ana yöntem ile hipnoz müdahaleleri sağlanabilir. Uygulayıcı tarafından verilen hipnoterapide uygulayıcı gebeye "normal olarak algılanan deneyimlerin bilinçli farkındalığa ulaşma başarısızlığıyla sonuçlanan meditasyona benzer bir bilinç durumunu" nasıl başlatacağını öğretir. Kendi kendine hipnoz ise kadınlara bireysel olarak veya gruplar halinde öğretilbilir ve evde kullanım için ses kayıtları ile desteklenebilir (Madden ve ark., 2016). Ülkemizdeki kurumsal politikalarından dolayı antenatal dönemde gebeyi takip eden ebeğin doğum eylemine aktif katılımı her zaman mümkün olamamaktadır. Bu nedenle antenatal dönemde gebelere kendi kendine hipnoz yöntemini öğretmek uygulayıcı tarafından verilen hipnoterapiden daha faydalı olacaktır. Bu teknik gebelerin doğuma aktif katılımını teşvik ederek kaygı ve rahatsızlığı yönetmek için kontrol duygusunu sağlamaktadır (İşbir & Okumuş, 2011; Madden ve ark., 2016). Yöntemin uygulanabilmesi için gebeler kendilerini en rahat hissedecekleri zihin alanlarını belirlemelidirler. Zihin alanları kişinin kendini hayalinde en huzurlu ve güvenli hissettiği yerdir. Gebelerin bunu başarabilmesi için belirli bir zaman dilimine gereksinimleri vardır. Travayda yaşanan ağrı ve gerekli zamanın verilmemesinden dolayı gebeler kendilerini en rahat hissedecekleri zihin alanlarını belirlemede zorluk yaşayabilmektedirler. Bu nedenle travay anında hipnoz yönteminin öğretilmesi ve uygulanması yöntemin etkin olması açısından uygun görülmektedir. Antenatal dönemde hipnoz yönteminin öğretilmesi ve tekrarlı uygulamaların yapılması sağlanmalıdır (İşbir & Okumuş, 2011). Hipnoz sırasında kullanılan telkinlerin olumsuz kelimeler içermemesi ve pozitif cümleler içermesi oldukça önemlidir. Olumsuz kelime içermeyen "bedenine güven çünkü bedeninin doğurmayı biliyor" gibi güven, cesaret ve kontrol duygusu yaratacak telkin cümleleri kullanılmalıdır. Olumsuz kelime içeren "sen doğumdan korkmuyorsun" gibi kelimelerin kullanılması kesinlikle önerilmemektedir. "Korku, anksiyete, endişe, engel gibi kelimelerin yer aldığı cümleler pozitif şekilde kurulsun da bilinçaltı bu kelimeler negatif olduğu için telkini negatif olarak algılamaktadır. Böylece ağrı algısında artma, kendine güvende yetersizlik, stres, korku ve anksiyete gibi olumsuz doğum duygulanımları ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda tecrübesiz ve eğitimsiz ebelerin hipnoz uygulamaları gebelerin olumsuz doğum deneyimi yaşamalarına yol açabilmektedir. Bu nedenle doğru tekniklerin uygulanması ve öğretilmesi açısından ebelerin profesyonel eğitim alması gerekmektedir. (İşbir & Okumuş, 2011).

Doğumda hipnozun birçok yararının olduğu belirtilmektedir. Bunlardan ilki doğumda ağrı algısının azaltmasıdır. Cochrane'i inceleyen Semple ve Newburn, odaklanma yöntemlerinden biri olan hipnoz, doğum sırasında ağrıyı azaltmada etkin olduğu sonucuna varmışlardır. Ülkemizde yapılan Atış ve Rathfisch'in (2018) çalışmasında ise doğumda hipnobirthing uygulayan gebelerin doğumun aktif ve geçiş fazında ağrı seviyelerinin kontrol grubuna göre düşük olduğu belirlenmiştir. Doğumda hipnoz yönteminin ağrıyı azaltmanın yanı sıra doğumun süresini kısalttığını da savunan çalışmalar bulunmaktadır (Landolt & Milling, 2011; Madden ve ark., 2012). Landolt ve Milling'in (2011) ve Madden ve ark. (2012) sistematik derlemesinde doğumda hipnoz ile yapılan müdahalenin doğumun birinci evresini kısalttığını bildirmişlerdir. Hipnozun doğum ağrısını azaltması ve doğum süresini kısaltması gebelerin gevşemeye odaklanmaları sonucu sakin ve rahat olmaları ile açıklanabilir (Landolt & Milling, 2011; Madden ve ark., 2012). Catsaros ve Wendland'ın (2020) sistematik derlemesinde doğumda

hipnoz temelli müdahalelerin korku, anksiyete ve ağrıyı hafiflettiği ve doğum sırasında kontrol hissini arttırdığı bildirilmiştir. Finlayson ve ark. (2015) yaptıkları çalışmada doğumda kendi kendine hipnoz uygulayan kadınların çoğunun kendilerini sakin, güvenli ve güçlenmiş hissettiklerini saptamışlardır. Streibert ve ark. (2015) çalışmasında hipnoz annenin doğuma bakış açısına yönelik duygularında olumlu değişiklikler sağladığını bulmuşlardır.

Doğumda Hipnozun Avantaj ve Dezavantajları

Doğumda hipnozun doğum ağrısı, doğum korkusu ve anksiyeteyi azaltma, doğum süresini kısaltma ve annede kontrol duygusunu artırma gibi avantajlarının olduğu bildirilmiştir. Bu bağlamda hipnoz ile odaklanma yöntemi doğumda kadınlara olumlu bir doğum deneyimi sağlayabilir. Ayrıca hipnoz, doğum ağrısı nedeniyle normal vajinal doğumdan korkan ve sezaryen ile doğumu tercih eden kadınlar için doğumun doğallığının sağlanabilmesi açısından alternatif bir yöntemdir. Buna karşın ebelerin bu konuda eğitim alması gerektiği, travay esnasında yöntemin gebelere öğretilmemesi, antenatal dönemde profesyonel düzeyde bir eğitim gerektirmesi, bazı gebelere etki etmemesi, gebenin kendine gelmesinde yaşanan başarısızlıktan kaynaklanan baş ağrısı, baş dönmesi ve mide bulantısı gibi dezavantajlarının da olduğu bildirilmiştir (Atış & Rathfisch, 2018; Catsaros & Wendland, 2020; Landolt & Milling, 2011; Madden ve ark., 2012; Semple & Newburn, 2011; Streibert ve ark., 2015).

Görselleştirme ve Zihinde Canlandırma Tekniği İle Odaklanma

Görselleştirme ve Zihinde Canlandırma Tekniği

Görselleştirme ve zihinde canlandırma bireylerin zihinlerinde yatıştırıcı görüntüler yaratması sonucunda dikkatin dağılarak gevşemenin sağlandığı bir mental uyarılma metodudur. Bu teknik ile gebeler doğum eyleminde kendilerini huzurlu ve gevşemiş hissedecekleri şeyleri zihinlerinde görselleştirmeye odaklanarak ağrı, anksiyete ve korku duygusunu azaltabilmektedirler (Blossom, 2019; Madden ve ark., 2016).

Doğumda Görselleştirme ve Zihinde Canlandırma Tekniğinin Kullanımı ve Araştırma Sonuçları

Bu yöntemde gebeler kendini kumsal gibi rahatlatıcı yerlerde, gölgeli bir ağacın altında veya güzel bir gün batımını izlerken hayal edebilir. Gebenin kendini hayal ettiği bu yerde, duyacağı ses ve kokuları da hayal etmesi istenir. Bu teknikte doğum sürecindeki gebeye vücudunun içinde neler olup bittiğinin bir resmini çizmesine sağlık profesyonelleri tarafından destek olunması gerekmektedir. Kendini rahatlatıcı yerlerde hayal etmesinin yanı sıra gebenin servikal kanalın açılmasını hayal kurarak zihninde görselleştirilmesi de doğumun ilerlediğinin bir kanıtı olarak gevşeme ve eylem ile baş etmeye yardımcı olabilir (Madden ve ark., 2016). Madden ve ark. (2016) böyle bir canlandırmanın yapılabilmesi için gebelere balıkçı kazak içinden aşağı inen ve çıkan bir bebeği zihinlerinde görselleştirmelerini önermişlerdir. Böylece serviksin dilatasyonu ve efasmanı etkili bir şekilde zihinde canlandırılabilir. Madden ve ark. (2016) önerdiği diğer bir seçenek ise gebelere servikal kanalın açılmasını gül guncasının yapraklarının yavaşça açılmasına benzetebileceği konusunda telkinler verilmesi şeklindedir. New York'ta bir ebeğin gebeleri için uyguladığı farklı bir görselleştirme tekniğinden bahsedilmektedir. Bu teknikte kontraksiyonlar esnasında gebenin kendisini göğsüne kadar okyanusta hissetmesi ve kendisini gevşek tutarsa dalga ile zıplayıp akacağını, eğer gerilirse dalganın onu yere sereceğini hayalinde canlandırması şeklindedir. Doğum eyleminde de benzer şekilde gebelerin kaslarını gevşek tutması ağrı

algısının azalmasını sağlamaktadır (Blossom, 2019). Kontraksiyonlar esnasında gebenin bebeğini kucağında tuttuğunu zihninde görselleştirmesi ve bebeğinin büyüdüğünü hayal etmesi de önerilen teknikler arasındadır (Blossom, 2019). Ebelerin görselleştirme ve zihinde canlandırma tekniği konusunda bilgi ve farkındalıkları yeterli düzeyde olmadığı için odaklanma yöntemi rutin pratikte yeterince uygulanmamaktadır. Bu nedenle doğumda bu tekniklerden faydalanılabilmesi açısından öncelikle primer bakım sağlayıcılarının bilgili, farkında ve uygular nitelikte olması için ebelerin profesyonel bir eğitim almaya ihtiyaçları vardır (Arslan & Temiz, 2019). Bu konuda eğitilmiş ebelerin görselleştirme açısından kullanabilecekleri teknikler konusunda gebeleri bilgilendirmesi ve yönlendirmesi faydalı olabilir. Ancak bu subjektif bir durumdur. Yani her gebenin kendisini en iyi hissettiği yöntemi ebelerin desteği ile kendisinin belirlemesi daha doğru olacaktır (Blossom, 2019).

Doğumda Görselleştirme ve Zihinde Canlandırma Tekniğinin Avantaj ve Dezavantajları

Doğumda görselleştirme ve zihinde canlandırma tekniği ile ilgili literatürde çok az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalarda tekniğin doğumda gevşemeyi sağlama ve doğum ağrısını azaltma gibi avantajlarının olduğu bildirilmektedir. Ancak ebeler travay esnasında gebeleri görselleştirme konusunda ne kadar destekleseler de kadının kendini rahatlamış ve gevşemiş olarak hissedeceği zihinde canlandırma tekniğini belirlemesi zaman gerektirebilir. Ayrıca doğumda yaşanan ağrı yöntemin ilk kez uygulanmasını da engelleyebilir. Bu nedenle antenatal dönemde ebelerin gebeleri bu konuda bilgilendirmesi ve gebenin kendini en rahat ve huzurlu hissedeceği ortamı travay öncesinde belirlemesi ve zihninde canlandırması daha etkili olacaktır (Blossom, 2019; Madden ve ark., 2016).

Görsel, İşitsel veya Dokunsal Uyarılara Yoğunlaşma İle Odaklanma

Görsel, İşitsel veya Dokunsal Uyarılara Yoğunlaşma Tekniği

Görsel, işitsel veya dokunsal uyarılara yoğunlaşma, gebelerin doğum ortamında bulunan uyarılar ile bir iç gerçekliği hayal ettiği ve deneyimlediği ve gevşemenin sağlandığı psikofizyolojik dinamik bir modalitedir (Boryri ve ark., 2019; Jallo ve ark., 2014; Patel, 2014). Bu teknik doğumda kasların gevşemesini, stresin ve anksiyetenin azalmasını, derin rahatlama ve mutluluğu teşvik etmektedir (Boryri ve ark., 2019; Patel, 2014). Etki mekanizması, görsel, işitsel ve dokunsal uyarıların beyinden merkezi sinir sistemine mesaj ve bilgi gönderme ve dolayısıyla fizyolojik süreçlerle bağlantı kurma gücüyle ilgili olabilir (Jallo ve ark., 2014; Schaub & Burt, 2013).

Doğumda Görsel, İşitsel veya Dokunsal Uyarılara Yoğunlaşma Tekniğinin Kullanımı ve Araştırma Sonuçları

Kontraksiyonlar sırasında doğum odasındaki resimler ve eşyalar gibi sabit nesnelere, müzik ve DVD/CD'ler odak noktası olarak belirlenebilir (Belly Beautiful, 2021). Doğumda görsel uyarı olarak zihinde üç boyutlu algı oluşturan iki boyutlu görseller olan stereogram kartlarının kullanımı da odak noktası olarak önerilmektedir (Yurtsev & Şahin, 2021). Yurtsev (2017) çalışmasında üç boyutlu anne, baba, bebek silüetlerinden oluşan görsel stereogram kartlarına odaklanan gebelerin doğum ağrısı, doğum süresi ve doğum sonrası yorgunluk düzeylerinde azalma olduğunu belirlemiştir. Bu gibi oksitosik resimlere annenin odaklanması sevgi hormonu olarak bilinen oksitosinin salgılanmasını artırmakta ve böylece doğumu olumlu yönde etkilemektedir. Son araştırmalar, fiziksel acıdan uzaklaşmak için sanata odaklanmayı

doğrulmaktadır. Duncan (2011) çalışmasında doğumda görsel bir sanat eserine odaklanmanın epidural analjezi ihtiyacını azalttığını ve doğumun süresini 2,1 saat kısalttığını belirlemiştir (Şekil 1). İtalya Bari Üniversitesi'nde, duvarlardaki tabloların hoş bir ortam yaratarak dikkati fiziksel ağrıdan uzaklaştırdığı saptanmıştır (Major, 2008). Türkiye'de çok sık kullanılan ve geleneksel olarak doğumu kolaylaştırdığına inanılan Fatma ana eli otu da görsel bir uyarı olarak odaklanma yönteminde kullanılabilir. Bu ot kuru yumak biçiminde olan ve yağmur ile birlikte yaprakları katmer katmer açılan bir çöl bitkisidir. Doğum eyleminde bu bitki bir tas suya bırakılmaktadır ve gebeler bitkinin yapraklarının açılmasına odaklanarak doğum kanalının da bu ot gibi açıldığını düşünmektedirler (Şekil 2) (Gün & Şahinoğlu, 2011; Kabalcıoğlu & Kurçer, 2008; Türkmen ve ark., 2020). Bu yöntemin görselleştirme ve zihinde canlandırma tekniğinden farkı ise gebelerin bir nesneye odaklanması sonucunda doğumun ilerlediğinin kanıtının görsel olarak da desteklenmesidir. Yani bu yöntem gebeleri otun yaprakları ne kadar açıksa doğum kanalım da şuan o kadar açık şekilde düşünmeye sevk etmektedir. Zihinde canlandırma tekniğinde ise herhangi bir nesne kullanılmamaktadır. Türkmen ve ark. (2020) primipar gebelerin doğumun birinci evresinde fatma ana eli otuna odaklanmasını sağlamışlardır. Böylece gebeler doğum kanalının açılmasını düşünmeye görsel olarak sevk edilmiştir. Bunun sonucunda doğum ağrı algıları azalmış ve doğum süreleri kısalmıştır. Ayrıca sözü geçen çalışmada gebelerin konfor ve doğumdan memnuniyet düzeylerinin olumlu yönde olduğu bildirilmiştir. Yapılan bir çalışmada Türkiye dışında da travay esnasında bu otun kullanıldığını göstermektedir. Yusuf ve ark. (2016) yaptıkları araştırmada Malezya'da gebelerin %31,4'ünün doğumlarında fatma ana eli otunu kullandıklarını saptamışlardır. Bu gibi nesnelerin doğum sürecinde kullanılmasının zihinde canlandırma yeteneğinin sağlanabilmesinde kolaylık yaratacağı

Şekil 1.

Doğumda görsel bir sanat eserinin kullanımı. Kaynak: Duncan (2011).

Maryam's Flower in 1 cm cervical dilatation.

Maryam's Flower in 10 cm cervical dilation.

Şekil 2.

Doğumda fatma ana otunun kullanımı (Picture1: 1 cm servikal dilatasyonda, Picture 2: 10 cm servikal dilatasyonda). Kaynak: Türkmen ve ark. (2020).

düşünülmektedir. Jallo ve ark. (2014) çalışmasında ve Furtado ve ark. (2019) sistematik derlemesinde görsel imajinasyon yöntemini kullanan gebelerin rahatladığı, kaygı düzeylerinin azaldığı ve algılanan rahatsızlık hissini azaldığı bildirilmiştir. Gedde-Dahl ve Fors (2012) çalışmasında relaksasyon ve işitsel ve görsel imajinasyon yöntemi kullanan kadınların doğum sonrası rahatlık düzeylerinin bu yöntemleri kullanmayan kadınlardan daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Sözü edilen çalışmada müdahale grubuna verilen CD de rahatlatıcı müzik parçaları, doğum sürecinin rehberli görüntüleri ve rehberli olumlu onaylamalar yer almıştır. Boryri ve ark. (2019) çalışmasında gebeler 4 hafta süre ile rehberli imgeleme tekniği eğitimine katılmıştır. Çalışmada rehberli imgeleme tekniği şu şekilde uygulanmıştır; kas gevşemesinin sağlanması ve derin abdominal ve diyafram nefesi açısından yapılacak talimatlar CD yolu ile gebelere verilmiştir. Sözü geçen çalışma sonucunda eğitim öncesine göre eğitim sonrasında gebelerin doğum korkularında anlamlı bir azalma ve mutluluk seviyelerinde artma olduğu saptanmıştır. Doğumun üçüncü evresinde de bu tekniğin kullanılabilirliğini bildiren Shourab ve ark. (2016) gerçekleştirdiği çalışmada doğum yapan kadınlara epizyotomi tamiri sırasında görsel-işitsel gözlükler verilmiştir. Bu gözlükler ile kadınlara hafif bir şarkı dinletilmiş ve Yunus sahneleri izletilmiştir. Çalışma sonucunda kadınların anksiyete ve ağrı algısında anlamlı azalma olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmalar doğrultusunda bu tekniğin doğumun birinci ve üçüncü evresinde kullanılabilirliği söylenebilir.

Doğum eyleminde gebelerin görsel ve işitsel uyarıların yanı sıra dokunma ve masaj gibi dokunsal uyarılara odaklanması ile de dikkat ağırdan uzaklaştırılabilmektedir (Başgöl & Koç, 2020). Dokunsal uyarılar ile derideki dokunma reseptörleri uyarılmaktadır. Böylece bu reseptörlerin iletimi ağrı iletiminden daha hızlı olduğu için ağrı algısı azalmaktadır (Field, 2010). Literatürde masaj uygulanan gebelerin kontrol grubuna göre ağrı düzeylerinin düşük, konfor düzeylerinin ise yüksek olduğunu belirleyen çok sayıda çalışmalar yer almaktadır (Cevik & Karaduman, 2020; Hu ve ark., 2017; Ranjbaran ve ark., 2017; Türkmen & Oran, 2021).

Travayda doğru görsel, işitsel veya dokunsal uyarılara yoğunlaşma doğumun süreci açısından son derece önemlidir. Gebelerin doğum odasında bulunan saat gibi yanlış odak noktalarına yoğunlaşmaları yarardan çok zarara neden olmaktadır. Saate odaklanma gebelerin kontraksiyonlarını daha uzun süre hissetmelerine yol açmaktadır. Ayrıca kontraksiyonların şiddetini gösteren ve fetüsün kalp atışını izleyen monitörlerin de odak noktası olarak kullanılması benzer şekilde önerilmemektedir.

İşitsel bir uyarı olarak gebelere hoşlanmadığı bir müziğin dinletilmesi de konfor duygusunu azaltmaktadır. Bu nedenle bilgi ve farkındalıklarının artması amacıyla ebeler bu konuda profesyonel bir kişi tarafından eğitim verilmesi gereklidir. Eğitimli ebelerin doğumda bu yöntemlerin kullanılması için gebelere yardımcı olması, gebelerin hoşlandığı görsel, işitsel ve dokunsal uyarıları sağlaması, saat ve monitör gibi cihazları gebelerin görüş alanlarının dışında tutması doğru odak noktasının belirlenmesi açısından son derece önemlidir (Belly Beautiful, 2021).

Doğumda Görsel, İşitsel veya Dokunsal Uyarılara Yoğunlaşma Tekniğinin Avantaj ve Dezavantajları

Literatür incelendiğinde doğumda görsel, işitsel ve dokunsal uyarılara odaklanma yönteminin doğum ağrısı ve anksiyeteyi azaltma, doğumun süresini kısaltma ve doğumda olumlu konfor sağlama gibi avantajlarının olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda görsel, işitsel ve dokunsal uyarıların güvenle kullanılabilirliği ve odaklanma yönteminin ağrı algısını azaltarak olumlu doğum deneyimini sağladığı sonucuna ulaşılabılır (Cevik & Karaduman, 2020; Furtado ve ark., 2019; Hu ve ark., 2017; Jallo ve ark., 2014; Ranjbaran ve ark., 2017; Türkmen & Oran, 2021; Türkmen ve ark., 2020; Yurtsev & Şahin, 2021). Ancak travay esnasında görsel, işitsel veya dokunsal uyarı olarak odak noktalarının yanlış seçilmesi ya da masaj gibi dokunsal uyarıların aşırı derecede uygulanması gibi nedenler doğumda ağrı algısının artmasına ve dolayısıyla daha uzun ağrı süreleri hissedilmesine yol açmaktadır (Belly Beautiful, 2021). Ayrıca masaj gibi bir dokunsal uyarının uygulanması için ebe ya da bir partnere gereksinim duyulması gibi bir dezavantajı da bulunmaktadır (Türkmen & Oran, 2021).

Doğumda Odaklanma Yönteminde Ebelerin Roller

Doğum sürecinin ebeler tarafından sürekli desteklenmesinin doğumun etkili bir şekilde yönetilmesi için önemli olduğu belirtilmektedir (AWHONN, 2011). Nonfarmakolojik yöntemlerin de kullanıldığı bir ebelik bakımı, olumlu bir doğum deneyiminin sağlanması için son derece gereklidir. Ebelerin gebelerin kendi içlerinde var olan gücü keşfetmelerini sağlaması odaklanma yöntemlerinin kullanılabilirliği için olmazsa olmaz bir durumdur. Gebeye pozitif bir yaklaşım sergilenmesi gebelerin içlerinde var olan gücü ortaya çıkarmak açısından güven duygusunu geliştirebilecek ilk basamaktır. Ebelerin gebelerine özellikle doğum başlamadan önce antenatal dönemde hipnoz, görselleştirme ve zihinde canlandırma, görsel, işitsel veya dokunsal uyarılara yoğunlaşma teknikleri konusunda tekrarlayıcı eğitimler vermesi ve uygulamalar yapması önemlidir. Travay esnasında ağrının etkisi ile gebelerin odaklanma tekniğini algılaması ve uygulaması son derece

zordur. Ayrıca sadece antenatal dönemde değil doğum esnasında da ebelerin doğru odak noktalarını seçme ve odaklanabilme açısından gebelere telkinler vermesi gerekmektedir. Yanlış odaklanma tekniklerinin kullanılması doğumda yarardan çok zarara yol açabilir. Bu nedenle doğum odasının düzenlenmesi ve sessiz ve loş bir ortamın sağlanması konusunda da ebelerin rolleri büyük önem taşımaktadır (Başgöl & Koç, 2020; Belly Beautiful, 2021; Blossom, 2019; Esencan ve ark., 2018; İşbir & Okumuş, 2011; Koçak ve ark., 2021; Smith ve ark., 2018; Yurtsev & Şahin, 2021).

Sonuç

Doğumda odaklanma yönteminin kullanılması doğum ağrısı, doğum korkusu ve anksiyetenin azaltılması, doğum süresinin kısaltılması, doğumda konfor duygusunun artması ve doğumdan memnuniyet düzeyinin artmasını sağlayabilmektedir. Hipnoz, görselleştirme ve zihinde artlandırma, görsel, işitsel veya dokunsal uyaranlara yoğunlaşma teknikleri sık kullanılan odaklanma yöntemleridir. Ancak uygulama esnasında doğum alanında en çok rol üstlenen ebelerin gebeleri tekniğin uygulanması açısından yönlendirmesi gerekebilir. Hiç eğitim almamış bir ebe ya da gebenin yanlış odaklanma tekniklerini kullanması doğumda yarardan çok zarara yol açabilir. Bu nedenle ebelerin odaklanma yöntemleri konusunda bilgi ve farkındalıklarının artırılması kaçınılmazdır. Sorunun çözümüne ilk olarak meslek hayatına daha başlamamış olan öğrenci ebeler ile başlanmalıdır. Bu bağlamda ebelik müfredatında doğumda odaklanma yöntemleri ders içeriklerine eklenebilir. İkinci olarak ebelerin odaklanma konusundaki bilgi eksikliklerinin giderilmesi açısından hizmet içi eğitimlerin sık sık düzenlenmesi ile yanlış tekniklerin uygulanmasının önüne geçilebilir. Ayrıca doğuma olumlu etkilerini belirlemeye yönelik kanıt düzeyi yüksek çalışmaların yapılması odaklanma yöntemlerinin kullanımının yaygınlığını artırabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Arslan, A., & Temiz, G. (2019). Ebelik öğrencilerinin doğum ağrısının yönetiminde kullanılan nonfarmakolojik yöntemlere ilişkin bilgi, tutum ve davranışları. *Perinatoloji Dergisi*, 27(2), 77–88.
- Atış, F. Y., & Rathfisch, G. (2018). The effect of hypnobirthing training given in the antenatal period on birth pain and fear. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 33, 77–84. [CrossRef]
- AWHONN (Association of Women's Health, Obstetric and Neonatal Nurses) (2011). Nursing support of laboring women. *Journal of Obstetric, Gynecologic and Neonatal Nursing*, 40(5), 665–666. [CrossRef]
- Başgöl, Ş., & Koç, E. (2020). Non-pharmacological Techniques in labor pain management. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1–5.
- Belly Beautiful. Prenatal education and lactation support. *Focal Point During Labor*. <https://pppircsc.wordpress.com/2010/03/25/focal-point-during-labor/>. Access date: 03.01.2021.
- Blossom, P. (2019). Visualization techniques for labor, according to experts. *Romper life*. <https://www.romper.com/p/visualization-techniques-for-labor-according-to-experts-18544926>.

- Boryri, T., Navidian, A., & Marghzari, N. (2019). Comparison of the effect of muscle relaxation and guided imagery on happiness and fear of childbirth in primiparous women admitted to health care centers. *International Journal of Women's Health and Reproduction Sciences*, 7(4), 490–495. [CrossRef]
- Catsaros, S., & Wendland, J. (2020). Hypnosis-based interventions during pregnancy and childbirth and their impact on women's childbirth experience: A systematic review. *Midwifery*, 84, 102666. [CrossRef]
- Cevik, S. A., & Karaduman, S. (2020). The effect of sacral massage on labor pain and anxiety: A randomized controlled trial. *Japan Journal of Nursing Science*, 17, 1–9.
- Duncan, J. (2011). The effect of colour and design in labour and delivery: A scientific approach. *Optics and Laser Technology*, 43(2), 420–424. [CrossRef]
- Esencan, T. Y., Karabulut, Ö., Yıldırım, A. D., Abbasoğlu, D. E., Külek, H., Şimşek, Ç., ve ark. (2018). Doğuma hazırlık eğitimi alan Gebelerin doğum şekli, İlk Emzirme zamanı ve ten Tene temas Tercihleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 26(1), 31–43.
- Field, T. (2010). Pregnancy and labor massage. *Expert Review of Obstetrics and Gynecology*, 5(2), 177–181. [CrossRef]
- Finlayson, K., Downe, S., Hinder, S., Carr, H., Spiby, H., & Whorwell, P. (2015). Un-expected consequences: Women's experiences of a self-hypnosis intervention to help with pain relief during labour. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 15(15), 229. [CrossRef]
- Furtado, A. R. P. L., Machado, P. M. G., & Carneiro, M. N. F. (2019). Guided Imagery Technique on managing maternal anxiety during pregnancy: Integrative review. *Enfermeria Global*, 53, 634–645.
- Gayeski, M. E., Brüggemann, O. M., Monticelli, M., & Dos Santos, E. K. (2015). Application of nonpharmacologic methods to relieve pain during labor: The point of view of primiparous women. *Pain Management Nursing*, 16(3), 273–284. [CrossRef]
- Gedde-Dahl, M., & Fors, E. A. (2012). Impact of self-administered relaxation and guided imagery techniques during final trimester and birth. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 18(1), 60–65. [CrossRef]
- Gün, M., & Şahinoğlu, S. (2011). Folkloric medicine understands of "Fatma Ana Eli" (Anastatika Hierochuntica), traditional plant used by Tahtakuşlar village. *Lokman Hekim Journal*, 1(3), 18–21.
- Hu, J., Brettle, A., Jiang, Z. Y., & Zeng, Y. C. (2017). A systematic review and meta-analysis of the effect of massage therapy in pain relief during labor. *Journal of Nursing*, 6(4), 1–14. [CrossRef]
- İşbir, G. G., & Okumuş, H. (2011). Doğum Ağrısı ile Baş Etmede Güvenli Yaklaşım: Hipnozla Doğum. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 8(2), 7–10.
- Jallo, N., Ruiz, R. J., Elswick, R. K., & French, E. (2014). Guided imagery for stress and symptom management in pregnant African American women. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 2014, 840923. [CrossRef]
- Kabalcıoğlu, F., & Kurçer, M. A. (2008). A qualitative study: Traditional midwives and their traditional delivery methods in Şanlıurfa. *Türkiye Klinikleri Journal of Gynecology and Obstetrics*, 18(6), 377–382.
- Karabulutlu, Ö. (2014). Doğum ağrısı Kontrolünde Kullanılan nonfarmakolojik Yöntemler. *Caucasian Journal Science*, 1(1), 43–50.
- Karaçam, Z., & Akyüz, E. Ö. (2011). Doğum Eyleminde verilen Destekleyici Bakım ve Ebe / Hemşirenin rolü. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 19(1), 45–53.
- Koçak, M. Y., Göçen, N. N., & Akın, B. (2022). The effect of listening to the recitation of the surah al-Inshirah on labor pain, anxiety and comfort in Muslim women: A randomized controlled study. *Journal of Religion and Health*, 61(4), 2945–2959. [CrossRef]
- Kömürçü, N., & Ergin, A. (2008). *Doğum ağrısı ve Yönetimi* (1st ed) (pp. 57–144). Bedray Yayıncılık.
- Landolt, A. S., & Milling, L. S. (2011). The efficacy of hypnosis as an intervention for labor and delivery pain: A comprehensive methodological review. *Clinical Psychology Review*, 31(6), 1022–1031. [CrossRef]
- Madden, K., Middleton, P., Cyna, A. M., Matthewson, M., & Jones, L. (2016). Hypnosis for pain management during labour and childbirth. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 2016(5), CD009356. [CrossRef]

- Major, L. (2008). *Paintings in hospitals help patients: Give us art for health's Sake* (p. 23). The Daily Telegraph.
- McIntyre, P. E., Schug, S. A., Scott, D. A., Visser, E. J., & Walker, S. M. (Eds.) (2010). *Acute pain management: Scientific evidence* (3rd ed). ANZCA & FPM.
- Patel, M. P. (2014). A study to assess the effectiveness of progressive muscle relaxation therapy on stress among staff nurses working in selected hospitals at Vadodara City. *IOSR Journal of Nursing and Health Science*, 3(3), 34–59. [\[CrossRef\]](#)
- Ranjbaran, M., Khorsandi, M., Matourypour, P., & Shamsi, M. (2017). Effect of massage therapy on labor pain reduction in primiparous women: A systematic review and meta-analysis of randomized controlled clinical trials in Iran. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 22(4), 257–261. [\[CrossRef\]](#)
- Schaub, B., & Burt, M. (2013). Imagery. In B. Dossey & L. Keegan (Eds.). *Holistic nursing* (pp. 363–396). Jones and Bartlett Publishers.
- Semple, A., & Newburn, M. (2011). *Research overview: Self-hypnosis for labour and birth. Perspective - NCT's journal on preparing parents for birth and early parenthood*. 2, 16–20.
- Sezer, N. Y., & Koç, G. (2020). Doğum salonunda çalışan ebe ve Hemşirelerin doğum ağrısının yönetiminde kullanılan nonfarmakolojik Yöntemleri bilme ve kullanma Durumları. *Türkiye Klinikleri Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 432–438.
- Shourab, N. J., Zagami, S. E., Golmakhani, N., Mazlom, S. R., Nahvi, A., Pabarja, F., Talebi, M., & Rizi, S. M. (2016). Virtual reality and anxiety in primiparous women during episiotomy repair. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 21(5), 521–526. [\[CrossRef\]](#)
- Smith, C. A., Levett, K. M., Collins, C. T., Armour, M., Dahlen, H. G., & Suganuma, M. (2018). Relaxation techniques for pain management in labour. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 3(3), CD009514. [\[CrossRef\]](#)
- Streibert, L. A., Reinhard, J., Yuan, J., Schiermeier, S., & Louwen, F. (2015). Clinical study: Change in outlook towards birth after a midwife led antenatal education programme versus hypnorefexogenous self-hypnosis training for childbirth. *Geburtshilfe und Frauenheilkunde*, 75(11), 1161–1166. [\[CrossRef\]](#)
- Türkmen, H., Çetinkaya, S., Kiliç, H., Apay, E., Karamüftüoğlu, D., Yörük, S., & Özkırım, E. (2021). Effect of focusing on Maryam's flower during the first stage of the labor on the labor pain, labor duration, and levels of comfort and satisfaction. *Clinical Nursing Research*, 30(6), 780–789. [\[CrossRef\]](#)
- Türkmen, H., & Oran, N. T. (2021). Massage and heat application on labor pain and comfort: A quasi-randomized controlled experimental study. *EXPLORE*, 17(5), 438–445. [\[CrossRef\]](#)
- Whitburn, L. Y., Jones, L. E., Davey, M. A., & Small, R. (2014). Women's experiences of labour pain and the role of the mind: An exploratory study. *Midwifery*, 30(9), 1029–1035. [\[CrossRef\]](#)
- World Health Organization. (2018). *WHO recommendations: Intrapartum care for a positive childbirth experience*. Geneva licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. ISBN 978-92-4-155021-5.
- Yurtsev, E. (2017). *Doğuma özel stereogram Kartlarının doğum ağrısı Algısına etkisi* [Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yurtsev, E., & Şahin, N. H. (2021). Doğum ağrısının yönetiminde dikkati Dağıtma ve Odaklanma: Stereogramlar. *Journal of Education and Research in Nursing*, 18(2), 196–201.
- Yusof, J., Mahdy, Z. A., & Noor, R. M. (2016). Use of complementary and alternative medicine in pregnancy and its impact on obstetric outcome. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 25, 155–163. [\[CrossRef\]](#)

Extended Abstract

One of the non-pharmacological methods used to reduce the perception of pain during labor is focused attention. Focused attention is one of the mental stimulation methods that provide mental relaxation and distract attention from pain by focusing on a certain object or an image that pregnant women envision in labor pain. It is generally thought that any object that the pregnant woman looks at during contractions can be used as a focal point. However, not only objects in the delivery room, but also imagination and thinking can be used as focal points. Focusing can be achieved through hypnosis, visualization, and concentration on visual, auditory, or tactile stimuli. The mechanism of action of the focusing method can be explained by the gate control and endorphin theory. These methods prevent the transmission of painful stimuli to the central nervous system. In addition, the endorphins secreted from the brain because of focusing block the passage of the pain stimulus, so the stimulus cannot reach the level of consciousness. Thus, the perception of pain at labor decreases, the duration of labor is shortened, self-efficacy, sense of control and courage are increased, and negative emotions such as fear, anxiety and stress are prevented. As a result of all these, positive birth experience, comfort and satisfaction are provided. Studies have reported that pregnant women who use the focusing method during the labor process have a positive birth experience. However, the possible negative consequences of the focusing method should not be forgotten. Because choosing the wrong focal points can cause more harm than good. It is important for midwives to provide their pregnant women with repetitive trainings and practices on hypnosis, visualization, concentration techniques for visual, auditory, or tactile stimuli, especially during the antenatal period. It is a must for midwives to enable pregnant women to discover the power that exists within themselves for the use of focusing methods. In addition, midwives should give suggestions to pregnant women in terms of choosing the right focal points and focusing. However, midwives should be aware of the advantages and disadvantages of the focusing method used. It is thought that midwives do not use the focusing method actively because they do not have sufficient knowledge and experience on the subject. For this reason, this review has been prepared as a guide for health professionals and pregnant women on the focusing methods that can and should not be used in childbirth.

Obstetride Ayurveda

Ayurveda in Obstetrics

Leman YILMAZ¹
Sevil GÜNAYDIN²
Hüsnüye DİNÇ KAYA²

¹İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye
²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

Öz

Ayurveda, geleneksel tıp uygulamalarından biri olup, en eski şifa bilimlerinden biridir. Yaşamın bütünlüğünü savunarak kendi yaşamımızda sürdürebileceğimiz bilinçli bir evrenin bilgeliğini verir. Böylece kişinin kendi bünyesine göre bilinç oluşturmaya, yaşam tarzı değişiklikleri yapması, bu dengeyi sağlama ve sürdürmesi konusunda rehberlik eder. Ayurveda, gebe kalmanın, gebelik sürecinin ve doğumun birçok farklı boyutu olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle optimal düzeyde bir gebelik için gebelikte risk oluşturacak faktörleri önceden tespit ederek iyileştirici tedbirlerin alınmasını önermektedir. Ayrıca doğum öncesi kapsamlı bir bakımla; beslenme, egzersiz, gebelikte yapılması sakıncalı uygulamalar ve meditasyona ilişkin bilgiler verirken gebelikte değişebilen ruh sağlığı için de terapötik prosedürler uygulamaktadır. Ayurveda doğuma hazırlıklı olma ve güvenli bir doğum ortamı oluşturmayı hedeflemektedir. Doğum sonu komplikasyonları önleme, sindirim, bağıışıklığı sağlama ve kadının kaybettiği eski gücü tekrardan kazandırmaya çalışmaktadır. Böylece ayurveda; gebelik, doğum ve doğum sonrası süreçte yüksek kalitede bakım vererek anneler ve bebekler için ortaya çıkabilecek sorunları önlenmede önemli rol üstlenmektedir. Bu derlemenin amacı; ayurvedanın obstetride kullanımına ilişkin bilgi sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Ayurveda, ebelik, obstetri, geleneksel tıp

ABSTRACT

Ayurveda is one of the traditional medicine practices and one of the oldest healing sciences. Defending the life integrity, it gives wisdom of a conscious universe that we can maintain in our lives. Thus, it guides people to create consciousness according to their structures, to make changes in their life styles, and to balance and maintain it. Ayurveda states that there are great numbers of different phases of becoming pregnant, process of pregnancy, and birth. Therefore, it suggests that some curative precautions should be taken detecting the factors which can pose risks in pregnancy. With a comprehensive antenatal care, it gives information about nutrition, exercise, meditation, and some objectionable practices in pregnancy. It also carries out some therapeutic procedures for mental health which is changeable in pregnancy. Ayurveda aims a safe birth environment and being ready for the moment of birth. It tries to help women to regain their strength. It tries to provide immunity and digestion and also prevent the complications that may develop after birth. Thus, ayurveda plays an important role in preventing problems that may arise for mothers and babies by providing high-quality care during pregnancy, birth, and postpartum period. The purpose of this review is to provide information on the use of ayurveda in obstetrics.

Keywords: Ayurveda, midwifery, obstetrics, traditional medicine

Giriş

Ayurveda, geleneksel tıp uygulamalarından biri olup, Ayurveda Tıbbı olarak da bilinen en eski şifa bilimlerinden biridir (Frawley & Ranade, 2001; Lan, 2016). Binlerce yıl önce Hindistan'da ortaya çıkan Ayurveda, "Tüm Şifanın Anası" olarak bilinir (Lan, 2016). Kökeni en eski Hint -Avrupa dillerinden olan Sanskritçe'de ayur (yaşam) ve veda (bilim veya bilgi) kelimelerinin birleşiminden oluşmaktadır (NIH, 2013). Ayurveda doğumdan ölüme, bedenden ölümsüz ruha kadar doğamızın tüm yönlerini ifade edip, olduğumuz veya olmak istediğimiz her şey arasında süreklilik ve uyum sağlar. Kendi yaşamımızda sürdürebileceğimiz bilinçli bir evrenin bilgeliğini verir. Yaşamın bütünlüğünü savunur. Bilinçli bir yaşam için yararlı ya da zararlı olan diyet, ilaçlar ve davranışları açıklar (Frawley & Ranade, 2001).

Ayurveda'nın doğuşu hakkında farklı teoriler bulunmaktadır. Buna göre; ayurvedanın kökeni Hint Tanrısı Brahma'dır. Brahma'dan, Daksha Prajapati'ye ve ondan da Tanrı Indra'ya aktarılmıştır. Indra'dan ayurveda hakkında ilk bilgileri edinen kişi Bharadvaja'dır. Bharadvaja, ayurvedayı bir grup bilgeye öğretmiş,

Geliş Tarihi/Received: 25.10.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 08.04.2022

Yayınlanma Tarihi/Publication Date:
20.03.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Hüsnüye DİNÇ KAYA
E-mail: husnyedinc@hotmail.com

Cite this article as: Yılmaz, L., Günaydin, S., & Dinç Kaya, H. (2023). Obstetride ayurveda. *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(1), 63-69.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

onlar da öğrencilerine öğreterek yayılmasını sağlamışlardır. Böylece ayurveda yüzyıllar boyunca sözlü gelenekle yaşamış, daha sonra yazılı litaretürde yer almış ve günümüze kadar aktarılmıştır (Lan, 2016). 19. yüzyılın sonunda ayurvedanın batı tıbbi tarafından farkına varılması ayurvedaya farklı bir boyut kazandırmıştır (Guy, 2007). Ayurveda ile ilgili yazılmış İngilizce, Sanskritçe ve yerel dillerdeki birçok kitapta atıflar yapılması ayurvedanın yükselişe geçmesini sağlamıştır (Panikkar, 2002). Günümüzde ise Hindistan'da okullarda ayurveda ile ilgili eğitimler verilmekte ve internet üzerinden sertifikasyon çalışmaları yürütülmektedir (Podar Ayurved Medical College, 2021).

Herkesin benzersiz bir parmak izi ve kendine özgü bir enerjisi olduğu gibi bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal özelliklerinin de bir dengesi vardır. Ancak hem iç hem de birçok dış faktör bu dengeyi etkilemekte ve denge durumunda değişikliğe neden olmaktadır. Mevsim değişiklikleri, fiziksel travma, iş ve aile ilişkilerindeki hareketlilikler fiziksel ve duygusal streslere neden olarak dengeyi etkilemektedir. Denge doğal düzendir, dengesizlik düzensizliktir. Ayurveda felsefesine göre sağlık düzendir; hastalık ise vücuttaki düzensizliktir. Ayurveda, kişinin kendi bünyesine göre bilinç oluşturmaya, yaşam tarzı değişiklikleri yapması, bu dengeyi sağlaması ve sürdürmesi konusunda rehberlik etmektedir. Düzensizliğin doğasını ve yapısını anlayarak, düzeni yeniden kurmayı hedeflemektedir (NIH, 2013). Bu doğrultuda düzensizliğin giderilmesi için kişiye özgü bir tedavi planı oluşturulmaktadır (Ayurvedik Yaşama Giriş, 2021; Parasuraman ve ark., 2014). Ayurveda diyet, şifalı otlar, baharatlar, mineraller, egzersiz, meditasyon, yoga, zihinsel temizlik, sesler ve kokularla dengeyi yeniden oluşturmaktadır. Ayurveda tıbbında hastalıklar erken dönemde teşhis edilerek yaşam tarzı değişiklikleri ile büyük ölçüde önlenmektedir (Ayurvedik Yaşama Giriş, 2021).

Ayurveda ile ilgilenen bilim insanları, sağlıklı değerlendirmek için çeşitli tekniklerle dengesizliğin kaynağını, hastalığın temel belirti ve semptomlarını dikkatlice değerlendirir. Tanılama yaparken; kişiyi doğrudan sorgulama, gözlem ve fiziksel muayeneden faydalanır. Nabız alma, fiziksel muayene formunun doldurulması, vücut yapısının değerlendirilmesi ve ses tonunun dinlenmesi ile değerlendirme yaparak, hastanın çeşitli tedavilere uygunluğuna karar verir (NIH, 2013). Tamamlayıcı bir şifa sistemi olan ayurveda; dahiliye, baş ve boyun rahatsızlıkları, pediyatrik hastalıklar, doğum ve jinekoloji, psikoloji, cerrahi tedavi, zehirlenme, gençleştirme/ye nilenmede kullanılmaktadır (Parasuraman ve ark., 2014). Bu derlemenin amacı; ayurvedanın obstetride kullanımına ilişkin bilgi sağlamaktır.

Prekonsepsiyonel Dönemde Ayurvedanın Kullanımı

Ayurveda, gebe kalmanın, gebelik sürecinin ve doğumun birçok farklı boyutu olduğunu ifade etmektedir (Kumar, 2019). Bu nedenle optimal düzeyde bir gebelik için gebelikte risk oluşturacak faktörleri önceden tespit ederek iyileştirici tedbirlerin alınmasını önermektedir (Nanal & Borgave, 2008). Aynı zamanda günümüzün önemli sorunlarından biri olan konjenital malfarmasyonların önlenmesinde ve sağlığın desteklenmesinde çeşitli önerilerde bulunmaktadır. Ayurvedik ilkelere göre, ebeveynlerin gebeliğe uygun şekilde hazırlanması, sağlıklı bir bebek için ön koşuldur. Bir bireyin genetik mutasyonu pozitif yönde, pozitif düşünceler hem fiziksel hem de ruhsal olarak onu güçlü kılacaktır. Bununla birlikte, genetik mutasyon negatif yönde, bireyin fiziksel ve ruhsal açıdan zayıf olacağını ifade etmektedir ve epigenetik aktarımlar üzerinde durmaktadır (Kumar, 2019).

Ayurveda da prekonsepsiyonel dönem, çiftçilik sürecine benzetilmekte ve karşılaştırılmaktadır. Bir mahsülün verimliliği, toprağın kalitesine, tohumuna, ekimin uygun zamanlamasına ve suyu (besleyici bir madde) almasına bağlı ise, bir bebeğin sağlığı da ebeveynlerin sağlığına bağlıdır. Bir gebeliğin sağlıklı bir şekilde tamamlanması dört temel faktöre dayandırılır (Mrudula, 2019). Bunlar; sperm/yumurta (tohum), uterus (toprak), beslenme (su) ve gebe kalma zamanıdır (ekim zamanlaması) (Baldha, 2019).

Ayurveda öğretilerine göre sağlıklı bir gebelik için bebek sahibi olmak isteyen çiftte arındırma prosedürleri uygulanır (Singh, 2008). Birinci aşama arındırma uygulamasında (ilk üç ay); iyi pişirilmiş gıdaların tüketildiği sindirimi kolay olan bir diyet uygulanır, karaciğer ve bağırsak toksinleri için detoxlar yapılır, vücut yapısına uygun ayurvedik yağlarla masaj ve hafif düzeyde yoga yaşama dahil edilir. İkinci aşama arındırma uygulamasında yenilenme ve gençleşmeye yönelik çalışmalar yapılır (2 ay); optimum doğurganlık için gençleştirici beslenmeye, dokuları inşa etmeye yarayan takviye ayurvedik formülasyonlarla bağışıklık sisteminin güçlendirilmesi sağlanır (Hadapad ve ark., 2020).

Gebelik öncesi dönemde ayurvedik formülasyonlarla azospermi tedavisi yapılmaktadır (Manwatkar ve ark., 2020). Beslenme, yoga ve ayurvedik formülasyonlarla ise menstrüasyon döngüsü düzenlenerek infertilite giderilmektedir (Sharma & Sharma, 2017). Ayrıca strese bağlı erkek infertilitesinde hint ginsengi (*wit-hania somnifera*) kullanıldığında stres düzeyinin azaldığı, antioksidan özelliği ile meni kalitesinin iyileştiği belirlenmiştir (Mahdi ve ark., 2011).

Gebelik Döneminde Ayurvedanın Kullanımı

Ayurveda alimlerine göre gebelik; kadın hayatında çok özel bir dönemdir. Bu nedenle ayurveda doğum öncesi kapsamlı bir bakımla; beslenme, egzersiz, gebelikte yapılması sakıncalı uygulamalar ve meditasyona ilişkin bilgiler verirken aynı zamanda gebelikte değişebilen ruh sağlığı için de terapötik prosedürler uygulamaktadır (Bajpai, 2008; Girija, 2005).

Ayurveda'ya göre doğum öncesi bakımın temel amaçları (Pawar & Sameer Gholap, 2020):

- Kişinin ayurveda ile koordinasyonunu sağlamak,
- Risk değerlendirmesi yaparak herhangi bir komplikasyon olmaksızın normal doğumu gerçekleştirmek,
- Trimesterlere göre beslenme düzeni oluşturarak anne ve fetüsün doğru beslenmesini sağlamak,
- Vücudun dengesini korumak,
- Fetüsün bilinen/bilinmeyen tehlikelerden korumak,
- Fetüsün sağlıklı büyüme ve gelişmesine katkı sağlamaktır.

1. trimesterde doğum öncesi bakım

Doğum öncesi dönemde verilen psişik bakım ilk trimesterde görülen fizyolojik semptomların giderilmesine ve fetüsün uygun olgunlaşmasına yardımcı olur. Gebe kadındaki birçok fiziksel ve psikolojik anormalliğin temel nedeni vücut dengesinin bozulmasıdır. Destekleyici tedavilerle vücut dengesi sağlanarak semptomlar giderilmeye çalışılır (Jayalekshmi, 2021).

Gebeliğin birinci trimesterinde sıvı, hafif, sindirimi kolay, protein, vitamin ve mineral yönünden zengin besinler tüketilmelidir. Düzenli olarak süt ve yağ preparatlarının kullanımının önemli olduğu, 3 ayın sonunda kakule ve tarçın kullanılabileceği ifade edilmektedir. Bu dönemde keskin, sıcak yiyeceklerin tüketilmesinin

abortusa; kurutulmuş, bayatlamış ve çürümüş yiyeceklerin anne ve fetüsün yetersiz beslenmesine neden olabileceği bildirilmektedir (Hadapad ve ark., 2020).

Düzenli olarak susam yağı, hindistan cevizi yağı ile masaj, her gün kısa bir süre dahi olsa hafif düzeyde yoga önerilmektedir. Sağlıklı bir uyku rutini, lavanta, yasemin, gül gibi uçucu yağlarla ılık banyo önerilmektedir (Rakhshani ve ark., 2015).

Birinci trimesterde kullanılan ilaçlar organogenezi etkileyerek teratojeniteye yol açabilmektedir. Bu nedenle embriyonik dönemde gebeye hiçbir ilaç verilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Sadece folik asit takviyesi gerekli olduğu ifade edilmektedir (Pawar & Sameer Gholap, 2020).

2. trimesterde doğum öncesi bakım

İkinci trimesterle birlikte vücutta ki düzensizlik ortadan kaybolur, sindirim sistemi rahatlar ve yeterli beslenme sağlanabilir (Dwivedi, 1995). Bu dönemde fetal büyüme ve gelişme nedeniyle protein ihtiyacı daha fazladır. Bu ihtiyacı karşılamak için et, ve baklagiller tercih edilmelidir. Artan kalsiyum ihtiyacını karşılamak için ballı yoğurt, soya sütü, yumurta, süt kullanılması gerektiği ifade edilmektedir. Taze sebze (soya fasulyesi, ıspanak, kabak, lahana, salatalık, soğan, taze kuşkonmaz), hurma, kayısı, mango, taze meyve suyu ve hindistan cevizi suyu önerilmektedir (Nanal, 2008).

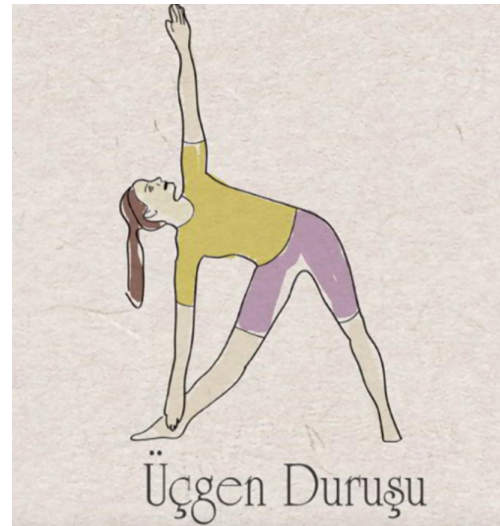
3. trimesterde doğum öncesi bakım

Son trimester beslenmesinde protein, vitamin ve mineraller bakımından zengin bir diyet ile fetüsün kas dokusu ve kan oluşumuna yardımcı olunur. Ballı süt ve yağ preparatları, et çorbaları ve pirinç lapasını içermektedir (Pawar & Sameer Gholap, 2020). 7. aydan itibaren Brihati adı verilen streoid etkili bitkinin kullanılması fetal akciğerlerin olgunlaşmasına yardımcı olunur (Hadimani & Mallikarjun, 2018). 8. aydan sonra ise vajinal kanalı patojenik bakterilerden arındırıp kanalı doğuma hazır hale getirmek amacıyla antienflamatuar etkili yoni pichu adı verilen ayurvedik yağ içerikli vajinal tampon uygulanmaktadır. Son trimesterde yaşanan yoğun konstipasyonu azaltmak, anal fissür oluşumunu engellemek, pelvik kaslarını güçlendirmek amacıyla su bazlı tıbbi özütlere, yağ içerikli bitkisel diyet gıda takviyeleri, ılık süt, kemik iliği çorbası, lavmanlar önerilmektedir (Singh & Dwivedi, 2016).

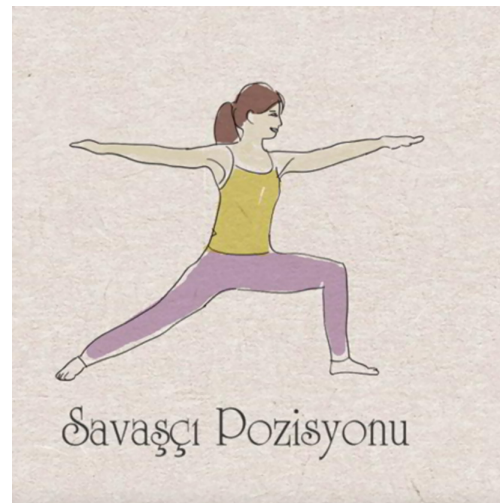
Meditasyon

Müzik veya meditasyon terapisi fetal aktiviteyi uyarır. Zihinsel ve fiziksel rahatlama sağlar. Bebek, rahimde duyduğu müzikal sesi belirgin bir şekilde tanımaktadır. Rahimde fetüs tarafından duyulan belirli mantralar (genellikle Sanskritçe olan dini hece veya şiirler), daha sonraki öğrenme, davranış ve dil gelişimi için güçlü bir temel sağlamaktadır. Mantraların ritmik tonu ile vücutta melodik bir etki yaratması nöro-dilbilimsel etki olarak tanımlanmaktadır (Pawar & Sameer Gholap, 2020).

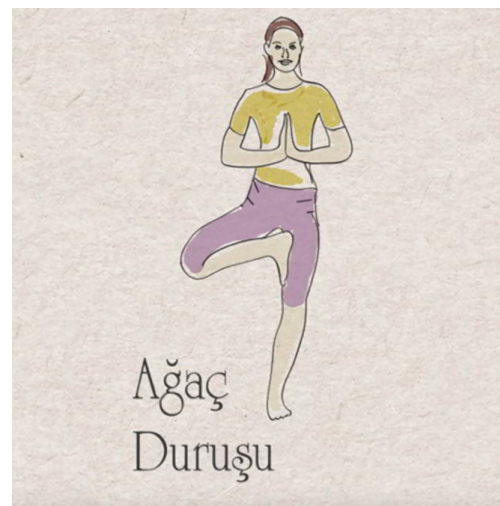
Ayurveda gebeler için vücudu doğuma hazırlamak, özellikle pelvik alanda genişleme sağlayarak doğum sürecini hızlandırmak için nefesin rahatlama, ödemi engelleme gibi birçok faydası olan duruşları önermektedir. Üçgen duruşu pelvik taban kaslarını güçlendirmekte ve omurganın esnekliğini artırmaktadır (Şekil 1). Savaşçı duruşu kasık bölgesini gerip ve sırt ağrısını hafifletmektedir (Şekil 2). Ağaç duruşu konsantrasyonu artırmaya yardımcı olmaktadır (Şekil 3). (Bilgi Erdemdir, 2022; Nanal & Borgave, 2008).

Şekil 1.
Üçgen Duruşu

Şekil 2.
Savaşçı Duruşu

Şekil 3.
Ağaç Duruşu

Fetüs Gelişimine Zararlı olan Maddeler ve Aktiviteler

Ayurvedaya göre fetüsün gelişimine zararlı olan maddeler ve aktiviteler;

- İlaçlar, zorlayıcı egzersiz, fazla sıklıkla koitus (Udai, 2019),
- Aşırı zayıflama, uzun süre aç kalma, gündüz uyuma, at binme (Vivek ve ark., 2019),
- Uyuşturucu kullanımı, travmaya neden olan yaşam tarzı, hazımsızlık, güneşte veya aşırı sıcakta uzun süre kalma, öfke, üzüntü, keder, korku (Ballal & Mamatha, 2019),
- Fazla ağırlık taşıma, ağır yorganla örtünme, heyecan, aşırı koşma, kırmızı giysi giyme, sırtüstü yatma (Rajebhosale & Pallavi, 2019),
- Eksik aya bakma, güneş veya ay tutulması, sıkı giysiler giyilmesidir (Manani, 2015).

Doğum Eyleminde Ayurvedanın Kullanımı

Ayurveda öncelikle doğuma hazırlıklı olma ve güvenli bir doğum ortamı oluşturmayı hedeflemektedir. Bu nedenle doğum için mahremiyet kurallarına uygun fiziki ortam, gerekli ilaç ve ekipmanlar sağlanmalıdır. Doğumun gerçekleşeceği alan temiz ve düzenli olmalı, hazır halde bekletilmelidir. Hatta gebelik boyunca yapılan eğitimler ve kontrollerde bu alan kullanılmalıdır (Bajpai, 2008; Hadapad ve ark., 2020).

Bilge kadın (ebe), gebelik süresince gebenin rahat, huzur ve mutluluğunu sağlayarak gebeyi ruhsal ve zihinsel olarak doğuma hazırlamakla sorumludur. Hekimin doğuma katılımının sağlanması veya doğumun cerrahi müdahale ile gerçekleşmesinin, sadece ciddi komplikasyonlar varlığında gerekli olduğu ifade edilmektedir (Bajpai, 2008).

Hastane ortamında anneler sırtüstü pozisyonda doğum yaparken, ayurveda felsefesinin kullanıldığı geleneksel doğumlarda ise ev ortamında ve ebe desteği ile gerçekleşmektedir. Doğumlarda daha çok yere çömelleme veya tabureye oturma gibi pozisyonlar tercih edilmektedir (Hadapad ve ark., 2020). Doğum sürecinde gebe sıvı alması için teşvik edilip, güçlü kasılmaları kolaylaştırmak için sıcak bitkisel çaylar, hafif ılık süt içmesi sağlanmakta ve ayurvedik yağlarla karın, uyluk bölgesi ve sırtta masaj uygulanmaktadır. Ayrıca sıcak banyo, içinde şifalı otlar olan sıcak oturma banyosu perineyi rahatlatıp doğumu kolaylaştırmak için uygulanan yöntemler arasında görülmektedir. Doğum sırasında farklı pozisyonlar kullanılması, kontraksiyon aralarında dinlenme ve hareket arasında denge kurulması gerektiği vurgulanmaktadır. Gebeler eylem süresince ebeler tarafından cesaretlendirilip desteklenmektedir (Perke, 2020).

Bebeğin doğumundan sonra göbek kordonu kesilip plasentanın doğumu beklenmektedir. Ayurveda felsefesine göre; doğumdan sonra kadının gergin ve endişeli olması plasentanın doğumunu geciktirebilmektedir (Bajpai, 2008). Bu nedenle ayurveda metinlerinde plasentanın atılmasına yardımcı olacağı bildirilen çeşitli yöntemler belirtilmektedir. Bu yöntemler; karın masajı, bitkisel preparatların doğum kanalına uygulanması, doğum kanalına ayurvedik yağa batırılmış pamuklu tampon yerleştirme, bitkilerin kaynatılmasıyla oluşan ayurvedik karışımların rektuma uygulanması olarak belirtilmektedir. Eğer bu yöntemler ile başarı elde edilemezse elle halas yöntemi uygulanmaktadır (Perke, 2020).

Modern tıbbın aksine, ayurveda felsefesine göre bebek, doğduktan sonra arındırıcı özelliklere sahip bitkisel ılık suyla yıkanmaktadır. Bebeğin üzerine bitkisel su dökülerek ritüel yerine getirilmektedir. Bu suyun, bebeği yorgunluktan arındırdığına inanılmaktadır.

Aynı şekilde kanıta dayalı tıp ile çelişmesine rağmen beyin ve duyu organlarını beslemek ve güçlendirmek amacıyla bebeğin ağzına bir damla yağ, bal veya anne sütü verilmesi tavsiye edilmektedir. Ayurveda, maneviyatı yüksek ortama doğumun gerçekleşmesine büyük önem vermektedir. Bebeğin konuşmaması da sevgi ve ilgi gösterildiğinde kendini mutlu hissedebildiği, bakım ve ilgi göz ardı edildiğinde ise stres belirtilerini gösterebildiği düşünülmektedir. Bu yüzden bebek doğar doğmaz rahat bir ortam sağlanması, ona bakıldığıнын ve sevildiğinin hissettirilmesi tavsiye edilmektedir. Ardından bebeğin kulaklarına ilk olarak kutsal mantralar (ilahi sözler) söylenmektedir (Nanal & Borgave). Anne ve baba kutsal bir banyo yapmakta ve dini bir tören düzenlenmektedir. Bu törende uzun, sağlıklı ve enerji dolu bir yaşam dileği tutulmaktadır (Ramaratnam, 2019).

Doğum Sonu Dönemde Ayurvedanın Kullanımı

Ayurveda'da doğumda kaybedilen gücü yeniden kazanmak için, doğumdan sonra kırk beş gün boyunca hem anne hem de yenidoğana odaklanılır (Bajpai, 2008). Doğum sonrası dönemde, annenin hareket sisteminde bozulma olabildiği ve öncelikle bu bozulmanın düzeltilmesi gerektiği belirtilmektedir (Wartha & Khot, 2017). Bu nedenle, ayurveda, hareket dengesini düzeltmeyi hedefleyen prosedürleriyle doğum sonu komplikasyonları önleme, sindirim, bağışıklığı sağlama ve kadının kaybettiği eski gücü tekrardan kazandırma üzerine odaklanmaktadır (Wartha & Khot, 2017).

Ayurvedaya göre Doğum Sonu Beslenme

Gebelik döneminde olduğu gibi doğum sonu dönemde de hafif, gaz giderici, besleyici ve sıvı diyetin devam etmesi ve kademeli olarak sıvıdan yarı katı ve katı gıdalara geçiş yapılması önerilmektedir. 30 günlük bir sürenin ardından kademeli olarak rutin diyete dönmesi sağlanmaktadır. Diyet rejimi, kadın vücudunun sindirim işlevlerini korumanın yanı sıra vücudun iyileşmesine zaman tanıyarak, normal yaşam döngüsüne geçişi kolaylaştırmakta ve sindirim sistemi ile ilgili morbiditeleri azaltmaktadır (Bajpai, 2008). Doğum sonu ilk beş gün anneye; sindirimi kolaylaştıran bitkisel ayurvedik ürünlerle yapılmış pirinç lapası tüketmesi önerilmektedir. Doğumdan sonraki 5 ile 10 gün arasında; pirinç, horse gram adı verilen mercimek türü, çorba (koyun eti ile yapılmış), arpa, meyve, kabak, havuç, salatalık gibi sebzeler ve ılık/sıcak su gibi içecekler tüketmesi tavsiye edilmektedir. Doğum sonu 11–30 gün arasında ise; pirinç, yağ, şeker kamışı ve hurma ağacı özsuyundan yapılmış pekmez, haşhaşı puding, tahıllı gevrek, antibakteriyel, antifungal özelliği olan kimyon, antioksidan ve sindirim düzenleyici olan çemen otu, hint kuşkonmazından yapılan tatlılar yer almaktadır (Bajpai, 2008).

Diyetin yanı sıra, bir kadına dinlenmesi ve aşırı efor sarf edeceği hareketlerden kaçınması tavsiye edilmektedir. Kadının vücuduna mevsime göre hazırlanmış hindistan cevizi yağı (yaz), hardal yağı (kış) ve susam yağı (dört mevsim) ile masajı yapılması önerilmektedir. Karın kaslarını desteklemek için karın çevresine bir bez bağlanması ve yörede bulunan çeşitli bitkilerle perineye buhar uygulaması yapılması uygulamalar arasında yer almaktadır. Ayurveda'da kullanılan şifalı bitkilerin kaynatılması ve tüketilmesi ile postpartum ağrı şiddetinin azaldığı ifade edilmektedir. Uygun beslenme düzenine yoga da eklenerek vücudun gücünü ve canlılığını yeniden kazanması sağlanmaktadır. Aile doğum sonu süreçte, destekleyici bakımlarda aktif olarak yer alıp herhangi bir komplikasyon durumunda hekime başvurması konusunda eğitilmektedir (Ramaratnam, 2019).

Emzirmeyi desteklemek için, kadına anne sütünün artmasını destekleyen yiyecekleri öğünlere dahil etmesi önerilmektedir. Süt, et, tahıllar, şeker, lor, saf yağ ve bol sıvıdan oluşan tatlı, tuzlu bir diyet anne sütünün artmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca karabiber, şeker kamışı, sarımsak, soğan, balkabağı, hindistan cevizi, patates gibi bitkilerden yapılan bitkisel karışımlar anne sütünü arttırmada yararlıdır. Bunun yanında kadının zihinsel-duygusal iyilik halini sürdürmesi ve yeterince dinlenmesi önerilmektedir (Perke, 2020).

Bebek Bakımı

Bebek bakımında bebeğin genel durumu ve hava sıcaklığı göz önünde bulundurularak, ılık su banyosu önerilmektedir. Kordonun temiz ve kuru tutulması özellikle vurgulanmaktadır. Bebeğe özel olarak hazırlanmış ayurvedik yağlar ile vücut masajının ardından mevsime göre otlar ile kaynatılmış su ile bir banyo yapılması önerilmektedir. Bebeğin preterm veya düşük doğum ağırlıklı olması durumunda rutin banyo önerilmemektedir (Bajpai, 2008).

Ayurveda metinleri kolostrumun atılmasına ilişkin özel olarak bahsetmemesine rağmen bazı metinlerde, anne sütünün ilk birkaç damlasının yenidoğanın sindirimi için ağır olduğunu belirtip atılması gerektiğini öne sürmektedir. Memenin tıkanmış kanallarında bulunan anne sütünü yenidoğan vücudunun tolere edemediği ifade edilmektedir. Bu görüş modern tıp bilgisi ile çelişmektedir. Ayurvedik görüşe göre yenidoğanın kolostrumu sindirebilme yeteneğine ilişkin çalışmaların artırılması gerekmektedir (Perke, 2020).

Sonuç ve Öneriler

Ayurveda, hastalıkların önlenmesinde ve oluşan rahatsızlıklarla mücadelede etkili olan mucizevi bir araçtır. Kapsamlı doğası ile "hastalık bakımı" yerine "sağlık bakımı" fikrinin olması gerektiğini ifade edip, hastalıkların ortaya çıkışına dair araştırmaları destekleyerek hastalıkları önlemeye vurgu yapmaktadır. Ayurveda kişinin vücut dengesinde uyumu sağlamaya odaklanıp, bedenin kendi kendine bakma yeteneğine inanmaktadır.

Ayurveda; gebelik, doğum ve doğum sonrası süreçte yüksek kaliteli bakım ile anneler ve bebekler için ortaya çıkabilecek sorunların önlenmesine katkı sağlamaktadır. Yoga, ruhsal arınma ritüelleri, diyet değişiklikleri, gebelik ve doğumun çeşitli aşamalarında bitkilerden oluşan bütünsel bakım tavsiyeleri ile sorunsuz bir doğumun yanı sıra hem kadının hem de bebeğin genel sağlığını, beslenmesini ve iyiliğini sürdürmeyi amaçlamaktadır.

"Kadın sağlıklıysa çocuk da sağlıklı olacaktır" fikri ayurvedanın temel odağını oluşturmaktadır. Bu felsefesiyle kadının gebelik ve doğum süreçlerinin merkezinde kalması için destek sistemleri sağlamaktadır. Doğumu yapan ebe değil, kadındır düşüncesini benimseyip doğum sırasında ebelerin yardımına vurgu yaparak, doktorun komplikasyon durumunda destekleyici rolü olduğunun altını çizmektedir.

Ayurveda, doğum öncesi bakımı modern bilimle entegre şekilde planlamaktadır. Çeşitli araştırmalarla etkililiği araştırılan ayurveda tıbbının kanıtlanması için daha büyük örneklem gruplarıyla yürütülmüş çalışmalara ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir. Ayurveda hekimlerinin önerisi olmadan uygunsuz şekilde kullanılan bazı formülasyonların toksik etki yaratma potansiyeli olduğunun da altı çizilmektedir. Gelişmiş ülkelerde tamamlayıcı tıp olarak görülen ayurveda bilimi, allopatik tedavi ile entegre çalışmaların yapılması, hastalıkların önlenmesi ve iyileştirilmesi hususunda önemli gelişmeleri beraberinde getirebileceği ifade edilmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – L.Y., S.G., H.D.K.; Tasarım – H.D.K.; Denetleme – L.Y., S.G., H.D.K.; Kaynak – L.Y.; Analiz ve/veya Yorum – L.Y., S.G., H.D.K.; Literatür Taraması – L.Y.; Yazıyı Yazan – L.Y., S.G.; Eleştirel İnceleme – H.D.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – L.Y., S.G., H.D.K.; Design – H.D.K.; Supervision – L.Y., S.G., H.D.K.; Funding – L.Y.; Analysis and/or Interpretation – L.Y., S.G., H.D.K.; Literature Review – L.Y.; Writing – L.Y., S.G.; Critical Review – H.D.K.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declare that this study had received no financial support.

Kaynaklar

- Ayurvedik Yaşama Giriş. (2021). *Ayurveda nedir?* <https://www.yukselencag.com/Ayurvedik-Yasam/Ayurveda-Nedir> (Erişim tarihi: 08.08.2021).
- Bajpai, S. (2008). Role of ayurveda in promoting maternal and child health. *Ancient Science of Life*, 28(1), 16–20.
- Baldha, R. (2019). *The spiritual dimension of pregnancy and childbirth: Lessons from Indian tradition*. Sri Aurobindo Foundation for Indian Culture, Sri Aurobindo Society.
- Ballal, V., & Mamatha, K. V. (2019). Garbhopaghatakarā Bhava: A critical review. *Pharma Innovation Journal*, 8(1), 118–121.
- Bilgi Erdemdir. (2022). *Beş yoga hareketi ile bedeninizi ve ruhunuzu rahatlatın*. <https://www.bilgierdemdir.com/2016/10/5-yoga-hareketi-ile-bedeninizi-ve.html> (Erişim tarihi: 05.04.2022).
- Dwivedi, M. (1995). Ayurvedic concept of food in pregnancy. *Ancient Science of Life*, 14(4), 245–247.
- Frawley, D., & Ranade, S. (2001). *Ayurveda nature's medicine*. (1st ed.). Lotus Press.
- Girija, P. L. T. (2005). Needless cruelty on women's bodies-campaign against violent childbirth procedures. *Manushi*, 150, 24–25.
- Guy, N. A. (2007). *Attewell, refiguring Unani Tibb: Plural healing in late colonial India*. *New Perspectives in South Asian History*, No. 17. Orient Longman.
- Hadapad, B. S., Nayak, A. V., Mabry, G., & Kamatah, R. (2020). Pregnancy and ayurveda. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29(9), 1921–1928.
- Hadimani, R., & Mallikarjun, S. (2018). Concept of Garbhini Paricharya: A scientific review. *International Ayurvedic Medical Journal*, 6(6), 1277–1282.
- Jayalekshmi, R., Rajaraman, M., & Chippy, P. R. (2021). A critical review of Garbhini Paricharya in first trimester of pregnancy. *International Research Journal of Pharmacy and Medical Sciences*, 4(2), 49–51.
- Kumar, G. (2019). *Understanding concepts of Shadbhavas-with special reference to Suprjanana*. Sri Aurobindo Foundation for Indian Culture, Sri Aurobindo Society.
- Lan, V. (2016). *Ayurveda a brief introduction and guide*. The Ayurvedic Institute. https://www.ayurveda.com/pdf/intro_ayurveda.pdf (Erişim tarihi: 10.08.2021).
- Mahdi, A. A., Shukla, K. K., Ahmad, M. K., Rajender, S., Shankhwar, S. N., Singh, V., & Dalela, D. (2011). *Withania somnifera* improves semen quality in stress-related male fertility. *Evid Based Complement Alternat Med*, 2011:576962. [CrossRef]
- Manani, Y. L., Suhas, C., Hetal, B. & Krutika, J. (2015). Antenatal care: Routine care for pregnant women—a scientific approach through ayurveda. *An International Journal of Pharmaceutical Sciences*, 6(4), 99–107.
- Manwatkar, M. N., Suryavanshi, S. V., & Kulkarni, P. V. (2020). Effect of ayurvedic therapy in Azoospermia: A case study. *Journal of Ayurvedic and Herbal Medicine*, 6(3), 114–121. [CrossRef]

- Mrudula, K. S. (2019). *Importance of Rajaswala Paricharya in Supraja Janma*. Sri Aurobindo Foundation for Indian Culture, Sri Aurobindo Society.
- Nanal, V. R. (2008). Food in pregnancy an ayurvedic overview. *Ancient Science of Life*, 28(1), 30–32.
- Nanal, V. V., & Borgave, V. S. (2008). Maternal health, Supraja (eugenics) and ayurveda. *Ancient Science of Life*, 28(1), 44–48.
- National Institutes of Health (NIH). (2013). *Ayurvedic medicine: an introduction*. <https://www.stetson.edu/law/academics/advocacy/pretrial/media/NPTC%202%20Exhibit%20G.pdf> (Erişim tarihi: 08.08.2021).
- Panikkar, K. N. (2002). *Culture, ideology, hegemony: Intellectuals and social consciousness in colonial India*. Anthem Press.
- Parasuraman, S., Thing, G. S., & Dhanaraj, S. A. (2014). Polyherbal formulation: Concept of Ayurveda. *Pharmacognosy Reviews*, 8(16), 73–80. [\[CrossRef\]](#)
- Pawar, D. P., & Sameer Gholap, S. (2020). Anti-natal care in Ayurveda with special reference to Garbhini Paricharya. *Ayurlog: National Journal of Research in Ayurved Science*, 8(1), 1–13.
- Perke, B. M. (2020). Implementation of mch programme through Ayurveda [Review]. *European Journal of Pharmaceutical and Medical Research*, 7(8), 362–365.
- Podar Ayurved Medical College. (2021). *Courses for Indian students*. http://www.ayurvedinstitute.com/indian_courses.asp (Erişim tarihi: 10.08.2021).
- Rajebhosale, S. B., & Pallavi, P. (2019). Regimen for the pregnant woman. *Aayushi International Interdisciplinary Research Journal*, 6(3), 85–88.
- Rakhshani, A., Nagarathna, R., Sharma, A., Singh, A., & Nagendra, H. R. (2015). A holistic antenatal model based on yoga, ayurveda, and vedic guidelines. *Health Care for Women International*, 36(3), 256–275. [\[CrossRef\]](#)
- Ramaratnam, S. (2019). *Significance of the Post-Natal Ceremonies According to the Grhya Texts*. Prenatal Education: Ancient Indian Perspectives Seminar 2019, St. Martin Street, Puducherry, 77–88.
- Sharma, R., & Sharma, R. S. (2017). Role of virechana & ayurvedic herbal preparations in infertility - A case report. *Journal of Ayurvedic and Herbal Medicine*, 3(2), 53–56. [\[CrossRef\]](#)
- Singh, A. (2008). Refraining maternal health role of ayurveda in public health care. *Ancient Science of Life*, 28(1), 5–15.
- Singh, S., & Dwivedi, M. (2016). Basti in Ayurveda during pregnancy. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research*, 3(1), 43–46.
- Udai, M., & Paricharya–Dietics, G. (2019). *Regimen and psychological care in pregnancy—insights from ayurveda*. Sri Aurobindo Foundation for Indian Culture, Sri Aurobindo Society.
- Vivek, K. P., Madhuri, P., Pradip, K., & Asokan, V. (2019). Review article on Garbhini Paricharya (antenatal care) in ayurveda. *World Journal of Pharmaceutical Research*, 8(8), 1212–1223.
- Wartha, U. R., Khot, B. M., & Paricharya, S. (2017). Sutika Paricharya - An ayurvedic approach to postnatal care. *World Journal of Pharmaceutical Research*, 6(7), 1698–1712. [\[CrossRef\]](#)

Extended Abstract

Ayurveda is one of the traditional medical practices and is one of the oldest healing sciences, comprised of the terms ayur (life) and veda (science or knowledge). It defends the integrity of life and explains the diet, drugs, and behaviors which are beneficial or harmful for a conscious life. Ayurveda survived through the oral tradition for centuries. Then, it was included in the written literature and transferred to the present day. Nowadays, training is given on Ayurveda in schools in India, and certification studies are conducted on the internet. Scientists dealing with Ayurveda decide on the patient's suitability for various treatments by carefully assessing the source of the imbalance, and the main signs and symptoms of the disease, through diverse techniques to evaluate health.

Ayurveda asserts that conception, pregnancy process, and childbirth have many different dimensions. Therefore, it recommends taking healing precautions by prespecifying the factors that will pose a risk in pregnancy for an optimal pregnancy. According to Ayurveda teachings, psychic care given in the prenatal period helps with alleviating the physiological symptoms observed in the first trimester and with the healthy maturation of the fetus. In the first trimester of pregnancy, liquid, light, easily digestible, protein-, vitamin-, and mineral-rich foods should be consumed. It is stated that it is important to use milk and oil preparations regularly and that cardamom and cinnamon can be used at the end of 3 months. It has been reported that consuming sharp, hot foods during this period may cause abortion, and dried, stale, and rotten food may cause malnutrition of the mother and fetus. In the second trimester, the irregularity in the body disappears, the digestive system settles down, and sufficient nutrition can be achieved. Nutritional recommendations are given to meet the increased protein requirement owing to fetal growth and development. Concerning the nutrition of the last trimester, the muscle tissue and blood formation of the fetus is ensured with a diet rich in protein, vitamins, and minerals. Moreover, herbal dietary food supplements are used to eliminate the physiological disorders that appear in the last trimester.

Ayurveda aims to create a safe birth environment. Therefore, a physical environment observing the rules of privacy should be prepared for birth, and necessary medicine and equipment should be supplied for birth. While mothers give birth in the supine position in a hospital environment, births in which Ayurveda philosophy is used take place in the home environment and with the support of health professionals. In births, positions such as squatting on the floor or sitting on a stool are preferred. During the labor, enormous significance is given to the child's birth in an extremely spiritual environment in addition to massage applications such as liquid supplementation to the woman. After the birth of the baby, there are applications such as abdominal massage, application of herbal preparations and pastes to the birth canal, placing cotton pads soaked in ayurvedic oil on the side of birth, boiling herbs and applying ayurvedic mixtures to the rectum for the delivery of the placenta.

In the postpartum period, the focus is set on both the mother and the neonate for postpartum 45 days to help with regaining the strength lost at birth. An effort is made to prevent postpartum complications, regulate the woman's digestion, ensure her immunity, and help her regain the former strength she has lost. It is tried to prevent postpartum complications, regulate digestion, provide immunity, and regain the old power lost by the woman.

After the birth, the carminative liquid and nutritious diet recommended in pregnancy continues, and the transition from liquid to semi-solid and solid foods is made gradually up to 10 days after birth. After a period of 30 days, a gradual return to the routine diet is provided. The diet regimen, besides preserving the digestive functions of the female body, allows time for the body to heal, facilitating the transition to the normal life cycle and reducing morbidity related to the digestive system. Along with the diet, a woman is advised to rest and refrain from movements that would involve excessive exertion.

The ayurvedic approach, which also makes recommendations for breastfeeding and infant care, recommends that the woman maintain her mental-emotional well-being and get enough rest in the postpartum period.

As a result Ayurveda contributes to preventing problems likely to arise for mothers and infants with high-quality care during pregnancy, labor, and postpartum periods. Furthermore, it aims to maintain the general health, nutrition, and well-being of both the woman and the infant, in addition to a childbirth free of problems with holistic care recommendations, including herbs at various stages of pregnancy and labor.

The idea that "if the woman is healthy, the child will be healthy" is the main focus of Ayurveda. With this philosophy, it creates support systems for women to stay at the center of pregnancy and birth processes. Emphasizing the idea that it is the woman who gives birth, not the clinician, and emphasizing the help of midwives during birth, she underlines the supportive role of the doctor in case of complications.

Ayurveda plans prenatal care in an integrated manner with modern science. It is stated that studies with larger sample groups are needed to prove the effectiveness of ayurvedic medicine, the effectiveness of which has been investigated by various studies. It also draws attention to the potential for toxic effects of some formulations used inappropriately without the advice of Ayurvedic physicians. It is stated that the science of ayurveda, which is seen as a complementary medicine in developed countries, can bring along important developments in the field of integrated studies with allopathic treatment, prevention, and improvement of diseases.

Göçmenlere ve Sığınmacılara HIV Enfeksiyonunu Önlemeye Yönelik Yapılan Müdahaleler: Sistematiik Derleme

Interventions to Prevent HIV Infection with Migrants and Refugees: A Systematic Review

Mihriban ULUCAN¹
Mahide DEMİRELÖZ
AKYÜZ²
Esin ÇEBER TURFAN²

¹Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Tunceli, Türkiye

²Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye

ÖZ

Bu sistematiik derlemenin amacı göçmenlere ve sığınmacılara HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik yapılan müdahalelerin sistematiik bir şekilde incelenmesidir. Literatür taraması "PubMed, Scopus, Science Direct ve Google Scholar" veri tabanlarında, "migrant, refugees, reproductive health, HIV, AIDS ve randomized control trial" anahtar kelimeleri kullanılarak yapılmıştır. Bu sistematiik derlemeye sırasıyla ABD (2), Tacikistan (1), Çin (1) ve İngiltere (1) olmak üzere toplam 5 çalışma dahil edilmiştir. 4 çalışmanın randomize kontrollü olduğu, 1 çalışmanın ise yarı deneysel çalışma olduğu belirlenmiştir. Bu sistematiik derlemenin sonucuna göre göçmen ve sığınmacılara HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik yapılan müdahalelerin HIV ve diğer CYBE hakkında bilgi, HIV testi yaptıırma oranı, kontraseptif yöntemler hakkında bilgi, kondom kullanma oranlarını arttırdığı saptanmıştır. Bu nedenle göçmenlerde HIV enfeksiyonunun farkındalığını arttırmak, HIV hakkında bilgi düzeylerini yükseltmek, HIV testi yaptıırma oranlarını yükseltmek için yapılacak müdahaleler önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, HIV, üreme sağlığı, sığınmacı

ABSTRACT

The purpose of this systematic review is to systematically examine the interventions for immigrants and asylum seekers to prevent human immunodeficiency virus infection. The literature search was conducted using the keywords "migrant, refugees, reproductive health, HIV, AIDS, and randomized control trial" in the databases of "PubMed, Scopus, Science Direct, and Google Scholar." A total of five studies were included in this systematic review, respectively, from the USA (two), Tajikistan (one), China (one), and England (one). It was determined that four studies were randomized controlled and one study was a quasi-experimental study. According to the result of this systematic review, it has been determined that the interventions to prevent human immunodeficiency virus infection to immigrants and asylum seekers increase the rate of information about human immunodeficiency virus and other sexually transmitted infections and human immunodeficiency virus testing, information about contraceptive methods, and condom use. For this reason, interventions to increase awareness of human immunodeficiency virus infection among immigrants, to increase their knowledge about human immunodeficiency virus, and to increase the rate of human immunodeficiency virus testing are important.

Keywords: HIV, migrant, refugee, reproductive health

Giriş

Göç, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından "ekonomik, toplumsal ya da siyasi sebepler ile kişiler ile toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Göç eden kişiler göçmen, mülteci ve sığınmacı olarak isimlendirilmektedir. Etnik grubu, siyasi görüşü ve dini gibi nedenlerden dolayı eziyet görmekten korkan ve ülkesinden ayrılan kişiler mülteci olarak, yasal yollarla mülteci olmak için başvurmuş, başvuru sonucunu bekleyen kişiler ise sığınmacı olarak tanımlanmaktadır (Kara & Nazik, 2018; Kaypak & Bimay, 2016; Kurtuldu & Şahin, 2018).

Geliş Tarihi/Received: 30.01.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 26.10.2022

Yayınlanma Tarihi/Publication Date:

18.02.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Mihriban ULUCAN

E-mail: mihriban.ulucan@hotmail.com

Cite this article as: Ulucan, M., Demirelöz Akyüz, M., & Çeber Turfan, E. (2023). Interventions to prevent HIV infection with migrants and refugees: A systematic review *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(1), 70-77.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Ayrıca, son birkaç yıldır insani sorunlar nedeniyle yaşanan yoğun uluslararası göç, sağlık sistemleri için sosyal ve ekonomik etkileri olan önemli bir sorun teşkil etmiştir (Cabieses ve ark., 2018; Rebollo-Ponietsky ve ark., 2019). İnsan immün yetmezlik virüsü (HIV) özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde yaygın olan küresel bir sağlık sorunu olmakla birlikte, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA); afet, savaş, yoksulluk gibi insanların buldukları ülkelere göç etmesine neden olan durumlarda insan immün yetmezlik virüsü (HIV) ve diğer cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların (CYBE) hızla yayılabildiğini bildirmiştir (Rebollo-Ponietsky ve ark., 2019; UNFPA, 2018; Xhani ve ark., 2015).

Göçmenlerin ve sığınmacıların kalabalık kamp ortamlarında yaşaması, mental sorunlar, gıda, temiz su ve sağlık hizmetlerine erişim engellerinin bulunması bu gruplarda bulaşıcı hastalıkların görülmesine neden olabilmektedir. Bunlara ek olarak mülteci ve sığınmacıların cinsel taciz ve istismara maruz kalmaları, ihtiyaçlarını giderebilmek için seks yapmaya zorlanmaları ve seks işçiliği yapmak zorunda kalmaları HIV dahil olmak üzere CYBE karşı savunmasız kalmalarına neden olmakta ve bu durum göçmen ve sığınmacıların cinsel sağlık ve üreme sağlığını tehdit etmektedir (Kurtuldu & Şahin 2018; Liu ve ark., 2016). Ülkemizde 2021 yılı içerisinde; 2021 HIV (+) kişi ve 53 AIDS vakası olmak üzere toplam 2074 vaka doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirilmiştir. Bildirimi yapılan vakaların % 84,08'i erkek, %15,91'i ise kadındır. Vakaların %17,79'u yabancı uyruklu kişiler oluşturmaktadır. (SB 2021). Göçmenlerin sağlık sigortalarının olmaması, dil problemleri, düşük toplumsal statüleri, sağlık personeli yetersizliği, sağlık sisteminin işleyişini bilmeme ve gelir düzeylerinin düşük olması gibi nedenlerden dolayı sağlık gereksinimlerini karşılamakta zorlanmaktadır (Filiz & Yıldırım, 2019; Karakaya ve ark., 2017; Kurtuldu & Şahin, 2018).

Görülmektedir ki göçmen ve sığınmacı gruplar HIV dahil olmak üzere CYBE karşı savunmasız gruplardır. HIV ve diğer CYBE bu gruplarda sıklıkla görülmesi nedeniyle bu enfeksiyon hastalıklarını önleme stratejileri önem kazanmaktadır. Bu nedenle sağlık hizmeti sağlayan profesyonellerinin bu grupların ihtiyaçlarını giderecek ve destekleyecek bilgi ve araçları edinmelerini sağlamalıdır (Redden ve ark., 2021). Literatürde göçmen ve sığınmacıların üreme sağlığını geliştirmek amacıyla HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik sınırlı çalışma vardır. Yukarıda ki kanıtlar ışığında bu sistematik derlemenin amacı göçmen ve sığınmacılara HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik yapılan müdahaleleri tespit etmek ve bu müdahalelerin etkinliğinin kanıtlarını değerlendirmektir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu araştırma sistematik derleme türündedir. Araştırmanın raporlanmasında PRISMA bildiri kullanılmıştır (Karaçam, 2013).

Tarama Stratejisi

Çalışma için Kasım- Aralık 2021 tarihleri arasında PubMed, Scopus, Science Direct ve Google Scholar veri tabanları taranmıştır. Taramada kullanılacak anahtar kelimeler Türkiye Bilim Terimleri (TBT) ve Medical Subject Health (MeSH) kullanılarak belirlenmiştir. TBT' de anahtar kelimelerin taranması örneği Şekil 1' de verilmiştir.

Taramada Türkçe olarak "göçmen," "sığınmacı," "üreme sağlığı," "HIV," "AIDS" ve "randomize kontrollü çalışma" İngilizce olarak "migrant," "refugee," "reproductive health," "HIV," "AIDS" ve "randomized control trial" anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Literatür taraması sırasında Boolean bağlaçları olan ve/ya da kullanılarak literatür taraması derinleştirilmiştir. Örnek tarama; PubMed

arama

göçmenler

TBT

- geçiciler ve göçmenler
  - göçmenler
- iç ve dış göçmenler
  - dış göçmenler
  - göçmenler

MESH

- Transients and Migrants
  - Migrants
- Emigrants and Immigrants
  - Immigrants
  - Emigrants

Şekil 1.

Anahtar Kelimelerin TBT' de Taranması.

üzerinden ("migrant" OR refugee") AND ("reproductive health" OR "HIV" OR "AIDS") AND "randomised control trial" şeklinde idi.

Araştırmaların Seçim Kriterleri ve Seçimi

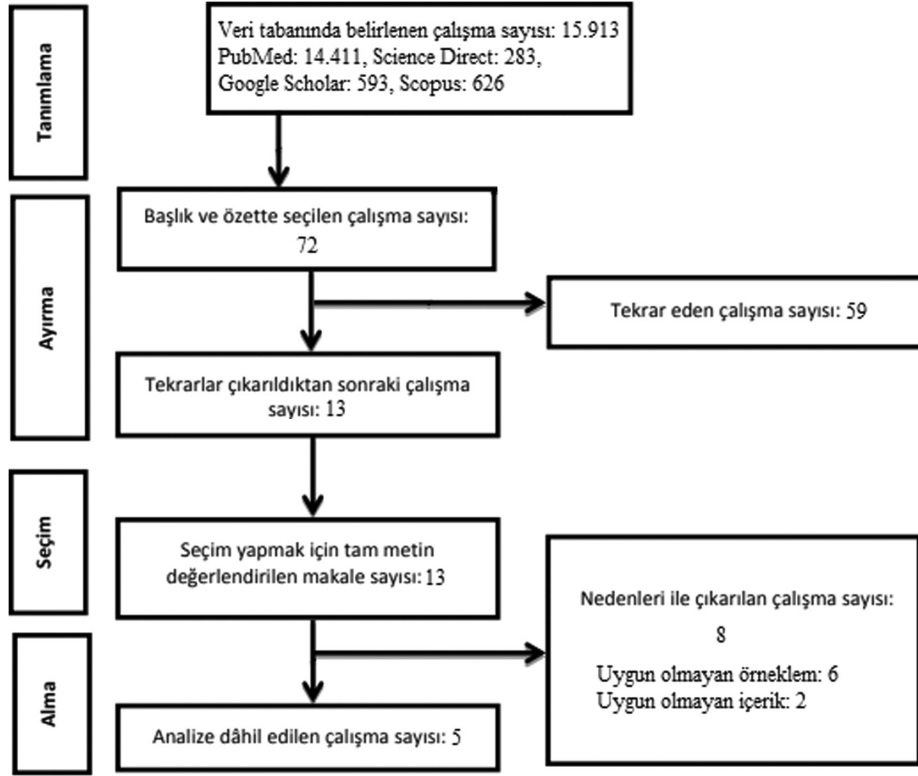
Araştırmaya dahil edilecek çalışmaların belirlenmesinde PICOS metodu kullanılmıştır.

1. **P** (Population)/Çalışma grubu: Göçmenler/Sığınmacılar,
2. **I** (Interventions)/Müdahale: HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik uygulanan müdahaleler (eğitim, kısa mesaj ile bilgilendirilme vb.)
3. **C** (Comparators)/Karşılaştırma grubu: HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik girişim uygulanmayan gruplar,
4. **O** (Outcome)/Sonuçlar: HIV enfeksiyonunu önleme
5. **S** (Study desings)/Çalışma tasarımı: randomize kontrollü ve yarı deneysel araştırmalar

Araştırmaya güncel literatürü değerlendirebilmek amacıyla 2011–2021 yılları arasında yayınlanan ve kanıt düzeyi yüksek olan randomize kontrollü çalışmalar ile yarı deneysel çalışmalar dahil edilmiştir. Çalışma seçim sürecinde şu basamaklar takip edilmiştir; 1) Öncelikle makalelerin başlıkları, 2) daha sonra özetleri, 3) ve son olarak tam metinleri değerlendirilmiştir. Çalışmalar yazarları, yayın yılı, yayın ülkesi, araştırmalarına dahil edilen katılımcıların özellikleri, katılımcı sayısı, müdahale ve kontrol grupları ve sonuçlar şeklinde değerlendirilmiştir. Seçilen çalışmalar tablo haline getirilmiştir. Çalışma seçimi ve seçilen çalışmaları dışlama işlemi ilk araştırmacı (MU) tarafından yapılmış, taranan makalelerin önce özetlerin ve daha sonra tam metinlerin değerlendirilmesi için araştırmacı (MDÖ; EÇT) tarafından gerçekleştirilmiştir. Tam metine erişimi olmayan, yayın dili İngilizce veya Türkçe olmayan, randomize kontrollü çalışma ya da yarı deneysel çalışmalar dışında bir yöntem kullanan çalışmalar araştırmadan dışlanmıştır. Bu sistematik derleme için sadece göçmenlere ve sığınmacılara HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik bir müdahale uygulayan çalışmalar dahil edilmiştir. Taramalardan elde edilen makalelerden tekrar eden makaleler çıkarıldıktan sonra başlık, özet ve tam metin sırası ile makaleler incelenmiştir. Başlık ve özete göre yapılan seçimden sonra 13 makale tam metine göre kalite değerlendirilmesine alınmıştır. Sistematik derlemede takip edilen seçim süreci Şekil 2' de gösterilmektedir.

Çalışmaların Metodolojik Kalitesinin Değerlendirilmesi

Çalışmada randomize kontrollü araştırmaların kalitesini değerlendirmek için "The Joanna Briggs Institute Critical Appraisal tools for use in JBI Systematic Reviews Checklist for Randomized Controlled Trials" ve yarı deneysel araştırmaların kalitesini değerlendirmek için "The Joanna Briggs Institute Critical Appraisal tools for use in JBI Systematic Reviews Checklist for Quasi-Experimental Studies" kullanılmıştır (Tufanaru ve ark., 2017a,b). Buna göre randomize kontrollü araştırmaların kalite

Şekil 2.
Çalışmanın PRISMA akış şeması.

değerlendirmesi 13 maddeli ve yarı deneysel çalışmalar 9 maddeli kontrol listeleri ile yapılmıştır. Kontrol listelerinde her madde evet, hayır, belirsiz ve uygulanamaz olarak değerlendirilmektedir. Kalite puanı hesaplaması ilk ve ikinci yazar tarafından yapılmış ve her makale için kalite puanlarının ortalaması alınarak yazılmıştır (Tablo 1).

Verilerin Çekilmesi ve Uygulanması

Araştırma verilerini elde etmek için araştırmacılar tarafından geliştirilen veri çekme aracı kullanılmıştır.

Bu veri çekme aracı ile sistematik derlemeye alınan çalışmaların yazar ve yayın yılı, çalışma deseni, veri toplama aracı, araştırmanın yapıldığı ülke, örneklem büyüklüğü, çalışma grubunun özelliği, uygulanan müdahaleler, girişimlerin etkisi ve çalışmaların kalite puanları hakkındaki verilerin toplanması sağlanmıştır. Çalışmalar bu özelliklerine tablo olarak sunulmuştur (Tablo 1).

İstatistiksel Çözümleme

Uygulanan yöntem, araştırma deseni ve müdahale sürelerindeki değişiklikler nedeniyle meta-analiz yapılamamış, elde edilen veriler tablo olarak sunulmuştur (Tablo 1).

Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışma sistematik derleme türünde olduğundan etik kurul onayı alınmamıştır.

Bulgular

Sistematik derleme kapsamına alınmış çalışmaların örneklem grubunu 5 araştırma makalesi oluşturmuştur. İncelenen araştırma makalelerinin ikisi yalnızca erkek göçmenleri, ikisi hem erkek hem kadın göçmenleri ve biri de yalnızca kadın göçmenleri incelemiştir. Örneklem grubuna dahil edilen çalışmalar en az 60, en fazla 641 katılımcı üzerinde gerçekleştirilmiştir. İncelenen

araştırmaların tümünde araştırmacılar tarafından hazırlanan ve HIV/AIDS ile ilgili bilgiler ve cinsel ilişki öyküsünü içeren anket formu kullanılmıştır (Bahromov & Weine, 2011; Evans ve ark., 2019; Li ve ark., 2014; Rhodes ve ark., 2011; Wingood ve ark., 2011). Yalnızca bir çalışmada bu anket formuna ek olarak Hispanikler için kültürleşme ölçeği kısa formu ve AIDS ile ilgili algılanan stigma ölçeği kullanılmıştır (Rhodes ve ark., 2011).

İncelenen çalışmaların birinde müdahale tasarımı ve yapısını belirlemek Sağlık İnanç Modeli (HBM) kullanılmış ve göçmenlere kısa mesaj ile bilgilendirme yapılmıştır (Evans ve ark., 2019). Kısa mesajlar 12 hafta boyunca haftada iki kere gönderilmiştir. Göçmenlerin kendilerini damgalanmış hissetmelerini önlemek için gönderilen mesajların biri HIV ile ilgili olurken diğeri genel sağlık durumları (diyet, egzersiz vb.) ile ilgili olmuştur. Yapılan müdahaleye "Health4U" ismi verilmiştir. Ön testten sonra katılımcıların %62'sinin HIV testini hiç yaptırmadıkları Health4U müdahalesinden sonra %10'unun HIV testi yaptırdığı saptanmıştır. Health4U müdahalesinin ile katılımcıların HIV testine güvenlerinin, HIV testi yaptırmaya niyetlerinin ve HIV ile ilgili bilgilerinin arttığı saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların Health4U müdahalesinden sonra %35,4'ü fiziksel aktivitelerinde arttığını, %29,8'i daha sağlıklı beslendiklerini ve %27,2'si streslerini daha iyi yönetebildiklerini belirtmiştir (Evans ve ark., 2019).

Sistematik derlemeye dahil edilen çalışmaların dördünde göçmenlere birkaç oturum süren eğitim müdahalesi düzenlenmiştir. Bu dört çalışmanın ikisinde farklı paydaşlar ile birlikte geliştirilen eğitim modülleri hazırlanmıştır (Bahromov & Weine, 2011; Wingood ve ark., 2011). Çalışmaların birinde kullanılan TRAIN kılavuzu Tacik-ABD işbirlikçi ekip, Moskova'daki Tacik göçmenler ve diaspora topluluğu liderlerinden destek alınarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır (Bahromov & Weine, 2011). TRAIN, müdahalesi; HIV

Tablo 1.
Sistemantik Derlemeye Dahil Edilen Çalışmaların Özellikleri

Yazarlar ve yayın yılı	Çalışma deseni	Veri toplama aracı	Ülke	Çalışmanın amacı	Örneklem büyüklüğü	Çalışma grubunun özelliği	Uygulanan müdahaleler	Girişimlerin etkisi	Kalite puanı
Rhodes ve ark. 2011	Randomize kontrollü çalışma	Hispanikler için kültürleşme ölçeği kısa formu, AIDS ile ilgili algılanan stigma ölçeği, Araştırmacılar tarafından literatürden faydalanarak hazırlanan HIV bulaşma ve önleme bilgisi, HIV ve CYBE enfeksiyonlara dair davranışları değerlendiren soruları içeren anket formu	ABD	HIV önleme müdahalesine randomize edilen katılımcıların, bir kanser eğitimi karşılaştırma müdahalesine randomize edilen akranlarına kıyasla kondom kullanımını ve HIV testini artırıp artırmadığını test etmek.	142 Katılımcı= HIV müdahale grubu: 72 Kanser eğitimi grubu: 70	Daha önce HIV önleme müdahalesine katılmayan, 18 yaşından büyük, kendini erkek olarak tanımayan göçmen Latinler.	HIV müdahale grubu: 4 oturumda gerçekleştirilen, video izleme, rol-play, grup tartışması, beceri geliştirme, uygulama ve geri bildirim içeren HIV bulaşma ve önlemeye yönelik eğitim müdahalesi Kanser eğitim grubu: 2 oturumda gerçekleştirilen erkeklerle yönelik kanserleri önleme hakkında eğitim müdahalesi	HIV müdahale grubunun Kanser eğitim grubuna göre son 12 ay içerisinde HIV testi yaptırma oranı daha yüksek bulundu. HIV müdahale grubundaki erkeklerin son 3 ay içerisinde kondom kullanım oranı kanser eğitim grubuna göre yüksek bulundu.	Evet: 11/13 Hayır: 2/13
Li ve ark. 2014	Randomize kontrollü çalışma	Araştırmacılar tarafından literatürden faydalanarak hazırlanan; kondom bilgisi ve kondom kullanımı sıklığı, HIV/AIDS bilgisini değerlendirmeye yönelik anket formu	Çin	Genç göçmenler arasında sosyal bilşel teoriye dayalı bir HIV davranışsal önleme programının kültürel adaptasyonunun etkinliğini değerlendirmek.	641 genç göçmen (376 erkek ve 265 kadın) = Müdahale grubu: 349 Kontrol grubu: 292	17 ile 30 yaşları arasında cinsel açıdan aktif göçmenler	Müdahale grubu: Her oturum 3 saat süren 4 oturumluk Koruma Motivasyon Teorisine (PMT) dayandırılan ve yönelik eğitim müdahalesi. Oturumlar HIV/CYBH önlenmesinde cinsiyete ilgili belirli sorunları ele almak erkek ve kadın katılımcılara farklı oturumlar düzenlenmiş Kontrol grubu: Girişim yok	Müdahale grubunda kondom kullanım bilgisi, HIV bilgisi, gündelik ve düzenli partnerlerle kondom kullanma niyeti, ayrıca gündelik ve normal partnerlerle kondom kullanımı ve uygun kondom kullanımı kontrol grubundan yüksek bulundu.	Evet: 12/13 Hayır: 1/13
Bahromov ve Weine, 2011	Randomize kontrollü çalışma	Araştırmacılar tarafından literatürden faydalanarak hazırlanan, cinsel öykü, HIV/AIDS bilgisi, kondom kullanımı ile ilgili soruları içeren anket formu	Tacikistan	Tacikistanlı erkek işçi göçmenler için üç seanslık bir HIV önleyici müdahale olan 'TRAIN' in uygulanabilirliği, kabul edilebilirliği ve etkilerini değerlendirmek.	60 Tacikistan* lı göçmen erkek işçi= TRAIN: müdahale grubu: 30 Kontrol grubu: 30	Evli veya nişanlı olan 18 ila 45 yaşları arasında erkek göçmen işçiler	TRAIN müdahale grubu: TRAIN müdahalesi göç yolculuğunda Duşanbeden Moskova'ya giden trende kullanılmak üzere tasarlanmış üç oturumlu bir HIV önleme programdır. Kontrol grubu: Girişim yok	TRAIN grubu seks işçileri ve seks işçisi olmayanlarda; kondom kullanımı, kondom bilgisi, HIV/AIDS endişesi, kişilerle HIV/AIDS hakkında konuşma, eşyle HIV/AIDS hakkında konuşma oranları artmıştır.	Evet: 11/13 Hayır:1/13 Belirsiz: 1/13

Devam etti

Tablo 1.
Sistemantik Derlemeye Dahil Edilen Çalışmaların Özellikleri

Yazarlar ve yayın yılı	Çalışma deseni	Veri toplama aracı	Ülke	Çalışmanın amacı	Örneklem büyüklüğü	Çalışma grubunun özelliği	Uygulanan müdahaleler	Girişimlerin etkisi	Kalite puanı
Evans ve ark. 2019	Yarı-deneysel çalışma	Araştırmacılar tarafından literatürden faydalanarak hazırlanan, HIV ve genel sağlık durumu ile ilgili sorular içeren anket formu	İngiltere	Birleşik Krallık'taki Afrika toplulukları arasında HIV testi alımını artırmak için bir cep telefonu SMS müdahalesi kullanmanın fizibilitesini test etmek.	169 katılımcı (85'i erkek, 67'si kadını ve 17'si cinsiyetini bildirmeyen)	18 yaşının üzerinde Afrikalı göçmenler	Katılımcılara Health4U denilen bir müdahale uygulanmıştır. Katılımcılara ön test- son test uygulanmış, ön testten sonra katılımcılar 7 gün içinde kısa mesaj almaya başlamışlar. 12 hafta boyunca her hafta bir HIV mesajı ve bir genel sağlık durumu (fiziksel aktivite, stres yönetimi, diyet) ile ilgili iki kısa mesaj gönderilmiştir.	Katılımcıların sekizi, çalışma süresi boyunca HIV testi yaptırdıklarını bildirmiş. HIV hakkındaki tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı olumlu değişiklikler ve HIV hakkında artan bilgiye yönelik bir eğilim vardı. Katılımcıların üçte biri müdahalenin ardından fiziksel aktivite seviyelerinde, diyet ve stres yönetiminde iyileşmeler bildirmiş.	Evet: 8/9 Hayır: 1/9
Wingood ve ark. 2011	Randomize kontrollü çalışma	Araştırmacılar tarafından hazırlanan literatürden faydalanarak anket formu	ABD	Afrika kökenli Amerikalı kadınlara yönelik bir müdahale olan SİSTAdan uyarlanmış AMIGAS', Latin kadınlar için kültürel olarak uyumlu bir HIV önleme müdahalesi olarak değerlendirilmek.	252 katılımcı= AMIGAS müdahale grubu: 125 Kontrol grubu: 127	18 ile 35 yaşları arasında, gebe olmayan, korunmasız cinsel ilişkiye giren Latin kadınlar	AMIGAS 4 oturumlu HIV cinsel risk azaltmaya yönelik eğitim müdahalesidir. Kontrol grubuna genel sağlığı geliştirme oturumu düzenlenmiş	AMIGAS katılımcıları son cinsel ilişkide, son 30 gün ve son 90 gündeki cinsel ilişkilerinde daha fazla prezervatif kullanımı bildirmiş. AMIGAS katılımcıları toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha az geleneksel görüş, güvenli seksüel ilişki için daha fazla öz yeterlilik, kondom kullanmak için daha fazla öz yeterlilik ve daha fazla HIV bilgisi bildirmiş.	Evet: 11/13 Hayır: 2/13

bilgisi, kondom bilgisi, riskli cinsel davranışlar hakkında bilgi, göçmenlerin risk farkındalığını ve HIV önleme becerilerini geliştirerek Tacik erkek işçi göçmenlerinde cinsel temas içeren HIV risk davranışlarını azaltmak için tasarlanmıştır. Bunun yanı sıra sosyal-kültürel yönelim, akran iletişimi, aile iletişimi ve yardım aramada olumlu değişiklikler yoluyla göçmenlerin Moskova'daki hayata hazırlıklarını sağlamak hazırlanmıştır. TRAIN üç seanstan oluşan her seansı 90 dakika olan bir müdahaledir (Bahromov & Weine, 2011).

Diğer çalışma Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC) tarafından desteklenmiştir (Wingood ve ark., 2011). Çalışmada CDC tarafından Afrika Amerikalı kadınlar için geliştirilen SISTA müdahalesi Latin kadınlara göre düzenlenmiş ve AMIGAS müdahalesi oluşturulmuştur. AMIGAS her biri 2,5 saat süren 4 seanslık bir eğitimidir. Eğitim sonunda katılımcılar üçüncü ve altıncı aylarda anket formunu tekrarlamışlardır (Wingood ve ark., 2011).

Araştırmaların tümünde HIV önlemeye dair bir müdahaleden sonra kondom kullanımının ve HIV ile ilgili bilginin arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Bahromov & Weine, 2011; Evans ve ark., 2019; Li ve ark., 2014; Rhodes ve ark., 2011; Wingood ve ark., 2011). İki çalışmada bunlara ek olarak HIV testi yaptırma oranlarının da arttığı vurgulanmıştır (Evans ve ark., 2019; Rhodes ve ark., 2011). Bir çalışmada müdahale grubundaki katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha az geleneksel görüş bildirdikleri vurgulanmıştır (Wingood ve ark., 2011). Başka bir çalışmada ise katılımcıların fiziksel aktivite, diyet ve stres yönetiminde iyileşmelerin olduğu saptanmıştır (Evans ve ark., 2019).

Tartışma

Bu sistematik derlemenin amacı göçmenlere ve sığınmacılara yönelik HIV önlemeye dair müdahalelerin ve bu müdahalelerin etkisinin belirlenmesidir. Göçmen ve sığınmacıların cinsel şiddet de dahil olmak üzere şiddetin her türüne karşı savunmasız oldukları literatürde sıklıkla vurgulanmaktadır (Cabieses ve ark., 2018; UNFPA, 2018). Dolayısıyla cinsel şiddet açısından savunmasız olan hassas grupların HIV ve diğer CYBE taranması, HIV ve diğer CYBE hakkında bilgi sahibi olmaları, korunma yöntemlerini bilmeleri ve bunu gerçekleştirecek araçlara sahip olmaları oldukça önemlidir (UNAIDS, 2019; WHO, 2021). HIV' e yönelik stratejiler geliştirilirken; önleme, tedavi etme, bakıma erişim, bakımın etkili kullanımı ve bu basamakların her aşamasında bilgilendirilmek adımları uygulanarak sağlanabilir (Slogrove ve ark., 2017). Avustralya'da yapılan bir araştırma, göçmen ve sığınmacı kadınların Avustralya doğumlu kadınlara kıyasla cinsel ve üreme sağlığı hakkında daha az bilgiye sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Mengesha ve ark., 2017). Derlememizde yer alan Dahil edilen çalışmalar incelendiğinde göçmen ve sığınmacılara HIV önlemeye yönelik bir müdahale sonucunda HIV ve CYBE' a dair bilginin arttığı saptanmıştır.

HIV ve diğer CYBE açısından göçmenlerin sağlık taramalarının düzenli olarak yapılması, izlem ve değerlendirme programlarının düzenlenmesi gereklidir (Aksu & Yılmaz, 2020). Ancak Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Programına göre (UNAIDS) bu programların düzenlenmesine rağmen yüksek risk grubunda olan çoğu kişi test yaptırmadığı için HIV durumlarından habersiz olmaktadır (UNAIDS, 2019). Ayrıca bu gruplara düzenlenecek eğitim programlarının HIV ve diğer CYBE önlemede etkili olabileceği belirtilmektedir (Aksu & Yılmaz, 2020). Naidoo ve arkadaşlarının 2018 yılında toplum sağlığı çalışanları ile yapmış olduğu nitel

bir çalışmada kişiler HIV ile ilgili bilgili olduklarında, HIV testi ve tedavisi için o kişileri sağlık kuruluşlarına sevk etmenin sağlık çalışanları için daha kolay olduğu vurgulanmıştır (Naidoo ve ark., 2018). Sistematik derlemede yer alan iki çalışmada da göçmenlerin HIV ile ilgili bilgileri arttığında HIV testi yaptırma oranlarının da arttığı saptanmıştır.

HIV ve diğer CYBE' dan korunma için güvenli kan transfüzyonunun sağlanması ve cinsel ilişkiler sırasında kondom gibi CYBE' dan koruyan kontraseptif yöntemlerin tercih edilmesi elzemdir (UNAIDS, 2019; WHO, 2021). Kontraseptif yöntemlerin ayrıca göçmen ve sığınmacıların cinsel sağlık ve üreme sağlığına yönelik bakım ihtiyaçları göz önüne alındığında temel ihtiyaçlardan biri olduğu görülmektedir (WHO, 2021). Ancak göçmen ve sığınmacıların kontraseptif yöntemlere dair bilgileri ve kontraseptif yöntemleri kullanma oranlarının düşük olduğu belirtilmiştir (Karakaya ve ark., 2017; Prey ve ark., 2014; Singh ve ark., 2018). Derlememizde yer alan çalışmalar incelendiğinde göçmen veya sığınmacılara düzenlenen eğitim modülleri sonucunda kondom kullanımına dair bilgilerinin, kondom kullanma oranlarının, kondom kullanma öz yeterliliğinin arttığı saptanmıştır.

Çalışmada konu ile ilgili yapılan çalışmaların az olması, uygulanan müdahalelerin farklı olması ve kullanılan ölçüm araçlarının farklı olması çalışmanın kısıtlılığını oluşturmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak göçmen ve sığınmacılar HIV dahil olmak üzere CYBE açısından risk altında oldukları sıklıkla vurgulanmaktadır. Sistematik derlememize dahil edilen çalışmalar incelendiğinde göçmen ve sığınmacılara HIV önlemeye yönelik bir müdahale yapıldığında HIV farkındalığının olduğu, HIV hakkında bilgi düzeyinin arttığı, HIV testi yaptırma oranlarının arttığı, kondom bilgisi ve kullanım oranlarının arttığı ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda göçmenlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığına yönelik sağlık bakım faaliyetleri düzenlenirken HIV ve diğer CYBE önlemek için özelleştirilmiş düzenlemelerin yapılması önerilebilir. Sistematik derlememize dahil edilen çalışmalar incelendiğinde göçmen ve sığınmacılara eğitim müdahalesi uygulandığı görülmektedir. HIV önlemeye yönelik farklı müdahalelerin geliştirilebilmesi için derinlemesine çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma sistematik bir derleme türü olduğundan etik kurul onay alınmadı.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Kaynaklar – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Analiz ve/veya Yorum – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Literatür Taraması – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Yazıyı Yazan – M.U.; Eleştirel İnceleme – M.D.A., E.Ç.T.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Since this study is a systematic review type, the ethics committee approval has not been received.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Resources – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Data Collection and/or Processing – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Analysis and/or Interpretation – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Literature Search – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Writing Manuscript – M.U.; Critical Review – M.D.A., E.Ç.T.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Aksu, A., & Yılmaz, D. V. (2020). Suriyeli göçmen kadınların üreme sağlığı sorunları ve çözüm önerileri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 36(2), 117–125.
- Bahromov, M., & Weine, S. (2011). HIV prevention for migrants in transit: Developing and testing TRAIN. *AIDS Education and Prevention*, 23(3), 267–280. [CrossRef]
- Cabieses, B., Gálvez, P., & Ajraz, N. (2018). International migration and health: The contribution of migration social theories to public health decisions. *Revista Peruana de Medicina Experimental y Salud Publica*, 35(2), 285–291. [CrossRef]
- Evans, C., Suggs, L. S., Turner, K., Occa, A., Juma, A., & Blake, H. (2019). Mobile phone messaging to promote uptake of HIV testing among migrant African communities in the UK. *Health Education Journal*, 78(1), 24–37. [CrossRef]
- Filiz, M., & Yıldırım, T. (2019). Evaluation of health policies for migrants in turkey and the European Union countries. *Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 2(1), 24–30.
- Kara, P., & Nazik, E. (2018). Göçün kadın ve çocuk sağlığına etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 58–69.
- Karaçam, Z. (2013). Sistematiik derleme metodolojisi: Sistematiik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 26–33.
- Karakaya, E., Coşkun, A. M., Özerdoğan, N., & Yakıt, E. (2017). Suriyeli mülteci kadınların doğurganlık özellikleri ve etkileyen faktörler: Kalitatif bir çalışma. *Journal of International Social Research*, 10(48), 417–428.
- Kaypak, Ş., & Bimay, M. (2016). Suriye savaşı nedeniyle yaşanan göçün ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri: Batman örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(1), 84–110.
- Kurtuldu, K., & Şahin, E. (2018). Göçün kadın yaşamı ve sağlığı üzerine etkileri. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 37–46.
- Li, X., Lin, D., Wang, B., Du, H., Tam, C. C., & Stanton, B. (2014). Efficacy of theory-based HIV behavioral prevention among rural-to-urban migrants in China: A randomized controlled trial. *AIDS Education and Prevention*, 26(4), 296–316. [CrossRef]
- Liu, Z. Y., Li, J., Hong, Y., & Yao, L. (2016). Reproductive health service utilization and social determinants among married female rural-to-urban migrants in two metropolises, China. *Journal of Huazhong University of Science and Technology [Medical Sciences]*, 36(6), 904–909. [CrossRef]
- Mengesha, Z. B., Perz, J., Dune, T., & Ussher, J. (2017). Refugee and migrant women's engagement with sexual and reproductive health care in Australia: A socio-ecological analysis of health care professional perspectives. *PLoS One*, 12(7), e0181421. [CrossRef]
- Naidoo, N., Zuma, N., Khosa, N. S., Marincowitz, G., Railton, J., Matlakala, N., Jobson, G. A., Igumbor, J. O., McIntyre, J. A., Struthers, H. E., & Peters, R. P. H. (2018). Qualitative assessment of facilitators and barriers to HIV programme implementation by community health workers in Mopani district, South Africa. *PLoS One*, 13(8), e0203081. [CrossRef]
- Prey, B., Talavlikar, R., Mangat, R., Freiheit, E. A., & Drummond, N. (2014). Induced abortion and contraception use: Among immigrant and Canadian-born women in Calgary, Alta. *Canadian Family Physician Medecin de Famille Canadien*, 60(9), e455–e463.
- Rebolledo-Ponietzky, K., Munayco, C. V., & Mezones-Holguín, E. (2019). Migration crisis in Venezuela: Impact on HIV in Peru. *Journal of Travel Medicine*, 26(2), tay155. [CrossRef]
- Redden, K., Safarian, J., Schoenborn, C., Shortall, C., & Gagnon, A. J. (2021). Interventions to support international migrant women's reproductive health in western-receiving countries: A systematic review and meta-analysis. *Health Equity*, 5(1), 356–372. [CrossRef]
- Rhodes, S. D., McCoy, T. P., Vissman, A. T., DiClemente, R. J., Duck, S., Hergenrather, K. C., Foley, K. L., Alonzo, J., Bloom, F. R., & Eng, E. (2011). A randomized controlled trial of a culturally congruent intervention to increase condom use and HIV testing among heterosexually active immigrant Latino men. *AIDS and Behavior*, 15(8), 1764–1775. [CrossRef]
- Sağlık Bakanlığı, (2021). *HIV-AIDS İstatistik*. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/bulasicihastaliklar/hiv-aids/hiv-aids-liste/hiv-aidsistatistik.html>. Erişim Tarihi: 19.12.2021.
- Singh, S., Priya, N., Roy, D., Srivastava, A., & Kishore, S. (2018). Trends in contraceptive demands and unmet need for family planning in migrant population of Uttarakhand. *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 5(2), 590–595. [CrossRef]
- Slogrove, A. L., Mahy, M., Armstrong, A., & Davies, M. A. (2017). Living and dying to be counted: What we know about the epidemiology of the global adolescent HIV epidemic. *Journal of the International AIDS Society*, 20(Suppl 3), 21520. [CrossRef]
- The World Health Organizations (WHO). (2021). *Common health needs of refugees and migrants: literature review*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240033108> Erişim Tarihi: 19.11.2021.
- Tufanaru, C., Munn, Z., Aromataris, E., Campbell, J., & Hopp, L. (2017a). Explanation for the critical appraisal tool for RCTs with individual participants in parallel groups. In E. Aromataris & Z. Munn (Eds.). *Joanna Briggs Institute reviewer's manual. The Joanna Briggs Institute* (pp. 1-9).
- Tufanaru, C., Munn, Z., Aromataris, E., Campbell, J., & Hopp, L. (2017b). Explanation for the critical appraisal tool for Quasi-Experimental Studies (experimental studies without random allocation). In E. Aromataris & Z. Munn (Eds.). *Joanna Briggs Institute reviewer's manual. The Joanna Briggs Institute* (pp. 1-7).
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2022). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5ad1c21864eb01.95838793. Erişim tarihi: 14.01.2022.
- UNAIDS. (2019). Joint United Nations programme on HIV/AIDS. UNAIDS AIDS Info estimates. <http://aidsinfo.unaids.org/>. Erişim Tarihi: 18.11.2021.
- United Nations Population Fund. (2018). Inter-agency field manual on reproductive health in humanitarian settings. <https://iaawgfieldmanual.com/manual/stis#misp>. Erişim Tarihi: 10.11.2021.
- Wingood, G. M., DiClemente, R. J., Villamizar, K., Er, D. L., DeVarona, M., Taveras, J., Painter, T. M., Lang, D. L., Hardin, J. W., Ullah, E., Stallworth, J., Purcell, D. W., & Jean, R. (2011). Efficacy of a health educator-delivered HIV prevention intervention for Latina women: A randomized controlled trial. *American Journal of Public Health*, 101(12), 2245–2252. [CrossRef]
- Xhani, B., Refetllari, B., Puca, E., Pilaca, A., Shkurti, K., Dudushi, R., Hysenaj, Z., & Dragoti, E. (2015). The prevalence of HIV and the role of immigration in Albania. *Journal of Microbiology and Infectious Diseases*, 5(3), 110–113. [CrossRef]

Extended Abstract

Migrants are called migrants, refugees, and asylum seekers. Intense international migration due to humanitarian problems in the last few years has constituted a significant problem for health systems with social and economic implications. Although the human immunodeficiency virus (HIV) is a global health problem that is common especially in low- and middle-income countries, the United Nations Population Fund reported that HIV and other sexually transmitted infections (STIs) can spread rapidly in situations such as disaster, war, and poverty that cause people to migrate from their countries. It is seen that migrant and refugee groups are vulnerable groups against STIs, including HIV. Since HIV and other STIs are frequently seen in these groups, strategies to prevent these infectious diseases gain importance. Therefore, the aim of the systematic review is to identify the interventions for migrants and refugees to prevent HIV infection and to evaluate the evidence of the effectiveness of these interventions.

PRISMA statement was used in the creation of the research protocol and the reporting of the article. PubMed, Scopus, Science Direct, and Google Scholar databases were searched for the study between November and December 2021. Keywords to be used in the search were determined by using Turkey Science Terms and Medical Subject Health. The keywords "migrant," "refugees," "reproductive health," "HIV," "AIDS," and "randomized control trial" were used in the search. Studies published between 2011 and 2021 were included in the study in order to evaluate the current literature. The following steps were followed in the study selection process: (1) First of all, the titles of the articles, (2) then the abstracts, (3) and finally the full texts were evaluated. Studies that did not have access to the full text, whose publication language was not English or Turkish, and which used a method other than randomized controlled studies or quasi-experimental studies were excluded from the study. In the study, "The Joanna Briggs Institute Critical Appraisal tools for use in JBI Systematic Reviews Checklist for Randomized Controlled Trials" to evaluate the quality of randomized controlled trials and "The Joanna Briggs Institute Critical Appraisal tools for use in JBI Systematic Reviews Checklist for Quasi-Experimental Studies" was used.

As a result of the literature review, 15,913 studies that may be relevant to the subject were identified (PubMed: 14,411, Scopus: 626, Science Direct: 283, and Google Scholar: 593). As a result of the examination of the titles and abstracts, 15,900 studies were excluded from the study, and the full texts of the remaining 13 studies were examined. The sample group of the studies included in the systematic review consisted of five research articles. The studies included in the sample group were conducted on at least 60 and at most 641 participants. In four of the studies examined, several sessions of training were organized for immigrants, and in one study, immigrants were informed via text messages. All of the studies concluded that condom use and knowledge about HIV increased after an HIV prevention intervention. In addition to these, it was emphasized in two studies that the rate of HIV testing increased. One study highlighted that participants in the intervention group reported less traditional views on gender roles. In another study, it was determined that the participants had improvements in physical activity, diet, and stress management.

As a result, it is frequently emphasized that migrants and refugees are at risk for STIs, including HIV. When the studies included in our systematic review are examined, it has been revealed that HIV awareness increases, the level of knowledge about HIV increases, the rate of HIV testing increases, and the rate of condom use and knowledge increases when an intervention for HIV prevention is applied to migrants and refugees. In this direction, it can be recommended to make customized arrangements to prevent HIV and other STIs while organizing health care activities for the sexual and reproductive health of migrants. When the studies included in our systematic review are examined, it is seen that educational intervention is applied to migrants and refugees. In-depth studies are recommended to develop different interventions for HIV prevention.